

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

PARTİ BAYRAĞI

● Sahibi *Semih Orcan* ● Aylık Dergi ● Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: *Nuran Saygılı* ● Yönetim Yeri: *Piyerloti, Dizdariye Medresesi Sok., No. 8/A Daire 2/A Çemberlitaş, İSTANBUL* ● Yazışma Adresi: *P.K. 623 Sirkeci, İSTANBUL* ● Baskı: *Osmanlı Matbaası* ● Abone Şartları: *Yıllık 180 TL., Altı aylık 90 TL., Yurtdışı; İki katı* ● İlan Şartları: *Tam sayfa 500 TL., Yarım sayfa 250 TL.* ● Genel Dağıtım: *YURT-DA, Şeftali Sok. No. 10/4, Sultanahmet, İSTANBUL*

İÇİNDEKİLER

★ MAYIS 1977'DEN BUGÜNE	3
★ KÜÇÜK BURJUVA İHTİLALCİLİĞİN ELEŞTİRİSİ KESİNTİSİZ DEVRİM (I - II - III) ÜZERİNE	7
★ REVİZYONİZMİN BİR YANSIMASI HİZİPÇİLİK	100
★ OKUYUCULARIMIZA	116

MAYIS 1977' DEN BUGÜNE

İşçi sınıfının önderliğinde halkların ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin önünde ne emperyalistler, sosyal-emperyalistler, ne de onların yerli uşakları komp-rador burjuvazi ve toprak ağaları durabilirler.

Yeni bir dünya için mücadelenin öncüsü olan işçi sınıfının, sınıf mücadelesi süreci içinde, ideolojik-siyasi bakımdan gelişmesini, bilinçlenmesini, öncü Parti'nin yaratılmasını ve bu yolla mücadelenin daha da gelişmesini ve zafere ulaşmasını da hiç bir güç engelleyemez.

Emperyalizme ve hakim sınıflara karşı yönelen mücadelenin bilinçli ve kararlı öncüsü ve bütün mücadelelerinde işçi sınıfı ve emekçi halkın en kuvvetli silahı olarak Parti; işçilerin ve emekçi halkın güvencesi, emperyalistlerin ve yerli uşaklarının ise korkulu rüyasıdır.

İşçi sınıfının önderi proleter devrimci hareketin gelişmesi karşısında, hakim sınıflar ona hem dışarıdan hem de içeriden, her yönden ve bütün güçleriyle saldırırlar. Gelişmeyi önlemek, Parti'yi engellemek ve yığınların Parti etrafında toplanarak devrim yolunda yürümesini durdurabilmek üzere ellerinden geleni yaparlar.

Fakat heyhat! Tarihin akışı önünde hiç bir güç duramaz. Ne gerici hakim sınıflar ne de onların işçi sınıfı saflarındaki uzantıları gelişmeyi engelleyemez.

Geçen senenin Mayıs ve Haziran ayları, proleter devrimci hareketin yakın tarihi içinde önemli bir dönemli oluşturur. Aynı zamanda, bugün geldiğimiz yerden geriye, o günlere baktığımızda; hiç bir karşı-devrimci, gerici gücün gelişmeyi durduramayacağı gerçeği bir kere daha ortaya çıkar.

1977'nin Mayıs sonrası, proleter devrimci hareketinin gelişmesine karşı, hakim sınıfların ve onların içerideki ideolojik uzantılarının topyekün saldırıya geçtikleri bir dönem oldu.

Bütün dünyada olduğu gibi, ülkemizde de buhranın derinleşmesi, sınıf mücadelesinin keskinleşmesi, yığınların her türden burjuva ideolojilerin etkisinden kurtulma sürecinin hızlanması ve Marksist-Leninist hareketin gelişmesi şartlarında; ülkemiz hakim sınıfları, mücadelenin gelişmesini durdurabilmek, proleter devrimci hareketin en geniş işçi ve halk yığınları ile birleşmesini engelleyebilmek, halk saflarında korku ve yılgınlık yayabilmek üzere, 1 Mayıs 1977'de Taksim'de düzenlenen 1 Mayıs mitingi sırasında kanlı bir provokasyon düzenlediler. 32 işçi ve devrimciyi katlettiler. Bu provokasyonun sonrasında karşı-devrim cephesi bütün güçleriyle proleter devrimci harekete karşı saldırıya geçti. Amerikan emperyalizminin uşaklarından, Rus sosyal-emperyalizmin uşağı T•K•P revizyonistlerine, Aydınlıkçı oportünistlere kadar uzanan karşı-devrimci koro «Provokasyonu, katliamı Mao'cular düzenledi» yaygarasına başladı.

«Kahrolsun Mao'cular» sözleri proleter devrimci hareketi tecrit etmek, gelişmesini, güçlenmesini engellemek, devrimi boğmak, komünizm düşmanlığı kampanyasına hız vermek isteyen faşist ve sosyal-faşistlerin ortak çizgisi oldu.

Onlar bu yolla, proleter devrimci hareketin geniş işçi ve emekçi halk yığınlarıyla gittikçe hızlanan birleşmesinin önünü kesmek ve tecrit ederek ortadan kaldırmak istediler.

Bu topyekün saldırıya burjuvazinin o zaman saflarda yar olan ve siyasi belirsizlikler ve zaafılar temeli üzerinde varlığını sürdürebilen ideolojik uzantılarıyla içeriden katıldılar. Onlar da, hakim sınıfların yoğunlaşan saldırısı şartlarında, proleter devrimci hareketi ideolojik, siyasi ve örgütsel bakımdan zaafa uğratmak, saflarda kargaşalık yaratmak, gelişen ve belirginleşen Marksist-Leninist çizginin saflarda tam zaferini engellemek ve bu yolla saldırı karşısında proleter devrimci hareketi güçsüz düşürerek hakim sınıfların işini kolaylaştırmak için ortaya atılmışlardı.

Bu unsurlar bu amaçla, ideolojik ve siyasi planda, gerçek Marksist-Leninist tezlere ve çizgiye karşı, kendi revizyonist düşüncelerini «Marksizm-Leninizm» adı altında kusmaya çalıştılar. Hareket planında ise herkesi örgütsel anarşizme çağırıldılar. Parti ruhuna karşı mücadeleye giriştiler. Saklanması gerekli olanı, hakim sınıfların işini kolaylaştırmak üzere açıklamaya giriştiler. Hizipçilik ve tasfiyecilik yaptılar.

Devrim ve karşı-devrim cephesinin en net ve kesin bir şekilde karşı karşıya geldiği bir dönemde onlar ortaya atılmak ve karşı-devrim safında yerlerini en açık bir biçimde almak zorundaydılar. Bu onların varlık sebebiydi. Öte yandan, proleter devrimci hareketin ideolojik-siyasi çizgisindeki adım adım gelişmeyi, boyunlarında gittikçe sıkışan bir cendere gibi hissediyor ve sonlarının yaklaştığını farkediyorlardı. Onlarınkı, köşeye sıkışanın son ölüm hamlesiydi.

* * * *

İçerideki ihanetle birleşen topyekün karşı-devrimci saldırı boşa çıkarıldı. Proleter devrimci hareketin gelişmesi, Marksizm-Leninizmin, devrim isteğinin ve parti ruhunun gücü bu saldırının üstesinden geldi. Bugüne, yani 1 Mayıs 1977'den hemen hemen bir yıl sonrasına baktığımızda gördüğümüz gerçekler, bunun en güçlü kanıtıdır.

Hakim sınıfların ve onların işçi sınıfı içindeki uzantılarının proleter devrimci hareketi tecrit ederek gelişmesini engellemek ve yok etmek planı suya düştü.

Uzun bir mücadele sonucunda karşı-devrimci provokasyon deşifre edildi. Karşı-devrimci koronun sesi gittikçe daha kısık çıkmak zorunda kaldı. Onların karşı-devrimci demagojilerinin ve anti-komünist kampanyalarının yıkılışı, gerçek yüzlerinin açığa çıkması; proleter devrimci hareketin kitlelerle birleşmesini giderek daha da hızlandırdı. Proleter devrimci hareketi kitlelerden tecrit edemediler, saldırıları devrimi boğmaya yetmedi. Karşı-devrimci tertip geri tepti.

1 Mayıs 1978'de «İşçi Sınıfının Uluslararası Birlik Dayanışma ve Mücadele Günü»nün proleter devrimci hareketin önderliğinde bütün ülke çapında bir mücadele günü haline gelmesi; İskenderun'da, Adana'da, Antep'te, Tunceli'de, Ankara'da, Amasya'da, Kayseri'de, Eskişehir ve İzmir'de ve ülkenin daha bir çok yerinde 1 Mayıs'ta ayağa kalkan ve proleter devrimci hareketin hedef sloganlarını haykıran onbinlerce işçi, köylü, memur, genç bunun en güçlü bir kanıtıdır.

Her geçen gün sınıf mücadelesinin yeni alanlarından yeni ve taze güçler saf-lara katılacak ve işçi kitlelerinin ve emekçi halkın proleter devrimci hareketin bayrağı altında toplanmasını hiç bir karşı-devrimci güç engelleyemeyecektir.

1 Mayıs 1977'de, sinsî ve gizli bir hazırlıktan sonra, topyekün karşı-devrimci saldırıyla birleşen içerideki ihanet, revizyonist-hizipçi faaliyet de boşa çıkarıldı. Onlar da karşı-devrimci emellerine ulaşamadılar. Onların ardından gelen «Üç Dünya»cı küçük grup'un ise sözü bile edilmedi.

Aksine, proleter devrimci hareketin son bir yıl içinde gösterdiği gelişmeler, özellikle ideolojik-siyasi alandaki gelişmeler; **aynı zamanda**, proleter devrimci hareketin kendi iç saflarında süren bir dizi mücadelenin de bir ürünüdür. Revizyonizm ile Marksizm-Leninizm arasındaki, proleter unsurlarla anti-proleter unsurlar arasındaki ve parti ruhu ile anti-parti tasfiyeci ideoloji ve unsurlar arasındaki bir dizi iç mücadelenin de bir ürünüdür.

Hizipçi-tasfiyeci revizyonist faaliyet proleter devrimci hareketi yolundan döndüremedi. Aksine saflarda yüzde doksan beş, Marksizm-Leninizmin yanında, gelişmenin, hata ve zaafardan arınmanın ve revizyonizme ve yeni oportünizme karşı mücadelenin yanında saf tuttu. Hizipçi faaliyete ve onun ideolojisine karşı mücadele içerisinde proleter devrimciler yeni tecrübeler edindiler, daha da çelikleştiler. Sonuç «tasfiyecilerin tasfiyesi» oldu.

Yürütülen mücadele ve katedilen gelişmeler sonucunda, başlangıçta hata yapan bir çok kişi, çok geçmeden hatasını kavradı, saflara döndü. Hizipçi ihanetin başını çekenler, ellerinde sahte «Marksizm-Leninizm» bayrağıyla yapayalnız kaldılar, tecrit oldular. Bir işçi yoldaşın deyişiyle «Karşı-devrimci hizipçilerin cansız, çürüyen iskeleti, yıkıldı, dağıldı.»

Bugün geldiğimiz yerde geçmişteki revizyonist-tasfiyeci faaliyet açısından ortaya çıkan gerçekler işte bunlardır.

Bütün karşı-devrimci saldırı, tertip ve ihanetlere rağmen, proleter devrimci hareket kendi yolunda durdurulmaz adımlarla ilerliyor.

Geçtiğimiz yıl içinde uluslararası planda yeni oportünizm ile Marksizm-Leninizm arasında keskinleşen mücadelede, proleter devrimci hareket uluslararası Marksist-Leninist hareketin genel çizgisi safında, Marksizmin-Leninizm safında, modern revizyonizme ve «Üç Dünya»cı yeni oportünizme karşı mücadele safında yerini aldı.

Proleter devrimci hareketin gelişmesi içinde, ideolojik-siyasi inşa esas olarak gerçekleştirildi. «Devrimci Proletarya'nın Mücadele Platformu», proletaryanın azami-asgari programı, en temel siyaset ve taktikleri formüle edildi. Proleter devrimci hareketin çizgisi netleşti, sağlamlaştı, derinleşti.

Marksizm-Leninizm dışı ve düşmanı akımlarla ve bunların devrimci saflardaki uzantı ve kalıntıları ile mücadele de hızlandı.

Bugün gelinen yerde proleter devrimci hareket en temel görev olarak, ülkemizdeki bütün proleter devrimcilerin tek bir Parti çatısı altında birleştirilmesi ve parti inşası bayrağını yükseltmiş bulunuyor.

Bugün bulunduğumuz yerden düne baktığımızda yakın ve uzak geleceğin proleter devrimciler, işçi sınıfı ve halk kitleleri için parlak olacağına inancımız daha da artıyor. Düne göre bugün daha kuvvetliyiz, yarın daha da kuvvetli olacağız.

Proleter devrimci hareketin önderliğinde, işçi sınıfının ve halkın ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesini hiç bir karşı-devrimci güç durduramayacaktır.

Küçük Burjuva İhtilalciliğin Eleştirisi

Kesintisiz Devrim (I-II-III) Üzerine

GİRİŞ

Türkiye’de Marksist Leninist hareket, özellikle 71 dönemi küçük burjuva ihtilâlcî çizgiyi aşarak, muhtevasındaki ihtilâlcî yanı, proleter bir temelde geliştirerek yükseldi.

Bu, aynı zamanda yarım yüzyıllık sağ oportünist, revizyonist geçmişin de aşılmasıydı. Çünkü 71 hareketi, ünlü deyişle, esas olarak sağ oportünizmin günahlarının bir bedeliydi ve küçük burjuva ihtilâlciliğinin ideolojik temeli olan sağ oportünizm aşılmaksızın Marksizm Leninizme ulaşamazdı.

Proleter devrimci hareketimiz, süreç içinde Marksizm Leninizmi kavramak, onu işçi sınıfı hareketiyle birleştirmek yolunda büyük adımlar attı ve bugün içinde bulunduğumuz süreçte proletarya partisini inşa aşamasına ulaştı.

Marksist Leninist hareket, bu aşamaya sağ ve «sol» oportünist, revizyonist çizgilere karşı bir mücadele içinde, devrimin temel sorunlarına ilişkin kendi tezlerini ve temel tahlillerini geliştirerek, Marksizm - Leninizme her alanda sadık kalan bir çizgi izleyerek geldi. Bu eleştirimiz, hareketimizin dünyaya ve insan toplumuna bakışı ile bunları değiştirmek ve dönüştürmek üzere kavradığı temel silahları ve yöntemleri bir de küçük burjuva ihtilâlcî çizgi karşısında somutlamak amacını güdüyor.

Küçük burjuva ihtilâlciliğin eleştirisi, bu akımın, Marksizm - Leninizmin temel ilkelerine, tezlerine, hayat tarafından defalarca doğrulanmış öğretilerine karşı bir saldırıyı ve revizyonu içeriyor olmasından dolayı özellikle önemlidir.

Diğer taraftan sözkonusu görüşler hala önemli ölçüde, şu veya bu tarzda yorumlanarak, «düzeltilerek», kaba hataları giderilerek hayatiyeti korunmaya, kimi siyasi çizgilerin teorik temeli haline getirilmeye çalışılmaktadır. Yalnızca bir dönem için değil, daha sonra ve şimdi de benzeri hareketler için ortak bir temel teşkil eden ve «Kesintisiz Devrim I, II, III,» de ifadesini bulan revizyonist Troçkist görüşlerin eleştirilmesi, bir yandan Marksizm - Leninizmin savunulması ve somut bazı sorunlarla ilişkili olarak açıklanması ve doğrulanması olanağını verdiği için; diğer yandan da halk kitlelerinin hızla politize olduğu, Marksizm - Leninizme ilgi ve güvenin çoğaldığı günümüzde, Marksizm - Leninizmin sahtesi ile gerçeği, çarpıtılmışı ile yaşayan ve bir eylem kılavuzu olarak devrimin yolunu aydınlatan esası arasındaki farkların ortaya konulması bakımından, yerine getirilmesi gerekli bir görevdir.

* * * *

«Kesintisiz Devrim I, II, III» olarak anılan ve 1971 ve 1972'de kaleme alınan ve yayınlanan görüşler, küçük burjuva ihtilalci bir akımın, THKP—C hareketinin, temel teorik meselelere ilişkin tesbitlerini, strateji ve taktiklerini içeriyordu.

Her üç broşür de, Mahir Çayan tarafından kaleme alınmıştı. Önemli ölçüde revizyonizm ve Troçkizmin özellikle devrim teorisi ve emperyalizme ilişkin tezlerinden etkilenen bu yazılar, kaçınılmaz yapısı ve muhtevası ile, 1965 - 1971 arasında yaşanan ortamın bir sonucuydu, ve şimdi bir anlamda o ortamın bir belgesidir.

Öğrenci gençliğin demokratik üniversite uğruna yürüttüğü mücadele ve kitlesel anti - emperyalist eylemleri; öğretmenlerin, teknik elemanların vb. küçük memurların ekonomik, demokratik taleplerini dile getirdikleri büyük çapta direnişler, boykotlar ve gösterileri; emekçi köylülüğün, tütün, pamuk, çay, üzüm vb. üreticilerinin hareketleri; yoksul, topraksız köylülüğün sık sık başvurduğu ve etkili bir eylem biçimi olarak gittikçe artan ölçülerde benimsediği toprak işgalleri; bütün bu kendiliğinden yükselen halk hareketlerinin yaygınlaşması, işçi sınıfının parça parça gelişen grev ve fabrika işgalleri ile ve nihayet 15 - 16 Haziran 1970 eylemiyle en yoğun ve devrimci ifadesini bulmuştu.

Diğer yandan Ş. Hüsnü'den başlayarak elli yıllık geçmişi, burjuva kuyrukçuluğu, teslimiyet ve revizyonizm ile maful sahte ve mülteci «TKP», onun artıkları «eski tüfekler» ve «en eski sosyalistler», parlamentarist «işçi» partileri, cuntacılıktan, Kemalizm kuyrukçuluğundan bir türlü kafasını kurtaramayan, kurtarmak da istemeyen sözüm ona «proleter devrimciler» ile gerçekten bütün isteği **devrimden** ibaret olan, Marksizm - Leninizmi öğrenmeye ve uygulamaya arzulu, militan, fedakar bir gençlik hareketinin hep birlikte oluşturdukları «sosyalist» hareket!

Sonuçta, halkın kendiliğinden hareketinin yaygınlığı ve yoğunluğu ile «sosyalist hareket» içindeki iflah olmaz zaafılar arasındaki derin zıtlık, bu durumdan en derin biçimde etkilenmesi doğal olan devrimci gençlik hareketi içinden teoriyi yeniden «keşfetmeye» girişen, o temelde «yol gösterici bir siyaset» inşa etmeye çalışan «öncüler» çıkardı.

Mahir Çayan bu ortamın ürünüdür.

Tam da Enver Hoca Yoldaşın dediği gibi;

«Revizyonist ihanet yüzünden hayal kırıklığına uğrayıp, Marksizm

Leninizmin temel ilkeleri hakkında şüpheyi düşen ve yeni teoriler uydurmaya, daha doğrusu eski teorileri diriltmeye çabalayan dürüst devrimci eğilimlere sahip bazı insanlar ve küçük burjuva ideologları da var. Bunlar, Marksizm - Leninizmin tam ve mükemmel olmadığını, sözüm ona çeşitli ülke ve kıtaların yeni tarihi şartlarına uymadığını iddia ediyorlar.» (Revizyonizm ve Maceracılık Yenilgiye, Marksizm - Leninizm Zafere Götürür— s, 54, 55)

O, «dürüst devrimci eğilimlere sahip bazı insanlar» kategorisindedi. Bunu eylemiyle kanıtlamıştır.

Fakat Mahir Çayan'ın ya da diğer herhangi bir küçük burjuva ihtilalcinin temel yanılgısı, Marksizm - Leninizmle revizyonizm arasındaki uzlaşmaz sınıf karşıtlığını görmemek temelinde, bir yanda revizyonizmin en pespaye «tezlerini» kabul ederek «teorisinin» temeli haline getirirken, bir yandan da Marksizm - Leninizmin temel ilke ve tezlerinin muhtevasını çarpıtarak iyice birbirine benzer hale gelen bu iki şeyi birbirine ekleyerek yeni bir teori inşa edilebileceği noktasındaydı.

Marksizm - Leninizmin içinde bulunduğumuz çağ için bir devrim öğretisi olmakta yetersiz kaldığı şeklindeki kuşku ve güvensizlik, ve revizyonizmin sözüm ona çağımızı «açıklamak» üzere ortaya attığı «tezlere» dayanmak, kaçınılmaz olarak birbirine yolaçan bu iki anti - proleter ve devrim karşıtı tavır, bu seçmeci burjuva anlayış, elbetteki Marksizm - Leninizmin ışıklı yoluna, proletarya örgütlenmesine, ve devrime götüremezdi. Bütün eleştirimiz boyunca sık sık göreceğimiz üzere, iki burjuvanın toplamından hiçbir zaman bir proleter çıkmıyor.

Mahir Çayan'ın bütün yaptığı, revizyonist ihanetin hesabını, revizyonizme dayanarak Leninizmden sormaya kalkışmak diye özetlenebilir.

Çünkü o, revizyonizme ve oportünizme karşı «mücadele ederken», Marksizm - Leninizmi «değiştirmek», ilkelerinin muhtevasını bozmak yolunu seçmiştir.

Oysa revizyonizm ve oportünizm ancak, Marksizm - Leninizmin yıkılmaz ihtilalci özüne sımsıkı bağlı kalınarak yere çalınabilir. Küçük burjuva ihtilalciliğinin dünya çapındaki acı yenilgisi, bunun karşısında Marksist - Leninist partiler öncülüğündeki devrimci halk hareketinin her gün ilerleyen zaferleri, bunun doğrulanmasıdır.

Devrimci bir hareketin Marksizm karşısındaki tavrı, Marksizm - Leninizm ile kendisi arasındaki ilişkinin yapısı, o devrimci hareketin sınıf mücadelesi içindeki yerini ve durumunu, —sınıf karakterini— belirleyen temel önemde bir göstergedir.

Bu, özünde toplumda yer alan sınıfların ekonomik politik durumlarının, birbirleriyle çatışmalarının ya da ittifak kurmanın devrimin cereyan edeceği alanın incelenmesi ve açıklanmasıyla, devrimin güçlerinin ve düşmanlarının tesbit edilmesiyle, devrimci bir strateji ve taktikler oluşturulmasıyla ilgili bir tavidir ve bir siyasi hareketin kimliğinin açıklanmasıdır. **KD bu tavır açısından incelendiğinde, onun, kendi varlık sebebini ve orijinalitesini (kendine özgünlüğünü), Marksizm - Leninizmin eskidiği ve aşındığı, «III. Bunalım Dönemi» dediği dönem için yetersiz kaldığı, bunun için de değiştirilip «geliştirilmesi» gerektiği yolundaki «kanıtlamalarla», haklı çıkarmaya çalıştığı görülür.**

O, proletarya ve halk için «yeni devrim teorileri» geliştirilmesi inancını, Marksizm - Leninizmin müzelik bir «klasik» haline geldiği iddiasına

dayandırmaktadır. Fakat bütün çabası, proletaryanın devrimci mücadelesinin hayli eski ayak bağlarını tekrar ortaya çıkarmaktan öte bir sonuç vermemiştir.

KD'nin «sürdürücüsü» geçinenlerin bolca propagandasını yapıkları-
nın aksine, Mahir Çayan'ın görüşleri, Marksizm Leninizme bir katkı ol-
madığı gibi, **kendi görüşleri de değildir.** Eleştirisini yapacağımız «Kesin-
tisz Devrim I, II, III,» adlı broşürlerde yazılanların büyük kısmı, Latin Ame-
rika'nın küçük burjuva ideologlarından ithal edilmiştir. Mahir Çayan'ın
yaptığı, bu «tez» ve «tahlilleri» Troçkizmin ve revizyonizmin «ışığında»
Türkiye'ye adapte etmekten ibarettir. Sonradan, bizzat ortaya atanlar ta-
rafından da kısmen reddedilen ve değiştirilen bu «tez» lerin Mahir Çayan
tarafından «genişletilmiş» şeklinin «Küba'da ders kitabı olarak okutuldu-
ğu» yalanı üzerinde bu bakımdan durmaya gerek yoktur. Fakat, onun
tezlerinin temellerini oluşturan bazı ana kavramlarının esas kaynaklarına
kısaça değinmek gerekiyor.

Örneğin «suni denge» Che ve Debray'dan alınmış bir kavramdır.
«öncü savaş», yine bütün Latin Amerika'nın küçük burjuva ihtilalcileri-
nin ve onların itibarsız ideologu R. Debray'ın teorilerinin esas unsuru ola-
rak ortaya çıkmıştır. «Silâhlı propaganda» kavramı da aynı kaynaklar-
dan alınmıştır. KD'nin ideolojik gıdasını sağladığı «Tricontinental» adlı
dergi işte bu ve benzeri «orijinalliklerle» doluydu.

Tekrar edelim, KD'nin hiçbir görüşü, yeni ve kendisine ait değildir.
Emperyalizm tahlilinde Kautsky ve Troçki'yi diriltmiş, devrim teorisini, ça-
lışma tarzı ve örgütlenme anlayışlarını Latin Amerika'dan ithal etmiştir.
Marksizmin eskidiği iddiasıyla, Marksizmin yerine konulmak üzere orta-
ya getirilen bu sözde «yeni» görüşler, Marksizmin çoktan mahkum ettiği
ve ipliğini pazara çıkardığı eski burjuva görüşlerin cıvıltı örnekleridir.

O, bunu yaparken, şu olguyu veri olarak almaktadır:

«Marksizm, sürekli olarak hayatın yeni gerçekleri karşısında derinle-
şip zenginleşen, kendi kendini aşan bir doktrindir.» (M. Çayan —Toplu
Yazılar— DY. yayınları, s. 248)

Bu tamamen doğrudur. Fakat Marksizmin gelişme evreleri, bir önce-
ki durumun kökten inkarı ve reddi üzerinde gerçekleşmez. Marksizmin
gelişmesi, KD'nin iddia ettiği gibi, bir zaman ve mekan sorunu olarak ve
dahilerin meseleyi yeniden alışlarıyla da açıklanamaz.

Marksizm, Lenin'in deyişiyle «klasik Alman felsefesinin, İngiliz po-
litik ekonomisinin ve Fransız devrimci öğretileriyle birleşmiş olan Fran-
sız sosyalizminin **sürdürülmesi ve tamamlanması**» (abc) olarak doğdu.
Diğer her türlü dünya görüşünden farklı olarak Marksizm, dünyayı değişt-
irmekle tarihen yükümlü kılınmış bir sınıfın «eylem kılavuzudur». Özel-
likle bu bakımdan Marksizm, tarihen belirlenmiş bir **sürekliliktir**. Bu yapı,
diğer yandan, özde değişmez olarak kalan tezler ve ilkeler bütünlüğünü
işaret eder. Açıkça bilindiği gibi, KD'nin iddia ettiğinin aksine, bu di-
yalektik metoddan çok daha fazla bir şeydir ve kesinlikle bir metoddan
ibaret değildir. Kaldı ki, KD, diyalektiği bir metod olarak dahi benim-
semiş ve uygulayabilmiş değildir. Özellikle eleştirimizin ileriki bölümlerinde
ele alacağımız «evrim - devrim içiçe» formülasyonu ve emperyalist-
lerarası ilişkileri ele alışı bunu örnekleyen ve KD'nin metafizik idealist
kavrayışını kanıtlayan göstergelerdir.

Marksizm, zamanla ve mekanla belirlenmiş ve bir takım dehaların kafasından çıkmış olmadığından, başka mekan ve zamanlarda, başka «dahiler» tarafından **istenildiği** gibi değiştirilebilecek bir şekilsizlik de değildir.

Marksizmin gelişmesinin temeli sınıf mücadelesidir.

Bu temel üzerinde, yüz yılı aşkın bir süredir geliştirilen teorik hazinenin **bütünlüğü ve sürekliliğinin** ve onun gelişmesinin özellikle analiziyle ortaya çıkmış olduğu, kapitalizmin evreleriyle yakın ilişkisi, devrimci proletarya mücadelesinin tarihi tecrübesinin oluşturduğu eşsiz birikimin değerlendirilmesi ve bunun sonuçlarının her türden burjuva sızma ve saldırıya karşı savunulması sonucu olduğu gözönüne alınmazsa, Marksizmi ustaların doğal ömrüyle sınırlı bir gelişimin ürünü olarak gören anti - materyalist bir kavrayışa ulaşmak kaçınılmaz olur.

KD'nin bu yolu neden tuttuğu düşünülebilir.

Şundan: KD, Marksizm Leninizme bunca yabancı olan «teorisinin» Marksizm Leninizmin bir evresi olduğu iddiasındadır. «Nasıl Leninizm başka bir şey —«volantarizm»(!)—, Marksizm başka bir şeyse —«determinizm»(!)— ve buna rağmen her ikisi de aralarındaki ortak yan olan diyalektik materyalizmden ötürü bir ve aynı sayılabiliyorlarsa, bu «sonra gelen» ve «üçüncü bunalım döneminin muzaffer proleter devrimcilerinin» ortaya çıkarmış olduğu başka şey de, «diyalektik materyalist metodu» kullanıyor olduğundan(!) dolayı, Marksizm Leninizmin içindedir!

Eleştirimizin ortaya koyacağı gibi, bu iddia ve getirdiği sonuçlar, tamamen Marksizm - Leninizme aykırıdır ve sadece kendi varlığını, proleter ideoloji ve politik eylem karşısındaki tamamen **haksız** varlığını, haklı ve gerekli gösterme boş çabasından ibarettir.

Öte yandan şunu da belirtmek gerekir ki, Marksist Leninistler, Marksizmin bir doğma olmayıp «bir eylem klavuzu» olduğunu, Marks - Engels'ten öğrenmişler ve bu gerçeği sınıf mücadelesi içinde kavramışlardır.

Bunun ışığında devrimci teoriyi, kalıplara ve formüllere indirgeyen, her şart ve her duruma uygun hazır reçeteler yaratmaya çalışanlar, sınıf mücadelesinin ve hayatın karmaşık gerçekliğinin karşısına mekanik «çözümlerle» çıkmaya çalışanlar karşısında da, orijinalite meraklısı «yaratıcılara» olduğu gibi, dinmek bilmez bir mücadele verirler.

Biz, bu eleştirimizde, Lenin'in şu sözlerini rehber ediniyoruz:

«... şu günlerde ortaya çıkan, sakat ve yabancılaşmış 'moda teoriler' karşısında Rus Sosyal - Demokrasisi, Marksizmin devrimci fikirlerinin gelişmesi ve yerine getirilmesi için mücadele eder ve bu teorinin koruyuculuğunu yapmak zorundadır.»

Nasıl Bir Dünyada ve Hangi Çağda Yaşıyoruz?

Devrimci proletarya, ulusal veya uluslararası çapta bir sapma ile oportünizmin ya da revizyonizmin her hangi bir biçimiyle karşılaştığı her durumda, belirleyici nitelikteki bu soruyu sordu.

Proletarya ve halkların devrim ve kurtuluş mücadelelerinin, Marksizm - Leninizm ışığında başarıya ulaşmasının tamamen mümkün ve bunun için gerekli objektif temelin genel olarak elverişli bulunduğu emperyalizm ve proleter devrimleri çağını mı yaşıyoruz; yoksa, bu çağın tam ve mükemmel bir çözülmesi temeline genel stratejik ve taktik programını ortaya koymuş bulunan Leninizmin eskidiği ve değiştirilmesi gerektiği bir aşamada mı bulunuyoruz?

Sınıf tavrı, bu soruya verilen cevapta somutlanıyor.

Tıpkı modern revizyonizm ve onun «Üç Dünyacı» vb. biçimleri gibi küçük burjuva ihtilalci çizgi de, dünyanın değiştiği «eski» teori ve taktiklerin «geçersizleştiği» noktasından hareketle, Marksizm Leninizmin en temel ilke ve tezlerini red ve tahrif etmek, bunların yerine sözde «yeni» eylem biçimleri, çalışma tarzı, örgütlenme ilkeleri vb. geçirmeye çalışıyor.

Küçük burjuva ihtilalci çizginin ülkemizdeki «sistemli» teorik ve pratik ifadesi olan THKP—C hareketinin ideolojik siyasi yapısını eleştirirken, ilk önce onun dünyaya bakışını, çağımızı kavrayış ve yorumlayışını inceleyeceğiz. Bu temel üzerinde onun dünyayı değiştirmek üzere önerdiği çalışma ve örgütlenme tarzını eleştireceğiz.

«EMPERYALİZM, KAPİTALİZMİN EN YÜKSEK AŞAMASI»

Lenin, emperyalizmin ekonomik özü bakımından, kapitalizmin bir evresini, kapitalizmin **tekelci** evresini ifade ettiğini söyler. Tekelin «serbest rekabet toprağında» doğduğunu belirten Lenin, böylece kapitalizmle emperyalizmi başka şeyler gibi gösteren tesbitleri bilimsel temelde geçersiz kılıyor ve çökertiyordu. Ancak Lenin, yine bu tesbitiyle kapitalizmle emperyalizm arasındaki çok önemli farklılıkları da temelleri ile birlikte gösteriyordu:

«Emperyalizm, tekellerin ve mali sermayenin egemenliğinin kurulduğu, sermaye ihracının birinci planda önem kazandığı, dünyanın uluslararası tröstler arasında paylaşılmasının başlamış olduğu ve dünyadaki toprakların en büyük kapitalist ülkeler arasında bölüşülmesinin tamamlanmış bulunduğu bir gelişme evresine ulaşmış kapitalizmdir.» (Emperyalizm— s, 111)

Ayrıca, emperyalizm, kapitalizmin son ve ölümcül aşamasıdır:

«... emperyalizmi, bir geçiş kapitalizmi, daha doğrusu can çekişen bir kapitalizm olarak tanımlamak gerekir.» (age— s, 157)

Lenin, emperyalizm tanımını, kapitalizmin ulaşmış bulunduğu yeni boyutlar temelinde ele alır ve emperyalizmin yöneldiği sonuca işaret ederken, bütün bu özelliklerin belli bir süreç boyunca devam edeceğini de açıklar. Bu süreç emperyalizmin ortadan kalkmasıyla sonuçlanacaktır. Ondan sonra da, **kapitalizmin yeni bir aşaması değil**, sosyalizm çağı başlayacaktır.

Bu tespit, Leninist devrim anlayışı ile tam bir bütünlük içindedir. Birincisinin reddi, kaçınılmaz olarak ikincisinin reddini getirecektir. KD'de gözlenen de budur.

KD, emperyalizmi önce kendi içinde farklı aşamalara bölüyor. Bu, «aşamalardan» içinde bulunduğumuzu söylediğine «III. bunalım dönemi» adını veriyor. Sonra da, «III. bunalım döneminin özellikleri» olarak adlandırdığı bir dizi «tespit» le gerçekte emperyalizmin **özünün** değiştiğini iddia ediyor. Her ne kadar, o, meydana gelmiş bulunan değişikliklerin emperyalizmin özüne değil **biçimine** ilişkin olduğunu söyleyerek Leninist tahlili benimsediği izlenimini vermek istiyorsa da, «değişiklikler» konusunda getirdiği kanıtlar ve bunların siyasi sonuçları, emperyalizmde nitel bir değişikliği esas almakta ve Leninizmi geçersiz kılmaktadır!

KD ye göre; «üçüncü bunalım döneminde», emperyalist ilişki ve çelişkiler, **«biçim olarak»** iki temel cephede değişikliğe uğramıştır.

«1. Emperyalistler arası rekabetin (uzlaşmaz çelişkilerin) emperyalistler arası yeniden paylaşım savaşına yol açması imkanı ortadan kalkmıştır.

«2. Emperyalist işgalin biçimi değişmiştir» (M. Çayan, Toplu Yazılar s. 345)

Bu iki «temel değişiklik», bir başka yerde, «emperyalizmin istismar ve ilişki biçimlerindeki değişiklik» olarak özetleniyor. (age, s. 357)

Lenin'in emperyalizmi belirleyen beş temel özellik üzerine söyledikleri, kaçınılmaz sonuçlarıyla birlikte kavrandığında, KD'nin iddiasının emperyalizmin **özünün** değiştiği yolunda olduğu görülecektir.

Bunlardan konumuzu ilgilendiren birinci sonuç savaştır.

Emperyalizm olgusunu, yalnız Marksistler değil, burjuva, küçük burjuva bir çok ideolog da inceledi. Fakat proletaryanın bakış açısını uygulayan Lenin oldu.

Lenin, diğerlerinden farklı olarak emperyalizmin ekonomik öz bakımından kapitalizmin bir evresi olduğu gerçeğini ve kapitalizme ilişkin Marksist tezlerin geliştirilmiş ve bu yeni evreye göre özelleştirilip derinleştirilmiş yenilerini koydu. Bütün bunları yaparken, diğer ideologlarla büyük bir mücadele sürdürdü. Emperyalizmin özünü farklı bir şekilde kavrayan oportünist —revizyonist burjuva— küçük burjuva ideolara karşı söylenecek hemen her şey o zaman söylendi. Bu bakımdan, Leninist devrimci proleter kavrayışa aykırı düşen her «yeni» teorinin gerçek yeri, bir hayli eski anti - proleter saflar oluyor.

KD nin emperyalistler arası çelişmelerin durumu ve bunun sonuçları üzerine söyledikleri, Kautsky tarafından «ultra emperyalizm» ve Troçkist entegrasyon teorilerinde daha önce ifade edilmiş ve Leninizm tarafından yere çalınmıştır. Bu bakımdan biz, KD'nin görüşlerini «yeni» bir teori olarak ele almak ve onun karşısında «yeni» eleştiriler geliştirmek gereğini duymuyoruz. Yapacağımız şey, kimi ayrıntılarda KD için özelleştirilmiş bir eleştiri koymakla birlikte esas olarak Marksist-

Leninistlerle oportünistler arasındaki bu tarihi tartışmayı özetlemekten ibaret olacaktır.

Savaş ve Barış, Emperyalistlerin İradesine Bağlı Alternatifler Değildir.

KD emperyalistlerarası çatışmaların had safhaya vardığını, çelişmelerin derinleştiğini kabul eder görünüyor; temel aldığı veriler üzerinde durmaksızın onun, bu çatışma ve çelişmenin boyutları hakkında ne-ler söylediğini görelim;

«... üretimin artan yoğunlaşması, sermayenin temerküzü, özel tekel-lerle devlet tekellerinin iç içe girmesi, anormal bir talep yetersizliği, korkunç bir kaos yaratmıştır.

«Bir yandan sermayenin korkunç bir seviyede yoğunlaşması ve temerküz etmesi, öteki taraftan dünyanın 1/3'ünün kapitalist sömürü dışına çık-ması, kapitalizm için metropolün dışında pazarların korkunç derecede daralması sonucunu doğurmuştur.

«İşte kapitalizmin bunalımını had safhaya çıkaran; onun kudurmuş ve azgın bir güç haline gelmesinin nedeni budur. Bu emperyalistler arası çelişkileri korkunç derecede geliştirilip derinleştirilmiştir.» (age, s. 346 - 347)

«Emperyalistlerarası çelişmeleri korkunç derecede geliştirip derin-leştiren» in gerçekten ne olup ne olmadığı konusunu ilerde inceleyece-ğiz. Burada üzerinde durmak istediğimiz nokta, «korkunç kaos», «kor-kunç... yoğunlaşma», «pazarların korkunç derecede daralması», «çeliş-melerin korkunç derecede gelişip derinleşmesi» nin nasıl olup da savaşa yol açmadığı konusunda KD'nin ne düşündüğüdür.

KD bu «korkunç» durumun bir savaşa dönüşmemesinin üç nedeni olduğunu söylüyor: 1. «Dev sosyalist blokun varlığı»; 2. «nükleer vu-rucu güçlerin dünya çapında erişmiş olduğu seviye»; ve bunların karşı-sında 3. «emperyalistler arası bütünleşme (entegrasyon)»(*)

Entegrasyonun emperyalistlerin bu iki «tehdit» karşısındaki korkula-rının bir sonucu olduğunu söyleyen KD, «savaşsız bir çağın» doğmuş bulunmasının, emperyalistlerin iradi bir seçimi olduğunu da söylemiş olmaktadır. Bu görüşün üzerinde uzun boylu durmayı gerektirmeyecek kadar anti - Marksist olduğu açıktır. Fakat bu, siyasi ve ideolojik faali-yetin temel önermesi olarak kabul edilebilmiştir. Ve bu temel üzerinde «devrim» yapılmaya kalkışılmıştır.

Emperyalistler arası çelişkilerde de, toplumsal sürecin her alanında olduğu gibi iradenin belli bir rolü vardır. Ancak iradi etkenin rolü, mad-

(*) Savaş ihtimalinin ortadan kalktığına ilişkin bu «kanıtlar» bütü-nüyle modern revizyonizmin itibarsız babası Kruşçev'e aittir. KD'nin bu «kanıtları» doğrudan ve kaynağından değil de L. Amerikalı küçük burju-va ideologlar aracılığıyla getirmiş olması, alıntılarını Kruşçev'den değil de onlardan yapması, revizyonizmin gizlenmesine yetmiyor. Gerçekte karşı devrimci olan bir teorinin, Kruşçev tarafından ortaya atılmış olması ile «itibarı yüksek» her hangi biri tarafından ortaya atılmış olması arasında hiç bir fark yoktur. Ama bunun gizlenmesi, KD'nin kısa vadeli hedef-leri için başvurduğu bir «yöntem» olarak, onun oportünizminin bir başka cephesini ifade etmektedir.

di sürecin çerçevesinde ve onun kaçınılmaz sonucunu geciktirmek ya da hızlandırmak şeklinde belirebilir. Daha fazla değil.

Savaşın iradi bir eylem olduğunu iddia edenler karşısında Lenin şunları söylüyor:

«Kapitalistler dünyayı paylaşıyorlarsa, bunu kendilerinde bulunan hain duygulardan ötürü değil, ulaştıkları yoğunlaşma derecesi kâr sağlamak için kendilerini bu yola baş vurmak zorunda bıraktığı için yapıyorlar. Ve dünyayı mevcut «sermayeleri», «güçleri» oranında paylaşıyorlar. Çünkü kapitalizm ve meta üretimi sisteminin mevcut olduğu bir ortamda daha başka bir paylaşma şekli söz konusu olamaz.» (Emperyalizm, s. 94)

Savaşı «manyak emperyalistlerin» eseri olarak görenlerle barışı «akıllı emperyalistlerin» tercihi olarak görenler arasında hiç bir fark yoktur. İkisi de subjektivist, «**volantarist**» anlayışları dile getiriyorlar.

Lenin, savaş olgusunu, son cümlede açıkça görüleceği üzere, kapitalist sistemin **özüne** bağlı olarak ele almaktadır. Kapitalizmin alacağı her hangi bir **biçime** göre değil.

Emperyalizm sermayenin çelişkili yapısının bütün sonuçlarıyla açık görülebildiği bir evredir. Sermaye bir yandan ulusal özelliklerini değişen oranlarda ve değişen yapılar içinde sürdürürken, diğer yandan uluslararasılaşır. Uluslararası karteller, tröstler, sendikalar vb. uluslararası örgütlenmelerin yanı sıra, gümrük duvarları, dampingler, krediler gibi ulusal çıkarların örgütlenmesi yoluyla, esas olarak bütünlük içinde bulunduğu bir emperyalist devletin çıkarlarını geliştirir. Kendi sermaye ihrac, pazar ve nüfuz alanları üzerinde diğerlerinin yayılma ve egemenlik kurma mücadelesine karşı durur. Günümüzde çok uluslu şirketlerin yanı sıra tekeli devlet kapitalizminin de gelişiyor olması uluslararası ve ulusal özelliklerin bir arada bulunduğunu ve geliştiğini gösterir. Bunun pratik ifadesi, tekeli sermayenin uluslararası bir nitelik kazanma yolunda olmakla birlikte tekeli rekabeti de **bütün derinliğiyle içinde taşımaya devam ettiğidir. Uluslararası tekeller ayrı tekeli devletlerden, emperyalist devletlerden bağımsız olarak ele alınamazlar.**

Bu olgu, finans- kapital ve sermaye ihracı olguları temelinde ele alındığında mesele daha da açılacaktır. Hammadde kaynakları, sermaye ihrac ve nüfuz alanları üzerindeki mücadele, ayrı tekeli kapitalist devletler var oldukça sürecektir. Bu mücadele, tekelle serbest rekabet arasındaki ilişki bakımından değerlendirilebilir. Tekel serbest rekabetin inkarıdır. Ama tekeller arası rekabet şeklinde yeni bir olgu da kaçınılmaz olarak doğar. Emperyalizm öncesi dönemde bir çok küçük kapitalist arasında olagelen serbest rekabet şimdi bir kaç dev tekel arasında daha azgın ve çatışmalı bir biçim olarak sürmektedir.

Bu bakımdan Lenin'in şu sözleriyle KD'nin entegrasyon ve «barış çağı» iddiaları karşılaştırılmalıdır:

«(Kautsky)... çok yanlış bir fikri, mali sermaye egemenliğinin dünya ekonomisindeki eşitsizlik ve çelişkileri **azaltacağı**, fikrini desteklemektedir. Oysa gerçekte mali sermaye bu eşitsizlikleri ve çelişkileri **arttırır.**» (Emperyalizm, 117 - 118).

Denilebilir ki KD çelişkilerin derinleştiğini vs. inkar etmiyor. O, bu çelişkilerin bir savaşa yol açması ihtimalinin ortadan kalktığını söylüyor. Bu, emperyalizm ve savaş arasındaki niteliğe ilişkin bağ göz önüne

alandığında geçersizdir. Savaş ihtimalinin reddi bütün bu çelişkilerin reddi demektir.

Fakat, KD'nin «reddi» bundan ibaret değildir. O, çelişkilerin derinleştiği üzerine çok keskin «korkunç» laflar etmekle birlikte, «üçüncü bunalım dönemi» adını verdiği tablo, emperyalistler arası çelişmelerin uzlaşır bir hale geldiği, emperyalizmin üretici güçleri geliştiren bir rol oynadığı, refahın arttığı bir çağı tasvir etmektedir. Yalnız bu kadarı ile, onun görüşleri aşırı sağcı ve fevkalade gerici görüşlerdir. KD açıkça ve hiç bir açıklamaya yer bırakmayacak bir somutlukla, gerçekte çelişkilerin derinleştiğini ve keskinleştiğini inkâr ediyor, yumuşama, barış, refah tasvirleri yapıyor.

Emperyalizmle Savaş Arasındaki İlişkinin Kaynağı Olarak Eşitsiz ve Sıçramalı Ekonomik - Politik Gelişme Yasası.

Eşitsiz ve sıçramalı ekonomik politik gelişme yasaı, Lenin'in belirttiği gibi kapitalizmin mutlak yasasıdır. Emperyalizm tahlilinde Lenin, bu yasanın sonuçlarını derinlemesine inceledi ve emperyalizmin eğilimleri, emperyalist siyasetin belirış biçimleri ile bağlantısını kurdu. Stalin, Troçkizme karşı mücadelesinde bu bilimsel temelden yararlandı ve proletaryanın devrim ve sosyalist inşa konusundaki faaliyetine büyük bir açıklik kazandırdı.

Lenin, 1915'te yazdığı «Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine» adlı makalesinde, eşitsiz ve sıçramalı ekonomik ve politik gelişme yasaının tek ülkede devrim ve emperyalistler arası savaş meselelerindeki somutlanışını inceledi. Bu makalede belirtildiğine göre; emperyalist devletlerden bazıları kısa sürede kendilerinden daha ileri ve güçlü olan diğer emperyalist devletlerle boy ölçüşebilecek bir düzeye gelmişler ve kuvvetleri ekonomik gelişmişlikleriyle birlikte artmıştır. Bu, emperyalistlerin pazar ve nüfuz alanlarının yeniden paylaşımını gerekli kılacak bir dengesizliğe yol açmış ve yeni gelişen emperyalist devletlerde «güçlerinin sınanması» eğilimini doğurup güçlendirmiştir.

«Kapitalist bir devletin, gerçek gücünün sınanmasında savaştan daha başka bir yol yoktur ve olamaz da. Savaş, özel mülkiyet ilkeleriyle çelişmez —tersine, bu ilkelerin doğrudan ve kaçınılmaz bir sonucudur. Kapitalizmin koşullarında tek tek girişimlerin ya da tek tek devletlerin eşit ekonomik büyümesi olanak dışıdır. Kapitalizm koşullarında dönemsel olarak bozulan dengenin yeniden kurulmasında, sanayide bunalımdan ve siyasette de savaştan başka bir araç yoktur.» (Lenin, Marks - Engels - Marksizm— s. 332).

Kapitalizmin tekel öncesi döneminde, eşitsiz gelişme, bazı kapitalist ülkelerin daha ileri olanlarını evrimci, sıçramasız, dünyanın yeniden paylaşımı söz konusu olmaksızın geçebilmelerini ifade ediyordu. Stalin'in belirttiği gibi;

«O zaman, kapitalizmin gelişmesi, az ya da çok sürekli idi, az ya da çok evrimseldi, bazı ülkeler, uzun sürede, öbür ülkeleri sıçramasız, dünya çapında kesin ve savaşçı anlaşmazlıklar olmadan geçiyorlardı. Artık söz konusu olan eşitsizlik bu değildir.» (Stalin, Leninizm mi, Troçkizm mi, s. 274).

«Kesintisiz Devrim», «Ultra - Emperyalizm» Teorisini Savunuyor:

Birinci Emperyalist Savaş sırasında, II. Enternasyonal oportünistleri, sosyal - şöven, sosyal - emperyalist bir tavır takınırken, özellikle Kautsky'nin ortaya attığı bir emperyalizm anlayışı ile uyum halindeydiler. Bu anlayış, bir yandan savaşın genel niteliği hakkındaki burjuva tespitleri, diğer yandan savaş ve devrim arasındaki ilişki ve bu alanda proletaryanın görevleri konusundaki karşı devrimci görüşleri de beraberinde getiriyordu.

Kautsky'nin teorisi, savaşın ortadan kalkmasının emperyalizmin daha da gelişeceği, «tek bir dünya tekelinin» doğacağı, böylece tekeliler arasındaki rekabet ve çatışmanın ortadan kalkacağı, sömürünün barış içinde gerçekleşeceği, «ultra emperyalist» bir dönemde mümkün olacağını vaaz ediyordu. Uluslararası kartellerin, ultra - emperyalizmin çekirdeği olduğu iddiasına dayanan bu teori, pratik olarak devrimci proleter hareketin ertelenmesini, her ülkede proletaryanın emperyalist savaşı kökünden yok etmek üzere devrim yapması yerine emperyalizmin gelişmesini destekleyerek onun, «ultra - emperyalist» bir aşamaya ulaşmasına yardım etmesini öneriyordu.

KD'nin, savaş ihtimalinin ortadan kalktığını iddia eden «teorisi», biçim bakımından farklı bir sonuç getirmiştir. Ancak aynı temelden hareket edilerek varılan Leninizmin «sol» dan aşılması çabası, Kautsky'nin sağdan aşılması ile sonuçlanmıştır. Çünkü Kautsky, «ultra - emperyalizm» çağını ileri bir geleceğin ürünü olarak görüyordu. KD ise «ultra - emperyalizm» aşamasının başladığını ileri sürerek Kautsky'den de sağa düşmüştür. Bu bizim için oportünizmin sağının da «sol» unun da aynı özden kaynaklandığını göstermek bakımından önemlidir. Bu bakımdan, bu bölümde, bu öz karşısındaki Leninist tavır inceleyeceğiz. Değişik biçimde beliren pratik faaliyet konusu, eleştirimizin ikinci bölümünün kapsamındadır.

Emperyalistler arası çelişmelerin «barışçıl» bir ortam doğurup doğurmayacağı sorusuna verilecek cevap konunun temelidir. KD'nin bu konuda ileri sürdüğü görüşler nice «sol» keskin lafla örtülmeye çalışılsa çalışılsın, hiç bir «sol» görünüm, alttan Kruşçev'in kara yüzünün görülmesini engelleyemiyor.

Lenin bu konuyu incelerken şunları yazıyor:

«Salt ekonomik açıdan bakıldığında, diye yazıyor Kautsky, kapitalizmin kartellerce izlenen politikanın dış politika alanına taşıacağı yeni bir aşama, bir 'ultra - emperyalizm' aşaması kazanması imkansız değildir! bir süper - emperyalizm aşaması, bütün dünya emperyalistlerinin kendi aralarındaki mücadeleyi bırakıp birleştikleri, kapitalist düzen içinde savaşların bittiği bir aşama, uluslararası ölçüde birleşmiş mali sermaye ile 'yer yüzünün hep birlikte ortaklaşa sömürüleceği' bir aşama.

« 'Salt ekonomik açı' sözünden, 'salt' bir soyutlama anlaşılıyorsa, söylenebilecek her şey, şu görüşe getiriliyor demektir: gelişme, tekellere doğru, bunun sonucu olarak evrensel tek bir tekele, tek bir dünya tekeline doğru gidiyor. İtiraz götürür bir tarafı yok bu sözün. Ama gelişimin, gıda maddelerinin laboratuvarlarda üretilmesine doğru gittiği sözü gibi anlamdan yoksun bir tespit. Bu bakımdan 'ultra - tarım teorisi' ne kadar saçma olacaksa, bu 'ultra - emperyalizm teorisi' de o kadar saçmadır.

«... Kautsky'nin ultra-emperyalizm hakkındaki hiç bir anlam taşımayan lafları da öbür lafları gibi, emperyalizmin savunucularının değirmenlerine su taşıyan çok yanlış bir fikri, mali sermaye egemenliğinin dünya ekonomisindeki eşitsizlikleri ve çelişkileri azaltacağı fikrini desteklemektedir. Oysa, gerçekte mali sermaye bu eşitsizlikleri ve çelişkileri artırır.» (Emperyalizm, s. 116 - 117 - 118)

«Evrimin istisnasız bütün işletmeler ve devletleri içine alan dünya çapında tek bir tröstün kurulmasına doğru gittiği şüphesizdir. Ama evrim, o şartlarda, öyle bir ritimde, öyle antoganizmalar, çatışmalar, alt üst oluşlar ve yalnız ekonomik değil, aynı zamanda siyasal, ulusal vs. yürütmektedir ki, ulusal mali sermayelerin evrensel bir 'ultra - emperyalizm' yapısında birleşmelerinden önce, tek bir dünya tröstünün kurulmasına vakit kalmadan kapitalizm kendi karşısına dönüşecektir.»

Özellikle Lenin'in son söyledikleri üzerinde durulmalıdır. Karşımıza iki yol çıkıyor: ya Lenin yanılmıştır, «tek bir dünya tröstü» kurulması imkanı, kapitalizm kendi karşısına dönüşmeden önce bulunmuştur. (KD bunu iddia ediyor; «Amerikan imparatorluğundan söz edilebileceğini» söylüyor), ya da Lenin'in söyledikleri günümüzde de geçerlidir: Hangisi? Bu soruya verilecek cevap, kendi sınıf mantığımıza, sınıf içgüdülerimize, «tasarladığımız» bir eylem biçimine uygun olmak üzere, nihayet iradi bir şeydir. Önemli olan somut durumdur. Bugün proleter devrimciler, üçüncü emperyalist savaş ihtimalinin yok olmak bir yana, büyüyen bir tehlikeye olduğunu söylerken, hangi somut verilerden ve hangi toprak temellerden hareket ediyorlar? Önemli olan bu noktadır. Ve somut durum karşısında takınılan tavır, sınıf niteliğimizi gerçekten ortaya çıkaracaktır.

Lenin emperyalistler arası ilişkiyi, emperyalizmin özü tarafından belirlenen bir olgu olarak ele alıyor.

«Finans - kapital ve tröstler, dünya ekonomisinin çeşitli kısımlarının gelişme oranında görülen farkları azaltmaz, artırırlar. Güçler ilişkisi bir kez değiştikten sonra kapitalist düzende, çelişkileri çözmenin zordan gayri ne gibi bir yolu olabilir?» (Doğu'da Ulusal Kurtuluş Savaşları, s. 181)

«Diyelim ki, bu emperyalist ülkeler, bu Asya ülkelerindeki mülklerini, çıkarlarını ve etki alanlarını korumak ya da genişletmek için, birbirlerine karşı ittifak kuruyorlar; bu ittifaklar 'enter - emperyalist' ya da 'ultra - emperyalist' ittifaklar olacaktır. Diyelim ki, bütün emperyalist ülkeler Asya'nın bu bölgelerini 'barış yoluyla' paylaşmak için bir ittifak yapıyorlar, bu ittifak 'milletlerarası düzeyde birleşmiş finans - kapitalin' bir ittifakı olacaktır. Yirminci yüzyılda bu tip ittifakların fiili örnekleri vardır: Büyük devletlerin Çin'e karşı tutumları, mesela. Soruyoruz: kapitalist sistemin gelişmeden kaldığını varsaysak —ki Kautsky bu varsayımı yapmaktadı— bu gibi ittifakların geçici olmaksızın ileri varacağını her bir biçimde, sürtüşme, çelişki ve mücadeleyi ortadan kaldıracağını akıl alabilir mi?» (age, s. 206).

Demek Lenin, emperyalistlerarası bir «birleşme» yi tamamen imkansız görmüyor, ama bunun gerçek anlamı nedir ve bu birleşme nereye kadar ve ne uğrundur.

Biraz ilerde Lenin görüşlerini şu şekilde tamamlıyor:

«O halde, İngiliz papazlarının ya da Alman 'Marksist' Kautsky'nin,

amiyane kakavan hayallerine değil de kapitalist sistemin gerçeklerine bakacak olursak, «Enter - emperyalist» ya da 'ultra - emperyalist' ittifaklar hangi biçime bürürse bürnler ister bir emperyalistler koalisyonu bir başka emperyalist koalisyonu karşı ittifakı, ister bütün emperyalist devletleri kucaklayan bir genel ittifak olsunlar savaşlar arası dönemlerde bir 'mütareke'den başka bir şey değildir. Bu kaçınılmazdır. (a. . Lenin) Barışçı ittifaklar savaşlara zemin hazırlar, kendileri de savaşlardan doğarlar, dünya ekonomisi ve dünya siyaseti içindeki emperyalist bağlantıların ve ilişkilerin tek ve aynı temel üzerinde barışçı olmayan ardarda mücadele biçimleri yaratarak biri diğerini şartlar. Ne ki, işçileri uyurturma ve burjuva saflarına geçmiş olan sosyal - şvenlerle barıştırma kaygısıyla hareket eden Kautsky, aynı zincirin bir halkasını bir başka halkasından koparıyor. Çin'in 'skuna kavuşturulması' için (boğer isyanının bastırılmasını hatırlayın) bütün büyük devletler arasında bugün kurulmuş olan barışçı (ve de ultra - emperyalist, hatta ultra ultra - emperyalist) ittifakı yarın barışçı olmayan —ve öbür gün mesela Türkiye'nin paylaşılması için kurulacak 'barışçı' bir ittifaka zemin hazırlayacak— atışmasından ayırıyor, vs. Emperyalist barış dönemleri ile emperyalist savaş dönemleri arasındaki canlı bağlantıyı göstermek varken, Kautsky işçilere, onların cansız önderleri ile aralarını bulmak için cansız bir soyutlama sunuyor.» (age, s. 207, ab)

Lenin, emperyalistler arasında kurulabilecek bu tür birleşmelerin çatışma ve çelişmenin somut durumda ortaya çıkardığı bir olgu olduğuna dikkat çekiyor. Ayrıca bu tür ittifak, koalisyon ya da birleşmelerin, mücadele eden halklara karşı da oluşturulabileceğini belirtiyor. Fakat esas olan çatışmadır, savaştır. Bundan dolayı bu birleşmeler, her durumda, emperyalistler arasındaki çelişkinin daha da derinleştiği yeni bir ortamı doğururlar.

Bugün dünyamızda emperyalistler arasındaki çelişmeler bakımından durum nedir?

Örneğin, doların değerinin düşürülmesiyle ilgili olarak ABD emperyalizmi ile B. Alman emperyalistleri arasında somutlanan duruma bakalım.

Bir süre önce Amerikan doları Batı Alman borsalarında Alman markına göre büyük bir değer kaybına uğramıştır.

Bu bir yandan ABD ekonomisinin içinde bulunduğu ağır buhranla ilgilidir. Amerikan işletmeleri, tam kapasitelerinin ancak yüzde yetmişini kullanabilmektedir.

Dış ticaret açığı 60 milyon dolara ulaşmıştır. İşsiz sayısı, resmi rakamlara göre altı buçuk milyon, gerçekte ise dokuz milyon kişi civarındadır.

Bu şartlarda Amerikan tekelleri krlarını sürdürmenin bir yolu olarak ihracatını arttırmada, ticaret açığının kapatılmasında bir etken olması bakımından doların değer kaybetmesini olumlu buluyorlar.

Fakat bu durumun «entegrasyon içindeki» Batı Avrupa'da yarattığı etkiler, hiç de Amerika'nın hedeflerine uygun olarak gerçekleşmiyor. Avrupa'daki bir çok ileri gelen banka, doların değerinin düşürülmesini engellemeye çalışıyorlar. Örneğin, Frankfurt Federal Bankası dolar rezervlerinde 15 milyar B. Alman markı kadar bir azaltma uygulamıştır. B. Alman tekellerinin menfaatlerini savunmak amacıyla başvurulan bu

tedbir, doların değer kaybetmesi yoluyla Amerikan ihracat mallarına bir talep artışı doğmasını ve B. Alman ihracatına karşı Amerika'da olumsuz bir gelişmeyi önlemek amacını güdüyor. Doların değer kaybetmesi aracılığıyla Amerikan tekellerinin bütün dünya pazarlarında bir yükselme sağlama ihtimali, B. Alman tekellerini endişeye sevk etmektedir. Washington ve Bonn hakim çevreleri arasında çetin çelişmeler ve zıt menfaatler bulunduğunu gösteren bir olgudur bu. Bonn, doların değerinin korunması ve onun düşmesiyle ilgili tedbirlerin alınması için ABD hükümetine baskı yapmaktadır. Ancak ABD buna yanaşmıyor. Hatta Bonn Almanya'da Amerika'nın ihracatı için elverişli şartların yaratılması konusunda pazarlık önermektedir. Bu süper devlet ile Avrupa'lı küçük ortakları arasında rekabet ve çelişmeler, emperyalizmin genel buhranı şartlarında şiddetlenmektedir. (*)

Yine ABD'nin Asya - Afrika ve L. Amerika ülkelerinden gelen hammadde ithalatı ile Japonya, B. Almanya ve İngiltere'nin aynı bölgelerden ithal ettiği hammadde oranı, değerlendirilmesi gereken bir olgudur. Manganez, bakır, petrol, krom vb. hammadde kaynaklarını ele geçirmek üzere uluslararası tekelleri birlikler arasındaki mücadele gittikçe keskinleşmektedir.

Pazarlar üzerindeki mücadele de derin ve etkindir. İkinci Emperyalist savaş sonrasında ABD'nin kapitalist dünya pazarında kurduğu hegemonya, şimdi Avrupa ve Japon sermayesinin yükselmesiyle zayıflamaya başladı. ABD hala en büyük sermaye ihracatçısı emperyalist devlet olmaya devam etmekle birlikte, onun sermaye ihracı kapitalist dünyanın toplam sermaye ihracının ancak yüzde 14,2 sidir. (1971 de). 1976 verilerine göre ABD'nin dış ülkelere sermaye yatırımı 135 milyar dolardır. Bu yatırımlar tekeller aracılığıyla olduğu gibi, **doğrudan hükümet eliyle de olmaktadır.** Daha da dikkat çekici olan bu yatırımların önemli bir bölümünün diğer emperyalist ülkelere yapılmış olmasıdır. (**)

Dünyaya, emperyalistlerin dostluk bildirilerinin, deklarasyonlarının, ortak açıklamalarının sınırları açısından bakıldığında zaman bunlar görülemez.

İki Süper Devlet Arasındaki Mücadele, Günümüzde Savaş Tehdidinin Esas Kaynağıdır :

İki süper devlet ABD ve SB arasında nüfuz alanları, pazarlar ve hammadde kaynakları uğruna, hegemonya ve dünya egemenliği alanında çetin bir mücadele sürmektedir.

İki süper devletten birisi, diğer süper devlet blokundaki devletler grubuna karşı bir saldırıya giriştiğinde bu, iki emperyalist grup arasındaki bir savaş halinde gelişecektir.

Bir yandan «nihai belge»ler, «detant»lar, SALT konferansları vs. yo-

(*) Almanya ile ABD arasında, bir savaş durumunun belirmiş olduğunu söylemiyoruz. Kaldı ki bu, bugün değilse bile yarın muhtemel ve mümkündür. Ancak bizim göstermek istediğimiz olguların da kanıtlanmış bulunduğu «entegrasyon» iddialarının boşluğudur. Konuya bakışta, bütün dünyada esas olarak iki emperyalist kamp bulunduğu, fakat her bir kamp içinde derin çelişmeler ve çatışmaların sürdüğü gözardı edilmemelidir.

(**) Daha ayrıntılı bir inceleme için bkz. **Parti Bayrağı**, S. 2, s. 99 - 100

luyla, savaşın ancak ikisi arasındaki bir anlaşmayla önlenebileceği izlenimini yaratmaya çalışırken, diğer yandan her ikisi de çılgınca silahlanıyor.

Ancak bu somut durum karşısında, KD'nin bazı «sürdürücüleri», ABD ve SB arasında çıkacak bir savaşın niteliğini savaşın sebeplerinin ve somut durumun belirleyeceğini söylüyorlar. (*). Öte yandan «emperyalistler arası savaş ihtimalinin olmadığı bir sırada», Marksist - Leninistlerin «SB'nin emperyalist niteliğini keşfederek», «Stalin'in 1950'lerde söylediği bir sözü» geçerli göstremenin yolunu bulduklarını söylüyorlar. Bu ilkel mantık sakatlığının tartışılmaya değer bir yanı yoktur. Eleştirimiz boyunca sık sık tekrarladığımız şu gerçeği bir daha ifade edelim: Savaş emperyalistler arası çatışmanın alacağı zorunlu bir biçimdir.

SB ile ABD arasındaki yakın savaş ihtimalini bir yana bıraksak bile, az önce örneklediğimiz yapıyla Batılı emperyalistler arası çelişme ve çatışmaların, ebediyen barışçıl mücadele biçimlerinin sınırları içinde kalmayaacağı açıktır. Çünkü emperyalistler arası çatışma ve çelişkilerin derinleşip keskinleşmesi yalnızca emperyalistlerin kendi aralarındaki mücadele koşullarında doğmamaktadır. KD'nin ve onun «sürdürücülerinin» hiç bir zaman hesaba katmadıkları, fakat emperyalizmin yokoluşunu tayin edecek olan biricik güç, dünya proletaryasının ve halkların devrim ve kurtuluş mücadelesi, emperyalizmin çelişmelerinin derinleşmesinde de rol oynuyor.

Enver Hoca Yoldaş bu durumu AEP 7. Kongresine sunduğu raporda şöyle belirtti :

«İşte, emperyalizmi ve sosyal - emperyalizmi daha da zayıflatmış, kapitalist sistemin çelişmelerini keskinleştirmiş ve onu temelinden sarsmış olan şey, proletaryanın devrimci mücadelesindeki bu genişleme ve derinleşmenin, halkların kurtuluş mücadelesindeki bu büyük yoğunlaşmanın, sosyalizmin bu zaferlerinin tümüdür.»

Bu konuya ilerde, KD'nin devrim teorisinin kendiliğindenci özelliğini incelerken tekrar döneceğiz.

İki süper devlet arasındaki savaş ihtimali konusunu incelemeye devam edelim.

ABD ve SB arasındaki mücadelenin bir dünya savaşına doğru gelişmekte olduğu inkar edilemez bir olgudur. Somut durumda emperyalistler arası çelişme en açık olarak iki süper devlet arasındaki mücadelede belirginleşiyor. Fakat bu, savaşın kaynağının bizzat emperyalist sistemin ken-

(*) SB'nin emperyalist bir devlet olduğunu kanıtlamanın yeri burası değil. Modern revizyonizmin en gerici tezlerine sahip çıkmayı «devrimcilik» sanan oportünistlerin ikna edilebileceği yer de burası değil. Bu, «tez»lere boyun eğiş ile SB'nin niteliğini kabul edemeyiş arasında dolaysız bir bağ vardır. Bizim bugün eses olarak vurduğumuz yer de, bu «tez»lerdir. Modern revizyonizmin yüzünden sosyalizm maskesi indirildiğinde alttan emperyalistlerin çürüyen ve can çekişen yüzü apaçık ortaya çıkmaktadır. KD'nin çekingen ve mahcup sürdürücülerinin, bu lanetli burjuva surati, «kötü sosyalistlerin» yüzü niyetine sempati ile seyretmeleri daha bir süre devam edecektir.

Savaş çıktığı zaman bunun niteliğinin ne olduğunu yeniden düşünmek zamanını belki bulabilecekler. Ama o zaman, bunların yapacağı, emperyalistlerden birinin şaksakcılığını yapmaktan öteye geçmeyecektir.

disi olduğu yolundaki Leninist teze aykırı düşecek biçimde yorumlanamaz. Hareketimiz, iki süper devlet dışında kalan emperyalistlerin «ehlileştiği» «demokratikleştiği», «barış yanlısı olduğu» yolunda iddialar ortaya atan «teoriler»le mücadele etti ve ediyor.

Uluslararası Marksist - Leninist hareket, savaşın günümüzdeki kaynağının esas olarak iki süper devlet arasındaki çelişkiler olduğunu söylerken, «esas» ve «günümüzde» kelimeleriyle bunun somut duruma ilişkin bir tahlil olduğuna dikkat çekiyor. Bu, yine de her zaman, emperyalistlerin genel faaliyeti, sistemin işleyişi içinde bir durumdur.

Ekonominin Askerileştirilmesinin Gerçek Temelleri ve «Kesintisiz Devrim»in Yanılgıları.

Burada, savaş meselesiyle ilgili olarak ekonominin askerileştirilmesi sorununa da değinmek istiyoruz.

KD şunları söylüyor :

«Bu dönemde, emperyalizmin iç ve dış pazarlarının son derece daralması, buna karşılık sorunun yeniden paylaşım savaşı ile çözümlenmemesi karşısında genel olarak emperyalizm, özel olarak da Yanki emperyalizmi içinde ve dışta iki metoda baş vurmaktadır. İçte ekonomisini askerileştirmiş, dışta ise eski sömürgecilik metoduna ilaveten yeni sömürgeciliğe başlamıştır.» (Toplu Yazılar, s. 348)

Özetle, ekonominin askerileştirilmesi, emperyalistlerin pazar darlığı sorununu savaşa baş vurmaksızın çözümlemeleri yolunda tercih ettiği bir yöntemdir, deniliyor. Böylece de ekonominin askerileştirilmesi, emperyalizmin özünden gelen bir yönelim değil de, iradi bir seçim meselesidir, denilmiş oluyor.

Lenin, militarizmin bütün toplumsal hayata hakim olması ile, büyük emperyalist devletlerin dünyayı bölüşmek üzere yürüttükleri mücadele arasında dolaysız bir ilişki bulunduğunu söyler. Çünkü emperyalizm, tekeli kapitalizm olarak, kapitalizmin serbest rekabetçi döneminden farklı olarak, barışçıl gelişme imkanlarını tükettiği, çatışmalar, buhranlar ve devrimler çağı olarak belirdi. Emperyalizmin şiddet ve savaş eğilimi demek olması ile bu, yapısal bir bütünlük ifade eder. Pazarların ham madde kaynaklarının ve nüfuz alanlarının paylaşılması, emperyalistlerin mali, siyasi, askeri güçleri oranında olmaya bugün de devam ediyor. Emperyalist ülkelerde ekonominin askerileştirilmesinin temeli budur. Emperyalizmin bir silahlanma yarışı demek oluşu, günümüzün apaçık beliren bir gerçeğidir. Ve emperyalistlerin, sosyal - emperyalistlerin bu gerçeği gizlemek üzere, görüşmeler ve anlaşmalar yoluyla silahsızlanmanın sağlanabileceği yolundaki demagojilerini açığa çıkarmakta, devrimci proletaryanın kavrayacağı halka budur. Onların pazar darlığını çözümlemek üzere masumane amaçlarla silahlandığını söylemek emperyalist demagojiye hizmet eder. Emperyalistler gelişen ve derinleşen çelişkiler karşısında dışlerinden tırnaklarına kadar silahlanıyorlar.

«Emperyalizm, yani ancak yirminci yüzyılda oluşan tekeli kapitalizm, ana özellikleri bakımından barış ve özgürlüğe en az, militarizmin evrensel, alabildiğine gelişmesine en fazla düşkün olmasıyla bellirir.» (Proletarya ihtilali ve Dönek Kautsky s. 90)

KD savaş ve silahlanma arasındaki ilişkiyi göz ardı etmek uğruna, savaş imkansız ve silahlanmayı «başka bir şey için» gibi görmek zorundadır. Onun sübjektif idealist teorisi bunu gerekli kılıyor. Somut durumun ters yüz «tahlili» üzerine geliştirilen bir mücadele anlayışının sonuçları ortadadır. KD'nin yanlışlığının temeli hangi çağda ve nasıl bir dünyada yaşadığımız sorusuna verdiği cevapla ilgilidir; bu cevapda somutlanan küçük burjuva ideoloji ile ilgilidir.

Emperyalistler arası çelişkiyi, entegrasyon çerçevesine kapatan küçük burjuva anlayış, silahlanma olgusunu başka türlü açıklayamaz. «Savaşmayacaklarına göre savaş ne ihtiyaçları var? Ama yine de silahlanıyorlarsa, bu tüketim yetersizliğine çare olmak içindir» deniyor. Yalnız Leninist emperyalizm teorisinin katledildiği bir düz mantık değil, aynı zamanda devrimi yokuşa süren bir sözde «somut durum tahlili»dir bu!

Ekonominin askerileştirilmesi, aşırı üretimin bir sonucu olarak ortaya çıkan pazar darlığını gidermenin bir yöntemi olabilir mi? Emperyalistlerin amacının bu olduğunu ama, bu yöntemin emperyalizmin sorununa çare olmadığını söylerken, KD iki kere yanılmaktadır. **Birincisi**, ekonominin askerileştirilmesini emperyalistlerin tercih ettikleri bir yöntem olarak kabul ederken; **İkincisi**, kapitalizmin buhranını tüketim yetersizliği ile açıklamaya çalışan burjuva görüşleri geçerli doğrular olarak kabul ederken.

Aynı mantıksal yapının unsuru olarak KD kapitalizmin buhranları konusunda da anti-Marksist görüşlere sahiptir. Gerçekten onun bütün yanlışlarını ve bir bütün olarak sağcı-burjuva ideolojisinin temelini belirleyen, kapitalizm hakkındaki genel görüşleriyle devrim hakkındaki görüşleri arasındaki «tutarlılık»ta somutlanmaktadır.

«Tüketim yetersizliği» konusundaki görüşlerine birazdan değineceğiz. Şimdi ekonominin askerileştirilmesi ile kapitalizmin niteliği arasındaki bağ bakımından konuyu ele alalım.

Gerçekten ekonominin askerileştirilmesinin kapitalizm için geçici ve kısmi bir rahatlamayı sağlaması, özellikle ikinci savaştan sonra bazı kapitalist ülkelerde gözlemlendi. Fakat bu, esasta, emekçi halk üzerinde yoğunlaşan yeni sömürü olanaklarıyla bir arada gerçekleşmişti. Ve tekellerin karını arttıran bir rol oynamıştı. Böylece pazar sorununun çözülmesi bir yana, bu kısmi ve geçici rahatlatma, pazar sorununun, bir süre sonra, daha da ağırlaşarak yeniden belirmesine yol açtı.

Emperyalistler gerçekte silahlanırken neyi gözetiyorlar? KD'nin sandığı gibi talep yetersizliğini gidermek, yani kitlelere refah sağlamak amacıyla mı ekonomiyi askerleştiriyorlar, yoksa hegemonya mücadelesinin bir gerekliliği olarak mı?

Emperyalizmin «kitleleri düşünen» yufka yürekliği üzerine söylenecek her kelime gereksiz olacaktır. Bunu yaşayan herkes görüyor ve biliyor. Ama silahlanma ile pazar darlığı arasındaki ilişkiyi doğru ve devrimci bir tarzda kavramak o kadar kolay değil. Nitekim pazar darlığı, silah, barış kavramlarını içiçe ve birbirini tamamlayan unsurlar olarak «üçüncü bunalm döneminin» gereği olarak bir arada kullanabilen KD, soruna yaklaşıpda Marksizm-Leninizmin öğretilerine dayanılmazsa nerelere varılabileceğini örnekliyor.

Silahlanma, pazar darlığının **zorla** çözümü için araçtır. Emperyalizmin bir olgusudur ve çalışan yığınların üzerinde ekonomik, siyasi bir baskı unsurudur.

«Almanya gibi Amerika da iktisadi hayatı düzene sokuyor; öyle ki, işçiler ve kısmen köylüler için bir askeri zından ve bankacılar ile kapitalistler için bir cennet yaratıyor. Onların düzenlenmesi, işçilere 'kemer sıkırtma' ve kapitalistlere gerici bürokratik biçimde gizliden savaştan önce sağlanan kârlardan, daha fazla kâr sağlamak anlamına gelir.» (Lenin, Eserler, C.V, s. 363, zikredildiği yer, Ekonomi Politik, Komün yayınları, s. 188)

Aşırı kar ve savaş mı, refah ve barış mı?

Silahlanma ile savaş ayrı düşünmek, hele bu ikisinin de yükseldiği temel emperyalizm ise mümkün değildir.

Stalin'in sözünü tekrar analım:

«Burjuva devletler durmaksızın silâhlanmaktadırlar.

«Niçin?

«Elbette konuşmak için değil, savaşmak için!»

Emperyalistler arasında pazar, hammadde kaynakları ve nüfuz alanları üzerinde keskinleşen mücadele, silahlanmayı hızlandırmakta, silahlanma ise gerginlik ve hegemonya mücadelesini tahrik etmektedir. Ekonominin askerileştirilmesi, emperyalizmin çelişkilerini derinleştiren işleyişin bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Kapitalist yeniden üretimin çelişmeleri açışmakta, buhran derinleşmektedir.

Emperyalist tekeller arasındaki iç ve devletler arası plandaki çetin rekabet, onları bilim ve tekniğin son gelişmelerini, üretim alanında büyük çapta uygulama zorunda bırakmaktadır. Ama bu, bilimsel ve teknolojik gelişme, ne sınıf çatışmalarını yumuşatabiliyor, ne de buhranı engelleyebiliyor. Tam tersine, sınıf mücadelesini daha da, yükselten, buhranları ve sarsıntıları derinleştiren etkenler arasında önemli bir yer tutuyor.

Dünya kapitalizminin cürüme aşamasında bulunduğunu gösteren en önemli belirtilerden biri, ekonomilerin askerileştirilmesidir. Askerileştirilmenin başlıca şu hedeflerinden söz edilebilir. Emperyalist ve sosyal-emperyalistlerin ellerinde dış çatışmalar için bir güç yaratılması; egemen sınıfların elinde proletaryanın ve milli devrimci hareketlerin ezilmesi için araç sağlanması, tekellerin büyük kârlar elde etmelerine yol açması...

Ama askerileşme emperyalistlerin (ve sosyal-emperyalistlerin) büyük bir emek kaynağı kullanmalarına yol açıyor. Askerleşmenin artmasına, kaçınılmaz olarak kapitalist-revizyonist sistemin cürümesi eşlik ediyor. Askerileşme, toplumun üretken olmayan masraflarını artırırken, üretim alanına da büyük bir maddi ve insani kaynak kullanımı gereğini getiriyor. Bu süreç içinde proletaryanın yaşama düzeyi düşüyor, sömürü yoğunlaşıyor. Enflasyon, tüketim maddelerinin fiyatlarının artması, vergilerin çoğaltılması ve gerçek gelirlerin azalması sonuçlarını doğuruyor.

Görüldüğü gibi KD birbirine bağlı iki temel noktada daha yanılmıştır. **Birincisi**, silahlanma savaşını önlemenin bir aracı değildir. **İkincisi**, silahlanma bir ekonomik faaliyet alanı olarak emperyalizmin buhranına ilaç olamamaktadır.

Savaşı Önleyen Bir Etken Olarak Nükleer Silahların Gösterilmesi, Emperyalist Militarizme Barışçı Bir Rol Vehmetmektedir.

KD, ekonominin askerileştirilmesinin pazar darlığına çözüm yolu olarak emperyalistlerin tercih ettiği bir yöntem olduğunu söylerken, gerçekte militarizme sahip olmadığı bir rol yüklüyordu. Fakat şimdi inceleyeceğimiz

iddiası, yalnız hatalı bir kavrayışı dile getirmekle kalmamakta, emperyalist propagandanın demagojisini halk safları içinde yaygınlaştırmak gibi kötü bir amaca, istemeyerek de olsa, hizmet etmektedir.

«Nükleer vurucu gücün» ulaştığı seviyenin emperyalistleri bir savaş-tan alıkoyduğu iddiası, iki bakımdan yanlış ve gerici bir iddiadır.

Birincisi, bu iddia, nükleer silahların üretildiği koşulların ve sistemin sözünü etmeyerek, nasıl bir çelişkiler ağının ürünü olduğu gerçeğini gizlemekte ve bu temelin fonksiyonlarını gözardı etmektedir. **İkincisi**, nükleer silahların çağımızın başlıca çelişmelerini etkileyen, yönlendiren ve geçersiz kılan bir rol oynadığını söylemektedir.

Her iki sonuçta esas olarak diyalektik materyalizmin, sınıf mücadelesinin yasalarının inkarıdır. Ve Marksizmin sicilli düşmanı **Kruşçev döneminin** ideolojik cephaneliğinden alınmıştır.

Nükleer silahların tayin edici bir rol oynamaları meselesini KD görüşünde yalnızca emperyalistler arası çelişkiler alanında söz konusu etmektedir. Fakat bu tespit sonuçları ile birlikte kavranırsa, gerçekte nükleer silahların üretken olmayan tabiatlarını, nükleer silahların üretildiği emperyalist-kapitalist sistemin nükleer silahları ortaya çıkaran yapısından soyutlayan ve bu yapının sonucu olan savaş olgusunu da gözardı etmeyi kapsayan bir muhtevaya sahiptir.

Nükleer silahlardan söz edildiğinde, emperyalizm ile bu savaş araçları arasındaki bağlantı dikkate alınmalıdır. Bu silahlar emperyalizmin şiddet ve savaş eğilimlerinin ortadan kalktığını değil, azgınlaştığını göstermektedir. Birbirlerini ve halkları yalnızca uzaktan korkutmak için değil, ama kullanmak üzere de yapılmaktadır ve kullandığı görülmüştür de.

Emperyalistler, sosyal-emperyalistler ve burjuva basın, yayın, ideoloji kültür araçları; KD'nin benimsediği bu «korkutucu etken» imajını yaratılabilmek için ara vermeksizin çalışıyor. Gerçek şudur ki, bütün bu emperyalist faaliyetin altında gizlenen şey devrim ve kurtuluş uğruna ayağa kalkan halkların korkutulması amacıdır. Emperyalizm, nükleer silahların tayin edici bir güç olarak ortaya çıkarttığına proletarya ve halkların fonksiyonunun sona erdiği herkesi inandırmak istiyorlar.

Marksizm-Leninizm, tarihin bugüne kadar sınıf mücadelelerinin tarihi olageldiğini, bundan sonra da tarihe yön verecek biricik gücün proletaryanın ve halkların devrim ve kurtuluş mücadelesi olduğunu, tarihi yapan biricik gücün halklar olduğunu öğretiyor.

Bu, boş bir böbürlenme değil, KD yazarı ne yazık ki, görmek mutluluğuna erişemedi. Ama biz, Vietnam, Kamboçya, Laos devrimlerini gördük. Şimdi dünyada devrim etkeninin gittikçe yükseldiği bir dönemi yaşıyoruz. Kapitalist-revizyonist ülkelerde proletarya sistemin temellerine vurarak yürüyor. Asya, Afrika, L. Amerika halkları çetin mücadeleler veriyorlar. Yeni devrimlerin, tamamen mümkün ve zorunlu olduğu gerçeği lafta kalmıyor.

Emperyalist propaganda sınıf mücadelesinin ateşinde eriyip dökülüyor. Kof ve alçakça bir demagojiden başka bir şey olmadığı görülüyor.

KD'nin nükleer silahlara vehmettiği tayin edici güç teorisinin yalnız emperyalistler arası çelişmeler için geçerli olarak ileri sürüldüğü söylenebilir. Bu açıdan da yanlıştır. Daha önce, savaşın kaçınılmazlığı üzerine söylediklerimiz açısından bakıldığında nükleer silahların —başka her türlü olgu gibi— savaşı önlemek iktidarında olmadığını söylemek yeterlidir.

Stalin'in dediği gibi, savaşı ancak bir tek şey önleyebilir: Emperyalizmin yok edilmesi.

Bu konuyu kapamadan önce «Devrimci Yol» dergisinin 17. sayısında yayınlanan ve KD'nin meseleye bakış tarzını «açıklayan» ve «savunan» bir yazıda söylenenler üzerinde durmak istiyoruz.

DY, KD'nin anti-Marksist «savaş ihtimali ortadan kalkmıştır» tezinin sözünü etmeksizin; «Biz bugün için nükleer silahların eriştiği boyutların savaşın biçimini değiştirdiğini söylüyoruz. Yoksa bu silahların bulunmasıyla sınıflar savaşının durduğunu veya emperyalistler arası çelişkilerin ortadan kalktığını iddia etmiyoruz» şeklinde hayli demagojik bir «açıklama» yapıyor.

«Savaşın **biçimi**» lafından ne anladığı da bir hayli ilginç. Aynı yazının daha önceki bölümlerinde «yeniden paylaşımın yeni yöntemleri» olarak devalüasyon ve petrol krizi sıralanıyor.

Yazının bütünü içinde nükleer silahların yeniden paylaşım olgusunu nasıl belirlediği ve savaşın bu «yeni biçimlerini» (!) (devalüasyon, petrol krizi) nasıl ortaya çıkardığı yazarın kafasındaki karışıklığı yansıtmasına kararışık edilmiş ve hiç bir şey anlatılamamış. Ve gerçekte, bu konuda anlatılabilecek her hangi bir gerçek durum da yoktur. Yazarın anlatmak istediği masal şu: Engels silah teknolojisindeki gelişmenin savaşın biçimini değiştireceğini söylemiş. Nükleer silah teknolojisi de savaşı, eski bildiğimiz biçimlerinin dışına çıkarmış ve barışçı savaş biçimini yaratmıştır!

Engels'in silah teknolojisindeki gelişmelerle savaşın biçimleri arasındaki ilişkiyi nasıl ele aldığı ayrı konudur. Zaten DY'un yazısında da göz boyayıcı bir süs olarak kullanılmıştır. Anlatılmak istediği şeyle de bir ilgisi yoktur. Önemli olan onun **barışçı savaş** gibi bir kavramı yaratmak zorunda bırakan içinde bulunduğu durumun tespitidir.

DY, Lenin'in emperyalistler arası mücadelenin değişik biçimlerini incelediği bir paragrafı yazısına aktarıyor. Önce Lenin'in sözü geçen açıklamalarının tamamını aktaralım:

«Bir zamanlar, örneğin 1909'larda, katıldığı Marksizmi iyice bırakmış olan Kautsky'nin de içlerinde bulunduğu bir kısım burjuva yazarları, kapital enternasyonalizasyonunun en belirgin bir ifadesi olan uluslararası kartellerin kapitalist rejim içinde yaşayan halklar arasında barış umudu doğurduğu kanısındaydılar. Teorik açıdan alınırsa bu görüş tamamen saçmadır; pratikte ise, en kötü cinsten bir oportünizmin hiç de dürüst olmayan bir savunma şekli ve bir sofizm anlamına gelmektedir. Uluslararası karteller kapitalist tekellerin günümüzde hangi noktaya kadar gelişme gösterdiğini, kapitalist gruplar arasındaki mücadele konusunun ne olduğunu göstermektedir. Bu son nokta çok önemlidir; yalnız onunla bile olayların ekonomik ve tarihi anlamını çözebiliriz; çünkü mücadelenin biçimleri değişebilir, Nitekim özel ve geçici sebeplere bağlı olarak değişmektedir de; ama mücadelenin özü, sınıflara ilişkin muhtevası, sınıflar mevcut oldukça değişmez. Günümüzdeki ekonomik mücadele (dünyanın paylaşılması) muhtevasının gizlenmesi ve bu mücadelenin bazan bu, bazan şu noktasına dikkatin çekilmesi, teorik düşünceleri ile sonuçta Kautsky'nin de katıldığı (bu konuya ileride döneceğiz) Alman burjuvazisinin çıkarına olmaktadır elbet. Kautsky'nin yanıldığı nokta da buradadır zaten. Hiç şüphesiz yalnız Alman burjuvazisi değil, bütün burjuvazi söz konusudur burada. Kapitalistler dünyayı paylaşıyorlarsa bunu kendilerinde bulunan hain duygulardan ötürü değil,

ulaştıkları yoğunlaşma derecesi, kâr sağlamak için kendilerini bu yola bağ vurma zorunda bıraktığı için yapıyorlar. Ve dünyayı, mevcut 'sermayeleri', 'güçleri' oranında paylaşıyorlar, çünkü kapitalizmin ve meta üretimi sisteminin mevcut olduğu bir ortamda daha başka bir paylaşma şekli söz konusu olamaz. Şu da var ki ekonomik ve siyasi gelişmeye göre güçler de değişmektedir. Olayların ardındaki gerçeği kavrayabilmek için, güçler arasındaki ilişkilerin değişmesiyle hangi meselelerin çözülmüş olduğunu bilmek gerekir. Bu değişikliklerin salt ekonomik mi, yoksa **ekonomi ötesi** (örneğin askeri) bir nitelik mi taşıdığı meselesi, kapitalizmin şu içinde bulunduğu-muz çağına ilişkin hiç bir temel fikri değiştiremeyecek ikinci dereceden bir meseledir. Kapitalist gruplar arasındaki mücadelenin özü meselesinin yerine, bunların (bugün için barışçı, yarın için barışçı olmayacak, öbürgün için yine barışçı olmayacak) biçimleri meselesini geçirmek bir sofist gibi hareket etmekten başka bir şey değildir.» (Emperyalizm, s. 93 - 94)

Daha sonraki bölümlerde M. Çayan'ın ustaların sözlerinden nasıl istediği anlamı çıkarmak üzere derin tahrifatlara başvurduğunu, yine savaş konusuyla ilgili olarak göreceğiz.

Devrimci Yol, M. Çayan'ın en olumsuz yanlarına sahip çıkmak ve onun olumlu yanlarını onunla birlikte ölmüş şeyler olarak görmek tutumunu burada da sürdürüyor.

Önce, Lenin'in yazısında DY'un iddiasına temel aldığı unsurları inceleyelim. Birinci olarak Lenin, **savaş** biçimlerinden değil **mücadele** biçimlerinden söz ediyor. Nitekim ilerde, mücadele biçimlerini savaşçı ve barışçı biçimler olarak ayırıyor. İkincisi; bunları birbirini takip eden sıralanmış olgular olarak değil, birbirine dönüşebilen ve aynı anda geçerli olabilen biçimler olarak ele alıyor. DY'un mantığı ise, «ya savaş ya barış» asfalt yolunda yürüyor. Ama diyalektiği de bir türlü elden bırakmadığı(!) için barışçıl biçimin içinde savaş olgusunu erimiş, bütünleşmiş olarak aramaya koyuluyor. «Biz inkar etmedik», «Biz iddia etmedik» şeklindeki boş lafları da salatasının süsü niyetine yedirmeye çalışıyor. Yalnız bu paragrafta bile Lenin savaş ve emperyalizm arasındaki bağıntının yapısına ilişkin ölümsüz tezlerini dile getiriyor, ama bu bağın kaçınılmazlığı üzerine diğer söylediklerini bizzat Lenin'e inkar ettirecek bir anlamı çıkarmak «yeteneği»ne sahip olanlar, bizim sözlerimizle kolay kolay ikna olmayabilir. Biz, **savaşın** (mücadelenin barışçıl olmayan biçiminin) bir yeniden paylaşım söz konusu olduğunda «**tek yol**» olarak belirlediğini apaçık ve bilimsel bir tarzda koyan Stalin'e başvuracağız. DY için o zaman «tek yol» kalacak; gizli gizli tahrif ve inkar ettiği ustaları geçersiz saydığını apaçık söylemek.

Stalin bunalım ve emperyalistler arası mücadele biçimleri konusunda şunları söylüyor:

«Bunalımın derinleşmesinin, ham madde sürümüyle sermaye ihracı konularındaki mücadeleye de yansıtacağına ve bu mücadelenin aydan aya ve günden güne keskinleşeceğine hiç şüphe yok.

«Bu mücadelede kullanılan silahlar şunlardır: gümrük politikası, damping, ucuz kredi, güçlerin tek elde birleştirilmesi, yeni siyasal ve askeri ittifaklar kurulması, hızlı silahlanma, emperyalist savaş kışkırtıcılığı ve son olarak da savaş.

«Bunalımın bütün üretim dallarına yayıldığını belirtmiştim.

«Bununla birlikte bunalımın etkilerinin görülmediği bir sanayi dalı vardır; savaş sanayii. Bu sanayi dalı, bunalımdan etkilenmemekte ve ge-

lişmesini sürdürmektedir. Burjuva devletleri durmaksızın silahlanmaktadırlar.

«Niçin?

«Elbette konuşmak için değil, savaşmak için!

«Çünkü emperyalizm için, savaş daima gereklidir. Savaş, dünyayı paylaşmanın, yeni pazarlar elde etmenin, ham madde kaynaklarına el koymanın ve sermaye için yeni etki alanları yaratmanın tek yoludur.

«Bu atmosfer içinde sürdürülen sözde barışçılık can çekişmekte, Cemiyet-i Akvam parçalanmaktadır.

«Ard arda gelen silahsızlanma önerileri, ifas etmektedir. Denizde silahlanmanın sınırlandırılması için düzenlenen konferanslar, silahlanma ve donanmaların güçlendirilmesi amacıyla düzenlenen konferanslara dönüşmektedir.

«Bu, savaş olasılığının giderek artması ve hızlanması demektir.

«Sosyal-Demokratlar, barış ve kapitalizmin barışçı yollardan gelişmesi konularında palavra sıkabilirler. Almanya ve İngiltere’de sosyal-demokratların iktidarda bulunması, barışçılık perdesi arkasında yeni savaşların kışkırtılmasından başka bir şey değildir.» (Stalin, 1929 Kapitalizmin Büyük Bunalımı ve Sovyet Ekonomisi, s. 16-17).

Lenin’in eleştirimizin diğer bölümlerinde aktardığımız bir çok yazısı da savaş kavramı ile emperyalizm arasındaki ilişki konusunda bu tahrifatin temelsizliğini açıklamaya yetmektedir.

Özetle, DY önce Lenin’in «mücadele biçimi» olarak getirdiği şeyin kendi alıntısında «savaşım biçimi» olarak çevrilmesinden hareket ediyor ve bir kaç satır sonra bunu «savaş biçimi» şekline sokuyor. Bu, bir anlama ve yorumlama eksikliğinden de öte kasıtlı bir tahrif ve çarpıtma, Lenin’e yapılan bir saldırıdır.

Modern revizyonizmin mülteci uşakları «dilde ilerlemeciliklerinin» böyle «mutlu» sonuçlar doğurabileceğini belki de düşünmemişlerdir. Ama «savaşım»ın savaş anlamında kullanılmasıyla gerçekleştirilen bu ilkel tahrifatta pay sahibi olmaktan ayrı bir sevinç ve gurur duyma hakkına sahiptirler! Ve gerçekten DY ile modern revizyonizm arasındaki ilişkinin bütünü açısından meseleye bakıldığında, DY’un basit bir yanılgı içinde bulunmadığı, yaptığı şeyin bu konuya özgü olarak ortaya çıkmış tesadüfi bir revizyon olmadığı açıkça görülecektir.

Engels’in bilimsel tespitinin, barışçı mücadelenin savaş biçimi sayılabileceği yolundaki cambazlığın temeli haline getirilmeye çalışılması, bu apaçık demagoji, bu sefil sofizm; anti-Marksist bir tezin savunulması zorunluluğundan daha değişik bir amaca hizmet ediyor gibidir. Ola ki, DY «öncü savaş»ın değişen şartlarda ortaya çıkmış bir biçimini; «barışçı öncü savaş»ını sürdürmekte olduğunu iddia etmeye hazırlanıyordu! Öyle ya, emperyalistler arası yeniden paylaşım savaşı, doların devalüasyon biçimini alabildiğine göre(!), «öncü savaş» da rantıye devrim ağalığının demagogluğu biçimini niye almasın.

Emperyalizmin Ekonomik Özü ile Savaş Arasındaki Bağlantı: Azami Kâr.

Emperyalizmin, ekonomik öz bakımından kapitalizmin bir evresini teşkil ettiği tespiti, kapitalizmin temel yasaları ile emperyalizmin temel ekonomik yasaları arasındaki bağa da işaret eder.

Kapitalizmin, Marks tarafından keşfedilen temel ekonomik yasası, artı-değer yasasıdır. Artı-değer yasası kapitalizmin özünü belirlemekte, onun gelişimi ve yönelimlerini en temel hatlarıyla ortaya koymaktadır. Ancak kapitalizmin değişik evrelerinde bu öz, değişik biçimlere ulaşır.

Serbest rekabetin yerini tekeller aldığı anda, birbirleriyle rekabet halindeki bir çok küçük işletmelerin üretimin maliyetine göre son tahlilde ortalama kârı sağladıkları halde, tüm ekonomiyi ellerine geçiren tekeller azami kâr olgusunu yarattı. Böylece tekel çağının bir özelliği olarak üretilen meta fiyatı, üretim maliyetiyle tekel kârını içeren bir düzeye yükseldi.

Azami kâr (tekel kârı) konusunda Stalin şunları yazıyor:

«Bugünkü kapitalizmin temel ekonomik yasasının —azami kar yasası— belli başlı çizgileri ve gerekleri aşağı yukarı şu şekilde ifade edilebilir: Belirli bir ülkenin halkının çoğunluğunu sömürerek, iflasa sürükleyerek ve fakirleştirerek, diğer ülkenin ve hele geri kalmış ülkelerin halkını boyunduruğu altına alarak ve sistemli bir şekilde talan ederek ve nihayet, savaşlara ve en yüksek karı almak için ulusal ekonomiyi askerileştirerek azami kârı sağlamak.

«Tekeller kapitalizmi, sömürgeleri ve diğer geri kalmış ülkeleri boyunduruk altına almaya ve sistemli bir şekilde soymaya, bir çok bağımsız ülkeyi bağımlı duruma sokmaya, bugünkü büyük iş adamlarının kârlarının azamisini elde etmelerine olanak sağlayan en elverişli iş olan yeni savaşları düzenleyen ve nihayet ekonomik egemenliğini ele geçirmek için çabalar harcamaya, bu gibi sonu ne olacağı bilinmeyen işlere girişmeye, bu azami kârı sağlama zorunluluğudur.»

KD'nin emperyalizm ile emperyalizm-öncesi kapitalizm arasındaki farklılığı kavramak diye bir meselesi olmadığına değinmiştik. Azami kâr yasası konusunda bu tavır somutlanmaktadır. Ve savaşla emperyalizm arasındaki bağın bir ifadesi olarak bu konu KD'nin anti-Marksist teorisinin niteliği hakkında bir kanıttır.

Azami kârın ekonomik faaliyetteki belirleyici rolü tekelci kapitalizmle birlikte doğmuştur ve **sonuçlarıyla birlikte** yok oluşu, ancak sistemin yok oluşuna bağlıdır. Bu yasa ve sonuçları (özellikle savaş, hegemonya mücadelesi, vb.), «üçüncü bunalım dönemi» adı verilen yeni bir aşama için geçersiz kılınırken, gerçekte emperyalizm-ötesi bir aşamadan kapitalizmin bu son ve ölümcül aşamasından sonra gelen sözde yeni bir aşamadan söz edilmiş olunuyor. Leninizmin kökten inkarı demek olan bu «tahlili» devrimci proletarya kabul etmiyor. Yalnızca Leninizmin inkarı olduğu için değil, somut durumun tahlilini, devrimi engelleyen, yokuşa süren bir tarzda, yanlış ve anti-proleter bir açıdan ele aldığı için reddediyoruz.

Eşitsiz ve sıçramalı gelişme kanunu gibi, azami kâr da emperyalizmin niteliği ile ilgilidir. KD bunların karşısına biçimsel bir takım değişiklikler getirerek emperyalizmi maddi olarak inkar etmektedir. Emperyalizmin savaş, baskı ve egemenlik eğilimi olarak yansıyan ekonomik özü bu yasalarla ifadesini buluyor. Bu yasaların yok sayılması ya da serbest rekabet dönemindeki işleyişleriyle sınırlı olarak kabul edilmesi sonucu KD'nin «teori»sinde yalnızca savaş değil **sömürü de gizlenmekte** dir.

«Politik pasiflik», «suni denge» tahlilleri, emperyalizmin sömürücü ve asalak niteliğinin sözde kabul edilmesi, fakat gerçekte reddedilmesi ile, emperyalizmin refah sağlayıcı, barış getirici bir sistem olarak kabul edilmesi ile ilgilidir ve KD'nin **aşırı sağcı**, gerici teorisinin özü buradadır. (*)

KD'nin «savaş ihtimalinin ortadan kalktığı»na ilişkin görüşüne getirdiği «kanıtlar» konusunu, Stalin'in sözleriyle kapatıyoruz. Buna karşılık özellikle KD'nin «devamı» olduklarını ileri süren bir çok küçük grup hareketi, ya Stalin düşmanlığıyla ya da Stalin'den bu yana şartların değiştiği iddiasıyla cevap veriyorlar. Stalin düşmanlığıyla burjuva sınıf yüzleri arasındaki bağıntı üzerinde durmaya gerek bile yok. Stalin'den bu yana şartların değişmiş olduğu iddiasına gelince; biz, emperyalizmin **özünün** değişmediğini tekrarlamakla yetineceğiz. Sorunu bu temelde tartışmaya razı olan gelsin. Öze ilişkin olmayan «yenilikler» tekrarlayıp durmak bir anlam taşıyor(**).

Stalin şunları söylüyor:

«Bazı arkadaşlar İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeni uluslararası şartlar karşısında kapitalist ülkeler arasındaki savaşların artık kaçınılmaz bir şey olmadığını iddia ediyorlar. Bunlara göre sosyalist cephe ile kapitalist cephe arasındaki çelişkiler kapitalist memleketlerin kendi aralarındaki çelişkilerden daha güçlüdür. ABD öteki kapitalist ülkelerin birbirleriyle savaş edip karşılıklı olarak zayıflamalarını önleyecek derecede bu ülkeleri emirleri altına almıştır. Kapitalizmin ileri gelen şahsiyetleri, kapitalist dünyanın tümüne ciddi bir zarar veren iki dünya savaşının tecrübesinden, kapitalist ülkeler arasında yeniden bir savaşın doğmasına doğru sürüklenmelerine izin vermeyecek derecede ders almışlardır. Bu yüzden de kapitalist ülkeler arasındaki savaşlar artık kaçınılmaz değildir.

«Bu arkadaşlar yanılıyorlar. Bunlar yüzeysel dış vakaları görüyorlar fakat şimdilik görünmez şekilde etkiye bulunmakla beraber olayların seyrini saptayacak olan derin kuvvetleri görmüyorlar. (Stalin, Son Yazılar, s. 122-3).

«Diyorlar ki, kapitalizm ile sosyalizm arasındaki çelişkiler kapitalist ülkelerin birbirleri arasındaki çelişkilerden daha güçlüdür. Şüphesiz teorik olarak bu doğrudur. Bu sadece bugün doğru değildir. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce de doğru idi. Kapitalist ülkelerin yöneticileri bunu az çok anlamaktaydılar. Oysa İkinci Dünya Savaşı SSCB'ne karşı savaşla başlamadı da kapitalistler arasındaki bir savaş olarak başladı... Çünkü eğer ka-

(*) Sık sık tekrarlamakta yarar var: KD bu iddiasıyla (görünüşteki keskin lafların azıcık kazanmasıyla ortaya çıkan paslı Kautsky'ci görüşleriyle) bireyciliğin, maceracı terörizmin kaynaklandığı çürümüş ve yok olma aşamasına girmiş kapitalizmin, bu kendisini doğurmuş bulunan toprağın savunulmasını yapmaktadır.

(**) Öte yandan, örneğin DY oportünizminin «emperyalizmin yenilikleri» olarak göstermeye çalıştığı şeylerin hiç biri «yeni» değildir. Devalüasyon, teknoloji ihracı, patent hakkı, vb. gibi olguları emperyalizmin değiştiğini kanıtlamak için dilinden düşürmüyor. Bu alanlarda beliren mücadeleyi, değişik ve yeni bir şey, «üçüncü bunalım dönemi»nde emperyalizmin değişmiş «biciiminin» verileri olarak göstermeye çalışıyor. Bunlar, emperyalizmle birlikte ortaya çıkmış olgulardır. Emperyalizmin yeni bir evresinin ürünü değildir ve ke-

pitalist ülkeler arasındaki savaş bu kapitalist ülkelerin şu kapitalist ülkeler üzerindeki üstünlüğü sorununu doğurmakta ise, SSCB'ne karşı savaş, ister istemez bizzat kapitalizmin varlığı sorununu ortaya koyar. (age, 124-5)

«Demek ki kapitalist ülkelerin arasındaki savaşların kaçınılmazlığı tam olarak mevcut kalmaktadır.

«Diyorlar ki Lenin'in kapitalizmin kaçınılmaz olarak savaşları doğurduğu tezi eskimiş bir tez sayılmalıdır. Çünkü artık yeni bir dünya savaşına karşı barışı savunan kudretli halk güçleri meydana gelmiştir. Bu yanlıştır. (age, 126)

«En muhtemel olan bugünkü barış uğruna hareketin, barışın devamı için bir hareket olarak başarı kazandığı takdirde belirli bir savaşı önlemeye katkıda bulunması, onu bir zaman için ertelemesi, bir zaman için belirli bir barışı sürdürmesi, savaşçı bir hükümeti istifa ettirmesi ve onun yerine barışı geçici olarak sürdürmek eğiliminde olan bir hükümetin geçmesini sağlamasıdır. Şüphesiz bu iyi bir şeydir. Hatta çok iyidir. Ancak kapitalist ülkeler arasında genel olarak savaşların kaçınılmazlığını yok etmek için yeterli değildir. Yeterli değildir, çünkü barış hareketının bütün başarılarına rağmen emperyalizm ayakta kalmaktadır. Bunun sonucu olarak da savaşların kaçınılmazlığı olduğu gibi süregelmektedir.

«Savaşların kaçınılmazlığını yok etmek için emperyalizmi yok etmek gerekir.» (age, s. 126-127 - abç)

KAPİTALİZMİN KANUNLARI VE «KESİNTİSİZ DEVİRİM»İN ANTI-MARKSİST KAVRAYIŞI.

KD yalnızca emperyalizm hakkında genel Marksist-Leninist bir kavrayıştan yoksun değildir. Kapitalizmin tahliline ilişkin temel bilgilerden de habersizdir. Bu yalnızca o dönem Marksist yayınlarının yetersizliği ve çarpıtılmışlığı ile açıklanamaz. M. Çayan teoriyi kendi benimsediği eylem tarzına uygun olarak yorumlamak zorundaydı. O'nun hatalarının esas kaynağı Marksizme bakışındaki anti-proleter sınıf tabiatıdır.

Bunun bir örneği olarak, kapitalizmde buhranlar sorununu ele alalım. Buhran olgusunun KD teorisinde özel bir yeri vardır ve onun teorik ve pratik faaliyetinin temel taşlarından biri de buhranlar konusundaki kavrayışıdır. Bu temel anti-Marksist, anti-Leninisttir. Örgütlenme, taktik ve strateji, ittifaklar konusu ve benzeri bir çok temel konudaki anti-Marksist-Leninist tavrı da buradan kaynaklanmaktadır.

KD şunları yazıyor:

«Bilindiği gibi, iç pazar emekçilerin ferdi tüketimlerini arttırmakla mümkündür. Ancak, çalışan nüfusun gerçek gelirlerinde esaslı yükselmelerle iç pazar genişleyebilir. Fakat bu kapitalizmin tabiatına aykırıdır.» (Toplu Yazılar, s. 348)

İç pazarın genişlemesinin ferdi tüketim artışına bağlı olduğunu ileri süren KD, kapitalizmin ekonomik kanunlarını alt üst etmektedir. Bu yan-

sinlikle emperyalizmin ilişkilerinde ve iç mücadelelerinde öze ilişkin (örneğin savaş imkansız kılan ya da oportünist bir kıvırtma ile şimdi iddia ettikleri gibi, savaşın biçimini değiştiren) bir rol oynamaları söz konusu **olmaz.**

liş önerme temelinde o, Troçkizmin tezlerine sahip çıkmakta ve ilerde eleştireceğimiz üzere, emperyalizmi üretici güçleri geliştiren, ilerici üretim ilişkilerini temsil eden bir yapı olarak görmektedir. Aynı hatalı temel, KD'ye kapitalizmin krizinin talep yetersizliğinden veya ferdi tüketim noksanlığından ileri geldiğini söyletebilmektedir.

Eleştirimizin bu bölümünde şu üç nokta üzerinde duracağız:

1. Kapitalist pazarın genişlemesi esas olarak ferdi tüketime bağlı değildir.
2. Kapitalist ekonominin periyodik krizleri, «talep yetersizliğinden» doğmaz.
3. Pazarların daralması talep yetersizliğinden doğmaz ve bunun giderilmesiyle pazarlar genişlemez.

Kapitalist Pazarın Genişlemesi, Esas Olarak Ferdî Tüketime Bağlı Değildir.

Yukarıdaki alıntıda ifade edilen görüşlerin, Marksist ekonomi politik ile uygun yanı yoktur. İç pazarın genişlemesini, emekçilerin tüketimlerine bağlayan görüşler KD'den önce, 19. yüzyıl sonlarına doğru Rusya'nın liberal Narodnikleri tarafından savunulmuştur. Lenin, «Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi» adlı eserinde Narodniklerin eleştirisine bu noktadan başlar. Kapitalist ekonominin esas amacı birikim değil de tüketimmiş gibi ele alındığı an kesinlikle liberalizmin çukuruna düşülür.

KD'yi klasik iktisatçılara (bilhassa Adam Smith'e) yaklaştıran şey bir metanın fiyatının sadece iki parçaya bölünmesi —değişen sermaye (ki Adam Smith'in deyişiyle ücretler) ve artı-değer— görüşüne katılmasıdır. Bu görüş, aynı şekilde ikiye ayrılan (değişen sermaye ve ücret) yıllık toplam ürünü de işçilerin ve kapitalistlerin «geliri» olarak sınıflandırmaktır. Klasik burjuva iktisatçıların (bunların başında Adam Smith gelmektedir) değişmeyen sermayeyi ürünün üçüncü kısmı olarak ele almalarının nedeni, sermaye birikimini nazarı dikkate almamalarıydı. Çünkü sermaye birikimi ancak artı-değerin bir kısmının tekrar sermayeye dönüşmesiyle oluşmaktadır. İşte kapitalist ekonomiye, genişleyerek yenden üretim olması özelliğini kazandıran budur.

KD bunun tersini ileri sürmektedir. Sermaye birikiminin yerine artı-değerin hemen tümünün işçi sınıfının ve kapitalistlerin tüketimine gittiğini kabul etmektedir. Çünkü, KD'nin mantığına göre artı-değerin tümünün ücret haline gelmesi iç pazarın genişlemesi ve pazar darlığının giderilmesiyle özdeştir.

KD kapitalist pazarın genişlemesini esas olarak üretim araçlarının üretimi ve üretim araçları ile ilgili tüketim araçlarının artışının sağladığının farkında değildir.

Marks'ın Gerçekleştirme Teorisi:(*)

Kapitalist bir ülkede toplam üründe, tek tek ürünler de üç parçadan oluşur: (1. Değişmeyen sermaye (S), (2. değişen sermaye (D), (3. Artı-değer (M).

(*) Bu bölümde anlatılanların hemen hepsi için temel kaynak, Lenin'in «Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi» adlı eseridir

Bunun yanı sıra kapitalist üretimde iki ana kesimi birbirinden ayırmak gerekmektedir. I. Kesim: Üretim araçlarının, üretken tüketime yarayan, yani, üretime geri konulacak olan maddelerin, insanlar tarafından değil de sermaye tarafından tüketilecek maddelerin üretimi. II. Kesim: Tüketim maddelerinin yani kişisel tüketim için kullanılacak maddelerin üretimi.

Bütünöyle ürünlerin değişim değerlerine dayanan kapitalist ekonomide, üretimin yeniden gerçekleştirilmesi için ürünün nerede ve nasıl satılacağı emekçiler tarafından hangi tüketim maddelerinin nerede ve nasıl satın alınacağı, kapitalistler tarafından hangi üretim araçlarının nerede ve nasıl satın alınacağı sorunları vardı. Bu sorunların çözümü kapitalist pazarda bulunmaktadır. Yani işçiler ve kapitalistler için tüketim maddeleri ve yeniden üretim için gerekli olan üretim araçları ancak kapitalist pazarda bulunabilir. Dolayısıyla burada yalnızca «değerin yerine geçiş değil, ayrıca malzeme olarak yerine geçiş» (Marks, Kapital) söz konusudur. Kapitalist toplumda, toplumsal ürünün yeniden elde edilmesi (gerçekleştirilmesi) sorununu ilk önce birikimin olmadığı yani üretim sürecinin önceki çapta tekrarlandığı basit yeniden üretim şartlarında incelemeye çalışacağız.

I. Kesim: S (değişmeyen sermaye) + D (değişen sermaye) + M (artı-değer)
(Üretim araçları üreten kesim)

II. Kesim $S + M + D$
(Ferdi tüketim maddeleri üreten kesim)

I. Kesimin tekrar üretime girişebilmesi için S 'ye (değişmeyen sermaye) ihtiyaç vardır.

II. Kesimin de üretimine devam edilebilmesi için, üretim araçlarına ihtiyaç vardır.

Her ikisi de ihtiyaçlarını ancak kapitalist pazardan sağlayabilir.

Bunu Lenin, şöyle anlatıyor:

«Açıktır ki (tüketim maddeleri biçiminde bulunan) Kesim I'deki değişen sermaye ve artı-değer, bu kesimdeki işçilerin ve kapitalistlerin kişisel tüketimiyle gerçekleştirilir (çünkü, basit yeniden üretim, artı değer tümünün tüketildiğini ve hiçbir bölümünün sermayeye dönüştürüldüğünü varsayar). Ayrıca üretim araçları biçiminde bulunan değişen sermaye ve artı-değer (Kesim I) gerçekleşebilmek için, üretim araçları yapımıyla uğraşan kapitalistler ve işçiler için tüketim maddeleri ile değişmelidir. Öte yandan tüketim maddeleri biçiminde varolan değişmeyen sermaye de (Kesim II.), gelecek yıl tekrar üretime sokulmak üzere üretim araçlarıyla değişilmeksizin gerçekleşemez. Böylece, üretim araçlarındaki değişen sermaye ve artı-değerle tüketim maddelerindeki değişmeyen sermayenin değişimi ortaya çıkar: (üretim araçları kesimindeki) işçiler ve kapitalistler, bu yolla, geçim araçları elde ederlerken, (tüketim maddeleri kesimindeki) kapitalistler, ürünlerini elden çıkarırlar ve daha ilerdeki üretim için değişmeyen sermaye elde etmiş olurlar.» (Lenin - RKG - s. 38)

Lenin'in bu söylediklerini şu formüllerle daha da somutlayalım:

I. Kesim $S + (D + M)$
(Üretim araçlarını üreten kesim)

II. Kesim : (S) + D + M

(Tüketim maddelerini üreten kesim)

Bu iki kesim arasındaki değişim sonucu şu durum ortaya çıkar.

I. Kesim S + II. S

II. Kesim I. (D + M) + D + M

«(üretim araçları kesimindeki) işçiler ve kapitalistler, bu yolla, geçim araçları elde ederlerken, (tüketim maddeleri kesimindeki) kapitalistler ürünlerini elden çıkarırlar ve daha ilerideki üretim için değişmeyen sermaye elde etmiş olurlar. Basit yeniden üretim altında, değişilen parçalar eşit olmalıdır: üretim araçlarındaki değişen sermaye ve artı-değer toplamı, tüketim maddelerindeki değişmeyen sermayeye eşit olmalıdır. Öte yandan, eğer gittikçe büyüyen bir çapta yeniden üretimin, yani birikimin olduğunu varsayarsak, birinci miktar, ikincisinden büyük olmalıdır, çünkü, daha ötede bir üretime geçmek için, elde bir üretim araçları fazlası mevcut olmalıdır. Bununla birlikte, biz, gene basit yeniden üretime dönelim. Toplumsal ürünün bir parçası, yani üretim araçlarındaki değişmeyen sermaye gerçekleştirilmemiş durumda kaldı. Bu, kısmen, aynı kesimin kapitalistleri arasındaki (örneğin kömür, demirle değişim, çünkü bu ürünlerin her biri ötekinin üretiminde gerekli bir malzeme ya da alet görevi yapar), kısmen de doğrudan doğruya üretime konularak (örneğin çıkarılan kömürün aynı işletmede, gene kömür çıkarılması için kullanılması; tarımda tohum, vb.) gerçekleştirilir. Birikime gelince, gördüğümüz gibi, bunun başlangıç noktası, (bu kesimdeki kapitalistlerin artı-değerlerinden gelen) bir üretim araçları fazlasıdır, bu tüketim maddelerindeki artı-değerin bir kısmının da sermayeye dönüştürülmesini gerektiren bir fazladır. Bu ek üretimin, basit yeniden üretimle nasıl birleştirileceğinin ayrıntılı bir incelemesini gereksiz buluyoruz. Gerçekleştirme teorisine ilişkin özel bir inceleme yapmak bizim görevimiz dışında kalıyor, yukarıdakiler de narodnik iktisatçıların hatasını göstermeye ve bizim iç pazara ilişkin bazı teorik sonuçlara ulaşmamızı mümkün kılmaya yeter.

«Bizi ilgilendiren sorunla yani iç pazar sorunuyla ilgili olarak, Marks'ın gerçekleştirme teorisinden çıkarılacak temel sonuç şudur: kapitalist üretim ve dolayısıyla iç pazar, tüketim maddelerinden çok üretim araçlarından dolayı büyür. Bir başka deyişle, üretim araçlarındaki artış, tüketim maddelerindeki artışı geçer. Gerçekten de, gördük ki, tüketim maddelerindeki (Kesim II) değişmeyen sermaye, üretim araçlarındaki (Kesim I) değişen sermaye + artı-değer ile değişir. Oysa, kapitalist üretimin genel yasasına göre, değişmeyen sermaye, değişen sermayeden daha hızlı büyür. Bu yüzden tüketim maddelerindeki değişmeyen sermaye, tüketim maddelerindeki değişen sermaye ve artı-değerden daha hızlı çoğalmak zorundayken, üretim araçlarındaki değişmeyen sermaye, hem üretim araçlarındaki, değişmeyen sermayedeki (+ artı-değer) artışı, hem de tüketim maddelerindeki değişmeyen sermayedeki artışı aşarak, hepsinden de hızlı çoğalmak zorundadır. Dolayısıyla, toplumsal üretimin üretim araçları üreten kesimi, tüketim maddeleri üretenden daha hızlı büyümek zorundadır. Bu yüzden, kapitalizm için, iç pazarın büyümesi, bir dereceye kadar, kişisel tüketimdeki büyümeden 'bağımsızdır', ve esas olarak üretken tüketimden dolayı ortaya çıkmaktadır.» (age, s. 38-39-40)

«Değişmeyen sermayenin bu daha büyük ölçüdeki tüketimi, üretici güçlerdeki, değişim değeri cinsinden ifade edilen daha yüksek bir gelişme düzeyinden başka bir şey değildir. Çünkü, hızla gelişen 'üretim araçları', esas olarak, malzemeler, makineler, aletler, binalar ve geniş çaplı, özellikle makinalı üretim için gerekli diğer her çeşit eklentiden oluşur. Bu yüzden, toplumun üretici güçlerini geliştiren ve geniş çaplı üretim ve makineliliği sanayiye yaratan kapitalist üretimin de üretim araçlarından oluşan toplumsal zenginlik kesimindeki özel bir genişlemeyle ayırd edilmesi çok doğaldır...» (age, s. 40)

Lenin'den yaptığımız alıntılardan da anlaşılacağı gibi, kapitalizmde iç pazarın genişlemesi esas olarak ferdi tüketimin artışına değil, üretim araçlarının üretimimin artışına ve buna bağlı olarak üretim araçları ile ilgili üretken tüketim maddelerinin üretimimin artışına bağlıdır. Kapitalizmde ferdi tüketimin artışı iç pazarların genişlemesinde tali ve önemsiz bir rol oynar. «Üretim araçlarına kıyasla tüketim maddeleri, iç pazarın oluşumunda ufak bir rol oynarlar». (Lenin) Halbuki, KD bunun tam zıddı görüştedir. Yani, kapitalist iç pazarın genişlemesi ve oluşumunun esas olarak ferdi tüketime bağlı olduğunu ileri sürmektedir. Bu görüş onu, kapitalizmin refah toplumu olduğunu söylemeye kadar götürüyor.

Kapitalist Ekonominin Periyodik Krizleri «Talep Yetersizliği»nden Doğmaz:

Kapitalizmde iç pazarın genişlemesi ve oluşmasını ferdi tüketim artışıyla bağlayan KD, kapitalist ekonominin krizinin nedenini de «talep yetersizliği» ya da, ferdi tüketim noksanlığına bağlamaktadır.

Bu görüşü ilk ortaya atan KD değildir.

Kapitalizmin refah toplumu olduğunu söyleyen burjuva ve revizyonist ideologlar, kapitalist ekonominin krizinin nedeni olarak insan fizyonomisinin artan üretime ayak uyduramamasını göstermişlerdir. Bunlara göre, insanlar artan üretime ayak uydurabilirler, ne fazla üretim ne de bunun neden olduğu kapitalist ekonominin krizleri meydana gelir!

Kapitalizmin ekonomik krizini ferdi tüketim noksanlığına göre ele alan görüşlere karşı çıkışlara Engels'in ve Lenin'in eserlerinde rastlamaktayız.

Engels, «Anti-Dühring» adlı eserinde, bu görüşlere sahip olan Dühring'e karşı şunları söylüyor:

«Büyük buhranların sebebi, fazla üretim değil de, daha ziyade 'halkın tüketiminde azalma... suni olarak yaratılmış noksan tüketim... yedek mevcut ile alım arasındaki nihayet böyle kritik bir şekilde açılan büyük uçurumun tabii tarzda artmak eğiliminde olan halk ihtiyacının engellenmesi'dir ve o, bu buhran teorisi için bir talih eseri olarak bir de çömez bulmuştur.

«Fakat ne yazık ki, yığınların eksik tüketimi, yığınların geçimi ve neslin idamesi için zorunlu şeylerin tüketiminin sınırlılığı ilk olarak ortaya çıkan bir olay değildir. Sömüren ve sömürülen sınıfların bulunduğu sürece bu vardı. Hatta, yığınların durumunun özellikle uygun bulunduğu tarih devirlerinde bile, yani örneğin İngiltere'de onbeşinci yüzyılda, yığınlar az tüketiyorlardı. Kendilerinin yıllık ürünlerinin bütünü har-

camaktan çok uzaktılar. Demek ki noksan tüketim, binlerce yıldan beri mevcut tarihi bir olay ise de, buhranlara sebep olan fazla üretim sonucu meydana gelen genel sürüm tıkanıklığı, ancak elli yıldır işitilmektedir, böylelikle bay Dühring'in vülger ekonomideki basitliği, onu, bu yeni çatışmayı fazla üretim olayıyla değil de, binlerce yıllık noksan tüketim ile izaha sevkeder. Bu, tıpkı matematikte biri sabit öteki değişken iki niceliğin ilişkilerindeki değişikliği, değişenin değişmesi ile değil de sabit olanın aynı kalmasıyla izah etmeye benzer. Yığınların noksan tüketimi, sömürüye dayanan bütün toplum şekillerinin bu arada kapitalizmin de zorunlu bir şartıdır, fakat ancak kapitalist üretim şekli buhranlara götürmektedir.» (Engels, «Anti-Dühring», c. II, s. 195)

Engels, en açık ve berrak bir biçimde kapitalist ekonomide meydana gelen buhranları ferdi tüketime bağlayan görüşleri mahkum etmektedir. Engels'in de açıkladığı gibi, kapitalist ekonominin krizinin esas nedeni, noksan tüketim değil, üretim fazlalığıdır. Şayet noksan tüketimden dolayı buhranların doğduğunu KD gibi kabul edersek, sömürünün ortaya çıkışından beri varolan noksan tüketimin sebep olduğu ekonomik buhranlara rastlamamız gerekirdi. Halbuki sürüm tıkanıklığının yolaçtığı ekonomik krizlere, kapitalizmde rastlıyoruz.

Genel olarak söylersek, hiç şüphesiz, üretimi harekete geçiren tüketimdir, yani insanoğlunun gereksinimleridir. Bunun için hiçbir şekilde üretim kendi başına bir amaç haline gelemaz. Her ne olursa olsun, üretimi harekete geçiren ferdi tüketimdir. Bu kanun kapitalist ekonomi için de geçerlidir. Çünkü son tahlilde kapitalist ekonomi de ferdi tüketime bağlıdır. Fakat kapitalist üretimin kısmi olarak tüketimden bağımsız cereyan etmesi ve karşılığında ferdi tüketim artışı getirmeden artış göstermesi çelişkili gibi görülebilir; ama bu çelişki, Lenin'in de dediği gibi, doktrinin yarattığı bir çelişki değil, kapitalizmin kendisinin yarattığı bir çelişkidir.

«Üretimin (ve dolayısıyla iç pazarın) esas olarak üretim araçlarından dolayı değişmesi, yanılmalı görünür ve kuşkusuz bir çelişki teşkil eder. Bu, 'bizzat kendisi amaç olan' gerçek 'üretimdir' — tüketimde buna tekabül eden bir genişleme olmaksızın üretimin genişlemesidir, ama bu doktrine ilişkin bir çelişki değildir, gerçek hayatın çelişkisidir. Tam da Kapitalizmin yapısına ve bu toplumsal ekonomik düzenin öteki çelişkilerine uygun düşen bir çelişkidir. **Tüketimde buna tekabül eden bir genişleme olmaksızın üretimin genişlemesi** (abç) kapitalizmin tarihi misyonuna ve onun özgül toplumsal yapısına uygun düşmektedir. Birincisi, toplumun üretici güçlerinin geliştirilmesinden ibarettir. İkincisi, bu teknik başarılarından nüfusun çoğunluğunun yararlanmasını engeller. Kapitalizmin yapısında bulunan üretimin sınırsız olarak büyümesine doğru yönelme ile halk yığınlarının sınırlı tüketimi (proleter oluşları yüzünden sınırlı) arasında kuşkusuz bir çelişki vardır.»

KD kapitalist üretimin bu çelişkili özelliğinin farkında değildir. Kapitalist üretimin ferdi tüketimden kısmen bağımsızlığını görmeyerek son tahlilde kapitalist üretimin tüketime bağlı olmasını tamamen bağılymış gibi ele alır ve yine aynı şekilde kapitalist ekonominin krizinin son tahlilde ferdi tüketim noksanlığı şartlarında ortaya çıktığı doğru görüşünü buhranın aşırı üretimden değil de ferdi tüketim noksanlığından doğduğunu

şeklinde ele alarak ferdi tüketim noksanlığının giderilmesiyle buhranın giderilebileceğini iddia eder.

Kapitalist ekonomideki anarşik üretim mevcut olmasaydı, her ürün kâr getirir anlayışıyla hareket edilmeseydi; aksine ferdi tûlâtime göre ve üretimdeki anarşiyi yok edecek bir plan dahilinde üretim yapılımaya başlansaydı, kapitalist ekonomik krizden bahsetmek imkansız olurdu. Ama bu takdirde de kapitalist ekonominin ortadan kalkmış olması gerekirdi. Çünkü bu, kapitalizmin kendini inkarı anlamına getirdi. Bunun için kapitalist ekonomi ve dolayısıyla kâr varlığını sürdürdükçe yukarıda açıkladığımız çelişkili durum varlığını koruyacaktır. Bu konuyla ilgili olarak Engels şunları söylüyor:

«Yığınların noksan tüketimi de demekki, buhranların bir ön şartıdır ve buhranlar da çoktan beri kabul edilmekte olan bir rol oynar. Fakat bize buhranların evvelce bulunmayışının sebepleri hakkında olduğu gibi bugünkü varlığının sebepleri hakkında da tek bir şey söylemez.» (Engels, age. s. 195)

Anlaşılabileceği gibi burada Engels, buhranın ön şartlarından birinin noksan tüketim olduğunu söylemekte fakat bu ön şartın buhranın sebebi olduğu hakkında hiç bir açıklama getirmediğini de belirtmektedir. Halbuki KD bu ön şartı ön bir şart olmaktan çıkararak buhranın esas sebebi olduğunu iddia etmektedir.

Buhranın esas sebebi aşırı üretimdir. Aşırı üretim ise ferdi tüketimden kısmen bağımsız gelişen ve üretimin artışıyla tüketimde buna teka-bül eden bir artış meydana getirmeden oluşan kapitalist üretimin özelliklerinden doğmaktadır. Başka bir deyişle, artan üretime ayak uyduramayan ferdi tüketimden dolayı aşırı üretim oluşmamaktadır ve oluşamaz. Bu özelliklerin neler olduğunu açıklamadan önce kapitalist üretimin ferdi tüketime bağlı olduğunu ileri süren burjuva ve revizyonist ideologlara karşı Lenin'in eleştirilerine yer vereceğiz.

«Genel olarak konuşursak, bay V. V. sorunu, kapitalist üretimin amacı birikim değil de tüketimmiş gibi koyuyor. Ve şu pek derin iddiayı ileri sürüyor. 'Bir azınlığın eline gelişmelerin belli bir aşamasında organizmanın tüketim gücünün üstünde' (aynen alınmıştır!) 'bir maddi eşyalar yığını akar' ve 'ürünlerin bolluğuna yol açan şey fabrikatörlerin ölçüllüğü ve onlarla yetinmesi değil tüketim gücünü artı-değerin büyüdüğü hızla arttıramayan insan organizmasının (!!) sınırlılığı ve yeterince esnek olmayışıdır' Bay N-on sorunu koyarken kapitalist üretimdeki amacın tüketim olduğunu düşünmüyormuş gibi, üretim araçlarının, gerçekleştirme sorununa ilişkin rolünü ve önemini hesaba katıyormuş gibi görünmeye çalışır; oysa gerçekte dolaşım süreci ve toplam toplumsal sermaye yeniden üretimin hakkında hiç bir açık fikre sahip değildir, bir sürü çelişki içinde şaşırıp kalmıştır...» (Lenin, Rusya'da Kapitalizmin gelişmesi, s. 32).

«Ünlü Ed. Bernstein (Herostratos gibi ünlü) sosyalizmin öncüleri (Die Voraussetzungen vb., Stuttgart, 1889, s. 67) adlı yapıtında aktardığı pasaj budur» (Lenin'in aktardığı pasajdan kastettiği Bernstein tarafından Kapital'den alınan şu pasajdır: «Bütün gerçek bunalımların nihai nedeni her zaman kapitalist üretim güçlerinin sanki, onlar için en son sınırı sadece toplumu mutlak tüketim gücü teşkil etmiyormuş gibi geliştirmeye

yönelişine karşılık, yığınların yoksulluğu ve kısıtlı tüketimidir.» -PB) «Tabii ki, bizim oportünist Marksizmden eski burjuva iktisadına dönerek, bunun, Marks'ın bunalımlar teorisinde bir çelişki teşkil ettiğini, Marks'ın görüşünün 'Rodbertus'un bunalımlar teorisinden pek farklı olmadığını' ilan edivermiştir. Oysa gerçekte buradaki tek 'çelişki' Bernstein'in bir yanda iddialı savlarıyla, öte yanda, akılsızca eklektizmi ve Marks'ın teorisinin anlamını kavramak istememesi arasındadır. Bernstein'in gerçekleştirmeye teorisini anlamaktan ne kadar uzak olduğu, onun, toplam artı ürünündeki büyük bir artışın zorunlu olarak bolluk içindeki insanların sayısında bir artış (ya da işçilerin yaşam düzeyinde bir iyileşme) anlamına geleceği, çünkü kapitalistlerin kendilerinin izin verirsiniz, ve 'hizmetkarlarının' (aynen böyle!, s. 51-52) bütün artı ürün 'tüketemeyecekleri' yolundaki gerçekten garip iddiasından anlaşılır.» (Lenin, age, s. 42)

İşte KD aynen Bernstein gibi meseleye yaklaşmakta, kapitalist üretimdeki artışın refah ve bolluk demek (ilerde bunun üzerinde ayrıca duracağız) olduğu düşüncesiyle hareket edip aşırı üretimin yol açtığı krizi giderilebilir için talep yetersizliğini gidermek üzerinde durmaktadır.

Kapital'den alınan ve bunalımın son tahlilde kısıtlı tüketimden çıktığını açıklayan görüşleri ters bir açıdan ele alıp bunalımın sebebinin tüketim noksanlığına bağlayanları Lenin şu sözlerle cevaplandırmaktadır:

«Bütün bu önermeler, değindiğimiz çelişkiden yani üretimin genişlemesine doğru sınırsız yönelişle, sınırlı tüketim arasındaki çelişkiden söz eder. Başka bir şeyden değil.» (Lenin, age.)

Demek ki Marks'ın «bütün gerçek bunalımların nihai nedeni... yığınların yoksulluğu ve kısıtlı tüketimidir» sözleriyle anlatmak istediği kapitalist üretimin sınırsız gelişmesiyle ferdi tüketimin sınırlılığı arasındaki çelişkidir. Bazı burjuva ideologları (KD de dahil) bunu kapitalist bunalımın sebebinin tüketim noksanlığı olduğu şeklinde yorumlamaktalar.

Lenin bu yorum sahiplerine şu şekilde hitap ediyor:

«Kapital'deki bu pasajdan Marks'ın kapitalist toplumda artı-değerin gerçekleştirilme olasılığını kabul etmediği, bunalımları tüketim azlığına bağladığı vs. sonucu çıkarmak kadar akılsızca bir iş olamaz. Marks'ın gerçekleştirme tahlilinin değişen sermaye ile değişmeyen sermaye arasındaki dolaşımın kişisel tüketim tarafından kesinlikle sınırlandırıldığını göstermiştir. Ama aynı tahlil bu sınırlılığın gerçek niteliğini de göstermiştir. Göstermiştir ki, üretim araçlarına kıyasla tüketim maddeleri iç pazarın oluşumunda ufak bir rol oynar... Üretimin sınırsız genişlemesine doğru yönelişi ile sınırlı tüketim arasındaki çelişki, çelişkisiz asla var olmayan ve gelişmeyen kapitalizmin tek çelişkisi değildir. Kapitalizmin çelişkileri onun tarihi olarak geçici bir niteliğe sahip olduğunu kanıtlar. Ve onun yıkılışının ve yüksek bir biçime dönüşümünün koşullarını ve nedenlerini açığa çıkarır.» (Lenin, age, s. 43)

Gerek Engels'den gerekse Lenin'den aldığımız pasajlardan da anlaşılacağı gibi KD kapitalizmin bunalımı meselesine Marksizmin ekonomi politik bilgisinin ışığında yaklaşmamaktadır. Aksine burjuva iktisatçıların anlayışına göre ürün bolluğunun (yani aşırı üretimin) yarattığı kapitalizmin bunalımının nedenlerini araştırmaktadır. KD'nin kapitalist ekonomide ortaya çıkan ve ekonomik krizlere sebep olan aşırı üretimin nedeni olarak talep yetersizliğini göstermesi onu kapitalizm hakkında en li-

beral görüşlere sahip bir hale getirmektedir. Bu durum kendini en açık bir şekilde kapitalizmin krizini gidermek için ferdi tüketimi arttırmak gerektiği düşüncesinde göstermektedir.

Şimdiye kadar bu anlayışın kimlerin görüşlerinin yansıması olduğunu yeterince açıkladığımızı zannediyoruz. Fakat KD'nin yanılmasının daha başka neleri ihtiva ettiğini gösterebilmek için bu konu üzerinde biraz daha duracağız. Şimdi kısaca kapitalist ekonominin yarattığı aşırı üretimin ve bu aşırı üretimden doğan ekonomik buhranın özelliklerini açıklamaya çalışalım.

Bunun için ilk önce meta ekonomisinin özelliğinden başlamak gerekir. (Tabii ki kapitalizm şartlarında meta ekonomisinden bahsediyoruz). Kapitalizmde metalar arasındaki ilişkiyi en açık şekilde Marks şöyle açıklıyor:

'Temelin meta üretimi ve onun mutlak biçimi olan kapitalist üretim olduğu her yerde' diyor Marks '...ancak diğer metalar onlar için bir eş-değer oluşturdıkları sürece, yani diğer ürünler onların karşısına metalar ve değerler olarak çıktıkları sürece; böylece de, üreticilerin kendileri için acil geçim araçları olarak değil de, metalar olarak yalnızca, değişim değerlerine (paraya) dönüştürülmeleriyle, yabancılaşmalarıyla kullanım değerleri haline gelen ürünler olarak üretildiği sürece ürünler, metadılar, ya da gerçekleştirilecek, paraya çevrilebilecek bir değişim değerine sahip kullanım değerleridir. Bu metaların pazarı, toplumsal işbölümü aracılığıyla gelişir, üretken emeklerin birbirinden ayrılması, onlara karşılıklı olarak birbirleri için pazar hizmeti gördürerek bunların her birinin ürününü, karşılıklı olarak meta haline, birbiri için eşdeğerler haline dönüştürür.' (Das Kapital'den Lenin, R.K.G., s. 26)

«Kapitalist toplumda, kapitalizmin yapısında bulunan insanların toplumsal ilişkilerini, ürünlerin ilişkisi gibi gösteren fetişizm yüzünden — her ürün, bilinmeyen bir tüketici için üretilmiş ve bilinmeyen bir pazarda gerçekleştirilecek bir meta haline dönüşmesi yüzünden, ortadan kaybolmuştur. Ve birey olarak üretici için ne türden madde ürettiği, hiç umursanmayan bir sorun olduğundan —her ürün 'gelir' getirir—.» (Lenin, age, s. 41)

«İkinci olarak toplumsal üretimin ayrı ayrı parçaları (değer olarak ve doğal biçimleriyle) arasındaki uygunluk toplumsal sermayenin yeniden üretimi teorisinde zorunlu olarak varsayılır. Ve gerçekte ancak, bir dizi sürekli dalgalanmaların ortalaması olarak oluşur. İşte bu uygunluk kapitalist toplumda bilinmeyen bir pazar için çalışan farklı üreticilerin ayrı ayrı var oluşları yüzünden sürekli olarak bozulur, 'biri biri için pazar' görevini yapan çeşitli sanayi dalları eşit olarak gelişmez, biri ötekini geçer.» (Lenin, age.)

Lenin'den yaptığımız bu alıntılardan çıkarılması gereken sonuçlar, kapitalizmde ürünlerin meta olarak üretildikleri, yani üreticilerin ürünleri kendilerinin geçim araçları olarak değil, metalar olarak, paraya çevrilecek değişim değerine sahip kullanım değerleri olarak üretildiği ve her bir meta karşılıklı olarak birbirlerinin pazarı olduğu ve ancak eş değerlerin birbirine dönüşebilecekleridir. Fakat, kapitalist ekonomideki mevcut bulunan fetişizm yüzünden yani her ürün para getirir anlayışıyla bilinmeyen bir pazar için üretilmesinden toplumsal üretimin ayrı ayrı parçalarının değişimi için zorunlu olan uygunluk çok zor sağlanır. Gerçekte

bir sürü çalkantı ve dalgalanmaların ortalaması olarak bu uygunluk oluşabilmektedir. Bunun için de bu uygunluk periyodik olarak bozulmaktadır. Bir sanayi kolu ileri giderken diğeri geri kalmaktadır. Bu da belirli dönemlerde üretim fazlasının (aşırı üretimin) oluşmasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla da bu ürün bolluğunun meydana getirdiği sürüm tıkanıklığı kapitalist ekonomiyi buhranlar içine sokarak üretimin durgunlaşmasına, gerilemesine, çökmesine neden olur. Bu durum üretimin ayrı ayrı parçaları arasındaki uygunluk yeniden sağlanana kadar devam eder. Üretimin yavaşlaması, durması, gerilemesi, aynı zamanda aşırı üretiminde giderilmesi demektir. Görüldüğü gibi böylesine oluşan aşırı üretimin direkt olarak tüketimle bir bağlantısı yoktur ve tüketimden «bağımsız» olarak cereyan etmektedir. Başka bir deyişle kapitalist ekonomide görülen aşırı üretim ve bunun sebep olduğu buhran tamamen kapitalist üretimin yeniden gerçekleştirilmesi özelliğinden doğmaktadır. KD kapitalist üretimin bu özelliklerini görmedi ve yanlışlığa düşmekten kurtulamadı.

Pazarların Daralması Talep Yetersizliğinden Doğmaz ve Bunun Giderilmesi İle Pazarlar Genişlemez.

KD'ye göre «talep yetersizliği» yani tüketim noksanlığının sebep olduğu üretim fazlası İkinci Emperyalist Savaş sonrası çok artmış(!) ve emperyalist-kapitalizmi içinden çıkılmaz ve sürekli bir bunalım içine sokmuştur. Bunalımın bu kadar şiddetlenmesi emperyalistleri «talep yetersizliği»ni gidermeye ve pazarları genişletmeye itmiştir! Dolayısıyla da emperyalist - kapitalizm bunalımdan ötürü sömürü biçimini değiştirmiştir. Ve yine KD'ye göre İkinci Emperyalist Savaş öncesi kârını düşünen burjuvazi yoksul yığınların satın alma gücünü yükseltmeyi düşünmezdi. Çünkü «talep yetersizliği»nin (tüketim noksanlığının) sebep olduğu kriz bu kadar derinleşmemişti. Bunun için kapitalistler büyük sıkıntılara katlanmadan ve «talep yetersizliği»ni gidererek pazarları genişletmeye ihtiyaç duymadan sömürülerini gerçekleştirebiliyorlardı. Fakat günümüzün pazarlarında emperyalistler ve gericiler eski metodlarla sömürülerini gerçekleştiremiyorlar. Çünkü «talep yetersizliği» başlarına bir bela olmuştur. Bunun için de pazar darlığını yok edip «talep yetersizliği»ni gidererek bunalımı atlattırmaya yarayacak yeni tedbirlere başvurmak zorunda kalıyorlar! Bunun için emperyalistler gerek içte gerekse dışta kitlelerin satın alma gücünü yükseltecek ve pazarları genişletebilecek metodlar geliştirdiler. Bu metodlar dış pazarlarda sanayi kapitalizmini egemen sistem haline getirerek feodalizmi tasfiye etmeyi böylece de yoksul köylülüğünü satın alma gücünü yükseltmeyi; içte ise savaş sanayiini geliştirerek ekonomiyi askerleştirmeyi öngörmekteydi! İşte KD'nin bu konuda özet olarak söylemek istediği budur. Ne acıdır ki, bu düşünceler bugün ülkemizde bir sürü orta yolu akıma rehberlik edebilmektedir.

KD'nin artık kapitalizm sürekli kriz içine girmiştir demesinin nedeni, üzerinde ısrarla durduğumuz «talep yetersizliği»nin had safhaya çıkması olmasıdır. Bu iddiayı sömürünün ortaya çıktığı döneme kadar uzatabileceğimizi daha önce görmüştük. KD ise tüketim noksanlığının kapitalist ekonomiyi buhran içine sokması olgusunu, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemi için geçerli görmektedir. «Talep yetersizliği»nin sürekli krizlere yol açtığı yolundaki görüşün yanlışlığını bir yana atalım. Sadece emperyalist kapitalist ülkelerin tarihsel gelişimi içinde kitlelerin tüketimleri-

nin artış ve azalış meselesini inceleyelim. Göreceğiz ki KD'nin bu konuda söyledikleri de gerçeklere uygun değildir. Çünkü bugünün sanayileşmiş ülkelerinde, kapitalizmin başlangıç döneminde kitlelerin tüketim noksanlığı daha fazlaydı. Gözünü sermaye birikimine ve daha fazla artı değer elde etmeye diken burjuvazi işçi sınıfını ve emekçi kitleleri sürekli yıkım ve sefalet içine itmekteydi. Kapitalist gelişmenin izleyebileceği tek yol budur. Bu durum karşısında işçi sınıfı uzun ve kanlı mücadeleler sonucu, kapitalizm şartlarında elde edilmesi mümkün olan bir takım sosyal, ekonomik, siyasi haklar elde ederek durumunu kısmi olarak da olsa düzeltibilmiştir. Bu hakların elde edilmesi aynı zamanda kitlelerin yaşantılarında bir düzelmeye ve iyileşmeye tekabül eder. Kapitalizmin emperyalizm aşamasında ise genel olarak kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin ekonomik, sosyal konumundaki iyileşmeler eskiye oranla daha da gelişmiştir. Tüketim noksanlığında nispi bir azalma kendini göstermektedir. Bu olguyu ortaya çıkaran şey emperyalist burjuvazinin sömürge ve yarı sömürge ülkelerden elde ettiği aşırı kârlardan cüzi bir kısmını kendi ülkesindeki işçi sınıfına vermesidir. Bunun yanı sıra işçi sınıfı içerisinde bir «işçi aristokrasisi» tabakası da yaratılmıştır. Konumuzla doğrudan ilişkisi olmamasına rağmen bu durumun proletaryanın birliğini ve sosyalizm için mücadelesini zayıflattığını ekleyelim. Demek ki KD'nin iddialarının aksine emperyalist kapitalist ülkelerde işçi sınıfının tüketim noksanlığında eski dönemlere oranla bir artış değil, nispi bir azalma söz konusudur.(*). Ama bu durum kapitalizmi ne aşırı üretimin yarattığı ekonomik krizlerden kurtarmıştır; ne krizin süresini kısaltmıştır; ne de krizler arasındaki süreyi uzatmıştır; aksine kapitalist gelişmenin en üst düzeye kadar çıkması krizi daha tahrip edici, daha uzun süreli ve daha sık tekrarlanan bir duruma getirmiştir. Hatta, bu olgu kendini öylesine şiddetli bir biçimde göstermektedir ki kapitalist - emperyalist ülkeler bir buhrandan kendilerini kurtarmadan bir diğerinin içine yuvarlanmaktadırlar. Başka bir deyişle kapitalist ekonominin dört devreli buhran dönemi içinde ekonomide görülen bunalım yerini durgunluğa bırakmasına rağmen durgunluk, canlanma ve yükselmeye dönüşmeden, tekrar ve yeniden bir ekonomik bunalım dönemi başlayabilmektedir. Bu durum kapitalizmi eskiye oranla daha uzun süreli buhranlar içine atmaktadır(**).

(*) **Emperyalist** ülkelerde işçi sınıfının bir kesiminin, emperyalist yağmadat elde edilen zenginliğin kırıntılarıyla aristokrat bir tabaka haline getirilmesi, refaha kavuşturulması ve durumunun düzeltilmesi, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki milyonlarca halkın sefaleti pahasına olmaktadır. Yoksa, emperyalist ülkelerde artı-değer sömürsünün azalması söz konusu değildir. Aksine nispi artı-değer artmaya devam etmektedir ve mutlak artı-değer sömürsünde de krizin derinleşmesi ile birlikte bir artış görülmektedir.

(**) Tabii ki bu durum soyut bir takım laflarla değil, biziatihi kapitalist ekonominin o günkü somut durumunun incelenmesiyle tespit edilebilir. Dünya kapitalist sisteminin durgunluk mu, gerileme mi, yükselme mi yoksa canlanma döneminde mi olduğu somut olarak tahlil edilmelidir. KD bunların hiçbirini yapmadan kapitalist ekonominin sürekli kriz içinde bulunduğuna karar vermiştir.

KD'nin «sürekli kriz teorisini eleştiren ülkemizdeki revizyonist ve oportünistler salt kapitalizmde sürekli kriz olmaz, demekten başka bir şey yapmadılar. KD'nin sürekli kriz konusundaki liberal görüşlerine karşı çıkmak bir yana onu savunmaktan geri durmadılar. Dolayısıyla emperyalizmin «talep yetersizliği»ni ortadan kaldırarak iç ve dış pazarları genişletme ve bu yolla krizi atlatma teorisini sessizce kabul ettiler.

Revizyonist ve oportünistlerin KD'nin sürekli kriz teorisine revizyonist anlayışları temelinde karşı çıkmalarının nedeni kapitalist ekonominin krizinin devrim dalgasının yükselip alçalmasıyla ilişkili olmasıdır. Yani Engels'in de dediği gibi, «toplumsal devrimin zorunlu aracı» (anti - dühring) olmasıdır. Revizyonistler ve oportünistler «sürekli kriz» yanlışlığından hareket ederek kapitalist emperyalist ülkelerin kriz içinde bulunduklarını, krizin süresinin uzadığını, bir krizden tamamen çıkmadan tekrar yeni bir krizin patlak verdiğini inkar etmeye çalışıyorlar. Böylece devrim dalgasının yükselişini gizleyebileceklerini zann ediyorlar. Şüphesiz emperyalizm dünya yüzünden silininceye kadar kapitalist üretimin tekrar canlanma ve yükselme dönemine giremeyeceğini iddia etmek kesinlikle yanlış ve saçmadır. Ama bu eskiye göre emperyalist - kapitalizmin krizinin süresinin uzadığını inkar etmeyi gerektirmez. KD doğru bir bakış açısıyla 1960'lar sonrası kapitalist emperyalist ekonominin buhranlarının birbirini kovaladığını bir bunalım döneminden tamamen kurtulmadan yeni bunalım dönemlerinin başladığını, dolayısıyla bunun kapitalizmin bunalımına şimdilik bir süreklilik durumunu kazandırdığını söylemiş olsaydı hiç de yanlışlık yapmış olmazdı. Fakat KD, kapitalist ekonominin kriz meselesine bu açıdan yaklaşmıyor. Aksine «talep yetersizliği» yok edilip kriz ortadan kaldırılmaktadır görüşünden hareketle kapitalizm hakkında bir sürü liberal görüşün yayılmasına hizmet ediyor. Burfuva iktisatçılarının söylediklerini doğru kabul ederek kapitalizmin refah toplumu olduğu yolundaki görüşlere katılıyor.

KD'ye göre, kitlelerin satın alma gücünün azalması, kapitalist pazarların daralmasına neden olmaktadır! Kapitalist pazarın genişlemesini ferdi tüketimin artışına göre izah etmeye çalışanların, emekçi kitlelerin satın alma gücünün azalmasının pazar darlığına yol açtığını iddia etmesinden daha doğal bir şey olmaz. Bu, aynı zamanda Marks'ın artı değer teorisinin inkarını da içermektedir.

Bu yanlış görüşleri ilk defa piyasaya sürenin KD olmadığını hemen söyleyelim. Rusya'da Narodnikler de aynı görüşleri savunuyorlardı. Onlar, satın alma gücünün azalmasının pazar darlığı yaratacağı görüşünden kalkarak Rusya'da kapitalizmin gelişmediğini, dolayısıyla iç pazarın genişlemesine karar veriyorlardı. Narodnikler, iç pazarın genişlemesi için kitlelerin satın alma gücünün yükselmesi gerektiği konusunda vaaz vermelerine rağmen Rusya'da gelişen genç ve zayıf kapitalizmin bu işi beceremeyeceğini ileri sürmekteydiler. Diğer ülkelerin bu işi başarmalarına yani kapitalizmi egemen sistem haline getirmelerine neden olarak da bu ülkelerin dış pazarlara sahip olabilmelerini göstermekteydiler. Ve böylece Rusya'nın dış pazarlara yayılamayacağını ileri sürerek kapitalist ekonominin egemen olamayacağını iddia etmekteydiler. KD Narodniklerin görüşlerine aynen katılmaktadır. Bunun yanı sıra Narodniklerin Rusya için imkansız gördüklerini (satın alma gücünün yükseltilmesi meselesi-ni) KD emperyalizm tarafından yerine getirilebilecek bir olgu olarak ele

almaktadır. Dolayısıyla, kitlelerin satın alma gücü yükselterek pazar darlığının emperyalizm tarafından giderilmeye çalışıldığını söyleyebilmektedir.

KD bu görüşlerden hareketle sömürge ve yarı sömürge ülkelerdeki feodal kalıntıların (sanki bunlar emperyalizmin sömürüsüne engelmışcesine), emperyalizm tarafından tasfiye edildiğine ve bu ülkelerin sanayi ülkeleri haline getirildiğine karar vermektedir. Bu görüşünü «emperyalizm ile feodalite arasındaki ittifak sona ermiştir» tezi ile daha da pekiştirmiştir. Görüldüğü gibi KD Narodniklerden daha fazla kapitalizm hakkında liberal görüşler yaymakta ve emperyalist kapitalizmi üretici güçleri geliştiren ilerici üretim ilişkilerinin temsilcisi olarak göstermektedir. Narodnik görüşleri ile yola çıkan KD sonunda Troçkist revizyonist görüşlerle bir araya gelip emperyalizmin feodal kalıntıları esas olarak tasfiye ettiğini iddia etmektedir.

Kapitalizm şartlarında emekçi kitlelerin yoksullaşması ve küçük üreticilerin mülkiyetten arınmaları, pazar darlığı yaratılmasına neden olmak bir yana, pazarların genişlemesinin göstergesini teşkil eder. KD ise bunun tersini ileri sürmektedir. Küçük üreticilerin tasfiyesini yani topraktan kovulmalarının veya bağımlılık ilişkileri içerisinde aşırı şekilde sömürülmelerinin pazar darlığına yol açtığını ileri sürmektedir. Bu görüşle e sahip olanlara Lenin'in verdiği cevap şudur:

«Buraya kadar basit meta üretimi ile uğraştık. Şimdi, kapitalist üretime geçiyoruz, yani basit meta üreticileri yerine, bir yanda üretim araçları sahiplerinin, öte yandan da ücretli işçinin işgünü satan kişinin bulunduğu varsayıyoruz. Küçük üreticinin ücretli işçi haline gelmesi, üretim araçlarını —toprak aletler, atelyeler vb.— yitirdiğini, yani, yoksullaştığını, 'yıkıldığını' varsayar. Bu yıkımın, 'nüfusun alım gücünü azalttığı' kapitalizm için 'iç pazarı daralttığı' yolunda bir görüş ileri sürülmektedir... Adını andığımız yazarlar da, (Lenin, Narodnik yazarları kastediyor PB) bu sorunu teorik olarak koyuyorlar, yani küçük üreticilerin yıkımı şeklindeki basit gerçekten, iç pazarın daraldığı sonucunu çıkartıyorlar. Bu görüş, kesinlikle yanlıştır, ve iktisadi yazınımızda ısrarla varlığını koruması, ancak, narodizmin romantik ön yargılarıyla açıklanabilir... Unutuluyor ki, üreticilerin bir bölümünün, üretim araçlarından 'kurtarılması', zorunlu olarak, bunların başka ellere geçeceğini, sermayeye dönüşeceğini varsayar. Dolayısıyla da, bu üretim araçlarının yeni sahiplerinin, önceden üreticiler tarafından tüketilen ürünleri, meta olarak üretileceğini, yani iç pazarı genişleteceğini, üretim araçlarının yeni sahiplerinin üretimi genişletirken, yeni aletler, ham maddeler, ulaşım araçları, vb. için ve ayrıca tüketim maddeleri için (bu yeni sahiplerin zenginleşmesi, doğal olarak onların tüketiminde bir artış demektir) pazara bir talep sunacağını var sayar. Unutuluyor ki, pazar için önemli olan, hiç bir zaman, üreticinin refahı değildir, para sahibi olmasıdır; daha önce esas olarak doğal ekonomiyi sürdüren, ataerkil köylünün refahındaki düşüş, elindeki para miktarındaki bir artışla pekala bağdaşabilir, çünkü, bu tip bir köylü, ne kadar çok yıkıma uğrarsa işgücünü satma yoluna baş vurmaya o kadar çok mecbur olur ve pazardan sağlayacağı (çok az da olsa) geçim araçlarının payı o kadar büyük olur... Küçük üreticilerin yıkımı Bay N. on ve V. V. nin buradan çıkarmak istediklerinin tam karşısı bir anlam taşır; iç pazarın daralması değil, yaratılması anlamına gelir.» (Lenin, age, s. 28 - 29 - 30).

Lenin'den yaptığımız bu alıntıdan sonra KD'nin emperyalizmin «talep yetersizliğinin» yarattığı pazar darlığını gidermek için, küçük üreticilerin yıkımına değil de yaşatılmasına çalıştığını, bunun için de feodal bağımlılık içinde bulunan küçük üreticileri özgürleştirmeye çalıştığı yolundaki görüşleri emperyalizme övgü düzmekten başka bir şey ifade etmiyor. Emperyalizm, gericiliğe tekabül eder. O, bağımlılık ilişkilerini tasfiye etmek bir yana kişisel bağımlılık ilişkilerini daha da sağlamlaştırır, sömürsünü gerçekleştirmeye çalışır. Ve yeni kişisel bağımlılık ilişkilerini yaratır ve uygulamaya sokar.

Genel olarak kapitalist gelişme için meseleye yaklaşırsak bu söylediklerimizden bağımlı veya yarı-bağımlı küçük üreticilerin bağımsız küçük üreticiler haline gelmesi, kapitalizmin ve iç pazarın gelişmesini sağlamadığı anlamı çıkarılmamalıdır. Aksine, feodal bağımlılık ilişkileri ne kadar tasfiye edilirse, küçük üreticilerin çoğunluğunun üretim araçlarından arınmaları o kadar hızlanır ve iş gücünün o oranda meta haline gelmesi yoğunlaşır. Burada ısrarla üzerinde durduğumuz konu, emperyalizmin pazarları genişletmek için yarı-bağımlı köylüleri bağımsız küçük üreticiler haline getirerek refahlarını arttırmaya çalışmayacağıdır. Böyle bir olgunun kapitalist ekonominin kanunlarına ters düşeceğidir. KD ise kapitalizm şartlarında bağımlı veya yarı-bağımlı küçük üreticilerin bağımsız küçük üreticiler haline gelmesiyle refahta bir artış olacağını iddia etmektedir. Bunun için de feodalizmin tasfiyesi meselesini iş bölümünün ve meta ekonomisinin gelişmesi olgusuna göre değil, refahın artışına göre izah etmektedir. İşte feodalizmin tasfiyesi meselesinde KD'ye yönelttiğimiz itiraz bu noktadadır. Bunun yanı sıra, emperyalist gerçekliğin kişisel bağımlılık ilişkilerinin hiç birinin tasfiyesine esas olarak yanaşmayacağıdır. KD meta ekonomisinin gelişmesinin hangi biçimler altında gerçekleşebileceğini incelemeye yaklaşmamaktadır. Feodal kapalı ekonominin meta ekonomisine dönüşmesiyle bağımlı küçük üreticilerin, bağımsız küçük üreticiler haline gelebileceği gibi (bunun için feodal bağımlılık ilişkilerini devrimci tarzda tasfiye etmek gerekir), feodal toprak mülkiyeti iç başkalaşımla kendi malikane üretiminden meta üretimine, başka bir deyişle pazar üretimine geçebilir. Dolayısıyla bu ticaret işletmelerinde serflik kalıntıları (yarı-serflik) ilişkileri, muhafaza edilebilir. KD nin inkar ettiği budur. O, meta ekonomisine girilmekle birlikte ve eski feodal topraklarda pazar için üretime geçilmesiyle serflik ilişkilerinin tamamen tasfiye edilebileceği görüşündedir. Dolayısıyla emperyalist sermayenin sömürsüyle yarı-serflik ilişkilerinin bir arada bulunamayacağı ileri sürmektedir. Ne var ki emperyalist sermaye, sömürsünü, serflik, yarı-serflik hatta köleci sömürü ilişkilerinin temelinde de gerçekleştirilebilir ve gerçekleştirmektedir. Mesele, bu ilişkilerin emperyalist sermayenin sömürsünü gerçekleştirebilecek kadar değişikliğe uğramasıdır. Halbuki KD feodal kalıntıların varlığını emperyalist sömürünün gerçekleşmesine engel olarak görüyor. KD'nin görüşlerinin aksine emperyalizm, feodal kalıntıların yaşamasına dayanarak, bir yandan en ucuz şekilde iş gücünden faydalananı, diğer yandan da ham madde olan tarım ürünlerini en elverişli şekilde elde edebiliyor. Aşırı kâr peşinde koşan emperyalist sermaye, bundan başka hiç bir şey yapamaz ve yapmıyor. Meseleye refah açısından değil, artıdeğerin sömürülmesi açısından baktığımız zaman, bu söylediklerimiz kolayca anlaşılan şeylerdir. KD ise meseleye, en ucuz şekilde iş gücünün elde edilmesi ve yarı-sömürge ülkelerde ham maddelere en elverişli şekilde

konulmasıyla ilgili olarak yaklaşmış. Bu şekilde yaklaşıyor feodal gericilikle emperyalizm arasındaki ittifakın özünü kavrayabiliirdi.

KD'nin anlayışına göre küçük üreticiler sermayenin egemenliği altında daha az, feodal kapalı ekonomide ise daha fazla sömürülmekteydiler. Bu konu kendi başına ele alınması gereken bir mesele olduğundan kısaca değinip geçeceğiz.

İşte bu görüşleri KD şöyle dile getiriyor :

«Öte yandan, geri bırakılmış ülkelerde, geçmiş dönemlere kıyasla, izafi olarak, feodalizmin etkin olduğu eski sömürgeci döneme kıyasla belli ölçüde pazarın genişlemesine paralel olarak toplumsal üretim ve nispi refah artmıştır.» (Bütün Yazılar) «Bunun sonucu olarak, geri bırakılmış ülke içindeki görünüşte yumuşamış (feodal düzene kıyasla) halk kitlelerinin düzene karşı tepkisi ile, oligarşi arsında suni bir denge kurulmuştur.» (Bütün Yazılar, s. 333)

KD'nin bu görüşleri, Marksizmin, kapitalist ekonomi ve kapitalist toplum hakkındaki öğretilerini inkar etmekten başka bir anlam taşıyor. Çünkü, kapitalizm şartlarında, sömürülen ve ezilenlerle sömüren ve ezenler arasındaki ilişki, en acımasız, en açık ve en berrak bir şekilde kendini gösterir. Sömürü ve baskı, tüm çıplaklığıyla ortaya serilir ve bu durum aynı zamanda toplumsal devrimin gündeme gelmesiyle de özdeşir. Feodal, ataerkilli kapalı ekonomi içinde yaşayan üreticiler, meta ve kapitalist üretimin gelişmesi sayesinde, ortaçağın derin uykusundan uyanarak kendileri için yeterli olan ekonomilerini yitirip, sömürü ile en açık bir biçimde baş başa kalırlar. Engels, genel olarak kapitalist ekonomi için geçerli olan bu durumu, Hindistan örneğinde şöyle anlatıyor

«İngiliz burjuvazisinin Hindistan'da yapmak zorunda kalacağı her şey halk kitlelerinin kurtuluşunu sağlayamayacağı gibi yaşam şartlarını da önemli bir değişikliğe uğratmayacaktır. Çünkü, halk kitlelerinin kurtuluşu ve içinde yaşadıkları toplumsal şartların düzelmesi sadece üretim güçlerinin gelişmesi ile değil, üretim güçlerine halk tarafından sahip çıkılmasına (aperornation-mülk edinme) bağlıdır. Ama, İngiliz burjuvazisinin yapmaktan geri kalmayacağı şey varsa o da bunların her ikisinin de gerçekleşmesini sağlayacak maddi şartları yaratmaktır. Burjuvazinin bundan fazla bir şey yaptığı görülmüş müdür? Burjuvazi, fertleri ve halkları, kan ve çamur, sefalet ve zavallılık içerisinde sokup sürüklemekten her hangi bir ilerleme gerçekleştirilmiş midir?» (Marks-Engels, Sömürgecilik Üzerine, s. 44)

KD'den yaptığımız alıntılar Engels'in bu sözlerini açıkça inkar etmektedir. KD kapitalist ekonomi hakkında, Marksizmin görüşleri yerine en bayağı burjuva görüşlere sahip çıkmakta ve onu yaygınlaştırmaktadır.

Kapitalist gelişmenin toplumsal zenginliği yani üretici güçleri geliştirdiği doğrudur. Ama bu gelişmeden yararlanan esas olarak burjuvazidir. Dolayısıyla, bu toplumsal zenginlikten gereksinimleri artmasına rağmen, emekçi kitleleri yararlanamamaktadır. Aksine bilhassa işçi sınıfı, toplumsal yaşam dışına itilmekte ve her geçen gün de artı-değer sömürsünün artmasına bağlı olarak yoksullaşması hızlanmaktadır. Başka bir deyişle, işçi sınıfının zaruri ihtiyaç maddeleri hem değer olarak hem de miktar olarak azalmakta mutlak ve nispi artı-değer sömürsü artmaktadır. Bunun yanı sıra, kapitalist gelişme küçük üreticileri durmadan mülkiyetten tecrit ederek işsizliğe ve sefaletle iterek işsizler ordusunu yaratmaktadır. Böylesine

bir toplumsal gelişmenin refahı arttırdığı, egemen burjuvazi ile emekçi kitleler arasında suni denge yarattığını iddia etmek kadar saçma bir şey yoktur. Kapitalist gelişme, sömüren ve sömürülenler arasındaki çelişkiyi yumuşatmak bir yana, alabildiğine keskinleştirir. Burjuvazinin öncülüğündeki kapitalist gelişmenin yoksulluk ve sefalet olduğunu anlamayanlar, bu gerçeği kavrayamazlar. Halbuki, bu kapitalist gelişmenin yarattığı ortam, Engels'in de belirttiği gibi toplumsal devrimin maddi şartlarını oluşturur. Lenin'den yaptığımız alıntılar dikkatli bir şekilde gözden geçirilirse, aynı şeylerin ifade edildiği görülecektir. Burjuvazinin öncülüğündeki kapitalist gelişme, işçi sınıfını ve emekçi kitlelerini sefaletle işsizliğe, açlığa yoksulluğa atmaktan başka bir anlama gelmez. Sömürünün bu şekilde çıplak olarak ortaya çıkması aynı zamanda burjuvazinin kendi mezar kazıcılarını yaratması demektir. **Komünist Manifesto**, tam da bunları dile getirmiyor mu? KD, Marksizmin bu derin bilgisini bir yana atıyor kapitalizmi abartıyor ve onun yıkılamayacağına karar veriyor ve onun içten içe çürüdüğünü görmüyor ve umutsuzluğu teorisini yapıyor. Kapitalist gelişmenin devrim şartlarını olgunlaştırdığını değil de proleter devrimini geciktirdiği sonucunu çıkarmak kadar saçma ne olabilir? KD bu düşünceleri kapitalizmin refah toplumu olduğu yolunda yalan ve sahte vaazlar veren, revizyonist, sosyal-demokrat, her türden burjuva ideologların görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Çünkü bu burjuva ideologlar, emperyalist ülkelerdeki işçi aristokrasinin refahını bütün emekçi kitlelere mal etmek yolunda propaganda yapmakta, yanlış fikirler yaymaktadırlar. Ama bu, «refah toplumu» nun kapitalist ekonominin krizi başladığında ne hale düştüğü herkes tarafından görülmektedir. İşsizliğin, pahalılığın, enflasyonun, emekçi kitleleri ezdiği yine kimsenin inkâr edemeyeceği olgular olarak ortaya çıktı ve çıkıyor. İşte kapitalizmin «refah toplumu» olduğunu iddia eden burjuva ideologlara sosyal pratiğin verdiği cevap budur. KD bu revizyonist burjuva görüşlere sahip çıkıyor.

Kesintisiz Devrim'in Temel Tezleri Yeni-Sömürgecilik Olgusunun Yanlış Kavranması Üzerine Kurulmuştur.

KD emperyalizmin daralan pazar sorununu çözümlemek üzere, ekonomilerin askerileştirilmesinin yanı sıra eski sömürü biçimlerinde de değişiklik yaptığını söylüyor.

KD'nin yeni-sömürgecilik olgusunu değerlendirmişini açıkça görebilmek için adı geçen kitapten uzunca bir alıntı yapmak gerekiyor.

«Bilimsel ve teknik devrim çağında, uluslararası kapitalizmin pazar darlığından dolayı korkunç seviyeye gelmiş olan krizini geçici olarak gidermek amacıyla, dışta eski sömürme metotlarında değişiklikler yapmıştır. (Bu eski metotlarını terkettiği anlamında yorumlanmamalıdır. Ancak ağırlık yeni biçimlerinde.)

«Birinci ve İkinci genel bunalım dönemlerinde kapitalizmin pazarları, üçüncü bunalım döneminde olduğu gibi iyice daralmış değildi. Daha önce belirttiğimiz gibi teknoloji ve de sermayenin yoğunlaşmış temerküzü bu seviyede değildir. Bu yüzden uluslararası kapitalizm, sömürge ülkelere emtia ihraç ve nakit sermaye ihraç ve transferleriyle pazar sorununu halledebiliyordu. Onun için dünya bu kadar küçülmüş (pazarları daralmış) ve de talep eksikliği bugünkü korkunç seviyeye gelmiş değildi. Bu

bakımdan emperyalizmin sömürge ülkelerde pazar genişletmesi diye bir meselesi yoktu. Mevcut yapı korunarak -tabii belli ölçülerde feodalizm çözümlülüp komprador burjuvazi yaratılmıştır- feodalizmle ittifaka giren emperyalizm sömürüsünü rahatlıkla sürdürebiliyordu.

Metropollerde, sermayenin had safhada yoğunlaşması ve temerküzün oluşturduğu talep yetersizliği ve de ikinci yeniden paylaşım savaşından sonralarını kaplayan anti-emperyalist ve millici akımlar zorunlu olarak emperyalizmin sömürü metodunda değişiklikler yapmıştır. Bu değişiklikler emperyalizmin cirkın yüzünün saklanması ve de sömürge ülkelerde pazar genişletilmesini amaçlayan yeni sömürgecilik metotlarıdır.

«Yeni-sömürgeci metotların temellerinde emperyalist tekellerin sömür politikasına cevap verecek şekilde, sömürge ülkelerde meta pazarının genişletilmesi 'yukarıdan aşağıya kapitalizmin' bu ülkelerde hakim üretim biçimi olması, merkezi güçlü otoritenin egemen olması sonucunu doğurmuştur. 'Yukardan aşağıya demokratik devrim' belli ölçülerde gerçekleştirilmiş, üst yapıda feodal ilişkilerin genellikle muhafaza edilirken emeğin feodal sömürüsü sürdürülüp, feodal ideolojiler muhafaza edilirken, alt yapıda kapitalizm egemen unsur haline gelmiştir. (Pazar için üretim)

«Bu da bu ülkelerde hafif ve orta sanayinin kurulması ve de yerli tekelci-burjuazinin (emperyalizmin en gözde müttefiki olarak) oluşması ve gelişmesi demektir. Ancak gelişen yerli burjuvazi, iç dinamiklerle değil, emperyalizmle baştan bütünleşmiş olarak gelişmiştir. Böylece Birinci ve İkinci bunalım dönemlerinde bu ülkeler için dışsal bir olgu olan emperyalizm bu dönemde aynı zamanda içsel bir olgu haline gelmiştir. (Gizli işgal esprisi.)»

«Yeni sömürgecilik metodunu kısaca özetleyelim.

«Yanki emperyalizmi özellikle 1956'lardan sonra yeni-sömürgecilik metodunu geliştirdi. Ve bu yeni sömürgecilik politikasını Truman, Marshall doktrinleri ve askeri paktlarla ikili anlaşmalarla tezgahladı.

«Bu politikanın esası daha az masrafla daha geniş pazar imkanı sağlayan, daha sistemli ve ulusal savaşlara yol açmayacak daha üst seviyeye çıkmış emperyalizmin problemlerini daha fazla tatmin etmeye dayanmaktadır. En temel sermaye ibraç ve transferlerinin terki bindeki değişikliklerdir. Sermayenin beş-altı elemanı arasında yeni bir oran yaratılmıştır. Şöyle ki, savaş öncesindeki nakit sermaye ihracı, sermayenin isim, patent hakkı, yedek parça, teknik bilgi, eleman vs. diğer elemanlarına kıyasla çok fazla yer tutarken, savaş sonrası dönemde özellikle 1960'dan sonraki dönemde bu işleyiş tersine dönmüş, nakit sermaye ihracının dışındaki sermayenin yukarıda özetlediğimiz elemanları ağırlık kazanmıştır.» (Toplu Yazılar.)

II. Emperyalist Savaş, faşizmin ezilmesinin yanı sıra genel olarak emperyalist sistemin zayıflamasına, bir çok ülkede sosyalizmin ve halk demokrasilerinin zafer kazanmasına yol açtı. Sömürge ülkelerdeki bağımsızlık mücadelelerinin yükselmesi şartlarını yarattı, emperyalizmin mevzileri sarsıldı, eski sömürgeciliğin çözülme süreci hızlandı.

Ancak, sömürgelerdeki bağımsızlık hareketleri her zaman tam bir zafer getirmedi. Özellikle proleter öncülüğünden yoksun milli devrim hareketleri bir süre sonra yeniden emperyalizme teslim olmak durumu ile karşılaştı. Özellikle mali, ekonomik, bağımlılığın bütün alanlarda devam ettiği fakat görünürde bir siyasi bağımsızlığın bulunduğu bu tip ülkeler **yeni sömürgeciliğin** örneklerini oluşturdular. Eski sömürgeciliğin bir kurumu olan genel valiler tarafından değil, fakat emperyalizmin uşağı yerli gerici sınıfla-

rın temsilcileri tarafından yönetilen yeni-sömürgeler emperyalizmin azgın yağma ve sömürüsünün alanı olmaya devam ediyorlar.

Emperyalistlerle onlara bağımlı yerli hakim sınıflar, halkların mücadelesi önünde gerilediler ve eski sömürge sistemlerini örneğin, Birinci Emperyalist Savaşın sonra olduğu şekliyle sürdüremediler. Sömürü, baskı ve terör olduğu gibi devam etmekle birlikte, egemenliklerinin özüne dokunmayan tavizler ve reformlarla sömürgeciliğe yeni bir biçim getirdiler. Ekonomik, mali ve askeri bakımdan tamamen emperyalizme bağımlı, fakat siyasi bakımdan -değişen ölçülerde- bağımsız yeni devletlerin kurulması yeni-sömürgeciliğin muhtevası bundan ibarettir. Gerçekten, bu hem eski sömürgeci yöntemlerin kullanılması hem de yeni-sömürgeci yöntemlerin geliştirilmesi ve uygulanması şeklinde ifade edilebilir.

Fakat önemli olan, bu somut durumdan çıkarılacak sonuçtur. KD, bundan, halk yığınlarıyla emperyalizm arasında bir «suni denge»nin olduğu, kitlelerin «politik pasiflik» içine düştüğü bir «gizli işgal esprisi» çıkarıyor. Üzerinde durulması gereken nokta budur.

1937'de Çin'deki durumu tahlil eden Mao Zedung şunları yazıyor

«Ama başka bu durumda... emperyalizm, zulmünü savaş yoluyla... değil de. daha yumuşak yollarla -siyasi, iktisadi ve kültürel-sürdürdüğünde- yarı-sömürge ülkelerdeki hakim sınıflar emperyalizme teslim olurlar ve emperyalizm ile hakim sınıflar halk kitlelerini ortaklaşa ezmek üzere bir ittifak kurarlar. Böyle bir durumda kitleler genellikle emperyalizm ve feodal sınıflar ittifakına karşı iç savaşa başvururlar, emperyalizm ise genellikle yarı-sömürge ülkelerdeki gericilerin halkı ezmesine yardım etmek için doğrudan eylemde bulunmaktansa dolaylı yöntemlere başvurur. Bunun sonucunda da iç çelişmeler özellikle keskinleşir.» (Mao Zedung, S. E. C. I., s. 388)

KD'nin «gizli işgal»den kastettiği Mao Zedung'un sözünü ettiği yöntemlerden farklı bir şey değil. Mesele bu kadarla kalsaydı, KD'nin terminolojik bir «katkı»da bulunduğu söylenebilirdi.

Ama önemli olan, bu somut olgudan çıkarılan sonuçtur.

Mao Zedung, bu yöntemin «iç çelişkileri özellikle keskinleştirdiği»ni yazıyor.

KD ise, bunun sonucunda «suni denge» doğduğunu, halk kitlelerinin «politik pasiflik» içine düştüğünü söylüyor.

KD'nin sorunu, bu «gizlenmenin» kitlelerin kendiliğinden hareketini yok ettiği zannından doğuyor. Halbuki, «gavur» gizlenmese de açıkça kitlelerin önüne çıksa, kitlelerin silaha sarılması işten bile olmayacak! KD'nin pratik faaliyetini belirleyen **kendiliğindencilik** olduğunu eleştirimiz ikinci bölümünde inceleyeceğiz. Burada emperyalizm ile yarı-sömürge ülke ekonomisi ve ülke halkı arasındaki ilişkinin muhtevası ile bunun sonuçları üzerinde duracağız.

«Yukarıdan Aşağı Demokratik Devrim»; Emperyalizme Vehmedilen Bir Başka İlerici Rol

Sermaye ihracı, emperyalizmin belirleyici bir özelliğidir. Emperyalizm bu yolla, dünyanın geri ülkelerini kapitalist ilişkiler zinciri içine sokar ve pazarlarını genişletir.

«İhraç edilmiş sermaye ihraç edildiği ülkelerde kapitalizmin gelişmesini etkiler, hızlandırır. Böylece sermaye ihracı, ihracatçı ülkelerdeki geliş-

meyi bir parça durdurma eğilimi taşısa da bunun, bütün dünyadaki kapitalizmi derinlemesine ve genişlemesine geliştirmek pahasına olduğu unutulmamalı» (Lenin, Emperyalizm, s. 81.)

KD emperyalizmin kimi belirleyici özelliklerinin «üçüncü bunalım dönemi»nde ortaya çıktığı yolundaki zannına bağlı olarak, bağımlı ülkelerde kapitalizmin gelişmesi olgusunu da İkinci Emperyalist Savaşın sonuna meydana gelmiş gibi ele alıyor. Bu, onun Leninizmin eskidiği izlemini uyandırmak için başvurduğu bir yoldur. Fakat daha da önemli olan, bunun bir 'izlenim' olmaktan çıkıp Marksizm-Leninizmin bütün temel tezlerini reddeden bir boyuta ulaşmasıdır.

«Yukarıdan aşağıya demokratik devrim» revizyonist tezi bu bakışın bir ürünüdür.

Lenin'in belirttiği gibi, emperyalizm, bağımlı ülkelerde kapitalizmi geliştirir. Ancak bu kapitalizm, nasıl bir kapitalizmdir ve devrimin gelişmesiyle bu kapitalizm arasındaki bağın niteliği nedir? Hareketimiz, üzerinde titizlikle durduğu bu sorunu, bir de küçük burjuva ihtilalcilik karşısında incelemeyi gerekli buluyor.

Sermaye ihracının getirdiği kapitalist gelişme, sömürge ve yarı-sömürge ülkelere ihraç edilen emperyalist sermayenin yoğunluk derecesiyle tespit edilebilir. Stalin kapitalist gelişmenin boyutlarına göre sömürge ve yarı-sömürge ülkeleri üç kategoride incelemektedir. Stalin'in tasnifi şöyledir:

«Bugünkü günde, sömürge ve bağımlı ülkelerin özelliği, gerçeklikte artık hepsini kapsayan tek bir sömürge doğu olmamasıdır. Eskiden sömürge doğu tek bir bütün oluşturan bir şey olarak düşünülüyordu. Şimdi, bu düşünce artık gerçekliğe uymuyor. Şimdi en azından üç sömürge ve bağımlı ülke kategorisi var, birincisi, hemen hemen kendi proletaryası hiç bulunmayan ve sanayi bakımından hiç gelişmemiş Fas türü ülkeler, ikincisi, sanayi bakımından az biraz gelişmiş ve görece az sayıda bir proletaryası bulunan, Çin ve Mısır türü ülkeler. Üçüncüsü de, kapitalizm bakımından az çok gelişmiş ve az çok kalabalık bir proletaryası bulunan Hindistan türü ülkeler.» (Stalin, Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, s. 149)

Halbuki KD (yanlış görüşlerini kanıtlamak için) İkinci Emperyalist Savaş sonrasına kadar bütün sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin Stalin'in belirttiği birinci tip ülkeler kategorisi içinde yer aldığını belirtmektedir. KD, gerçekleri çarpıtmaktan başka bir şey yapmamaktadır. Emperyalizm tarafından geliştirilen sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde kapitalizm İkinci Emperyalist Savaş sonrasında çıkan bir olgu değildir. KD bunu yeni bir olgu imiş gibi ele almaktadır. Nasıl ki, emperyalist savaş öncesi sömürge ve yarı-sömürge ülkeleri birinci kategoride mütalaa ediyorsa, savaş sonrası bunların üçüncü kategoride yer aldığını belirtiyor. Ama, bunu dahi aşırı bir yoruma tabi tutarak, hepsinin sanayileşmiş kapitalist ülkeler haline geldiğini ileri sürüyor. Sonunda da demokratik devrimin anti-feodal özellik taşımadığını, ulusal demokratik devrimin muhtevasının anti-oligarşik, anti-emperyalist yani, anti-kapitalist olduğunu söylemektedir. Ve böylece yarı-sömürge ülkelerde, oligarşinin içerisinde toprak ağalarının yer almadığı görüşünü getiriyor. Onun yarı-sömürge ülkelerdeki oligarşik diktatörlükten de kastettiği sanayileşmenin en üst derecesine kadar gelişerek telcelci devlet kapitalizmi dönemine giren ülkelerdeki gibi finans-kapital oligar-

şık diktatörlüğüdür. Bunun için de oligarşik diktatörlüğün olabilmesi için sanayileşmenin gerçekleşmesini zorunlu görüyor ve ancak böyle bir gelişme ile oligarşinin doğabileceğini iddia ediyor. Bunun için de yarı-sömürge ülkelerin İkinci Emperyalist Savaş sonrasında sanayileşmiş kapitalist ülkeler haline geldiğini kanıtlamaya çalışıyor.

KD, emperyalizm-öncesi yani meta ihracının birinci dereceden rol oynadığı sanayi kapitalizmi döneminde, bugünün sömürge ve yarı-sömürge ülkelerinin çoğunda, meta ihracı sayesinde, feodal ve ataerkil toplumların çözülmeye başladığını ve buralarda da meta ekonomisinin gelişmeye başladığını inkar etmektedir. Halbuki bu ülkelerde işbölümü ve meta ekonomisi gelişmişti ve dolayısıyla, kapitalizmin ticari iktisat dönemine girilmişti. Bu öyle bir gelişme idi ki, emperyalist dönem ile birlikte öne çıkan sermaye ihracının yayılmasının maddi temellerini oluştuyordu. Bu ülkeler emperyalizm-öncesi meta üretimi ilişkileri içine girmesine rağmen kapitalist ekonomi (sanayi kapitalizmini kastediyoruz) esas olarak başlamamıştı. Sermaye ihracının başlamasıyla birlikte bu ülkeler de kapitalistleşme dönemine girdiler. Ve kapitalist üretim giderek gelişme gösterdi. Fakat bu kapitalist gelişme, emperyalist sermayenin sömürsünü gerçekleştirmekle yükümlüdür ve emperyalist sermayenin üretici güçlerin gelişmesini önleyen gerici özelliği buralarda da kendini göstermektedir.

Rantiyeci, asalak, mali sermaye (emperyalist sermaye) bu ülkelerdeki gerçek bağımsız bir sanayileşmeyi ve bu sanayileşmenin gelişmesini kösteklemektedir ve dolayısıyla da feodal kalıntıların yaşamasını sağlamaktadır. Bu durumu Mao Zedung şöyle izah ediyor

«Ne var ki kapitalizmin, doğuşu ve gelişmesi, emperyalizmin Çin'e sızmasından sonra meydana gelen değişimin sadece bir yanıdır. Bir de bununla birlikte bulunan engelleyici yanı, yani, Çin'de kapitalizmin gelişmesini durdurmak için Çin'in feodal güçleriyle ittifakı vardır.» (Halk Demokrasisi, s. 35)

«Şurası kesindir ki, Çin'i işgal eden emperyalist güçlerin amaçları feodal Çin'i, kapitalist Çin'e dönüştürmek değildir. Tersine amaçları, Çin'i kendi yarı-sömürge ya da sömürgelerine dönüştürmektir.» (age, s. 35)

Mao Zedung'un Çin ile ilgili olarak söyledikleri emperyalizmin baskı ve sömürsü altında bulunan sömürge ve yarı-sömürge bütün ülkeler için geçerlidir. Emperyalist sermaye, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde hafif hatta ağır sanayi işletmelerini kurabilmekte, bununla birlikte ham madde kaynaklarını kontrol altına almakta, tarım ekonomisini kendi sermayesine tabi kılmaktadır. Böylece tüm ekonomik sektörleri meta ekonomisi içerisine çekebilmekte ve tarımda kapitalist gelişmeyi sağlamaktadır. Ama bu durum, emperyalizmin sömürge ve yarı-sömürge ülkelere sızmasının bir yanını gösterir. Diğer yanı ise bu ülkelerin milli ekonomisi üzerindeki emperyalist baskı ve sömürsüdür. Bu baskı ve sömürü milli ekonominin gelişmesini kösteklemektedir.

Emperyalist sermaye, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki ucuz işgücünden alabildiğine yararlanmakta aşırı kârlar elde ederek yaratılan artı-değeri ülkenin dışına taşımaktadır. Ve böylece bu ülkelerde sermaye birikimine esas olarak engel olmaktadır. Bunun yanı sıra, eşitsiz mübadele ilişkileri ve ucuz bir şekilde el koyduğu hammadde kaynaklarını amansızca yağmalaması bu ülkelerin sanayileşmesinin önündeki engelleri oluştururlar.

Emperyalizm var oldukça bu olgular da var olmaya devam edeceklerdir. Dolayısıyla da emperyalist sömürü devam ettikçe bu ülkeler, geri tarım ülkesi olma özelliklerini taşıyacaklardır.

Emperyalizmin aşırı sömürsünün çarkına tutulan sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin bir türlü sanayileşmiş ülkeler haline gelememesinin nedeni bunlardır. Bütün bu durumlar, aynı zamanda feodal kalıntıların yaşamasıyla özdeşlik gösterir. Tabii ki bunu belirleyen emperyalizm ile feodal gericilik arasındaki ittifaktır. Bu ülkelerde emperyalizm tarafından geliştirilen kapitalizm, emperyalizmle kapitalizm-öncesi sınıflar (toprak ağaları, tefeci tüccar burjuvazi) arasında kurulan ittifakın temelleri üzerinde oluşmaktadır. Tabii ki böyle bir gelişme feodal kalıntıların yaşatılmasını hedef almaktadır. Emperyalizm sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin sanayileşmiş ülkeler haline gelmesini önleyerek milli baskı altında tutuyor ve bu sömürü metodu ile feodal kalıntıların yaşamasını sağlıyor. Çünkü teorik olarak kapitalizm şartlarında sanayileşmenin evrimci gelişmesi, feodalizmi ve feodal kalıntıları tümünden tasfiye edebileceği gibi etmeyebilirde. Emperyalizm bu evrimci gelişmeyi engellemeye çalışmaktadır. Çünkü, emperyalizm can çekişen kapitalizm demektir. Artık kapitalizmin gelişmesi son doruk noktasına kadar çıkmıştır. Kaldı ki, feodalizmin tasfiyesi, ülkenin tam gelişmiş sanayi kapitalist bir ülke olmasıyla gerçekleşmeyebilir. Yani her sanayileşmiş ülkede feodal kalıntılar tümünden tasfiye edilmiş olmaz. Örneğin İkinci Emperyalist Savaş öncesi Almanya ve Japonya'da (şimdi ki Japonya'da) olduğu gibi, feodal kalıntıların yaşaması mümkündür. Bunun nedeni, burjuva devrimler döneminde feodal gericiliğin devrimci bir şekilde tasfiye edilmemesidir. Dolayısıyla bu ülkelerde kapitalizme karşı mücadelelenin yanı sıra hala anti-feodal mücadele devam edebilmektedir. Yani yarı-serflik ilişkilerinin tümüyle tasfiyesi yoluyla köylülüğün özgürleştirilmesi, toprak sahibi kılınması gündemde olabilmektedir.

Kapitalizmin ilerici döneminde de, yani serbest rekabetçi dönemde dahi doğru dürüst gerçekleştirilemeyen feodal kalıntıların tasfiyesini KD kapitalizmin gerici döneminde mümkün görmektir. Hem de emperyalist burjuvazi tarafından yerine getirilmek üzere, hem de sanayileşmemiş yarı-sömürge ve sömürge ülkeler için! Eğer bir ülke sanayileşmiş bir ülke haline gelmemişse, dolayısıyla kapitalizmin evrimci gelişmesi sonunda feodal kalıntılar tümüyle tasfiye edilmemişse, feodal kalıntıların tasfiyesi ancak devrimci bir tarzda başarılı olabilir. Yani toprak ağalığı ancak zor yoluyla yıkılabilir. Sanayileşmemiş bir ülkede toprak ağalığının tasfiyesinin bundan başka bir yolu yoktur. Bu yöntemlerle feodalizmin tasfiyesi burjuvazi devrimci ve ilerici döneminde dahı zor yerine getirilebildi. Her nerede proletarya bağımsız bir sınıf olarak ortaya çıkıp sermayeyi tehdit etmeye başladıysa, burjuvazi kendini feodal gericiliğin kucağına atmaktan, onunla uzlaşmaktan geri kalmadı ve evrimci, reformcu yollarla (serbest rekabetçi dönemi kastediyoruz) feodal üretim ilişkilerinin tasfiyesine yöneldi. Ama feodal mülkiyet sistemini tam olarak tasfiye etmedi. Bu durumda feodalizmin tasfiyesi ve demokratik devrimin tamamlanması ancak proletaryanın önderliğinde bir devrimle gerçekleşebilir. Nitekim pratikte hala sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde devrimciliğini muhafaza eden radikal ulusal burjuvazi (esas olarak köylü küçük burjuvazi) öncülüğünde demokratik devrim olabilir. Fakat bu devrim burjuvazi tarafından sonuna kadar götürülemez.

KD, Marksizmin bu en temel ve sosyal pratik tarafından kanıtlanmış öğretisini bir yana atarak, revizyonizmin safsatasına dört elle sarılıyor. Çağımızın en gerici sınıfı, tüm gericiliğin (feodal gericilik de dahil) koruyucusu, emperyalist burjuvazinin, feodal toprak sahiplerini topraktan tecrit edebileceği fikrine saplanıyor. Ve köylülüğün emperyalist burjuvazi tarafından özgürlüğe kavuşturulabileceğini ileri sürüyor.

KD yi bu yanlış içerisine iten diğer bir faktör ise sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde halkların emperyalist burjuvaziye karşı yürüttüğü ulusal kurtuluş mücadelesini bastırmak için, emperyalist burjuvazinin baş vurduğu sahte «feodal kalıntıları tasfiye» metotlarıdır. Emperyalist burjuvazi sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki bağımlı ve yarı-bağımlı köylülüğün mücadelesini bastırmak ve işçi-köylü ittifakını parçalamak için sahte toprak reformları (beyaz toprak reformları) girişimlerinde bulunuyor, bulunmaktadır. KD bunu ciddiye alıyor. Oysa, emperyalizm bu yöntemlere, bırakın feodal kalıntıları tasfiye etmeyi amaçlamayı, feodalizmi yaşatmak, köylülüğü uyutup, işçi sınıfı öncülüğünde toprak mücadelesine girişmesini önlemek, mücadeleyi durdurmak için başvuruyor. Nitekim, bu söylediklerimizin hepsi sosyal pratik tarafından doğrulanmıştır. Bazı ülkelerde, köylülüğü uyutmak için az miktarda dağıtılan çorak topraklar dahi tekrar toprak ağaları tarafından zaptedilmektedir. En önemlisi Şili gibi ülkelerde köylülüğün zor yoluyla zaptettiği topraklar toprak sahiplerinin de kanlı diktatörlüğü olan, emperyalizm tarafından desteklenen faşist diktatörlük tarafından zorla alınarak tekrar toprak sahiplerine iade edilmiştir. En çarpıcı örneği ülkemiz için de verebiliriz. Sahte toprak reformu girişimleriyle köylülüğün nasıl uyutulmaya çalışıldığı herkes tarafından görülebilmektedir. KD bütün bu gerçekleri gözmezlikten geliyor. Bunun yerine, revizyonizmin görüşlerine dört elle sarılıp, demokratik devrimin özünün toprak devrimi olduğunu inkar ediyor.

Kesintisiz Devrim'in Komprador Burjuvazi Konusundaki Yanılgısı :

KD sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki emperyalizm tarafından yaratılan ve emperyalizm ile ittifaka giren burjuvazinin özelliklerini de çarpıtmaktadır. «Bu bakımdan emperyalizmin sömürdüğü ülkelerde, pazar genişletilmesi diye bir meselesi yoktur. Mevcut yapı korunarak (tabii belli ölçülerde feodalizm çözülüp komprador burjuvazi yaratılmıştır) feodalizmle ittifaka giren emperyalizm sömürsünü rahatlıkla sürdürebiliyordu.» (Toplu yazılar)

Yukarıda da açıkladığımız gibi emperyalizm döneminde, emperyalizm tarafından mevcut yapı başından itibaren korunmaktaydı. Bu yanlışlık bir yana KD «üçüncü bunalım dönemi» ile birlikte sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki burjuvazinin komprador burjuvazi değil de tekelci burjuvazi olduğunu söylemektedir. Yani bu dönemden önce, yarı-sömürge ülkelerdeki komprador burjuvazinin tekelci olmadığını iddia etmektedir. Komprador burjuvazinin tekelci olamayacağı görüşü ile hareket eden KD aslında Hikmet Kıvılcımlı revizyonizminin yerli finans-kapital tezine sahip çıkmaktadır. Bu revizyonist burjuva tezini kuvvetlendirmek için, komprador burjuvazinin yalnızca ticaret burjuvazisi olduğunu söylüyordu. İşte KD'nin komprador burjuva görüşüne yol gösteren bu tezdur. Oysa, emperyalist-

burjuvazi ile tam bir ittifak içine giren yarı-sömürge ülke burjuvazisini komprador olarak nitelendiren Marksist ustalar sadece serbest rekabetçi dönemde sanayi ülkelerinin emtia alışverişini geri tarım ülkelerinde yapan ticaret burjuvazisini komprador olarak nitelendirmemekteler. Dış kapitalizmin emrinde ve onunla işbirliği içinde bulunan büyük burjuvazi, (ister ticaret burjuvazisi olsun, isterse tekelci burjuvazi olsun) komprador burjuvazidir. Stalin, sömürge ve bağımlı ülkelerdeki burjuvaziyi, yine sömürge ve bağımlı ülkeleri tabi tuttuğu tasnife bağlı olarak ele almaktadır. Stalin bu konuda şunları söylüyor :

«Bütün bu ülkeleri aynı kefeye koymanın mümkün olmadığı açıktır.»

«Milli burjuvazinin henüz devrimci ve uzlaşıcı olmak üzere iki kanada ayrılması için sebep olmayan Fas gibi ülkeler...»

«Milli burjuvazinin şimdiden devrimci ve uzlaşıcı olmak üzere iki kanada ayrıldığı ama burjuvazinin uzlaşıcı kanadının henüz emperyalizmle sağlam bir birlik oluşturmadağı Mısır ve Çin gibi ülkeler...»

«Hindistan gibi ülkelerde durum biraz daha değişiktir. Hindistan gibi sömürgelerin varlık koşullarında temel ve yeni olan şey sadece milli burjuvazinin devrimci ve uzlaşmacı olmak üzere iki kanada ayrılmış olması değil, her şeyden önce bu burjuvazinin uzlaşıcı kanadının artık emperyalizmle esas olarak birleşmiş olmasıdır. Burjuvazinin bu en zengin ve en etkin kanadı, emperyalizmden çok devrimden korkar, onu, vatanının çıkarından çok kendi cebinin çıkarı ilgilendirir. Burjuvazinin işte bu kanadı her iki ayağıyla da devrimin en amansız düşmanlarının kampında yer alır. Kendi ülkesinin işçi ve köylülerine karşı emperyalizmle bir blok oluşturur. Bu bloku yıkmadan devrim zafere ulaştırılamaz.» (Stalin, MDD, s. 14 - 15)

Görüldüğü gibi, Stalin, sömürge ve bağımlı ülkelerde kapitalizmin gelişmesinin boyutlarına göre bu ülkelerdeki burjuvazinin niteliğini incelemektedir. Ovsa KD emperyalizmle tam bir ittifak içine giren burjuvazinin sömürge ve bağımlı ülkelere İkinci Empervalist Savaş sonrası ortaya çıktığını söylemektedir. Empervalizme bağımlı komprador nitelikli tekelci burjuvazinin İkinci Empervalist Savaş sonrası ortaya çıkan bir olgu olmadığı ve sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde emperyalist sermayenin oluşturduğu komprador tekelci sermayenin ortaya çıkmasıyla emperyalizmle feodalizm arasındaki ittifakın sona ermediğini aksine, bu ittifakın temelleri üzerinde komprador nitelikte tekelci burjuvazinin oluştuğunu Çin'in somut şartlarını derinlemesine ve tam olarak inceleyen Mao Zedung'a davanarak kanıtlayalım. Ve böylece tekelci burjuvazinin sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde İkinci Empervalist Savaş sonrasında ortaya çıkmadığını, emperyalist sermayenin bu ülkelere girmesiyle birlikte ve kapitalizmin gelişmesinin boyutları üzerinde oluşmasının ne kadar eskiye dayandığını görelim

«Empervalist güçler Çin'in ham maddelerinden ve ucuz işgücünden yararlanmak için Çin'de hem hafif hem de ağır sanayide bir çok girişim işletmekte ve bu yolla Çin'in milli sanayisi üzerinde dolaysız iktisadi baskı uygulamakta ve onun üretici güçlerinin gelişmesini önlemektedir.» (Halk Demokrasisi, s. 36)

«Başında Çan Şek'in bulunduğu mali oligarklar» (Askeri Yazılar s. 437)

«Çin halkı hem feodalizmin, hem de bürokrat kapitalizmin, (Çin'in tek elci kapitalizmi) baskısını temelden yıkarak boyunduruktan kurtulabilir» (age.)

«...Çan Kay Şek, T. V. Soong, H. H. Kung, Çen Li Fu'nun başında bulundukları tekelsel sermayeye el koymak ve onu yeni demokratik devlete devretmek... Dört büyük aile Çan, Soong, Kung ve Çen, yirmi yıllık iktidarları süresince 15 - 20 milyar ABD dolarını bulan büyük servetler yaptılar ve bütün ülkenin iktisadi can damarlarını tekellerine aldılar. Bu tekelsel sermaye devletle bütünleşince tekelsel devlet kapitalizmi haline geldi. Yabancı emperyalizmle yerli toprak ağası sınıfı ve eski tipte zengin köylülerle yakından bağlantılı olan bu tekelsel kapitalizm komprador, feodal, tekelsel devlet kapitalizmi haline geldi. İşte Çan Kay Şek'in gerici rejiminin iktisadi temeli budur. Bu tekelsel devlet kapitalizmi sadece işçileri ve köylüleri ezmekle kalmamakta, aynı zamanda şehir küçük burjuvazisini de ezmekte ve orta burjuvaziye de zarar vermektedir.» (S. E., C. IV, s. 183)

Görüldüğü gibi Mao Zedung'un bahsettiği burjuvazi tekelsel burjuvazidir ve emperyalizmle sıkı sıkıya ittifak içinde bulunan burjuvazidir. Çin, in maliyesini, sanayisini, ticaretini ve tarım ekonomisini tekeline geçirmiş ve uluslararası mali sermayenin uzantısı komprador mali sermayedir. İşte, bu ülkelerde komprador burjuvazinin özelliği budur ve ikinci Emperyalist Savaş sonrası ortaya çıkmış değildir. En önemlisi bu ülkelerde oluşan tekelsel kapitalizm, sanayileşmenin en üst derecesinin sonucu olarak değil, uluslararası mali sermaye (emperyalist sermaye) tarafından oluşturulmuştur ve de feodalizm ile var olan ittifaklara dayanarak feodal kalıntıları yaşatmaktadır. Bunun için tekelsel sermayenin ve tekelsel kapitalizmin sömürge ve bağımlı ülkelerde var olması bu ülkeleri ne gerl tarım ülkeleri olmaktan çıkarır, ne de bu ülkelerin sanayileşmiş ülke haline gelmiş olması zorunludur.

KD bu gerçekleri dikkate almıyor. O, tekelsel kapitalizmin egemen olabilmesi için sanayileşmesini en üst dereceye kadar gelişmesini ve feodal kalıntıların tümünden tasfiyesini zorunlu olarak görüyor. Her ne kadar tekelsel kapitalizmin gelişmesinin yarı-sömürge ülkelerde iç dinamizm sonucu olmadığını söylüyorsa da yine de feodal kalıntıların tümünün tasfiyesi ve sanayiinin gelişmesini zorunlu görüyor. Yani, iç dinamizm sonucu oluşmamış kapitalizm kavramının neyi ifade ettiğini kesinlikle kavramıyor.

Nitekim, aynı düşünceleri başka bir açıdan ele alan M. Belli ve PDA oportünizmini görüyoruz. Bunlara göre sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde sanayileşme gerçekleşmediği için ve feodalizm tümünden tasfiye edilmediği için bu ülkelerde tekelsel kapitalizm oluşamaz! Görüldüğü gibi her iki yanlış düşünce bir yerde birleşmektedir: ya feodalizm, ya da tekelsel kapitalizmi! Dolayısıyla bu anlayışla hareket edenler feodal toprak ağalarıyla tekelsel sermaye arasında kopmaz menfaat bağlarını ve ittifakı görmemekteler. Emperyalizm tarafından yaratılan tekelleşmeyi, aynen serbest rekabetçi dönemdeki sanayi kapitalizmi gibi ele alarak toprak ağalarının tekelsel kapitalizm tarafından tasfiye edildiğini söylemektedir. Böylece toprak ağalarıyla tekelsel burjuvazi arasında esas olarak ittifakın değil, mücadelenin bulunduğunu iddia etmekte. Bunlar bu yanlış görüşlerini öylesine geliştirmekteler ki tekelsel sermayenin egemenliği kuvvetlendikçe toprak ağalığının egemenliğine son verileceğini söyleyebilmekteler.

KD bütün bu revizyonist ve burjuva görüşlere katılıyor ve savunuyor. Oysa yukarıda da gördüğümüz gibi, Stalin ve Mao tam da bunun tersini söylüyorlar. Toprak ağaları, emperyalizm ve komprador tekelsel ka-

pitalizm arasında halka ve devrime karşı gerici bir blok oluşturulduğunu gösteriyorlar. Bunun için feodal kalınlara karşı mücadele zorunlu olarak emperyalizm ve komprador kapitalizmi hedef almaktadır. Ve yine, komprador tekellci kapitalizme yönelen mücadele toprak ağalığını da hedef almaktadır. İşte, komprador tekellci burjuvazi, emperyalizm ve toprak ağaları arasındaki gerici ittifak görülemezse KD gibi yanılıglardan kurtulmak imkansızlaşır.

1. Bölüm İçin Sonsöz

Leninist emperyalizm teorisi bütün ülkelerin ihtilalci komünist hareketleri tarafından, faaliyetlerine yol gösteren; yalnızca uluslararası durumu değerlendirirken değil, kendi ülkelerindeki sınıf mücadelesi, devlet ve devrim meselelerine ilişkin tahlillerini geliştirirlerken de dayanan başlıca temel olmaya devam ediyor. Bunun önde gelen bir sebebi vardır; Lenin'in çözümlediği temellerini ve gelişim doğrultusunu gösterdiği şekliyle kapitalizmin bu son aşaması, sona ermiş değildir ve Lenin'in inşa ettiği teorinin eskimesini ya da geçersizleşmesini getirecek hiç bir nitel değişikliğe uğramamıştır.

Eleştirimizin buraya kadar olan bölümü boyunca, belirli noktalarda özel olarak «Üçüncü bunalım dönemi» kavramını eleştirdik. Şimdi bir kez daha hem bu bölümün genel bir özetlemesi ve toparlanması bakımından hem de, konu dışı kaldığı için değinilmeyen yanlarını ele alabilmek için «Üçüncü bunalım dönemi» kavramı üzerinde durmak istiyoruz.

KD'nin teorik ve taktik faaliyetinin kilit kavramı, L. Amerika küçük burjuva ideologlarından ve Troçkist ekonomi politik yazarlarından alınmış bulunan bu kavramdır.

İkinci Emperyalist Savaştan sonra meydana gelen değişikliklerin, emperyalizmin yeni bir aşamasının ortaya çıkmasına zemin hazırladığı, böylece Kautsky'nin «kehanetinin» gerçekleştiğini iddia edersesine, emperyalistler arasında barış ve bütünleşmenin doğduğu, bu yeni emperyalizmin refah, istikrar, barış, ve demokrasi eğilimlerine sahip olduğu şeklindeki muhtevasıyla bu kavramın «yıkılmaz bir kapitalizm» imajı yaratıldığını ve devrimi yokuşa sürdüğünü gördük.

Markizm-Leninizm, kapitalizm ve buhran konusunu, küçük burjuva ideologlardan tamamen farklı bir anlayışla, buhranların ortaya çıkışını emperyalizmin özünden koparmadan ele alıyor. KD ise emperyalizmin genel bunalımının aşamalarını kapitalizmin farklı evreleri gibi ele alıyor. Ve bunun sonucu olarak kapitalizm ve emperyalizmi takiben ortaya çıkmış bir ««üçüncü dönem» tanımlamasına girişiyor.

Stalin, kapitalist sistemin genel buhranının aşamaları konusunda şunları söylüyor

«Dünya kapitalist sisteminin genel buhranı özellikle Sovyetler Birliği'nin kapitalist sistemden ayrılması dolayısıyla Birinci Dünya Savaşı süresince başladı. Bu, genel buhranın ilk aşaması olmuştur. İkinci Dünya Savaşı süresince, hele Avrupada ve Asya'da halk demokrasi ülkelerinin kapitalist sistemden kopmasından sonra, genel buhranın ikinci aşaması gelişti. Birinci Dünya Savaşı döneminde birinci buhran ve İkinci Dünya Savaşı döneminde ikinci buhran, bağımsız, ayrı, birbirinden kopuk olarak

değil de dünya kapitalizminin genel buhranının gelişmesinin aşamaları olarak görülmelidirler.» (Stalin, Son Yazılar, s. 146 — 147)

Buhranlar konusunda KD'nin birinci yanılığı budur.

M. Çayan'ın «üçüncü bunalım dönemi» adını verdiği tarihi döneme baktığımızda KD'nin iddialarının, hiç birinin geçerli olmadığını görüyoruz.

Bütün kapitalist-revizyonist dünyada ekonomik ve mali buhran derinleşir; sanayi üretiminin seviyesi düşer; ekonomilerin askerileştirilmesi, tekeli devlet kapitalizmi, «bilimsel-teknik devrim» vb. olguların yarattığı bir dizi etki sonucu kapitalist sistem uzlaşmaz çelişmelerin zirvesine doğru tırmanırken; bunun sonucu olarak yer yüzünün her yerinden şiddet, gericilik ve savaş eğilimleriyle emperyalizmin artan saldırısı ve proletaryanın ve halkların devrim, kurtuluş ve demokrasi mücadeleleri artan ölçülerde karşı karşıya gelmekte, dünyada esas eğilim olan devrim eğilimi yükselmektedir. Öte yandan bununla da bağıntılı olarak emperyalistlerin kendi aralarındaki çelişmeler derinleşmekte, silahlanma, hegemonya mücadelesi kızışmakta ve savaş etkeni de yükselmektedir. Çünkü özellikle 1970'lerden başlayarak kapitalist sistemin buhranı daha da derinleşmiş, devrevi buhranlar arasındaki süre giderek kısalmıştır.

Bütün bu tespitleri lafta kabul eden (fakat yanlış formülasyonlarla ifade ederek gerçekte sorunu özünden kavramadığını gösteren) KD, modern revizyonistlerin içinde bulunduğumuz döneme ilişkin tespitlerine **baştan sona** katılmakta, onların en temel tezlerine sahip çıkmaktadır. Bunun doğal sonucu, «barışçı geçiş», «kapitalist olmayan ara aşama» vb. gibi sağcı görüşlere ulaşmak olduğu halde, KD sınıfsal yapısı dolayısıyla, bireysel teröristliğe yönelmekte, umutsuzluğun ve güvensizliğin pratiğine geçmektedir.

KD'nin günümüzdeki «sürdürücüleri» yüklendikleri kötü miras temelinde trajik bir görünüm içindedirler. Gerçekten M. Çayan'ın pratik faaliyetinden bireysel terör çıkarılıp alındığında, geriye yalnızca modern revizyonizm kalmaktadır. Şimdi, Devrimci Yol olsun KSD olsun onun görüşlerine «sahip çıktığını» ya da «eleştirerek aştığını» iddia eden bütün akımlar, M. Çayan hareketinin gerçek temelini oluşturan sağ oportünist revizyonist ideoloji ile mücadele etmedikleri ve Marksizm-Leninizmle revizyonizm arasındaki ayrımı uzlaşmaz sınıf karşıtlığı temelinde kavramadıkları ve yalnızca belirli bir eylem biçimini terketmek ya da ona karşı çekingen kalmakla yetindikleri için revizyonizmle uzlaşan sağ oportünist akımlar olmaktan öte geçmiyorlar.

Özellikle DY M. Çayan'ın «tezlerini», «açıklayarak» ve «yorumlayarak» geçerli kılmaya çalışmakta, fakat onu M. Çayan tarafından varılan sonuçlarına götürmekten titizlikle kaçınmaktadır. Bu tutumuna örnek olarak incelediğimiz bir yazısında, DY, «mücadele biçimleri» kavramını, «savaş biçimleri» olarak tarif ediyor ve «barışçı savaş» gibi garip kavramlar icad ediyordu. Emperyalistler arası savaşı inkar etmediklerini ama savaşın barışçı biçimlerde sürmesi karşısında yapacak bir şey olmadığını anlatmaya çalışırken Lenin'i tahrif etmekten çekinmediklerini gördük. Bu bayağı demagojinin açığa çıkarılmasında Lenin'in tahrifi bir yana devalüasyon, damping, krediler vs. mücadele yöntemlerinin savaşın yerini tutamayacak barışçıl mücadele biçimleri olduğu; bunların **dışında** bir de **savaş** diye bir mü-

cadele biçimi bulunduğunu söylemek yeterli olacaktır. DY'un cevap vermesi gereken soru şudur: barışçı mücadele biçimleri dışında savaşçı mücadele biçimleri de var mıdır? Varsa, emperyalistler arası savaş denildiğinde, bunun dışında her hangi bir mücadele biçimini bunun yerine yutturmaya çalışmak oportünizm değil de nedir ?

KD de apaçık ve kendi içinde tutarlı bir biçimde yer alan savaş ihtimalinin inkarı tezi; DY de sofist ve oportünist bir «açıklama»nın ardına gizlenmiştir. Bu M. Çayan ile onun «sürdürücüleri» arasındaki farkın bir göstergesidir.

Yine bu bölümde, KD'nin Leninizmi geçersiz kılmak yolunda emperyalizme, yıkılmaz, iç çelişkilerden arınmış ve halk kitlelerini, refah ve barış içinde pasifize etmiş bir sistem olarak ele aldığını görüyoruz. Bu çerçevede içinde o, sürekli kriz derken istikrardan, emperyalistler arası çelişki ve çatışmalardan söz ederken, entegrasyon ve barıştan, kitlelerin pasifize durumunu açıklamak üzere refahtan dem vuruyordu. Bu, «sağlam emperyalizm» görüşünün, onun umutsuzluğu ve güvensizliğinin temelini oluşturduğunu ve bireysel terörizmin buradan kaynaklandığını belirterek bu bölümü kapatıyoruz.

Eleştirimizin ikinci bölümünde bu, «küçük burjuva aydın ruh halinin» devrim yapmak için önerdiği araçları ve yöntemleri inceleyeceğiz.

Marksist-Leninist Devrim Teorisi ve Pratik Faaliyet Karşısında «Kesintisiz Devrim I. II. III»

«KESİNTİSİZ DEVRİM» TEORİSİ VE PRATIĞI MARKSİST-LENİNİST DEVRİM TEORİSİNİN REDDİ VE İNKARI TEMELİNDE KURULMUŞTUR.

Geçen bölümde, KD'nin somut gerçeği, maddi dünyayı nasıl kavradığını ve, **yorumladığını** bunları yaparken Marksizm-Leninizme ve bizzat kendisi tarafından Marksizmin özü olarak kabul edilen diyalektik metaryalizme ne kadar yabancı kaldığını gösterdik.

Eleştirimizin bu bölümünde KD'nin dünyayı **değiştirmek** üzere önerdiği yöntemler ve araçlar üzerinde, bir bütün olarak onun «devrim teorisi» ve «taktikleri» üzerinde duracağız.

Göreceğiz ki, yeni bir dönemin «üçüncü bunalım döneminin» «devrim teorisi» olarak getirilen görüşler; örgütlenme, çalışma tarzı, sınıf mücadelesi vs. hakkında söylenenler de gerçekte «yeni» değil, proletaryanın ve devrimin hayli eski ayak bağılarıdır.

Kesintisiz Devrimin Dünyaya Bakışı İle Leninist Devrim Teorisini Reddi Arasındaki İlişki

KD dünyayı yorumlar ve buna uygun bir yeni değiştirme yöntemi önerirken, temel olarak «emperyalizmin ilişki ve istismar biçimlerinde» meydana gelen «değişikliklerin», yani «savaşın imkansızlığı, gizli işgal, suni denge, vs.» gibi «biçimsel değişiklikleri» alıyor.

Ona göre, **öze ilişkin olmayan**, bu biçim değişikliği, bir yandan emperyalistlerarası ilişkileri tamamen değiştirmiş, aralarındaki uzlaşmaz çelişkilerin askeri plana yansımaları önlemiş bir entegrasyona yol açmış, yani savaş imkânsız kılmıştır; diğer yandan da emperyalizmin sömürü ve tahakkümü altında bulunan ülkelerde içsel bir olgu haline gelerek oligarşinin baskı ve sömürüsüyle halk kitlelerinin tepkileri ve memnuniyetsizliği arasında suni bir denge oluşturmuştur. Emperyalizmin hegemonyası, toplumun kendi iç dinamiği ile gelişmesini engellemiş, bu yüzden de ülke, alt yapısından Marksist-Leninist devrim teorisinin «klasik şemalarını» geçersiz hale getirmiştir. Emperyalizm çağında her ülke için proleter devrimleri her an mümkün hale gelmiş, şartlar her durumda olgunlaşmıştır. Her ülke için Lenin'in klasik tanımına uygun milli kriz durumu aranamaz. Evrim ve devrim dönemleri iç içe geçmiştir; sürekli buhran, sürekli devrim teorisinin özüdür; kesintisiz saldırı «Fransızca konuşmak» esastır. Diğer yandan Leninist devrim teorisinin temeli emperyalistlerarası zıtlıkların kesin olarak savaşa yol açacağı tespitine dayanmaktadır. Oysa, nükleer vurucu güçlerin dünya çapında erişmiş olduğu seviye ve esas olarak da dev dünya sosyalist blokunun varlığı emperyalistler arasında had safhaya ulaşmış bulunan uz-

laşmaz çelişkilerin ekonomik plandan, askeri plana sıçramasına engel olmaktadır. Savaş ihtimali ortadan kalkmıştır. Marks, Engels, Lenin, Stalin hepsi de bir proletarya devrimi için dünya savaşını şart koşmuşlardır. Küba devrimi dışında bütün devrimler dünya savaşları sonunda oluşmuşlardır. Bundan dolayı Marksizm-Leninizmin klasik yöntemleri dışında gerçekleştirilen Küba devriminin yolu, «üçüncü bunalım döneminde» bütün devrimlerin yoludur. Profesyonel devrimcilerin, etkili bir azınlık olarak örgütlenmeleri ve ihtilali insiyatifi gerekli anda kullanarak politik devrimi başarmaları mümkündür.

Türkiye'ye gelince, emperyalizmin içsel bir olgu haline gelmesi, emperyalist sömürü ve tahakkümü gizleyen ve halk kitlelerinin tepkisini pasifize eden bir sonuç doğurmuştur. Zaten işçi sınıfı ve emekçi halk, devletin yıkılmazlığı hakkında köklü bir kanıya sahiptir; aynı zamanda devleti bir baba olarak görme geleneğini sürdürmektedir. Bu, büyük bir politik pasiflik doğurmaktadır. Suni denge olgusuyla birleşen bu subjektif durum halk kitlelerinin örgütlenmesi ve devrim yolunda seferber edilmesini eski yöntemlere bağlı kalındıkça imkansız kılmaktadır. Ayrıca halk kitleleri, emperyalist kültür ve ideoloji ile şartlanmıştır. Bu kalıpları kırmak, sömürü ve tahakkümün arkasındaki «Amerikan gavurunu» gösterebilmek için tek yol büyük şok dalgaları yaratacak askeri eylemlerdir. Devletin kof ve çürük olduğunu, emperyalizmin ülkeyi gizlice işgal ettiğini göstermenin yolu, silahlı propogandayı temel mücadele biçimi olarak alan politikleşmiş askeri savaş stratejisidir. Leninist örgütlenme, propoganda ve ajitasyon ilkeleri eskimiş klasik şemalardır!..

Görüldüğü gibi KD emperyalizmin istismar ve ilişki biçimlerinde meydana gelmiş olduğunu söylediği biçimsel değişikliklerin (ki aslında KD bununla emperyalizmin **özünün** değiştiğini iddia ediyor) bütün bir sınıf mücadelesini değiştiren, onun yöntemlerini ve en önemlisi de devrim biçimini **belirleyen** bir etki yarattığını iddia ediyor. Yalnızca ilke planında öz biçim ilişkisi açısından ele alınsa bile bu tespitin materyalizme temelden karşıt olduğu kolayca görülebilir. Fakat eleştirimizi böyle soyut bir temelde ele almanın sınırlı bir yarar sağlayacağını düşünüyoruz. Proleter devrimci hareketimiz, bu tür meselelerde hep aynı kriteri kullanmıştır: bu tespit, devrime hizmet ediyor mu etmiyor mu? Zıtlıklar konusundaki tahliller, devrim ve karşı-devrim güçlerinin durumunu bir eylem silahı olarak kullanabilecek tarzda ortaya koyuyor mu koymuyor mu ?

Açıktır görüleceği üzere, bu tahlil ve tespitler, sınıf mücadelesinin zıt unsurlarını, devrim ve karşı devrim güçlerinin karşılıklı durumlarını temel olarak değil, karşı devrim güçlerinin kendi aralarındaki çelişki ve ilişkileri temel olarak devrim strateji ve taktikleri inşa etmenin malzemesidir. KD teorisi yalnızca emperyalistlerarası meseleleri değil, sorun Türkiye için de ele alındığında faşist klikler ve egemen sınıfların çeşitli kesimleri arasındaki çelişkileri «yeni» devrim teorisinin temeli yapmaktadır. Bu anlayış, onun, üzerine ölü toprağı serpilmiş olarak gördüğü işçi sınıfı ve emekçi halk hakkındaki tespitleriyle, kitlelerin devrimci potansiyeli ve gücü konusundaki yanlışlarıyla belki uyum halindedir. Ama, bir ihtilal öğretisi olan Marksizm-Leninizme temelden aykırıdır. Gerçekten, onun Marksizm-Leninizmi eski ve klasik şemalar yığını olarak görmesinin ve onun «aşılması, yenilenmesi», gerçekte ise reddedilmesi ve tahrifata uğratılmasını gerekli görmesinin de sebebi budur.

Modern revizyonizm, «Üç Dünya Teorisi» vb. gibi Marksizm-dışı akımlar, Marksizm-Leninizmin değiştirilmesi ve yerine başka bir şeyin konulması yolundaki faaliyetlerini hep aynı esas üzerine kurdular. Marksizmden her sapışın temelinde emekçi yığınların ve işçi sınıfının devrimci eylemine karşı bir saldırı, fakat karşı-devrim güçlerinin kendi aralarındaki çelişme ve çatışmalara bir teslim oluş ve bel bağlama olgusu yatmaktadır.

Stalin, kapitalizm tekелci evresine, emperyalizme ulaşmasıyla birlikte proleter devriminin «sorunlarının ele alınışı, dolayısıyla devrimin niteliği, kapsamı, derinliği, genel olarak devrimin şeması değişmiş bulunmaktadır» diyor. (Leninizmin Sorunları, s. 26)

Yalnız Stalin'in yukarda andığımız açıklaması değil, Leninist teorinin bütünü, devrimin niteliğine ilişkin teorik kavrayışın yeniden gözden geçirilmesi ve değiştirilmesi gereğini kapitalizmin yapısındaki nitel değişikliğe bağlar. Emperyalizm, kapitalizmin nitel bir sıçramasını ifade eder. Kapitalizm ile onun emperyalist evresi arasındaki farkı yalnızca kapitalist devletlerin kendi aralarındaki çelişmeleri ancak askeri planda çözümlenebilecek ölçüde derinleşmiş olmasından ibaret saymak yanlıştır. Çünkü emperyalizm yalnızca emperyalistlerarası çelişkileri değil, kapitalizmin bütün çelişkilerini derinleşmiş ve en üst düzeyde keskinleşmiş olarak içerir. Emperyalizm çağının kapitalizm ile sosyalizm arasındaki büyük tarihi temel çelişme üzerinde bir arada ve bütün halinde cereyan eden dört başlıca çelişmesinden söz etmeksizin «emperyalizm ve proleter devrimleri çağı» kavramını anlamak mümkün olmaz. Emperyalizmin yıkılışını tayin eden çelişkiler bunlardır. Yoksa, tek başına emperyalistlerarası çelişkiler değil. KD'nin iddiası, Leninizmin bu çelişkiyi -emperyalistlerarası çelişkiyi- devrim teorisinin merkezine koyduğu yolundadır. Bu tamamen saçma ve aşılsız bir iddiadır.

Stalin, emperyalizm ve Leninist devrim teorisi arasındaki ilişkiyi incelerken, devrimin güçlerini, emperyalizmin iç cephesindeki ve emperyalizmin dış cephesindeki güçler olarak ayırıyor.

Emperyalizmin iç cephesi denilince; kapitalist-emperyalist ülkelerde «işçi sınıfının kapitalizmin temellerine karşı öfkesi»nde somutlanan durumdan yola çıkıyor. Mali oligarşinin büyük gücü, tekelci kapitalizmin asalak niteliği ve tröstlerin kapitalist konsorsiyumların karşısına ağırlaşan devrimci buhran ve proletaryayı koyuyor.

Dış cepheden, sömürgeler ve bağımlı ülkelerdeki anti-emperyalist ayaklanma ögelerini kastediyor. Emperyalizm, çeşitli ulusal toprak ve ulusal ekonomileri, «dünya ekonomisi denilen tek bir zincirin halkaları haline» getiriyor ve «ileri» kapitalist - emperyalist ülkelerle, «emperyalist boyunduruktan kurtulmak için mücadele etmek zorunluluğunda olan sömürgeleri ve bağımlı ülkeleri» iki ayrı cephe halinde karşı karşıya getiriyor.

Emperyalizmin yol açtığı bu farklı durum, devrim teorisindeki gelişme ve değişmelerin de kaynağını teşkil ediyor.

Burada özellikle dikkat edilmesi gereken, Lenin ve Stalin'in «devrimin niteliği, kapsamı, derinliği, genel olarak devrim şeması»nın değişmesi gerektiği yolundaki tespitlerinin (a) kapitalizmdeki nitel bir değişikliğe bağlı olarak gündeme gelmiş bir mesele halinde ele aldıkları ve (b) bu değişiklik ve gelişmenin sadece emperyalistlerin kendi aralarındaki ilişkilere (bunun silahlı bir çatışmaya dönüşmesinin zorunlu olduğu

noktasına) değil, emperyalizmin iç ve dış cephelerindeki devrim güçlerinin beliren yeni durumlarına göre açıkladıkları noktasıdır. Bununla birlikte emperyalistlerarası çelişkilerin devrimin **dolaylı** bir unsuru olduğunu da unutmamak gerekir.

KD ise Leninist devrim anlayışının emperyalistlerarası zıtlıkların kesinlikle askeri plana yansıtacağı noktasına dayandırıldığını söylüyor.

Emperyalizmin yıkılışını kendiliğinden bir olguya indirgeyen bu görüş, üretici güçlerle üretim ilişkileri, proletarya ile burjuvazi emperyalizm ile halklar vs. arasındaki çelişkileri **belirleyici** olarak almanın bir sonucudur. Bu anlayış, şimdi artık «entegrasyona gitmiş» ve «bir barış çağına ulaşmış» olan emperyalizmin, kendi bastırılmış ya da başka yön- lere kanalize edilmiş iç çelişkileri sonucu ve «dev sosyalist blok»un gelişmesi ile adım adım yok olacağı şeklindeki revizyonist görüşlerle bir paralellik içindedir.

Devrim, üretici güçlerin ve üretici güçlerin gelişmesini temsil eden sınıfının, Marks'ın deyişle «en büyük üretici güç olan ihtilalci sınıfın» bir işlevidir. Bunun tersini söylemek yani KD de görüldüğü üzere devrimin karşı-devrim güçleri, emperyalizm, komprador burjuvazi ve toprak ağaları tarafından şu ya da bu biçimde **belirlendiğini**; KD'nin dediği gibi devrimin biçiminin onlar tarafından dayatıldığını kabul etmek, ya da daha önce incelediğimiz gibi bunlardan birinin diğerleri üzerinde diktatörlük uyguladığından ya da emperyalizmin toprak ağalığını tasfiye ettiğinden vs. söz etmek yalnızca reformizmle hizmet eden gerici tahlillerdir. Proleter devrimci hareket, emperyalistler arasındaki çelişkilerin yalnızca o da şarta bağlı olarak ancak **taktiklerimizi** etkileyebileceğini belirtiyor. KD'nin bu görüşleriyle «Üç Dünya Teorisi»nin emperyalistlerle işbirlikçileri arasında uzlaşmaz çelişkiler bulan tahlilleri arasında hiç bir fark yoktur. (*)

KD «devrim biçimini» karşı-devrim güçlerinin çelişkilerinin ve ilişkilerinin aldığı «yeni biçime» göre uyarlayan bu anlayışını, son derece derin bir tahrifatla Marks, Engels ve Lenin'e dayandırmaya çalışıyor.

Ona göre, 1848 yenilgisinden sonra, Marks ve Engels proletarya devriminin ancak burjuvazinin çelişkilerinin bir dünya savaşı biçiminde askeri plana yansıtacağı bir zamandan sonra gerçekleşebileceğini görmüşler (!) Lenin'de onların bu öngörüşünü bir dünya savaşı sonunda gerçekleştirmiştir!

Bu tamamen uydurma bir iddiadır. Ne Marks ve Engels devrimi Avrupa burjuvazisinin iç çelişkilerinin savaşla çözümlenebilecek kadar derinleştiği bir dönemin sonunda gerçekleşecek bir olay olarak görmüşlerdir, ne de Lenin devrim yapmak için bir dünya savaşını beklemiştir.

Bu konuyu deşmek zorundayız. KD'nin «devrim teorisi»nin nasıl bir masala dayandığını açıkça göstermek için bu örnek son derece öğreticidir.

KD'nin iddiası şudur :

«Marks, Fransa'daki (1848-1850 arası) sınıf mücadelesinin genişleyebilmesi ve Avrupa devrimine (dünya devrimi anlamında) varabilmesi için bütün Avrupa uluslarını karşı karşıya getirecek bir dünya savaşının mevcudiyetini şart koşmaktadır. Birinci Dünya Savaşının, dünyanın

(*) Bu konuyla ilgili olarak **Halkın Kurtuluşu**'nun 96. sayısında yayınlanan «Devrimci Yola Zorunlu Bir Cevap» başlıklı yazıya bakınız.

ilk büyük proleter devrimine yol açması gerçeğine bakarak, Marks'ın bu düşüncesinin gerçekten de büyük bir kehanet ama bilimsel bir kehanet olmadığını söylemek imkansızdır. (Tabii Marks'ın kehaneti önce devrimin İngiltere'de olacağı ve proleter devriminin bütün Avrupa'daki ülkelere yayılacağına ilişkin kısmının gerçekleşmediği bilinen bir gerçektir. Fakat, burada önemli olan kapitalist ülkeler arası bir dünya savaşının proleter devrimine yol açacağından kahince gözlenmesidir.)» (Toplu Yazılar, s. 266-267)

Ve ardından Marks'dan bir alıntı yapıyor. Biz alıntının yapıldığı paragrafın tümünü yazımıza alıyoruz.

«Fransa'da küçük burjuvazi, normal olarak sanayi burjuvazisinin yapması gereken şeyi yapıyor; işçi, normal olarak küçük burjuvanın görevi olması gereken şeyi yapıyor; ama işçinin görevi, onu kim yapıyor? Hiç kimse. Fransa'da bu yapılmıyor, Fransa'da bunun sadece sözü edilir. Bu, hiç bir yerde ulusal sınırlar içersinde başarılamamıştır; Fransız toplumunun bağrında sınıf savaşı, ulusları karşı karşıya getiren bir dünya savaşına dönüşmektedir. Çözüm, ancak, dünya savaşı yoluyla, proletaryanın dünya pazarına egemen olan ulusun başına, İngiltere'nin başına geçtiği anda başlar. Burada örgütlenişinin sonunda değil, ancak başında bulunan devrim, kısa soluklu bir devrim değildir. Bugünün kuşağı, Musa'nın çölden geçirdiği yahudilere benzer. Bu kuşak, yalnız yeni bir dünyayı ele geçirmek durumunda değildir. Bu kuşağın o yeni dünyanın düzeyinde olacak insanlara yer vermek için yok olması da gereklidir.»

(Marks-Engels, Seçme Yapıtlar, s. 329-330) (*)

Marks, şunu söylüyor : Fransa'da sınıf mücadelesi, ulusal mücadeleleri de (Macaristan, Polonya ve İtalya'da ulusal birlik ve bağımsızlık uğruna girilen mücadeleler kastediliyor. Kitabın tamamı okunursa bu görülecektir) hızlandırarak Avrupa çapında bir savaşa yol açacak boyutlara ulaşacaktır. **Bu savaş, kapitalist devletlerin birbiri ile savaştıkları günümüzdeki anlamıyla bir dünya savaşı değil, ezilen ulusların ve proletaryanın kapitalist-feodal devletlere karşı bir savaşıdır.** Bu savaş, eğer dünya pazarına egemen olan ulusun başına proletaryanın geçmesiyle sonuçlanırsa gerçek bir çözüm için başlangıç adımı atılmış olacaktır. Tekel-öncesi kapitalizm için tamamen doğru olan ve bütün gelişmiş ülkelerde proletarya devriminin zamandası olarak yapılacağına işaret eden tahlili de bu pasajda yer almaktadır.

Paragrafın ıçkça ifade ettiği şey, günümüzdeki anlamıyla bir dünya

(*) KD alıntısında değişik bir çeviriyi kullanıyor. Şöyle: «Fransız toplumunun içindeki sınıflar mücadelesi, bütün ulusların karşı karşıya geldiği bir dünya savaşı halinde genişler. Dünya ölçüsünde bir çözülme, dünya pazarına hakim olan ulusun, yani İngiltere'nin başına bir dünya savaşı dolayısıyla proletaryanın geçmesi sonucunda yaklaşmak mümkündür. Orada, bitiminde değil, örgütlenmesinin başlangıcında bulunan devrim kısa soluklu değildir. Bugünkü kuşak, Musa'nın çöllere götürdüğü yahudilere benzer. Fethetmek zorunda olduğu sadece yeni bir dünya değildir. Yeni dünya ile boy ölçüşebilecek olan insanlara yer açmak için kendini feda etmesi gerekmektedir.»

(Fransa'da Sınıf Mücadeleleri, s. 132)

savaşının proleter devrimine yol açacağı değil, fakat bir ülkede başlayan devrimin Avrupa çapında yayılacağı ve **bu anlamda** bir «dünya savaşı»na yol açacağıdır.

Marks'ın KD teorisyeninin okumaya gerek görmediği aynı kitabındaki şu paragrafı yapılan «yorumun» temelsizliğini açıkça gösterecektir.

«Nihayet kutsal ittifakın zaferleri; Avrupa'nın öyle bir biçim almasına yol açtı ki, Fransa'da her yeni proletarya ayaklanması hemen bir **dünya savaşının** başlama işareti olacaktır. Yeni Fransız devrimi, derhal ulusal alandan ayrılmak ve 19. yüzyılın toplumsal devriminin üstün gelebileceği tek alanı, **Avrupa alanını** ele geçirmek zorunda olacaktır. Şu halde Fransa'nın Avrupa devriminde insiyatifi ele almasına olanak verecek koşullar, ancak Haziran yenilgisiyle yaratılmış oldular. Ve ancak **Haziran isyancılarının kanlarına bulandıktan** sonradır ki, üç renkli bayrak, Avrupa devriminin bayrağı, **kızıl bayrak** olabilmıştır.

«Ve biz bağırıyoruz :

«Devrim öldü; yaşasın devrim!»

(Seçme Yapıtlar, s. 276)

Marks'ın devrimin önce İngiltere'de patlayacağı yolunda bir «kehanet» bu pasajda bulunmadığını da belirtelim. KD yazarı bilmiyor ve bildiklerini de birbirine karıştırıyor. Marks, bu satırları yazdığı sırada henüz 1871 yenilgisiyle ezilmemiş bulunan Fransız proletaryasını devrimin öncüsü olarak görüyordu. İngiltere'yi ise devrimin en son olacağı ülke!

Marks ve Engels, devrimin, kapitalizmin **krizinin** bir sonucu olarak doğacağını belirtmişlerdi. Dikkat edilmesi gereken nokta şudur; savaş ile devrim arasındaki ilişki: kapitalizm-emperyalizmin niteliği, yapısı, özü bakımından ele alınmalıdır. **Savaş da devrim de bu açıdan birer sonuçturlar.** Her ikisi de kapitalizmin çelişkilerinin birer ürünüdür. Savaş ve devrim, biri olmadan diğeri olabilen şeylerdir. Onları birbirine bağlayan, ardarda ya da birlikte ortaya çıkmalarına yol açan şey, kapitalizmin krizidir.

1848 yenilgisinden sonra Marks, yeni bir devrim dalgasının yükselmesinin temel koşulunun, onu kaçınılmaz kılan ana nedeninin, yeni bir kriz olacağını belirtmiştir.

«Yeni bir devrim, ancak yeni bir bunalımın ardından gelebilir. Ama biri ne kadar kesirse, öteki de o kadar kaçınılmazdır.»

KD'nın «Marks, devrimin ancak dünya savaşından sonra olacağını söylemişti» iddiasının, «dünya savaşı» kavramına verilen çarpık muhtevadan kaynaklandığını gördük. Bunu bir yana bıraksak bile, son alıntıda, Marks devrimin neye bağlı olarak doğacağını apaçık belirtiyor. KD adı geçen kitabın bütününün bir incelenmesine dayanılarak kaleme alınmış değildir.

Bir diğer nokta, «kehanet» iddiasıdır. Marksizmi dehaların, üstün zekalı insanların bir icadı olduğunu zanneden KD maddi durumun tahlilinden çıkarılan öngörüler ve tespitleri de, «kehanet» olarak adlandırıyor. Bireyin dünyanın merkezine konduğu bir ideolojinin temsilcisi olarak M. Çayan, objektif durum, sınıf mücadelesi, maddi süreç gibi kavramlara itibar etmiyor. Onun devrimi **kendi** insiyatifiyle olabilecek bir şey olarak görmesiyle Marksizme bakışındaki bu idealist çerçeve tam bir uyum içindedir.

Marks, adı geçen eseri boyunca, 1848-1850 döneminin ekonomik-si-

yasi yapısının bir kesitini tarihsel materyalizm ışığında inceleyerek, geleceğe ilişkin yorumlarda bulunuyor. Bu sürecin başlangıç ve gelişme şartlarıyla muhtemel sonuçları arasında **maddi-bilimsel** bir bağ kuruyor. Yalnızca **kehanet** kelimesi bile Marks'a ve Marksizme açık bir saldırıdır.

Savaş ve devrim arasındaki ilişkiyi Leninist devrim teorisinin nasıl ele aldığı üzerinde biraz daha duralım.

Leninist devrim teorisinin, emperyalistler arasındaki mücadelenin bir dünya savaşına dönüşeceğini temel aldığı yolundaki iddia, Leninizmi kendiliğindenci bir teori haline getirmektedir.

1871 Paris Komünü, Prusya-Fransa savaşıyla, belirginlik kazanan ve savaşın sonuçlarıyla daha da keskinleşen çelişkiler temelinde ortaya çıktı. 1905 Devrimi, Rus-Japon savaşının aynı ölçüde izlerini taşır. Ama, Paris proletaryası ve emekçilerinin Fransız burjuvazisine karşı çetin mücadelelerinde devrimci ifadesini bulan iç çelişkiler; Rusya işçi sınıfının, köylülüğün dev dalgalar halinde kabaran başkaldırışında somutlanan şiddetli sınıf mücadelesi ve kapitalizmin derin çelişkileri, zulmü, sömürsü, baskısı göz önüne alınmaksızın, Komünü ve 1905 Devrimini, savaşlarla açıklamaya kalkışmak, Marksizmle ilgisi olmayan bir tutumdur.

Bu konuyu bir sonuca bağlamak için tekrar Stalin'e başvuruyoruz:

«(3) Dünya mali baskı sistemi içindeki çelişkilerin büyümesi ve kaçınılmaz askeri çarpışmalar dünya emperyalist cephesini devrime kolayca yenilabilir hale getirmekte ve cephenin bazı ülkeler tarafından yarılması olası olmaktadır.

«(4) Bu ayrılmanın meydana gelme şansı en çok, emperyalist cephe zincirinin en zayıf olduğu, yani emperyalizmin en az zırlı olduğu ve devrimin kolayca yayılabildiği noktalar ve ülkelerdir.

«(5) Bu yüzden de sosyalizmin bir ülkede zaferi, bu ülke kapitalist yünden ne kadar az gelişmiş olursa olsun ve kapitalizmin diğer ülkelerde varlığını sürdürmesi, bu ülkeler kapitalist yünden ne kadar gelişmiş olurlarsa olsun, tamamen olanaklı ve olasıdır.»

(Leninizmin Sorunları, s. 110)

Görülüyor ki, burada emperyalistler arası çelişmelerin silahlı bir çatışmaya dönüşeceği tesbiti, emperyalizmin yapısal bir özelliği olarak alınmakta, devrim ve karşı-devrim güçleri arasındaki ilişkinin durumunda değişiklikler getirebilecek bir unsur olarak kavranmaktadır. Meselenin temeli, emperyalizmin, kapitalizmin son aşaması olduğu gerçeğidir. Ve emperyalizmin yıkılmasının gerçekleşme yolu emperyalistlerin birbirlerini yemeleri değil, bu durumun da zafere ulaşmasını kolaylaştıracağı, proletarya ihtilalidir.

Bundan dolayı savaş meselesi kendi başına belirleyici, temel değildir.

Savaş imkanı üzerinde eleştirimizin birinci bölümünde durduk, savaşın mümkün ve muhtemel olduğunu Marksist-Leninist teorisinin ışığında bir kez daha açıkladık. Ancak biz, Leninist teorisinin bugün de geçerli olduğunu söylerken sadece bu olguya dayanmıyoruz. Savaş bir sonuçtur; emperyalizmin niteliğine ilişkin bir olgudur; ve tek başına olup olmaması ile Leninist teorisinin geçerliliği arasında bir bağ kurulamaz.

Dünyamız 30 yıldır emperyalist savaş görmedi. Buna rağmen Leninizm, Vietnam, Kamboçya, Laos devrimlerinin yolunu aydınlatmakta ye-

tersiz ve geçersiz kalmadı. Devrimci pratik, herkesin apaçık görebileceği gibi, dünya savaşı olmaksızın da Leninizmin ışığında devrimlerin mümkün olduğunu ortaya koydu.

Eğer gerçekten dünya savaşı, devrimin bir **ön koşulu** olarak görülseydi, Marksist-Leninistlerin bir dünya savaşını gerçekten önleyebilmelerinin tek yolunun devrim olduğunu söylemeleri büyük bir tutarsızlık olmaz mıydı?

Lenin'in ünlü formülünü hatırlamanın tam yeridir:

«Ya devrim dünya savaşını önleyecektir; ya da savaş devrime yol açacaktır.»

Neresinden bakılırsa devrimin görüldüğü böyle bir perspektif, yalnız bu bakış açısı, proletaryanıdır.

Konunun göz ardı edilmemesi gereken diğer bir yanı savaşın devrim koşullarında bir ilerlemeyi ve elverişliliği de birlikte getirdiğidir.

Emperyalist savaşın bir yandan her ülkenin proletarya hareketinin bir bastırılması ve saptırılması kolaylığını emperyalist burjuvaziye geçici olarak verdiği; diğer yandan da insan ve malzeme kaynaklarının ağır tahribatını, kapitalizmin iç çelişkilerinde bir derinleşmeyi (kapitalistler arasındaki çelişmeler anlaşılmalı tek başına), halk kitlelerinin huzursuzluk ve memnuniyetsizliğinde büyük bir artışı getirdiği devrimci bir durumun gelişmesine yol açtığı da bilinir.

Bu bakımdan savaş kapitalizmin krizinin en üst düzeye çıktığı, kapitalizm-emperyalizm güçlerinin bölündüğü ve zayıfladığı, karşı-devrim cephesinde zaafıların derinleştiği bir ortamı ve aynı zamanda halk kitlelerinin yoksulluğunun, ezilmesi ve sömürülmesinin dizginiz bir şekilde ilerlediği, umutsuzluk ve isyan dağalarının patlama noktasına ulaştığı bir ortamı da ifade eder. Fakat bu, savaşın devrimin **ön koşulu** sayılarak, diğer her türlü objektif şartı savaşa tabi kılmayı; milli çapta bir genel buhran, siyasi ve sosyal zıtlıkların derinleşmesi, bütün biçimleriyle sınıf mücadelesinin keskinleşmesi olgularının ancak savaşla ortaya çıkabilecek şeyler gibi ele almayı gerektirmez. Böyle bir düz mantık Marksizme ait olmaz.

Kısaca özetlersek, KD, devrimin olabilmesi için kesinlikle bir dünya savaşı gerektiği yolundaki bir tespiti Leninizme mal eder ve sonra bu kendiliğindenci, determinist hayali «teori»yi kendince volantarist bir tarzda «aşarken» yanılmıştır.

Son olarak, bir kere daha belirtelim. Devrimin ve savaşın maddi temeli aynıdır ve bu kapitalizmin krizidir. Devrime ve savaşa yol açan etkenler arasında birlik vardır. Bu etkenler birlikte yükselir, kapitalizmin krizinin derinleşmesinin ifadesi olarak birlikte keskinleşirler; öyle bir noktaya varırlar ki işte orada, ya devrim savaşı önler; ya da savaş devrimlere yolaçar.

«Kesintisiz Devrim»in Marksist-Leninist Devrim Teorisini Kavrayışı Burjuva «Sosyal-Bilimciler» Düzeyindedir:

KD bir yerde şunları söylüyor :

«Marksist devrim teorisi, hem determinist, hem de volantaristtir (iradecidir). Bu ikili yön diyalektik bir bütünü oluşturmaktadır. Devrimin olabilmesi için maddi bir temelin varlığı şarttır. Üretici güçler devrim için

gerekli olan (belli bir) seviyede olursa devrim olabilir. Bu anlamda Marksist devrim teorisi, deterministtir. Fakat sadece devrimin zaferi için üretici güçlerin belli bir seviyede olması, objektif şartların olgun olması yetmez. Evrimin zaferi için **ihtilalci insiyatif** de gereklidir.

Bu anlamda da Marksist devrim teorisi volantaristtir.» (age, s. 251)

Burjuva «toplum ve siyaset bilimcileri» esaslı şu olan bir «hikaye» anlatırlar: Marks, ekonomik ve sosyal bir **determinist**ti. Devrimin olabilmesi için sosyo-ekonomik yapıda meydana gelecek büyük bir yıkımı öngörmüştür. Böylece yoksulluktan bunalan ve ayaklanan proletarya devrim yapacaktı. Oysa kapitalizm git gide hayat şartlarını iyileştirdi ve Marks'ın «**kehanet**» gerçekleşemez oldu. Lenin ise, devrimi kararlı bir azınlığın örgütü olan Parti'nin kışkırtma ve gediklerden yararlanma yoluyla yapabileceğini iddia eden ve bunu gerçekleştiren bir volantaristti. (*)

KD özü itibarıyla bu iddiayı benimsiyor. Ancak, farklı bir biçimde. Lenin ve Marks'ın kesin bir biçimde karşı karşıya konulmasını kabul etmiyor. Bunun yerine, bu iki yönden birinin diğerine göre zaman zaman ağır bastığı bir «**diyalektik yapı**» açıklaması getiriyor. Fakat bu açıklamanın özellikle «**determinizm**» ve «**Volantarizm**» kavramları kabul edilecek yapıldığından dolayı ve (ilerde değineceğimiz ve KD'nin Marksist-Leninist devrim teorisini kavrayışını örnekleyen) diğer görüşleriyle ve somut pratiğiyle birlikte değerlendirildiğinde burjuva «toplum bilimcilerin» görüşlerinden farklı olmadığı görülecektir.

Marksizmi, burjuva-revizyonist yazarlardan, (Arzumanyan, O. Lange, Wolf, vs.) «öğrenen» (!) ve gerçekte hiç bir zaman Marksizm-Leninizmi ustalardan incelemeye vakit bulamamış olan KD yazarı eğer tezlerinin hemen tamamını volantarizmin Marksist-Leninist teorinin bir yanını oluşturduğu şeklindeki yanlış üzerine oturtmamış olsaydı, bu ifadesi bir terminoloji hatası olarak hoş görülebilirdi. Ancak o, tamamen ve gerçek anlamıyla volantarist-iradeci bir devrim, örgütlenme ve mücadele biçimi önerdiğinden, bu iki kavramın burjuva muhtevaları üzerinde durmak ve Marksizm-Leninizmin bunlarla bir ilişkisi bulunmadığını açıklamak bir zorunluluk halini alıyor.

Marksist-Leninist devrim teorisinin Marks dönemi için determinist, Lenin dönemi için Volantarist bir nitelik taşıdığı yolundaki burjuva-revizyonist saptırma karşısında KD «ne o, ne de o; fakat bunların diyalektik bir bileşimi, zaman zaman birinden diğerinin ağır basması» şeklinde özünde aynı kavrayışı temel alan zayıf bir itiraz yöneltiyor.

Gerçekte ise Marksizm-Leninizm, iradeyi evrenin temeli olarak alan

- (*) Bu sakat burjuva «tahlıl», destekçileri arasında İş Bankasının da bulunduğu «Türk Siyasal İlimler Derneği» tarafından yayınlanan «**Devrim Yapan Üç Adam**» adlı kitapta aynen yer almaktadır. 1969-70'lerde özellikle SBF'lı öğrenci gençliğin okuduğu bu kitap, bunun yanı sıra M. Çayan'ın «**Lenin'e alttı**» diye aktardığı bir çok «**tezi**» (örgütlenme anlayışı, profesyonel devrimciler meselesi, ekonomi ile siyaset arasındaki bağ, bilincin dıştan verilmesi vs.) bir sempatizan troçkistin bakış açısıyla ele almakta ve KD'de yer aldığı şekliyle KD'nin kavrayışıyla tam bir benzerlik içinde sunmaktadır.

M. Çayan'ın marksizmi «öğrenmesinde» bu «**eserin**» önemli bir yeri olduğu anlaşılıyor!

insan iradesinin doğayı ve toplumu belirlediğini, tarihi yaptığını iddia eden subjektif-idealist bir burjuva felsefesi olan **Volantarizmle** ve subjektif unsurun etkin rolünü büsbütün inkar ederek her şeyi sosyal ve ekonomik yasaların otomatik bir yansıması, doğrudan bir sonucu olarak yorumlayan **determinizmin** bir toplamı, bir bileşimi değildir.

KD bu iddiasıyla neyi amaçlıyor?

KD Marks ve Engels'in yaşadıkları çağın bir gereği olarak ve teorinin henüz inşa safhasında bulunmasından dolayı, devrimin objektif koşulları, maddi temeli üzerine yaptıkları —ve buna her şeyden fazla önem vermek gereğinden doğan— çalışmalarını determinizmle ilkel ve kaba materyalizmin **kaderci**, bir ifadesi olan burjuva felsefesiyle aynı yere koyar ve bunun Lenin tarafından iradeci bir tarzda «aşıldığını» ileri sürerken, kendi iradeci, gerçek anlamda ve tam burjuva muhtevasıyla volantarist «devrim teorisine» teorik bir haklılık sağlamaya çalışmaktadır.

Marksist-Leninist devrim teorisi, bir devrimin objektif ve subjektif unsurlarından söz eder; yoksa devrim sürecinin determinist ya da volantarist tarzda ele alınmasından değil.

Çünkü objektif unsur hakkındaki diyalektik-materyalist değerlendirme, otomatik ve kendiliğinden —kaderci bir zorunluluğu ifade eden determinizmden tamamen farklı olduğu gibi, subjektif unsurun değerlendirilişi de volantarizmin bir idealist felsefe sistemi olarak öngördüğünden tamamen başkadır. Böylece KD Marksist-Leninist devrim teorisinin volantarizmle determinizmin uyumlu bir bileşimi olduğunu söylerken, objektif ve subjektif unsurların diyalektik materyalizmin ışığında incelenmesi yerine koşulların volantarist ve determinist açılardan incelenerek birleştirilmesinden söz etmiş oluyor. Sonuçta, ister istemez diyalektik-materyalizm yerine determinizm-volantarizm eklektizmi geçiriliyor.

İki burjuva bir proleter etmez.

Biz, diyalektik materyalizmi, diyalektik ve materyalizmin bile bir bileşimi olarak kabul etmiyoruz. Diyalektik materyalizm, bu her biri ayrı kavranışın nitelikçe aşılması temeline yükselir. Orada artık ne Hegel diyalektiği vardır, ne de Feurbach materyalizmi. Marksist diyalektik-materyalizm, bunların bir toplamı, «uyumlu bileşimi» vs. değildir.

Her birinin nitelik olarak inkarı temeline yükselmiş özü itibarıyla **sınıf muhtevası bakımından** tamamen farklı, bölünemez, parçalarına ayrılamaz bir bütündür.

Hegel diyalektiği, sonunda Prusya monarşisini toplumsal örgütlenmenin doruk noktası olarak ilan etmeye, Feurbach materyalizmi ise insan faaliyetinin toptan inkarına ulaştı. Bunlar, bu durumlarıyla açıktır ki, «Marksizmin bir yanı» olamayacak kadar gerici, burjuva— küçük burjuva felsefeleridir.

Marks ve Engels, «ekonomik materyalizm-kaba materyalizm» olarak adlandırdıkları sosyal-ekonomik determinizmi daima yanlış bulmuşlar, teorinin daha kuruluş aşamalarından başlayarak bu kaderci görüşle mücadele etmişler, işçi sınıfının bilinçli eylemini ve toplumsal süreçte subjektif etkenin rolünü bilimsel olarak açıklamışlardır.

Marks ve Engels bilimsel teorinin kuruluş ve gelişiminin zorunlu kıldığı bir ihtiyacın sonucu olarak devrimin maddi temelini incelenmesine büyük bir önem ve nispeten bir ağırlık vermişlerdir. Engels, 1848 yenilgisinin, Marks'a, Kapital'i yazmak görevini yüklediğini söyler. **Bugün oldu-**

şu gibi o gün de devrimi ancak gerçek durum olgunlaştırabiliyordu ve maddi temelin bilimsel olarak incelenmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bununla birlikte, bilimsel sosyalizm, asla determinizm olarak vasıflandırılmayacak ölçüde bir çok yönlülüğe hayatın bütün karmaşıklığını ve insan eyleminin bütünlüğünün araştırılıp en geniş bir biçimde ifade edilmesini kapsayan bir muhtevaya her zaman sahip olmuştur.

Fakat proletaryanın devrimci teorisi, örgütlenme ve bilinç gibi subjektif etkenin iki temel unsurunun tam olarak çözülmesini ve teorileştirilmesini ancak proletarya iktidarının tam anlamıyla gerçekleşebileceği bir maddi ortamın olduğu, kapitalizmin son aşamasının, emperyalizm çağının başladığı bir tarihi dönemde gündemine getirdi.

Stalin'in konuyu açıklayan şu sözlerine dikkat edelim:

«...Yeni dönem, sınıflar arasında açık çatışmalar dönemi, proletaryanın devrimci eylem dönemi, proletarya devrimi dönemi, güçlerin emperyalizmi devirmeye, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesine doğrudan doğruya hazırlanması dönemidir. Bu dönem, proletaryanın önüne yeni ödevler koyar: Yeni bir tarzda, devrimci bir tarzda partinin çalışmalarının bütününi yeniden örgütlendirmek; işçilerin iktidar uğruna devrimci mücadele ruhunda eğitimi; yedek güçlerin hazırlanması ve proletaryaya bağlanması; komşu ülkelerin proleterleri ile ittifak; sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin kurtuluş hareketleri ile sağlam bağların kurulması vb. vb... Bu yeni ödevlerin parlamentarizmin sakin koşulları içinde yetmişmiş eski sosyal-demokrat partiler tarafından başarılabileceğine inanmak, kendini iflah olmaz bir umutsuzluğa ve kaçınılmaz bir yenilgiye mahkum etmektir. Böyle ödevlerle kolları yüklü olarak eski partilerin önderliği altında kalmak, tam bir silahsızlanma durumunda kalmaktır. Proletaryanın böyle bir duruma razı olmayacağını kanıtlamanın gereği yoktur.

«Yeni bir partiye, proleterleri iktidar uğruna mücadeleye yöneltecek kadar cesur, devrimci bir durumun çapraşık koşulları içinde yolunu şaşırmayacak kadar deneyim sahibi ve hedefe giden yolda hiç bir çeşit kayaya çarpmadan yol alabilecek esnek, mücadelecî bir partiye, devrimci bir partiye duyulan zorunlu gereksinme işte buradan gelir.» (Leninizmin Sorunları, s. 86)

Lenin, KD'nin iddiasının aksine, devrimin objektif şartlarının elverişsiz, proletaryanın nicel olarak zayıf bulunduğu ve kapitalist üretim ilişkilerinin yeterince gelişmemiş olduğu bir durumda bulunulmasının, subjektif etkenin rolünün güçlendirilmesi ile dengelenmesi gereğinden dolayı değil; emperyalizm çağında emperyalist cephe zincirinin en zayıf halkasında mümkün hale gelen proletarya devriminin, artık çözülmemesi zorunlu hale gelen bir meselesi olarak bu tamamen elverişli objektif şartların ihtiyaç halinde ortaya koyduğu bir mesele olarak, örgüt ve bilinç unsurlarını çözümledi. Marks, her sorunun çözüm olanaklarıyla birlikte aynı temelden ortaya çıktığını söyler.

Apaçık bilinir ki, devrimin objektif ve subjektif koşullarının karşılıklı etkisi konusunda ilke bakımından Marks, Engels ile Lenin arasında en küçük bir farklılık yoktur.

Fakat subjektif-idealizm, tarihin Marks ve Engels ile Lenin'in karşılıklarına ayrı muhtevalarda, ayrı zamanlarda çıkardığı sorunlar ve bu sorunlara getirilen çözümlere bakarak birine determinizmi, diğerine volan-tarizmi yakıştırabiliyor.

Leninist teorinin «volantarist yanı ağır basan» bir teori olduğu iddiasına KD «devrim merkezinin Doğu'ya kaydığı için» yolunda bir açıklama getiriyor!

Kabaca unsurlarına ayrıldığında bu iddia, proleter devrimin objektif şartları bulunmasa da «volantarist yönünün ön plana çıkması ile» devrimin başarılabileceğini söylemektedir.

Bu anlayış, devrimin objektif koşulları ile subjektif koşulları arasında ters bir orantı var sanmaktan doğuyor. Yani objektif koşullar ne kadar gelişirse, subjektif etkenin rolü o kadar önemsizleşir ve objektif koşullar geriledikçe subjektif etkenin rolü o kadar artar! Gerçek böyle değildir. Objektif-sübjektif ilişkisi hakkındaki bu «tahteravalli teorisi» tamamen yanlıştır ve ilerde göreceğimiz üzere derin bir kendiliğindencilikğin ürünüdür.

Volantarist Bir Teori Olarak «Kesintisiz Devrim».

Bu gerçeği kavramayan KD volantarist-iradeci kendi «teorisinin» bu haliyle de Marksizm-Leninizm içinde bir «teori», onun «üçüncü bunalım dönemindeki» yeni şekli olduğunu iddia ediyor.

İnsan iradesinin toplum yasaları üzerinde ve onları belirleyen bir öneme sahip olduğu yolundaki temel yanlışısına pek çok örnek verilebilir. Biz burada teorilerin ve ideolojilerin rolü üzerindeki tespitlerini eleştirmekle yetineceğiz. KD Leninist devrim teorisinde volantarist yönün ağır bastığını kanıtlamaya çalışırken, şunu söylüyor:

«Leninist devrim teorisi, proletaryası zayıf olan bir ülkede, ihtilalci insiyatifin, çeşitli imkanları —bu imkanların en önemlisi köylülerin devrimci potansiyelidir— devrim için kullanılmasına dayanır.

«Bellî bir tarihl aşamanın sınıfsal karakteri ile bu aşamadaki sınıfların fillî rolü arasındaki farklılık, bu teorinin temelidir. Bu farklılık, Leninist devrim teorisinde volantarist yanın ağır basmasının doğal sonucudur.» (Toplu Yazılar, s. 299)

Bu paragrafın diğer yönlerini ilerde inceleyeceğiz. Şimdi teorinin rolü hakkındaki iradeci-volantarist KD görüşünün nasıl yansıdığını görelim.

Deniyor ki, «... bu farklılık (tamamen maddi bir olgu-PB), Leninist devrim teorisindeki volantarist yanın ağır basmasının doğal bir sonucudur» devrimde öncülük yapmak gibi aralarında farklılık bulunan iki şey bir dur.» Yani Leninist teori böyle tecellî etmeseydi, örneğin proletaryanın tarihi görevi olan komünizmi kurma gerçek görevi ile burjuva demokrasaya gelmeyecekti! Bu, KD'nin anlayışına göre proletarya önderliğinin objektif bir zorunluluk olmasından değil, Leninist teori böyle istediği içindir.

Bir teori ile onu ortaya çıkaran koşullar arasındaki gerçek bağın, teori ile pratik arasındaki ilişkinin tam idealist ve subjektivist tarzda kavranışına ilişkin bir örnek olarak bu paragraf, KD'nin dünyayı değiştirmek üzere önerdiği yöntemlerin temeli hakkında bir kanıttır.

Genel olarak teori nedir? Genel anlamda teori, gerçeğin değişik görünüşlerinin, sayısız çeşitlenişinin açıklanması yolunda, bilgilerin, verilerin, tek tek somut olayların tahlilinin genelleştirilmesi ve sistemleştirilmesidir. Teori bu bakımdan pratik faaliyetin bir ürünüdür; pratik faaliyetin

çeşitli deneylerinin, sonuçlarının genelleştirilmesi, bu anlamda **soyutlanmasıdır**.

Teori, bir kez bu yolla kurulduktan sonra, ilgili olduğu alandaki pratik faaliyeti düzenleyen, yol gösteren, muhtemel sonuçlarını önceden yaklaşık olarak tespit ederek yöneten bir etki kazanır.

KD'nin anlamamakta kararlı olduğu bir süreçtir bu.

Sözü edilen olguyu ele alalım.

Daha 1789 Fransız Devriminden başlayarak, bütün burjuva demokratik devrimlerde proletaryanın artan etkisi gözlemlendi. O güne kadar burjuvazinin peşinde, burjuvazinin soyluluğa, feodaliteye karşı yürüttüğü mücadelelerin talepleri çerçevesinde mücadeleye katılan proletarya, her yeni devrimci hareketle burjuvaziye kendi taleplerini de dayatmaya başladı. Bu, burjuvazinin feodalite karşısında kendi devrimini daha geril taleplerle sınırlaması, feodallerle uzlaşması ve proletaryaya karşı soylulukla birleşmesi sonuçlarını getirdi. Burjuvazi, üretici güçler önünde bir engel haline gelmeye başlayan kapitalizmin bir unsuru olarak gericileşti. Bu, aynı zamanda feodalite karşısında devrimci talepler taşımaya devam eden köylülüğün, proletaryanın müttefiki bir güç olarak etkinleşmesini de birlikte getirdi.

Marks ve Engels, özellikle Almanya'nın somut durumunu inceleyerek, bir burjuva demokratik devrimin, proleter sosyalist devrimle tamamlanması anlamında sürekli devrim teorisini bu maddi gerçek temelinde inşa ettiler. Yani somut bir durumu genelleştirdiler ve daha sonraki eylemi yönlendirmek üzere bilimsel bir kavrayış haline getirdiler.

Eğer KD'nin ifadesi doğru olsaydı, Marks ve Engels bu teoriyi icat etmedikçe, proletaryanın burjuva demokratik devrime katılması söz konusu olmayacaktı!

Bu, menşevizmin «proletarya devrimini proletarya, burjuva demokratik devrimini burjuvazi yapar» şeklindeki «teorisini» özünde kabul etmektir. KD'nin meseleyi koyuşu, o durumdadır ki, çıkardığı sonuç, menşevizmin Leninizm tarafından zenginleştirildiğini iddia eder bir mahiyettedir. KD'nin söyledikleri incelendiğinde Lenin'in menşevik teorinin karşısına; «evet, dediğiniz doğrudur; ama biz irademizi kullanarak burjuva demokratik devrimde proletaryanın öncü olmasını sağlayacağız» diyerek çıktığının iddia edildiği görülecektir.

Burjuva demokratik devrimde proletaryanın öncülüğü bir partinin, bir teorinin, bir dehanin isteği ve iradesi ile ortaya çıkmış değildir. Daha sonraki bölümlerde de göreceğimiz üzere işçi sınıfı, çağımızda üretici güçlerin gelişmesini temsil eden sınıftır. En genelleştirilmiş şekliyle öncülüğün maddi temeli budur.

Aynı örnekte, teorinin yeni eylemi yönlendiren önemini de görebiliriz. Bilimsel tahlil, köylülüğün taleplerinin bu şekilde sınırlanmasının onların gelişmesi önünde bir engel teşkil ettiğini tespit ederek, proletaryanın eyleminde yeni bir olanağa, köylülüğün devrimci birikiminin örgütlenmesinin mümkün olduğuna işaret ediyor; köylülüğe ve bununla ilgili olarak proletaryaya yol gösteriyor. Olmayan bir şeyi, mecburiyet olarak dayatmıyor.

Bu sınırlı açıklamalardan sonra diyebiliriz ki, «belli bir tarihi aşamanın sınıfsal karakteri ile bu aşamadaki sınıfların fiili rolü arasındaki fark», «Leninist devrim teorisindeki volantarist yanın ağır basmasının do-

ğal (hem de doğal-PB) bir sonucu» değildir; aksine Marksist-Leninist teorisinin, bu yeni olguyu değerlendirme temelinde zenginleşmesi, bu «fark»ın bir sonucudur.

Teori, bu yapısıyla, doğuşu ve işlevi arasında tam bir bütünlüğe sahiptir. Teori ve pratik, biri diğerinden koparılamaz, soyutlanamaz iki unsurdur. Teoriyi doğuran temel pratiktir; ama teori pratiğin bilincine varılması yoluyla onun çözülmesi ve dönüştürülmesinin de aracıdır. Lenin «devrimci teori olmadan devrimci eylem olamaz» diyordu. Bu, devrimci teorisinin, hiç yoktan bir eylem yaratacağı anlamına geliyor? Hayır; Lenin, proletaryanın mevcut ekonomik-demokratik mücadelesinin, geçmiş proletarya hareketinin dünya çapındaki deneylerinin sistemleştirilmiş bilgisi olmaksızın sosyalist devrime ulaşamayacağını anlatıyor. Marks'ın «teori bir kez kitleler tarafından kavranınca maddi bir güç haline gelir» demesi de böyledir.

«İşçilerin sömürülmesi, artı-değer teorisinin doğal bir sonucudur» ya da «savaşlar, emperyalizm teorisi yüzünden çıkıyor» diyebilir miyiz?

KD'nin mantığı bu soruya «evet» cevabı vermeye yatkındır.

Çünkü o, ideolojilerin sınıfların yerini tutabileceğini, teorilerin kendi başlarına yeni bir dünya kurabileceğini sanıyor. Sınıfları yaratan şeyin ideolojiler olduğu yolunda bir inancı var.

Bu anti-marksist bakış, sonunda onu işçi sınıfı ideolojisiyle donanmış bir kısım aydının hareketinin, işçi sınıfının sınıf hareketinin yerine geçirilebileceği yolundaki «kanaati» teorileştirmeye götürüyor.

LENİNİST DEVRİM TEORİSİNİN TEMEL UNSURLARI KARŞISINDA «KESİNTİSİZ DEVRİM».

KD'nin Marksist-Leninist devrim teorisini kavrayışı hakkında ve temelden değiştirilmesi üzerine getirdiği önerilerin dayandığı tahrifatçı temel üzerine daha pek çok örnek verilebilir. Fakat bu kadarı bile, küçük burjuva ihtilalci teori ve pratik ile proletaryanın devrimci teorisi ve eylemi arasındaki sınıf farkını göstermeye yeterlidir. Ancak, Leninist teorisinin bir devrimi kavramak ve gerçekleştirmek üzere formüle ettiği bazı çok önemli meseleler hakkında belirtilmesi gereken daha pek çok şey var.

Devrimin Objektif ve Subjektif Koşulları Hakkında Leninist Öğreti ve «Kesintisiz Devrim».

Genel olarak bir devrimin objektif ve subjektif koşullarından söz edildiğinde maddi-ekonomik ve sosyal, siyasi önkoşullar anlaşılır. Bir devrimin olabilmesi için üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin belli bir düzeye gelmesi, üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişmesi önünde kesin bir engel halinde belirmesi şeklinde ortaya çıkan ve iktisadi, siyasi buhranlar, sınıflar arası çelişkilerin keskinleşmesi vs. şeklinde toplumu saran objektif şartlarla; bütün bu çelişmeleri olumlu olarak çözebilecek sınıf güçlerinin örgütlenme ve bilinç durumlarını ifade eden subjektif şartların birbiri ile uyum halinde birleşmesi ilke olarak gereklidir.

Tekel-öncesi kapitalizm döneminde, bu şartların bir ülke için tek başına incelenmesi ve devrim koşullarının ülke boyutunda araştırılması yeterliydi. Ancak emperyalizm çağı, devrimin objektif ve subjektif ko-

şulları hakkındaki bilimsel sosyalist öğretiyi zenginleştirdi ve ilkenin bir ülke için yeterli olan boyutlarına gözönüne alınması ve incelenmesi zorunlu olan bir yeni boyut ekledi.

Konuyu daha fazla açmadan KD'nin bu konu ile ilgili olarak ileri sürdüğü görüşleri hatırlayalım: KD emperyalizm çağında emperyalist dünya sistemi içinde yer alan bir ülkede devrimin objektif şartlarının maddi temelinin var olup olmadığının aranamayacağını söylüyor; çünkü,

«Emperyalist aşamada kapitalizmin dengesiz ve kesikli gelişmesi tekel arası anlaşmazlıkları derinleştirip şiddetlendiriyordu.»(*) Bunun doğal sonucu, emperyalist cephede yarıklar açılması ve bu açılan gediklerde sosyalizmin zaferinin mümkün olmasıdır» diyor. (Toplu Yazılar, s. 286)

Yine ona göre

«Leninizme göre, proletarya devrimine, o ülkenin iç gelişmesinin bir meselesi olarak bakıp, üretici güçlerin gelişmesinin yeterli olup olmadığının tetkiki artık geride kalmıştır. (abç) Emperyalist dönemde her hangi bir ülkede devrim şartları, üretici güçlerin gelişme seviyesine bağlı değildir. Çünkü emperyalizm, ekonomik otarşiyi millî özel ekonomileri dünya ekonomisi denilen bir zincirin halkaları haline getirmiştir. Ve sistemin bütünü açısından, bütün ülkelerde devrimin objektif şartları vardır.» (age, s. 290)

«Lenin'in devrim teorisinde ihtilalci insiyatifin rolü (emperyalist dönemin özelliklerinden dolayı) Marks ve Engels'inkilere kıyasla çok daha ağırlıklıdır. Emperyalist dönemde devrimlerin maddi temelleri hazır olduğu için, meseleyi çözmek ihtilalci insiyatifin uygun zamandaki atılımına kalmaktadır.» (age, s. 292)

Emperyalizm çağında devrim için objektif şartların bulunması ne anlamaya gelir?

Stalin, KD'nin de sık sık alıntı yaptığı, Leninizmin İlkeleri adlı eserinde konuyu bir çok bakımdan inceliyor.

«Birinci olarak, ilerlemiş kapitalist ülkelerde, tekelci kapitalizmin asalak niteliğinden tröstlerin, kapitalist konsorsiyumların boyunduruğu «yüz kat daha dayanılmaz hale» gelir. «İşçi sınıfının kapitalizmin temellerine karşı öfkesi» artar. Böylece, «kapitalist ülkelerde devrimci bunalım artar, 'metropollerde', iç proleter cephede patlama ögeleri artar.» (Leninizmin Sorunları, s. 27)

«İkinci olarak, sömürge ve bağımlı ülkelere gittikçe artan sermaye ihracı nüfuz bölgelerinin ve sömürgelerin yeryüzünün tamamına yayılması, kapitalizmin dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu bir avuç «gelişmiş» ülke yararına malî alanda köleleştiren ve sömürgeci baskı altında tutan bir dünya sistemine dönüşmesi sonucu, sömürgelerde devrimci bunalım ağırlaşır. Dış cephede, sömürgeler cephesinde emperyalizme karşı ayaklanma ögeleri artar.

«Üçüncü olarak, emperyalistlerin «nüfuz alanları» sömürgeler vs. üzerindeki mücadeleleri ve eşit olmayan gelişme sonucu ortaya çıkan «denge» bozulmasını yeniden kurmanın biricik aracı olan emperyalist sa-

(*) Evren Yayınları tarafından yapılan Ağustos, 1976 tarihli birinci baskıda bu kısmın altı çizilidir (s. 293) «DY» tarafından yayınlanan son baskıda ise değil.

vaşların kaçınılmazlığı ve emperyalist dünya cephesine karşı Avrupa'da proleter devrim ile Doğu'da sömürgeyel devrim arasında bir tek dünya cephesi oluşturacak ittifak kaçınılmaz hale gelir.

«Bütün bu sonuçları Lenin, şu genel sonuçta toplamıştır:

«**Emperyalizm, sosyalist devrimin arifesidir.**» (age, s. 28)

Stalin'in çözümlemelerinden çıkarılacak birinci dereceden önemli sonuç, emperyalizm çağında sosyalist devrimi mümkün ve muhtemel kılan şeyin, «**tekeller arası anlaşmazlıkların derinleşip şiddetlenmesi**» (KD) olmayıp, emperyalizmin bir sistem olarak bütünüyle yapısında taşıdığı ve bir yanda proletarya ile ezilen halkların bulunduğu çelişkilerinin olduğudur. «**Tekeller arası anlaşmazlıkların derinleşip şiddetlenmesi**» ve bunun silahlı çatışma boyutlarına varması, tekrar edelim, devrime yol açan dolaylı etkenler kategorisindedir. Devrimci durumun ortaya çıkmasında önemli bir rolü vardır. Ama devrimci durumun ve devrimin **ön koşulu**, mutlak şartı değildir.

Stalin, emperyalizm çağında cephe zincirindeki her ülkede proletarya devriminin mümkün olduğunu söylerken, esas olarak bu ülkelerde devrimin gerçekleştirilme şansının eşit olmadığını da söylüyor. Bu nokta önemlidir. Çünkü, Stalin'in işaret ettiği bu olgu olmasaydı, KD'nin kavrayışındaki hata «haklı» olabilirdi. Ve mesele belki de «ihtilalci insiyatifin uygun zamanı kollamasından» ibaret hale gelebilirdi!

Stalin iki ön koşul sayıyor. (1) **emperyalist cephe zincirinin en zayıf halkası olmak**, (2) **devrimin kolayca yayılabilirdiği noktalar ve ülkeler olmak**.

Açıktır ki, bu söylenenler, Stalin'in, her tek ülke içinde ayrıca objektif koşulların araştırılmasını önerdiği anlamındadır. Zaten Stalin, emperyalizm çağında tek tek ülkeler için inceleme yapılması **gereksizdir**, demiyor; yetersizdir, sistemin bütünü de incelenmelidir, diyor.

KD'nin emperyalizm çağında devrimin objektif koşullarının esas olan var olduğu yolundaki Leninist tezi anlamakta eksik kaldığı ve yeni bir teorinin temel taşı olarak yanlış bir kavrayışı kullandığı birinci nokta budur.

Bunu söylerken o, emperyalizm çağında bir proletarya devrimi için objektif şartların olgunlaşmış olduğunu ifade eden «zayıf halka» kavramı ile her tek ülke için «milli çapta genel kriz» kavramında ifadesini bulan devrimci durumu birbirine karıştırıyor ve birincinin varlığının ikinciye gereksiz kılacağını zannediyor.

KD Leninist tezin, emperyalist sistemi bir bütün olarak ele aldığını ve tek tek her ülke için «devrimci durum» ve «milli çapta kriz» kavramlarını hala «devrimin temel kanunu» olarak görmeye devam ettiğini göz ardı ediyor.

Onun «devrimin objektif koşulları hazır olarak mevcuttur, devrimi yapmak ihtilalci insiyatifin uygun zamandaki atılımına kalmaktadır» yolundaki «tezi» işte bu yanlışlığın ürünüdür ve bu her devrimci durumun devrime dönüşmeyebileceği, devrim için devrimci durumla birlikte subjektif etkenin güçlü çıkışının gerekliliği yolundaki Leninist tezin yozlaştırılması ve inkarıdır.

Lenin «Sol» Komünizm adlı eserinde şunları söylüyor:

«... devrimin temel yasası şudur: Devrim olabilmesi için sömürülen ve ezilen yığınların eskiden olduğu gibi yaşamanın imkansız olduğu bilin-

cine varmaları ve değişiklik istemeleri yetmez. Devrimin olması için, sömürücülerin eskiden olduğu gibi yaşayamaz, hükümeti yürütemez duruma düşmeleri gerekir. Ancak aşağıdakilerin eski tarzda yaşamak istemedikleri ve 'yukardakilerin' de eski tarzda yaşamadıkları durumdadır ki, devrim başarıya ulaşabilir. Bu gerçeği başka şekilde şöyle ifade edebiliriz: (sömürüleni de, sömüreni de etkileyen) bir ulusal buhran olmadan devrim imkansızdır. Böylece bir devrimin olabilmesi için; ilk önce işçilerin çoğunluğunun (hiç değilse bilinçlenmiş olan ve aklı eren, siyasi bakımdan aktif işçilerin çoğunluğunun) devrimin gereğini tam olarak anlamış olmaları ve devrim uğruna hayatlarını feda etmeye hazır olmaları gerekir; bundan başka yönetici sınıfların en geri yığınları bile siyasi hayata sürükleyen, hükümeti zayıf düşüren ve devrimcilerin onu devirmesini mümkün kılan bir hükümet buhranından geçmekte olması gerekir (her gerçek devrimi belirleyen şey o zamana kadar bilinçsiz olan, ezilen emekçi yığınlar arasında siyasi mücadeleye atılmaya hazır adamlar sayısının hızla on misline ve belki de yüz misline yükselmesidir.)» (s. 91)

Demek öyle bir an gelir ki, Lenin'in dediği gibi:

«Şimdi artık devrimci sınıfın öncüsünü inandırdım mı, diye kendine sormakla yetinemezsin; belirli bir toplumun tarihi bakımdan etkin bütün sınıfların güçlerinin, istisnasız mutlak olarak bütün sınıf güçlerinin, kesin savaş için şartların tam elverişli olduğu tarzda mevzilenmiş olup olmadıklarına bakmak gerekir, —şöyle ki, (1) kendi imkanlarını aşan bir mücadele yüzünden bize düşman olan bütün sınıf güçlerinin yeteri kadar zor durumda, yeteri kadar birbiri ile dalaşmış ve yeteri kadar zayıflamış durumda olup olmadıkları; (2) ara unsurların duraksayan, sallanan, tutarsız bu unsurların —burjuvaziye karşı olan küçük burjuvazinin, küçük burjuva demokrasisinin— halkın önünde yeteri kadar maskeleri düşmeli, pratikte iflasları ile yeteri kadar itibarlarını yitirmelidir; (3) proletaryanın saflarında burjuvaziye karşı en kesin eylemden yana, en yürekli devrimci çıkıştan yana güçlü bir bilinç ortaya çıkmalıdır. İşte ancak o zaman devrim olgunlaşmıştır. İşte ancak o zaman yukarda özel olarak işaret ettiğimiz bütün şartları doğru olarak hesaba kattıksa ve zamanını doğru olarak seçtikse zaferimiz güvenlik altındadır.» («Sol» Komünizm, s. 104)

Lenin yine aynı eserinde, Rusya'da devrimin gerçekleşme şartlarını sayarken şunları söylüyor:

«1918'in başında (1917'nin son derece orijinal somut tarihi şartları içinde Rusya'nın sosyalist devrime başlamasının kolay olduğu, buna karşılık sosyalist devrimi sürdürüp amacına vardırmanın Rusya için Avrupa ülkelerine kıyasla daha zor olacağı yolundaki-PB) bu gerçeğe işaret etmek fırsatını bulmuştum ve iki yıllık bir tecrübe görüşümü tam olarak doğrulamıştır. Şu özel şartlar; (1) işçilerin ve köylülerin dayanılmaz işkencelere uğramalarına sebep olan emperyalist savaşın devrim sayesinde durdurulmasının Sovyet Devrimi ile birleştirilmesi imkanı; (2) ortak düşmanları Sovyet'e karşı birleşememiş olan dünyanın en güçlü iki emperyalist yirtici hayvan grubu arasındaki ölüm, kalım savaşından bir süre için yararlanma imkanı; (3) kısmen ülkenin büyük oluşu ve ulaştırma imkanlarının kötü oluşu yüzünden nispeten bir iç savaşı başarı ile sürdürme imkanı; (4) köylülükte derin bir burjuva demokratik devrim hareketinin varlığı, o kadar derin ki, proletaryanın partisi (köylülerin partisi

olan Devrimci Sosyalistler Partisinin büyük çoğunluğu bolşevizme açık ça karşı olmasına rağmen) köylü partisinin devrimci taleplerini benimseyerek, siyasi iktidar proletaryanın eline geçer geçmez, bunları gerçekleştirebilmiştir.—Bu gibi özel şartlar, şu anda Batı Avrupa'da yoktur; ve buna benzer şartların yeniden meydana gelmesi kolay değildir. İşte bir çok sebeplerle birlikte burdan ötürüdür ki, sosyalist devrime başlamak Batı Avrupa'da bizdekinden daha zordur.» (age, s. 64, 65)

Stalin, bu söylenenleri şöyle özetliyor:

«... burjuvazinin yenilmesinin, sadece kesinlikle gerekli belirli koşulların birleşmesi halinde gerçekleşebileceğini unutmamak gerekir; bu koşullar gerçekleşmeden proletaryanın iktidarı ele alması diye bir sorun bile olamaz.» (Leninizmin Sorunları, s. 37)

Lenin ve Stalin, bunların hepsini emperyalizmin teorisinin sözü geçen tezi ile bağlantılı olarak söylüyorlar. Emperyalizm hakkında Lenin tarafından incelenip inşa edilen tezler ve ilkeler, doğrudan doğruya emperyalizmin yapısından çıkarılmıştır. Bu yapı, emperyalizmin özü, esası bugün de değişmiş değildir. (Zaten hiç bir oportünist bunu açıktan savunamıyor; «biçimi değişmiştir»le başlayan saptırmalar, hep teorinin özüne saldırırken, gizlenmeyi sağlayan bir araç olarak kullanılmak isteniyor.)

Sorun genel olarak yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler ve bu arada ülkemiz açısından ele alındığında, ilke planında Leninist kavrayışın kesinlikle önemini yitirmediğini görürüz. Biz, gelişmiş kapitalist-emperyalist ülkelerin proletarya mücadelesi için Leninizm; yarı-sömürge ve sömürge ülkelerde bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm için başka bir şeyin yol göstereceği yolundaki iddiayı proletaryanın anlayışına tamamen aykırı buluyoruz. Leninizmin «özelleşmiş bir takım biçimlerinden» söz edenler modern revizyonistler ve onun bir türü olan «üç dünya» revizyonistleridir.

Emperyalizm çağı, kapitalizmin, kendisinden sonra her hangi bir yeni aşamasının başlamayacağı son aşamasıdır. Emperyalizmin sonu, sosyalizm çağının ve komünist bir dünyanın başlangıcı olacaktır.

Daha önce emperyalizmin sosyalizmin arefesi olarak genel olarak bütün ülkelerde bir proleter devrimi için şartları olgunlaştırdığı gerçeğinin tek tek her ülke için somut tahlil gerekliliğini ortadan kaldırmadığını, fakat bu somut tahlile temel teşkil edecek asli bir unsur halinde objektif koşulların değerlendirilmesi meselesinin yeni bir boyutu olarak belirlediğini görmüştük.

İşte bu açıdan, ülkemizde de emperyalist dünya sistemi içinde bulunduğundan dolayı ve bunun bir sonucu olarak, devrimin objektif şartlarının **genel olarak** olgunlaşmış bulunduğunu söylüyoruz. Bu bir soyutlama ve genellemedir. **Bu planda ele alındığında**, Türkiye; Kolombiya, Hindistan, İspanya vs. ile aynı yerededir. Ama somut duruma bakıldığında, bu genelleme geçerliliğini tamamen korumakla beraber bir başka tahlili, ülke çapında bir tahlili gerekli kılan derin ayrımlar görülüyor. KD için bu ayrım söz konusu değildir. Onun, konunun bu yanını kavrayışındaki temel hatası budur.

Emperyalizmin bunalımı giderek ağırlaşmakta, refah, kısa canlanma dönemleri gittikçe daha kısa zaman aralıklarını kapsamaktadır. Eskiden

bunalım dönemleri 10-12 yılda bir belirirken, şimdi 4-5 yılda bir ortaya çıkıyor ve birisinin bitişi ile diğersinin başlangıcı arasında emperyalist sistem geniş bir rahatlama dönemi yaşayamıyor. Bu aynı ülkemizde de yansıyor. İşsizlik, fiyat artışları, enflasyon vb. gibi olgular, derin siyasal buhranlarla birlikte seyrediyor ve ülke (hakim sınıfların düzelmesini emperyalizmin buhrandan kurtulması umuduna bağladıkları) derin bir buhran içinde bulunuyor. Emperyalist sistem içinde her ülkede durum, üç aşağı beş yukarı böyle.

Ancak bu, ülkemizde bir devrim durumunun bulunduğundan söz edilebilmesine yetiyor mu?

Lenin'in koyduğu ölçüler içinde —ki bu ölçüler yalnızca Rusya için konulmuş ya da gelişmiş kapitalist ülkeler için söylenmiş değildir— ülkemizde bir devrim durumundan söz etmek mümkün değildir.

Emperyalizm çağında, dünya ölçüsünde ele alındığında, hangi ülkede devrim olacağını belirleyen şey «zayıf halka» kavramında ifadesini bulan çelişkilerin en üst düzeyde keskinleşmiş bulunduğunu siyasal, ekonomik, sosyal buhranın karşı-devrim cephesinin imkanlarını aşan bir düzeye yükseldiği, sınıflararası zıtlaşmanın devrimle karşı-devrim arasındaki ilişkiyi apaçık yansıtacak şekilde bir sınıflaşmaya yol açtığı ve bu çerçevede çalışan sınıfların devrim cephesine yeterince kazanıldığı bir ortamın bulunup bulunmadığıdır.

Parça parça İktidar söz konusu olduğunda bölgeler arasındaki eşitsiz, dengesiz gelişme açısından bu koşullar aranmalıdır. Özellikle kitlelerin siyasal katılım durumunun —ki Lenin bunu da objektif-maddi şartlar içinde sayar— bugünkü düzeyi krizin henüz en geniş boyutlarına, bir devrimci durumun sözünün edilmesine yetecek boyutlara ulaşmamış olması dikkate alınmalıdır. Yalnız ülke çapında değil, çeşitli bölgeler açısından sözü geçen koşulların aranması, halk savaşı ve parça parça İktidar sorununun ele alınışında özellikle önemlidir ve ülke çapında ele alınışı ile bölgesel olarak ele alınışı birbirine bağlıdır. Tekrar belirtmekte yarar var, uluslararası durumla da birbirine bağlıdır.

Bu açıdan «ülkemizde devrimin objektif şartları vardır, fakat subjektif etken hazır değildir» yolunda bir tespit yanlıştır.

Lenin, «bir devrimin olup olmayacağı **sadece** bize bağlı değildir» diyor. Ve ekliyor «ama biz, **kendi** görevimizi yerine getireceğiz ve bu çalışma boşa gitmeyecek.» (Tasfiyecilik Üzerine, s. 272)

Burada, objektif ve subjektif şartlar arasındaki ilişkinin bolşevik tarzda kavranışını görüyoruz.

«Evrım, Devrim İç İçe»

Konuyla ilişkisi bakımından burada KD'nin «evrim, devrim dönemleri iç içe geçmiştir» formülasyonu üzerinde de durmak gerekir. KD bu tezl ile devrimci faaliyetin ve çalışma tarzının bir belli süreç boyunca maddi koşulların durumuna bağlı olarak alacağı değişik biçimleri —barışçı ya da savaşçı biçimleri— de «iç içe» geçiriyor. Gerçekte, bütün faaliyeti «silahlı propaganda» dediği biçime tabi hale getirmek adına inkar ediyor ve faaliyet dışı bırakıyor. Konunun bu yanını birazdan inceleyeceğiz.

KD «ister ikinci bunalım döneminde, ister üçüncü bunalım döneminde» olsun, biri barışçı mücadele yöntemlerini ve devrime hazırlamayı kapsayan, diğeri İktidarın ele geçirilmesi yolunda ayaklanmayı ve silahlı

eylemi kapsayan «evrim ve devrim dönemleri ayrımının sadece emperyalist-kapitalist ülkeler için geçerli» olduğunu söylüyor. «Evrım, devrim dönemleri emperyalizmin işgali altındaki ülkelerde birbirinden kesin çizgilerle ayrılamazlar. Evrim döneminin nerede bittiği, devrim döneminin nerede başladığı kesin çizgilerle ayrılamaz» diyor.

Diyaletik materyalizm açısından doğada ya da insan toplumunda nitel bir değişim, ancak nicel birikimle mümkündür. Bunun aksini iddia etmek, gelişmeyi bir anın olgusu olarak görmek ya da her hangi bir nitel değişikliğe ulaşmayan nicel birikimden söz etmek metafizik düşünce tarzına aittir.

Stalin bu konuda şunları söylüyor:

«Diyaletik yöntem, hareketin iki şekli olduğunu öğretir: Evrimci şekil ve devrimci şekil. Evrim, devrimi hazırlar. Ve onun için elverişli alanı yaratır, oysa devrim, evrimi tamamlar ve onun daha sonraki eylemine katkıda bulunur» («Anarşizm mi, Sosyalizm mi?»)

Felsefi açıdan böyledir. Fakat KD'nin teorisi sorunun yalnızca bu açıdan tartışılmasıyla yetinilemeyecek kadar karmaşıktır.

KD halk savaşının taktikleri ve stratejisi söz konusu olduğunda, evrim, devrim dönemlerinin iç içeliği konusunun daha da açık olarak görüleceğini, çünkü bazan onlarca yıl süren halk savaşı boyunca evrim nerede bitmiştir, devrim dönemi ne zaman başlamıştır, bunların ayırd edilemeyeceğini söylüyor. Burada ilk yanlış, halk savaşını iradi olarak başlatılan, sonra kendiliğinden arkası gelen bir şey olduğunun sanılmasıdır. Halk savaşı da bir objektif-maddi temel üzerinde nicel birikimin sonucu olarak doğar. Bir evrim dönemi, bir hazırlık dönemi söz konusudur. Halk savaşında, **devrim dönemi** uzundur ve KD'yi yanıltan da budur.

İkinci yanlış; halk savaşı ile «parça parça iktidar» sorununun bir arada ele almamaktan doğmaktadır. Dünya çapında bir eşitsiz ve sıçramalı gelişmeden söz edildiği gibi, her ülke—yarı-sömürge, yarı-feodal her ülke—için de bir bölgesel dengesiz, eşitsiz gelişme söz konusudur. Bu bakımdan merkezi iktidarın egemenliği, ekonominin kendine yeterliliği, subjektif koşulların elverişliliği ülke çapında bu maddi temele bağlı olarak farklı gelişme düzeylerinde bulunur. Bu da iktidarın parça parça ele geçirilmesi, devrimin bölge bölge başlaması imkanını verir. En genel ve özet halde halk savaşının yapısı budur.

Halk savaşında da «evrim, devrim iç içe» değildir. Mutlaka evrim döneminden geçilir; bizi istemesek de geçilir, örneğin DY sözde «istemi-yor» ama «geçiyor»!

Evrım, devrim dönemleri ile mücadele biçimleri arasındaki bağ, devrimin sağlıklı gelişmesi ve zaferi açısından önemlidir. Devrimci proletaryanın mücadele yöntemleri ve çalışma tarzı, şartlara bağlı olarak biçimlenir. Stalin'in deyişle:

«Bunlar; ekonomik ve toplumsal hayattaki, kültürdeki gelişmeyi, sınıfların durumuna, birbirleri ile mücadele eden güçlerin ilişkisine hükümet çeşidine ve son olarak da uluslararası durumlara göre değişir.» (Strateji ve Taktik Üzerine, s. 40)

Evrım dönemi ve devrim dönemi ile mücadele biçimlerinin hazırlık ve uygulanışı arasındaki bağa Stalin dikkat çekiyor:

Savunma ve güç biriktirme döneminde parti, kendisini kesin savaşlar için tam anlamıyla hazırlamalıdır... Ancak bu, hiç bir şekilde partinin

silahları kuşanmış bir halde beklemesi ve bomboş gezen bir seyirci haline gelerek devrimci bir parti durumundan (eğer muhalefetteyse) bekle ve gör partisine dönüşüp dejenere olması anlamına gelmez. Hayır, eğer parti, gerekli güç biriktirmesini henüz gerçekleştiremediyse veya şartlar parti için elverişsizse, böyle dönemde parti, çatışmalardan kaçınmak, savaşı kabul etmemek zorundadır. Fakat elbette ki, elverişli şartlarda tek bir fırsatı bile kaçırmamalıdır. Elbette ki düşman için bir dezavantaj teşkil ettiğinde, onu savaşa girmeye zorlamak, düşmanı sürekli bir heyecan içinde tutmak, adım adım onun güçlerini dağıtmak ve demoralize etmek, proletaryanın günlük çıkarlarını kullanarak proletarya güçlerini adım adım eğitmek ve bu yolla kendi güçlerini arttırması gerekir.» (age, s. 23-24)

Mücadele biçimi ve çalışma tarzı konusunda son olarak KD'nin bütün bunların düşmanın tavır ve tutumu ile belirleneceği yolundaki anlayışını hatırlayalım.

KD egemen sınırların, diğer her türlü mücadele yolunu tıkayarak devrimcilere yalnızca bireysel terör yolunu bıraktıklarını, bundan dolayı da bu dönemde «parti»nin yapacağı her hangi başka bir şey kalmadığını, diğer mücadele biçimlerinin tali ve genel olarak geçersiz kaldığını söylüyor.

Stalin, yukarıdaki alıntıda mücadele biçiminin düşman tarafından dayatılması anlayışına gerekli cevabı veriyor. Düşmanın seçtiği alanda savaşmaya razı olan «öncü savaşçıların» sonu hakkında tarih hükmünü vermiş bulunuyor. Bu konuda söylenecek fazla şey yok.

Fakat özellikle tarihi önemde bir ders olmak özelliğini taşıyan «provokasyon teorisi»nin ortaya çıkışı ile bu anlayış arasındaki bağa dikkat edilmelidir.

THKP/C hareketinin ağır yenilgisinden sonra hayatta kalan «önderleri» her şeyin egemen sınıflar ve emperyalizm tarafından belirlendiği anlayışının bir devamı olarak kendi hareketlerinin de düşman tarafından örgütlenip eyleme sürüldüğü «teorisini» icat ettiler. Devrimi, savaşı, kitle eylemini, ekonomiyi, siyaseti ve her şeyi emperyalistlerin ya kendi aralarındaki çatışmalarından ya da iradi olarak, isteyerek halk güçlerine kabul ettirmelerinden doğan şeyler olarak gören küçük burjuva idealist volantarist düşünce, sonunda kendisini de emperyalizmin bir fonksiyonu olarak lanetledi. Y. Küpeli'ler, M. Aktolga'lar bu toprakta boy verdiler.

Proletaryanın Sınıf Mücadelesinin Üç Temel Biçimi ve Kendiliğindencil Bir Hareket Olarak «Kesintisiz Devrim»

Lenin, «Ne Yapmalı» adlı, bilinç ve örgütlenme sorununun derinleşmesine ele alındığı temel eserinde, ekonomizm ile terörizmin aynı «kendiliğindencilik önünde kölece boyun eğişin» ürünü olduklarını söyler. Ekonomizm, işçi sınıfının kendiliğinden hareketine bel bağlamışken, terörizm de küçük bir aydın grubunun «tutkulu öfkesinin kendiliğindencilliği üzerine» kurulmuştur.

Bu iki benzer tavrın derin siyasi, ekonomik, sosyal kökleri vardır ve bir ekonomistle teröristi aynı yerde buluşturan çizgi karmaşık bir çok yönlülüğe sahiptir. Lenin, yalnızca bir görünüş benzerliğine işaret etmiyor, sınıf mücadelesine bakıştaki yanlışlığın ortak kökenini gösteriyor.

Leninist devrim teorisi işçi sınıfı içinde bir çok burjuva, küçük burjuva akımla mücadele içinde gelişti. Fakat bunlar içinde ekonomizme

—«Kendiliğinden gelme hareket önünde kölece boyun eğiş»— karşı sürdürülen mücadelenin özel bir önemi vardır. Çünkü ekonomizm, proletaryanın sınıf mücadelesinin temel biçimi olan politik mücadeleyi inkar etmenin ve onu ekonomik mücadele temelinde yükselmiş bir ajitasyonla sınırlamanın teorisiydi ve sınıf mücadelesini hiç bir zaman bir siyasal devrime ulaştıramayacak olan dar kalıplar içinde dondurmak ve geri bir düzeyde tutmak görevini üstlenmişti.

KD'nin özellikle, siyasi bilinç, çalışma tarzı, örgütlenme, devrim biçimi vs. konularındaki görüşleri sınıf mücadelesine **dışardan** bakışın bir ürünü olarak kendiliğinden harekete bel bağlamaktır, ekonomizmdir.

KD'nin önerdiği örgütlenme ve mücadele tarzı, büyük ölçüde Leninist **«işçi sınıfına sosyalist bilinç, dışardan verilir»** ilkesinin çarpıtılması ve muhtevasının değiştirilmesine dayandırılmıştır.

Göreceğimiz üzere, ekonomistler ile Leninistler arasındaki farkın temel öneme sahip bir yanını ifade eden bu ilkeyi benimsemiş görünmek, hatta bütün bir teorik-pratik faaliyetin temeli halinde göstererek sık sık tekrarlamak, kimseyi kendiliğindencilikten kurtarıp Leninist yapmaya yetmiyor.

Bu ilke, KD tarafından **«işçi sınıfına sosyalist bilinç sınıfın dışından verilir»** şeklinde anlaşılmakta, bu anlayış mutlaklaştırılmakta, ilkenin esas unsurları göz ardı edilerek, **«işçi sınıfının devrimci iradesini temsil eden örgüt»** anlamında bir **«sınıfsız parti»** kavramının ve **«ihtilalci insiyatifin etkili azınlık tarafından kullanılması»** şeklinde ifade edilen **«sınıfsız politik devrim»** kavrayışının teorik temeli yapılmaktadır. Böylece, sınıfsız parti ve sınıfsız devrim anlayışları Lenin'e dayandırılmaya çalışılmaktadır. Öte yandan ilkenin böyle anlaşılması, sınıf mücadelesinin ekonomik ve siyasal biçimlerinin bir bütün halinde **birleştirilmesini** başlıca görev olarak koyan Marksizm-Leninizme karşı, kitleleri kendiliğinden harekete zorlamayı amaçlayan bir **«siyasal»** eylem biçimine de temel teşkil ediyor.

Önce bu Leninist ilkenin gerçek muhtevasını inceleyelim.

«işçi sınıfına sosyalist bilinç dışarıdan verilir» ilkesi, şu üç alanı kapsar: (a) İşçi sınıfının devrimci teorisi, işçi sınıfının **dışındaki** burjuva-küçük burjuva aydınlar tarafından inşa edilmiştir. (b) İşçi sınıfına sosyalist bilinç, **ekonomik mücadelenin dışından** (yani politik mücadele temel alınarak) verilir. Ve buna bağlı olarak (c) İşçi sınıfına siyasal-sosyalist bilinç götürme eylemi, işçi sınıfı **dışındaki** diğer emekçi sınıf ve tabakalar içinde sürdürülecek bir siyasal propaganda-ajitasyon faaliyetiyle birlikte yürütülür.

Bu üç unsurdan KD birini (onu da çarpıtarak) ilkenin kendisinin yerine koyuyor; işçi sınıfının sosyalist-bilimsel teorisi işçi sınıfı dışındaki burjuva, küçük burjuva aydınlar tarafından inşa edilir şeklindeki önermeyi **mutlak olarak**, ilkenin bütün içeriği, bu yalın gerçeğin açıklanmasından ibaretmiş gibi ele alıyor ve ilkeyi **«işçi sınıfına sosyalist bilinç, işçi sınıfı dışındaki aydınlar tarafından götürülür»** şekline sokuyor. (Bkz. age, s. 300-301-303-304).

İşçi sınıfı ile bilimsel teori arasında, genellikle işçi sınıfı kökenli olmayan aydınların bir iletici, bir araç rolü oynadıkları genel olarak doğrudur. Ancak aydınların esas rolü, teorinin **inşası** ile ilgilidir. Ve hemen hemen bu mutlaklıktır. Ancak, şimdi inceleyeceğimiz üzere KD tarafından

bu, «aydınların öncülüğü» noktasına vardırıılıyor. Böylece bir yandan H. Kıvılcımlı'nın «proletarya aydınları» adını verdiği darbeci subayların rolüne ilişkin revizyonist görüş, bir başka kılıf altında diriltiliyor; öte yandan Kıvılcımlı'dan da ileri gidilerek aydınlardan oluşan bir sözde «işçi sınıfı partisi» örgütlenmesinin teorisi yapılıyor.

Gerçekte, ilkenin kavranması ve özellikle hayata geçirilmesi uğruna mücadele verilmesi gereken temeli bu değildir. Bilinç sorunu ile aydınlara rolü arasındaki ilişkiyi, Marksizm-Leninizmin nasıl ele aldığını inceleyelim.

Bilimsel teori, Lenin'in deyişiyle «modern toplumsal süreçten çıkar» ve «burjuva aydın tabakalar tarafından» formüle edilir. Lenin, şunu ekliyor:

«Ancak bu demek değildir ki, böyle bir ideolojinin yaratılmasında, işçilerin payı yoktur. Ama bunlar işçi olarak değil, sosyalist teorisyenler olarak, Proudhon'lar, Weisling'ler olarak katıldılar; bir başka deyişle bunlar, yapabildikleri zaman, yaşadıkları çağın bilgisini şöyle böyle kazandıkları ve bu bilgiyi şöyle böyle geliştirebildikleri ölçüde katıldılar.» (Ne Yapmalı, s. 55)

Marks, Engels, **Komünist Manifesto'da**, bu aydınları, «burjuvazinin bir parçası, özellikle burjuva ideologların kendini tarihin akışını teoriyle bir bütün olarak kavrama düzeyine yükseltmiş bir parçası olarak proletaryanın saflarına katılmış» aydınlar şeklinde tanımlıyorlardı (Komünist Manifesto, s. 57).

Lenin, teorinin, esas olarak işçi sınıfı dışındaki aydınlar tarafından inşa edildiğini söylerken, Marks ve Engels'in de «burjuva aydın tabakasına mensup» olduklarını söyler: «... sosyalizmin teorisi, mülk sahibi sınıfların eğitim görmüş temsilcileri tarafından, aydınlar tarafından geliştirilen felsefi, tarihi ve iktisadi teorilerden doğup gelişmiştir.» (Ne Yapmalı, s. 43).

Burada dikkatimizi çekmesi gereken nokta, daha önce de geçtiği gibi, «**teorinin inşa edilmesi**»nin söz konusu edildiği olmalıdır. Bunu «**bilincin götürülmesi**» aydınların işidir» şeklinde anlamak, bir subjektivizmin ürünüdür ve tasarlanmış bir eylem biçimine uygun düşün diye bir ilkenin muhtevasının çarpıtılması gereğinden doğmaktadır.

Bilincin sınıfa götürülmesi, öncü proleterlerin işidir. «Ne Yapmalı» da anlatıldığı üzere, önce aydınlar tarafından teori «**modern sosyalizmi proleter sınıf mücadelesine sokan proleterlere**» (s. 53), öncü işçilere, işçi sınıfının en ileri kesimlerine taşınır. Bir başka yerde Lenin, aydınlara rolünün proletarya örgütlenmesini «ilerletmek yoluyla, «**aydınlar arasından özel liderler çıkmasını gereksiz kılmak**» olduğunu söyler. (Halkın Dostları Kimlerdir, s. 230) Bu, doğrudan parti bünyesindeki bir işleştiri ve partinin sınıfın partisi olmak vasfının bir işlevidir.

Lenin'in bu ilkesinde asli unsur, işçi sınıfına siyasal bilincin **ekonomik mücadele alanı dışından** verileceğine ilişkin olanıdır.

Ekonomik mücadele her zaman bir kendiliğinden bilinç doğurur. Ama bu «bilinç», ekonomik ve demokratik taleplerin gerçekleştirilmesi hedefinden, «bir rubleye bir kopek eklemek» talebinin, burjuva devlet ve ekonomi sınırları içinde gerçekleştirilmesi mücadelesinden ileri geçemez. İşlevi, iktisadi-sosyal hakların sağlanması uğruna örgütlenmek ve mücadele etmek gerekliliğini göstermekten ibarettir. Böyle bir bilinç, sendikal

örgütlenme ve sendikal mücadeleyi ancak, şöyle böyle yürütebilir. Bu da, işçi sınıfının egemen sınıf yapmaya hiç bir zaman yetmez. İşçi sınıfının kurtuluşunu doğurmaz, sosyalizmi, sınıfsız toplumu hedeflemez. Sosyal güvenlik, ücret artışı, iş yerlerinde şartların düzeltilmesi, işgücünün kısaltılması vs. gibi taleplerin gerçekleştirilmesini **hükümetten istemekle** yetinir. Bununla sınırlı bir örgütlenmenin ve mücadelenin bilinci olarak kalır, çoğunlukla da bu talepler uğruna yürütülen mücadelenin yarıda bırakılması, azla yetinilmesi vs. karşısında sessiz kalmaya yol açar. İşçi sınıfının eylem potansiyeli, bu bilinçle yetinildiği sürece, tavizlerin ve tatlı sözlerin kurbanı olur.

Kapitalizmle ve burjuva devletle temelde çelişmeyen bu bilincin bir ihtilal eyleminin örgütlenmesi ve yürütülmesi ile ilgisi olamaz. Demek ki, dünyayı değiştirme gücüne sahip devrimci bir sınıf olarak işçi sınıfı, tarihsel rolünün ifadesini kendiliğinden bilinçte bulamaz. Onun ihtiyacı olan bilinç kapitalist ekonomi ve devleti tamamen ortadan kaldırması-na yardım edecek olan bilinçtir.

Bununla birlikte işçi sınıfının ekonomik mücadelesi büyük bir önem sahiptir ve bunun reddi veya küçümsemesi de oportünist bir anlayışa işaret eder. Lenin 19. yüzyıl ortalarından başlayarak uluslararası işçi hareketinin sendikal örgütlenme ve «sermayeye karşı ücretli emeğin kaldırılması uğruna günlük mücadele»nin önemini gördüğünü fakat esas olarak da sınıf mücadelesinin bir bütün halinde iktisadi ve siyasi mücadeleyi birleştirmesi gerektiğini bildiklerini yazıyor. (Marks-Engels, Marksizm)

Bu hayli eski sınıf tecrübesini bütünüyle özümlemiş olan Lenin, ekonomistlerle mücadelesinde, «yığınların eyleminin yükseltilmesi» mücadelesini, ekonomik mücadele temelinde yükseltilecek bir ajitasyona indirgeyen Martinov'u şiddetle eleştirir.

KD özellikle kitlelerin «ekonomik-demokratik hak ve talepler etrafında örgütlenmesini» önerirken (Toplu Yazılar, s. 365) ve ekonomik mücadelenin siyasal mücadeleye **dönüştürüleceğinden** (age, s. 361) söz ederken, tamamen ekonomist-kendiliğindenci bir anlayış sergilemektedir. KD teorisi, yalnız bu kadarıyla bile; yani **kitleler ve sınıf için ekonomik, kendisi için siyasal** bir örgütlenmeyi ve sınıf mücadelesinin değişik biçimlerini **birleştirmek** değil, özellikle özellikle ekonomik mücadelenin siyasal mücadeleye **dönüştürülmesi** gereğini önerirken, proletaryaya yabancı bir örgütlenme ve mücadele anlayışına sahip olduğunu göstermektedir.

Biz, proletaryanın sınıf mücadelesine bu oportünist yaklaşımın işçi sınıfının devrimci hareketi karşısında daha önce de savunulduğunu biliyoruz.

Lenin, 1907'de bu burjuva görüşü eleştiriyordu:

«...Rus sosyal-demokrat oportünizminin ilk tarihsel şeklini düşünelim (geçen yüzyılda, doksanların ikinci yarısında) yığınsal işçi sınıfı hareketinin başlangıcı, oportünizmin, **ekonomizm** ve **Struvecilik** kimliğiyle ortaya çıkmasına yol açtı. Plehanov, Akselrod ve eski **İskranın** tüm destekçileri, o sıralarda ikisi arasındaki bağlantıyı bir çok kez ortaya koydular. Prokopoviç'le, Kuskova'nın ünlü **Kredo'su** (1899 - 1900) bu bağlantıyı -siyasal mücadeleyi aydınlarla liberaller, iktisadi mücadeleyi de işçiler yürütsün anlayışy-

la ve siyasal işçi sınıfı partisi, devrimci aydının icadıdır, anlayışıyla- açıkça gözler önüne serdi.

«Bu klsık Kredo'da 'katıksız işçi sınıfı' hareketine karşı duyulan aydınca kara sevdanın tarihsel, sınıfsal anlamı apaçık ortaya konmuştur. İstenecek şey, ('katıksız işçi sınıfı'nın ödevleri uğruna) işçi sınıfının **burjuva** siyasetinin ve **burjuva** ideolojisinin sultanı altına sokmaktır. Aydınların bu kara sevdası, olgunlaşmamış işçileri liberallere bağlamaya dönük kapitalist eğilimi ifade ediyordu.» (Tasfiyecilik Üzerine, s. 18)

Lenin'e göre, yığınların siyasal bilinci ve devrimci eğitimi kapsamlı bir şekilde örgütlenmiş siyasal teşhir temelinde genişletilecek ve ancak böyle genişleyebilecek olan bir siyasal ajitasyonla sağlanabilirdi.

Kısaca özetlersek: Bu Leninist ilkeye gerçek muhtevasını veren temel unsur, açık bir şekilde, siyasal bilincin, ancak ekonomik-sendikal mücadele dışından verilebileceğine ilişkin olanıdır. KD M. Belli revizyonizminin «bilincin dışardan değil, içerden verilmesi gerektiği, esasen Lenin'in bu ilkeyi Plehanov'dan aldığını ve bir başka yerde bir kere daha sözünü etmediğini» vs. söyleyerek kafa karıştırmaya çalıştığını anlatıyor. M. Belli revizyonizminin bu alternatifini sahtedir.

Mesele bir kez «sınıfın içinden mi, sınıfın dışından mı» gibi, hiç bir usutanın hiç bir zaman tartışmaya gerek duymadığı sahte ve yakıştırılmış oportünist bir temel üzerinde ele alındı mı, gönü isteyen sağa, kafası bozulan «sola» istediği kadar çeker götürür. Bizim için bu örnek de apaçık görünen şey, sağ olsun, «sol» olsun oportünizminin kökeninin aynı proletarya dışı kavrayış olduğudur.

Konuyu KD'nin bilinc götürme anlayışı ve siyasal bilinç anlayışı ile Lenin'in bu kavramlara kazandırdığı muhtevayı kıyaslayabilmekte kolaylık sağlasın diye biraz daha genişletmek gerekiyor.

İşçi sınıfının sosyalist-siyasal bir bilince ulaşmış olmasından Lenin, bütün halkın mücadelesini kucaklayan «**hangi sınıfları etkiliyor olursa olsun**, zorbalık, baskı, zor ve suistimalin **her türlüşüne** karşı tepki» gösteren, «her hangi bir açıdan değil de sosyal-demokrat (Marksist -PB) açıdan» tepki gösteren bir bilince ulaşmış olmasını anlıyordu.

Bu, sınıf mücadelesinin çeşitli yönleri arasındaki birliğin işçi sınıfı tarafından nasıl kavranılması gerektiğine bakışta, tek ihtilalci kıstas olmaya bugün de devam ediyor.

Lenin'i okuyalım :

«Eğer işçiler, öteki toplumsal sınıfların her birini, entellektüel, manevî ve siyasal yaşamlarının bütün belirtilerinde gözleyebilmek için somut ve her şeyden önce güncel siyasal olgulardan ve olaylardan yararlanmasını öğrenmezlerse, eğer materyalist tahlil ve ölçütleri nüfusun bütün sınıflarının, tabakalarının ve gruplarının yaşam ve eylemlerinin bütün yönlerine pratik olarak uygulamayı öğrenmezlerse, çalışan yığınların bilinci, gerçek bir sınıfın bilinci olamaz. Kim işçi sınıfının dikkatini, gözlemine ve bilincini tamamiyle ve hatta esas olarak işçi sınıfı üzerinde yoğunlaştırıyorsa; böyle-si sosyal-demokrat değildir. Çünkü kendisini iyi tanıyabilmesi için işçi sınıfının, modern toplumun bütün sınıfları arasındaki karşılıklı ilişkiler konusunda tam bir bilgisi, sadece teorik bilgisi değil... hatta daha doğru olarak ifade edelim; teorik olmaktan çok siyasal yaşam deneyine dayanan pratik bilgisi olması gerekir. Bu nedenle yığınları siyasal harekete çekmek için en geniş uygulanabilirliğe sahip araç olarak ekonomistlerimizin vaaz ettik-

leri iktisadi mücadele kavramı politik sonuçları bakımından çok zararlı ve gericidir.» (Ne Yapmalı, s. 89 - 90)

Burada Leninist siyasal propoganda ve ajitasyon kavramlarının ne-leri kapsadığı yoğun bir şekilde anlatılıyor. Paragrafın öncesi ve sonrası göz önüne alınarak özetleme yapmak gerekirse; (a) işçi sınıfı dışındaki bütün sınıflar hakkında kapsamlı bilgi, (b) diğer emekçi sınıflar (hatta 'eza gören din ve mezhepler') üzerindeki baskı ve sömürünün bilgisi ile buna Marksist açıdan tepki gösterilmesinin bilgisi, (c) eylem çağrısı. Bütün bunlar işçi sınıfının ekonomik-sendikal mücadele içinde kendiliğinden edine-meyeceği türden bir bilincin, ona ancak ekonomik alanın **dışından** verile-bilecek bir bilincin unsurlarıdır.

KD bu kapsamlı, ayrıntılı bilimsel bolşevik anlayışın karşısına ilkel motiflere dayanan ve bütün hedefi «Amerikan **gavurunun**» «gizli» işgalinin teşhir edilmesi uğruna, bir işgalin **kanıtlanması** uğruna girilmiş fantezi-leri koymaktadır. Çünkü onun tasarladığına göre «pasifize kitleler» bir kez «gizli işgal esprisini» kavradılar mı, bu onların fena halde haysiyetine dokunacak ve silaha sarılacaklardır! Bu anlayışdaki yanlışlık «ga-vura karşı tepkinin» hiç de «Marksist açıdan bir tepki» sayılamayacağından ibaret değildir. KD bunun yanı sıra, sömürü ve tahakkümün kendisine kitlelerin boş verdiğini ama bunun «gavur» tarafından yapıldığının öğrenil-mesinin ayaklanmaya yol açacağı iddia ediyor. Burada, sınıf mücadelesinin maddi olgularından değil, fakat geleneklerden ve inançlardan kaynaklan-dığı yolundaki idealist-sübjektivist-volantarist anlayışla karşı karşıyayız. Daha da önemlisi, demokratik devrim muhtevasının «Mihrici» kavranışı ile ve M. Belli'nin burjuva-milliyetçi görüşleri ile karşı karşıyayız.

Bu, kendiliğindencilığe bel bağlamanın açık bir ifadesi olmanın yanı sıra, kitlelerin en geri düzeydeki bilinçlerinden medet ummanın da teorisi-dir. Bu açıdan, Narodniklerle KD arasında inkarı mümkün olmayan kötü bir benzerlik mevcuttur.

Utopik sosyalizm, proletaryanın kurtuluşunun **dışardan** bir takım ör-gütlenmeler, planlamalar, tasarılar ve örnek göstermelerle gerçekleşebile-ceğini sanıyordu. Proletaryanın sınıf olarak devrimci bir atılımdan ve ken-di kurtuluşunu kendi kollarıyla sağlayabilme yeteneğinden yoksun olduğu şeklinde, sınıf dışı bir anlayışa sahipti. Marks ve Engels proletaryanın saf-larına öncü öğretmenler olarak katıldıkları andan başlayarak, sınıfın kur-tuluşunun yalnızca sınıfın kendi eseri olabileceği yolundaki bilimsel gerçe-ği esas gösterdiler.

Aynı konuda Lenin, «devrimci sınıfa, bütün emekçi insanlığı sömürü-cülerden kurtarmak için verdiği savaşta yardımcı olmak» («Sol» Komünizm s. 75) deyimini kullandı.

Proletaryanın kurtuluşunun yalnızca kendi eseri olabileceğini söyle-yen bu öğretisi hiç bir zaman eskimedi. Bütün devrimci mücadele tarihi bo-yunca, onu dışardan kurtarmaya çalışanlar ya başarısız iyi niyetliler olarak kaldılar ya da yalancılar.

KD'nin ve onun tilmizlerinin tavrı, aslında sınıf mücadelesinin sınıf dı-şından kavranışı ile ilgili bir yanılgıya karşılık düşmektedir. Onlar, belki kendi sınıflarından (burjuva, küçük burjuva kökenlerinden) kopmuşlardır; ama yeni bir sınıfın insanı olmayı başaramamışlardır. Proletaryanın hayatı ve mücadeleyi kavrayışını benimseyememişlerdir. Onlar için sınıf mücade-

lesi maddi bir gerçek değil, gerekliliğinin kabul edilip edilmemesi tartışılabilir bir meseledir. Onlara göre sınıf bilinci, sınıf eyleminin «modern toplumsal sürecin» bir fonksiyonu değil de, bir histir, bir duygudur. bir inanıştır!

«SİLAHLI PROPOGANDA» KAVRAMI ÜZERİNE.

Bilinç kavramının Leninist muhtevası ile, Leninist propoganda ve ajitasyon faaliyetinin yöntem ve muhtevası arasında dolaysız bir bağ, bir bütünlük vardır.

KD'nin bilinç sorununu kavrayışı ile ajitasyon ve propoganda hakkındaki önerileri de, uyumlu ve bütünlüklüdür. Ama bunun proleter kavrayışla bir ilgisi yoktur.

Leninist propoganda, bilincin, subjektif etken olarak örgütlenmesinin, «halkın ihtilalci hamlesinin» bir unsuru, ve yönlendiricisi olarak görevini yapabilmesinin bir **aracıdır**. Sınıf mücadelesinin bütün biçimlerinin birleştirilmesinin bir **aracıdır**. KD'ye göre ise, «silahlı propaganda **temel mücadele biçimidir**» (Toplu Yazılar, abç).

«**Silahlı propoganda, askeri değil, politik mücadeledir.**» (age, s. 364)

«...öteki mücadele biçimleri **talidir**. Silahlı propoganda temel mücadele biçimidir. Bu ekonomik ve demokratik kitle hareketlerine seyirci kalınması demek değildir. Örgüt gücü oranında ekonomik ve demokratik hak ve istemler etrafında kitleleri örgütlemeye çalışır.» (age, s. 365)

Biz, Leninist bakışın hangi mücadele biçimini temel aldığını, KD'nin ise bunu çarpıttığı gerçeğini birbiri ile kıyaslarsak, KD'nin anti-Leninist olduğunu kanıtlamanın kolay ve nispeten yüzeysel bir değerlendirme olacağını düşünüyoruz. Çoğunlukla böyle paralellikler ya da karşıtlıklar kurmak yoluyla yapılan «eleştiriler» meselenin özünü gizli tutar. Fakat eğer bu paralellik ya da karşıtlıkların sınıf temelini görebilsek, bu yararlıdır. Burada, propogandanın (o silahlı olarak özelleşmiş bir biçiminin) **sınıf mücadelesinin temel biçimi** olarak sunulmasının gerçekten sınıf mücadelesine proletarya dışından bakışın bir ürünü olduğunu görmek önem taşıyor.

Lenin, Engels'in proletaryanın sınıf mücadelesinin üç temel biçimi «ekonomik - sendikal, politik ve teorik (ideolojik, felsefi, bilimsel)» olarak saydığını aktarıyor. KD silahlı propogandayı bir dördüncü biçim olarak önermiyor. Politik mücadelenin aldığı yeni bir biçim olarak sunuyor.

Politik mücadelenin temel olmasının anlamı nedir ?

Devrim, siyasal bir eylemdir. Buna uygun bir örgütlenme, propoganda ve ajitasyon faaliyetini zorunlu kılar. Mücadelenin bu biçimi diğer mücadele biçimlerini **talı** kılmaz, fakat kendine **tabi** kılar.

«Bizim başlıca ve temel görevimiz, işçi sınıfının politik örgütlenmesi ve politik gelişimini kolaylaştırmaktır. Bu görevi arka plana itenler, mücadelenin her türlü özel metotlarını ve diğer bütün görevlerini buna tabi kılmayı reddedenler, yanlış bir yol izlemekte ve harekete ciddi zararlar vermektedirler.» (Kitle İçinde Parti Çalışması, s. 13)

Lenin, Marks'ın «toplumsal evrimin siyasal devrimi gerektirmekten çıktığı bir günün gelmesi, ancak artık sınıfların ve sınıf çatışmalarının kalmadığı bir dönemde olacaktır» (Sosyoloji ve Felsefe, s. 224) ve «genel olarak **devrim** -var olan egemen erkin devrilmesi ve varolan toplumsal ilişkilerin **çözülmesi**- siyasal bir eylemdir.» (age, s. 222) şeklinde ifade ettiği

gerçeği derinlemesine tahlil etti ve üç devrim boyunca (1905, 1917 Şubat ve Ekim Devrimleri), pratiğin ateşi içinde sınıadı. Burjuva devlet iktidarının siyasal niteliği ile ona karşı ayağa kalkan devrimci halk hareketinin siyasal niteliği arasındaki ilişkiyi inceledi, bu ikisi arasındaki mücadele temelini özünü buldu. Eğer ihtilalin temel sorunu siyasal iktidar ise, sınıf mücadelesinin temel biçimi de siyasal mücadeledir, formülasyonu bu ve devrimci proletarya hareketinin tarihi diğer tecrübelerinden doğdu.

Marks ve Engels 1868'de Brüksel Kongresi'ne sundukları raporda «...en elverişli politik şartlar altında bile proletaryanın ciddi bir başarı sağlaması, onun güçlerini birleştiren ve yoğunlaştıran bir örgütün bulunmasına bağlıdır» (Birinci Enternasyonal'de Örgütlenme Meseleleri, s. 54 - 55) diyorlardı. «Londra Konferansı'nın İşçi Sınıfının Politik Eylemi Üzerine Kararı»nda : «İşçi sınıfının kendisini politik bir parti haline getirmesi, sosyal devrimin ve nihai sonucunun -sınırların kaldırılmasının- zaferini sağlamak için gerekli olduğundan...» deriliyordu, «...İşçi sınıfının ekonomik mücadeleleriyle şimdiden gerçekleştirdiği güç birliği, aynı zamanda işçi sınıfının, toprak ağalarının ve kapitalistlerin politik iktidarına karşı mücadelelerinde bir manivela vazifesi görmesi gerektiğinden Konferans, Enternasyonal'in üyelerine hatırlatır ki işçi sınıfı, militan bir duruma geldiğinde, ekonomik hareketi ile politik eylemi birbirine ayrılmaz bir şekilde bağlıdır» (age, s. 99 - 100).

Yine Marks ve Engels, «biz sınıfların kalkmasını istiyoruz; bunu elde etmenin yolu nedir ? Tek yol proletaryanın politik hakimiyetidir... devrim, en yüksek bir politik hareketidir ve devrim isteyenler onu elde etmenin yolunu da istemelidirler.Bu yol, devrim için zemini hazırlayan ve işçilere devrimci eğitim veren politik eylemdir. Bu eğitim olmaksızın işçiler ertesi sabahı Favres'lerin ve Pyat'ların aletleri haline gelmeye mahkumdurlar. Öte yandan, bizim politikamız, işçi sınıfı politikası olmak zorundadır. İşçi partisi, alsın herhangi bir burjuva partinin kuyruğuna takılmamalıdır. Bu parti, bağımsız olmalı, kendi amacına ve kendi politikasına sahip olmalıdır.» (age, s. 96) diyordu.

Marks, Engels ve Lenin'de politik mücadelenin muhtevası aynıdır : işçileri devrimci bilinçle silahlandırmak ve bağımsız bir siyasal örgütü, devrimci partiyi örgütlemek, siyasal iktidarı elde etmek için savaşmak.

Daha önce de değindik; politik mücadelenin kavranışı ve onun silahlı bir **propaanda** eylemine indirgenişi, gerçekte KD'nin sınıf mücadelesine bakışı ile ilgilidir.

Proletaryanın sınıf mücadelesi, bir siyasal devrime ulaşabilmek için politik mücadeleyi temel almak zorundadır. Bu temel mücadele anlayışları, sözü geçen Leninist ilkede ifadesini bulur. Böylece, devrimci sınıf hareketinin yaratılması, ekonomik-sendikal, siyasal mücadelenin **birleştirilmesi** ile sağlanır.

Leninizm, kendiliğinden hareketi bir ihtilal hareketi halinde örgütlemenin temeli olarak politik mücadeleyi alırken bunları aktarıyor.

KD'nin «silahlı propaganda» diye tanımladığı mücadele biçimi; (a) **kendiliğinden hareketin yaratılmasını** hedef aldığından ve buna bağlı olarak da (b) politik mücadeleyi kızıştırıcı ajitasyona indirgediğinden dolayı; ekonomist, **sağcı** bir teori ve pratiğin ifadesidir.

«Proletaryanın sınıf mücadelesinin üç temel biçimi» bir bütün halinde, birleşik bir yapı oluşturacak tarzda ancak, partinin öncülüğünde gerçekleş-

tillebilir. Parti, bu mücadeleleri birleştirir ve uyumlu bir biçimde yönetir. Leninist propagandanın bir görevi de bütün mücadele alanlarını birleştirmenin ve bunlar arasında uyumu kurmanın parti elindeki bir aracı olmasıdır.

Her mücadele biçimine ilişkin, diğerleriyle sistematik bağı koparılmaksızın özgülleştirilmiş bir propaganda faaliyeti gereklidir. Bu arada, belki bir silahlı eylemin de esas olarak propaganda faaliyetinin parçası olarak belirlediği bir an gelebilir. (Bir işkencecinin, bir muhbirin, grev kırıcının veya sınıf ajanının cezalandırılması, sokak çatışmaları, teşhir amacını taşıyan sabotajlar vs.) Ama bu, o zaman ajitasyon adını alır. Çünkü bu eylem, bir sorunu bütün yönleriyle, bütün derinliğiyle anlatacak ölçüde bir çok fikri birden ifade etmek olanağından yoksundur. Ancak tek bir fikri, çok sayıda insanın en basit yanılla tanımalarına yardımcı olabilir. Bir algılatma, teşhis görevi yapabilir. **Siyasal sosyalist bilince götürmez.**

Küçük burjuva ihtilalciliğin siyasal ajitasyon ve propaganda kavramlarını tamamen altüst ederek, birbirine karıştırarak, Marksist termonolijiyi tahrif pahasına saksıda yetiştirdiği ve muhtevasını çarpıttığı «silahlı propaganda» kavramıyla, bu tamamen **işçi sınıfının dışında** yürütülen ve gerçekten kitleleri «seyirci» durumunda bırakan faaliyetiyle leninist tarzda kavranan ve hayata geçirilen bir propaganda faaliyetinin sonuçları aynı olabilir mi?

Çünkü Leninist propaganda kavramı, başta bilimsel sosyalist öğretinin yayılması ve kavranmasını; sosyo-ekonomik yapının incelenmesi ve bir devrim alanı olarak değerlendirilmesinin bilgisini, toplumdaki tüm sınıfların çatışmalarının ya da ittifak kuruluşlarının, ilişkisi ve çelişkilerinin muhtevasıyla bu mücadele içinde işçi sınıfının yerinin ve rolünün bilgisini, işçi sınıfı hareketinin enternasyonal görevlerini kavramasını... ve en önemlisi kitlelerin kendi deneyleriyle öğrenmesini hedef almaktadır.

Lenin propaganda ve ajitasyon hakkında şunları söylüyor:

«...Propagandacı, 'bir çok düşünceyi' vermelidir, o kadar çok ki, bu düşünceler birbiriyle bağıntılı bir bütün olarak ancak (nisbeten) az sayıda kimseler tarafından anlaşılabilir olacaktır.. İşte bu yüzden ki, propagandacı, genellikle yazı yazarak görevini yerine getirir...»

«...ajitatör ise, en çarpıcı ve en çok bilinen bir olguyu... örnek olarak ele alacak ve herkesin bildiği bu olgudan yararlanarak 'yığınlar' tek bir düşünceyi... iletme yolunda çaba harcayacaktır.» (Ne Yapmalı, s. 86)

Lenin propaganda ve ajitasyon ile ilgili açıklamalarını «eylem çağrısı» ile bağlıyor. Bununla sonuçlanmayan bir propaganda ve ajitasyon faaliyetinin yararsızlığını, amaçsızlığını vurguluyor. KD'nin «silahlı propaganda» kavramı bir de bu açıdan incelenmelidir. Lenin terörist hareketin kitleleri seyirci durumunda bıraktığını çok söylemiştir. Bu ne anlama geliyor? Lenin, «eylem çağrısının», «ancak eylem yerinde», «ancak harekete bizzat kendisi girenler ve bunu anında yapanlar tarafından» gerçekleştirilebileceğini söylüyor. KD'nin bütün pratiğinde tek bir gerçek eylem çağrısı yoktur öyleyse. Yığınlar onun eyleminden, günler sonra, burjuva basın ve faşist devletin yayın organları aracılığıyla haberdar olmuşlardır. KD, «bölünmüş sınıf dışından vermek» uğruna yığınların dışında kalmayı seçmiştir.

«Silahlı propaganda» anlayışı, öte yandan, yığınların siyasal eyleme katılmasının gerçekten devrimci bir eğitim aracı olan «**kendi deneyleriyle öğrenme**» ilkesine de terstir. Yerini bulmayan, yankısız bir cıglık gibi

kaybolup giden terör eylemleri, halka kendi deneyiyle sınıyarak öğreneceği bir yol, bir kitle hareketi önermemektedir.

İdeolojik Mücadeleden «Kesintisiz Devrim» Ne Anlıyor?

KD'nin ideolojik mücadele konusundaki görüşleri, onun işçi sınıfı dışında eylem ve örgütlenme anlayışıyla kendiliğinden mücadeleye bel bağlayışının daha da somutlanmasıdır. Ona göre:

«Bu stratejinin (politikleşmiş askeri savaş stratejisi - PB) örgütü de ideolojik mücadeleyi bir polemik aracı olarak ele almaz. İdeolojik mücadeleyi, kendi kadrolarının siyasi eğitimi olarak alır.» (Toplu Yazılar, s. 366)

KD teorisi, bu yazının girişinde de değindiğimiz gibi, hep yanlış ikilemler kuruyor; revizyonizm ile karşı karşıya geldiği her yerde, Marksizm-Leninizme saldırıyor. Sağ revizyonist, burjuva anlayışların karşısına, bu kez sözde «sol» fakat gerçekte en kötü revizyonist, Marksizm-Leninizm dışı görüşlerle çıkıyor. Yukarıda yaptığımız alıntı bunun tipik bir örneğidir.

Evet, ideolojik mücadeleyi boş bir polemik aracı haline getirmek gerçekten en bayağı burjuva oportünist akımların vazgeçemedikleri bir yol, militan kadroları «ideolojik mücadeleden» iğrendiren ve bunun küçümsemesine, zararlı görülmesine yol açan bir tavır olmuştur. Sınıf mücadelesinin bu en önemli silahlı bir «zihin jimnastiği» haline sokanlar (bütün revizyonistler, PDA oportünizmi, bu ipini kırmış aydın kulüpleri) bir yandan Marksizm-Leninizmle işçi sınıfı arasına akıl almaz labirantler sokmuşlar, diğer yandan da bu karmakarışık yapı içinde eğri ile doğruyu, devrimci olanla karşı-devrimciyi rahatça birbirine karıştırmışlardır. KD'nin tepkisi bu bakımdan «haklıdır». Fakat asıl karşı çıkılması gereken şey ideolojik mücadelenin pratikten koparılmasıdır. Bu ise KD'nin kendisinin yaptığı ve haklı göstermeye çalıştığı şeydir.

İdeolojik mücadele, bir örgütün kendi kadrolarının eğitimi için çalışmaya indirgenince, bu kez sınıf hareketi ve tarih karşısında derin bir hak-sızlık ortaya çıkar. KD'nin bütün teorik ve pratik faaliyetiyle uyum içinde beliren bu proleterya karşısındaki haksız tavır; işte bizim ilgilendiğimiz yan.

İdeolojik mücadele bir yandan (KD'nin de kabul ettiği gibi) alabildiğine yaygın ve etkin hale gelen, emperyalist, burjuva, faşist-feodal ideolojilerin, siyasi, kültürel vb. saldırı ve tahakkümüne karşı proleter ideolojiyi savunmak ve etkin kılmak mücadelesidir. İşçi sınıfı ve diğer halk sınıflarının Marksist-Leninist ideolojiye güven duymaları ve benimsemelerinin sağlanması mücadelesidir. Diğer yandan ve özellikle de işçi sınıfı hareketine sızmış oportünist, revizyonist, reformist, sosyal-şöven vb. burjuva, küçük burjuva ideolojik akımların açığa çıkarılması, tanınması ve yok edilmesi mücadelesidir.

Eğer, bir ihtilal için halk yığınlarının bilinçli eylemini zorunlu görüyorsak (bir Marksist-Leninist başka türlü göremez), ve bunun yerine bir avuç aydının «tutkulu öfkesini» koymuyorsak (bunu ancak bir küçük burjuva ütopyacı yapabilir), ideolojik mücadeleye siyasal mücadelenin en önemli bir yardımcısı olarak başta gelen önemi vermemiz gerekir.

Çünkü ideolojik mücadele, Lenin'in işaret ettiği gibi, işçi sınıfının birliğinin sağlanmasında, «tek bir program, tek bir taktik ve tek bir sınıf örgütü» yaratılmasında önde gelen bir öneme sahiptir.

Bu, örgüt kadrolarının ideolojik eğitimi kesinlikle bir kenara bırakmamızı gerektirmez, ama, işi bununla sınırlı tutmak şeklinde bir duygusal tepkiyi teorileştirirsek; ihtilalci hareketi bir adım ilerletemeyiz. **Daha önemlisi, sınıf hareketinin yerine kendi üç-beş adamının hareketini koyduğun hemen anlaşılır.**

Burada kadrolarla kitlelerin birbirinden koparılması, kadroların entelektüel unsurlar olarak görülmesi söz konusudur. İdeolojik mücadelenin pratikten kopukluğuna, KD sözde karşı çıkarken, gerçekte onu meşrulaştırmakta ve sağcı «ideolojik mücadele» anlayışından hiç de daha devrimci olmayan «sol» bir anlayışı teorileştirmektedir.

Alabildiğine soyutlanmış bir ifade tarzı olarak silahlı propaganda, kitlelerin bir gün gelip teoriyi, ideolojiyi kendi kendilerine öğrenebilecekleri varsayımına, daha kötüsü umuduna dayanmaktadır.

Bu da, «sınıf dışından» anlayışının bir sonucudur.

Özet ve sonuç olarak; KD bir yandan ekonomik-sendikal mücadelenin hiçe sayılması, politik mücadelenin silahlı bir biçiminin mutlaklaştırılması ve ideolojik mücadelenin reddedilmesi şeklinde beliren «sol» anlayışlarla; bütün bu değişiklik ve çarpıtmaların uğruna yapıldığı kendiliğinden bir hareketin yaratılması hedefinde ortaya çıkan sağ oportünist muhtevanın bileşimidir. Onun teorik ve pratik faaliyetini belirleyen, ona esas niteliğini veren sağcı özdür, sağ oportünizmdir.

Leninist Parti, İşçi Sınıfı Örgütlenmesinin En Yüksek Biçimi; Sınıf Hareketiyle Marksizm-Leninizmin Birleştirilmesidir:

Proletaryanın ihtilalci karakteriyle kapitalizm arasında dolaysız bir bağ vardır. **Manifesto** bunu şöyle açıklar:

«Bugün burjuvazinin karşısında duran bütün sınıflardan, yalnızca proletarya, gerçekten devrimci bir sınıftır. Öteki sınıflar, modern sanayi karşısında çürümekte, sonunda da ortadan kalkmaktadırlar; modern sanayinin özel ürünü ve esas ürünü proletaryadır.» (s. 57)

İşçi sınıfı, üretim içindeki yeri ve kapitalist özel mülkiyet karşısındaki durumu bakımından kapitalizmi yıkmaya güç ve imkanına sahip olmasının yanı sıra, bunu gerçekten isteyecek olan tek sınıftır da.

Proletaryanın kapitalizmin mezar kazıcısı olarak beliren tarihi rolünün tesbiti, Lenin tarafından Marksist öğretinin özü olarak tanımlanmıştır. Bu bakımdan Marksist-Leninist devrim teorisi, bütün faaliyetinin, stratejisinin ve taktiklerinin merkezine proletaryayı koymakla diğer bütün «devrim teorileri»nden özünden farklıdır.

Burjuva, revizyonist ideologlar, bu arada küçük burjuva «sol» teorisyenler, bugün her yerde, işçi sınıfının şartlardaki bir takım değişiklikler yüzünden, örneğin Marks döneminde sahip olduğu ihtilalci ruhunu yitirdiğini, onun devrim ve sosyalizm uğruna mücadelede önder rolünün ve tarihi görevinin başkalarına geçtiğini iddia ediyorlar.

KD de bu anlayış, işçi sınıfının devrimciliğiyle yoksulluğu ve ezilmişliği arasında önce bir bağıntı kurmak, sonra da bunun pek de o kadar çetin olmadığına bakarak «değişik» bir örgütlenme ve mücadele tarzı önerirken, proletaryanın pasifize durumundan söz etmek (bakınız: Toplu Yazılar, s. 394-395, özellikle Che'nin sözleri) şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Proletaryanın, ya da genel olarak çalışan kitlelerin pasifize durumda

olup olmadığını şimdilik bir kenara bırakalım. Burada bizim için önemli olan, proletaryanın devrimci rolünün neye bağlı olduğu meselesidir. Marksizm, proletaryanın devrimci tarihi rolünü tesbit, ederken, yalnızca onun içinde bulunduğu yaşama koşullarından hareket etmedi. Kaldı ki, günümüzde işçi sınıfından daha acılı, daha yoksul bir hayat sürdüren tabakalar (lumpen proletarya, işsizler, aşağı yoksul köylülük vs.) vardır ve buna rağmen onların sosyalizm için öncülüğünden, devrimde hegemonyasından Marksistler söz etmemektedirler.

Proletarya bir yandan, bir sosyalist devrimle kaybedecek hiç bir şeye sahip bulunmadığından dolayı (mülksüz oluşundan dolayı-bu her zaman yoksulluk anlamına gelmez) ve üretim ilişkilerinin değiştirilmesinde en çok yararı olan sınıf olduğundan, bu **objektif** nedenlerden dolayı; ve diğer yandan büyük çapta modern üretim içinde bulunmanın sağladığı eğitim ve örgütlenme kolaylığına, dayanışma ruhuna ve en önemlisi kendi bilimsel teorisine vb. **subjektif** üstünlüklere sahip olduğundan dolayı, en ihtilalci ve sosyalizm uğruna mücadelede önderlik edebilecek tek sınıftır.

KD bu bilimsel kavrayışın dışındadır. Onun işçi sınıfına ve emekçi kitlelere bakışı, kitlelerden ve sınıftan umudunu kesmiş ve kurtuluş umudunu kendisine bağlamış bir küçük burjuva aydının bakışıdır. KD'nin kendiliğinden harekete bel bağlamanın teorisi olduğunu söylerken, onun sınıf mücadelesiyle ilişkisinin sınıf dışından anlayışı üzerinde şekillendiğini görmüştük. Şimdi bu anlayış, bu, sınıftan uzak kalmayı yeğ tutuş anlayışı, işçi sınıfı ve halk yığınlarını çürük bir temel olarak görmek yanılgısında yeni bir işlev görmek, «yeni» bir «parti» örgütlenmesi önermek üzere tekrar karşımıza çıkıyor.

O, partinin rolünü, işçi sınıfını ideolojik olarak **temsil etmek** ve onun devrimde öncülüğünü kendi üstüne almak fikrini geliştirirken, partinin bileşimini de özel bir anlam verdiği «profesyonel devrimciler» kavramıyla donduruyor.

Önce KD'nin işçi sınıfı ve diğer halk sınıfları hakkındaki düşüncelerine bakalım:

«Günlük malşet derdi vs. içinde kaybolan, emperyalist yayınla şartlanmış, düzenin şu veya bu partisine umudunu bağlamış... uyuşturulmuş, pasifize edilmiş kitleler...» (Toplu Yazılar, s. 364)

«Merkezi devlet otoritesinin baskısı altında ezilmiş Anadolu insanı, kaderci düşüncenin rijid kalıpları içinde 'böyle gelmiş böyle gider' düşüncesiyle **politik pasiflik** içindedir.» (Agy, s. 388)

«...hiçbir geri bırakılmış ülke insanında 'devlete karşı konulmaz, çünkü yenilmez' düşüncesi, Anadolu insanının kafasında şekillendiği biçimde şekillenmemiştir.» (Agy, s. 389)

«...idealist düşüncenin perspektifinden oligarşik devlet gücünü dev gibi güçlü ve yenilmez olarak gören kitleler...» (Agy, s. 391)

Küçük burjuva ihtilalciliğin, kitlelere güvensizlik ve umutsuzluğun ideolojisi olduğu çok söylenmiştir. KD'de örneklerini daha da artırabileceğimiz bu «ruh hali» onun sınıfsal özelliğidir.

Fakat KD'nin yanılgısı, kitlelerin durumunu böyle tesbit ediyor olmasından ibaret değildir. Onun yanılgısının özü, toplumsal süreçte subjektif etkenin rolü hakkında tamamen yanlış bir kavrayışa sahip olmasıdır. Marks. «teori bir kez kitleler tarafından kavranınca, maddi bir

güç haline gelir» diyordu. Örgütsüz sınıfın köle olarak kalmaya mahkum olduğunu söyleyenler de yine Marksistlerdir. KD'nin yanılışı bu noktada başlamaktadır. Kitleler gerçekten bu durumda olsalar bile, bunu aşmanın yolu nedir? Marksizm-Leninizmin bilinç ve örgüt hakkındaki öğretileri bu problemi çözmüştür. Bilinç konusuna değindik. Şimdi örgüt konusunu KD'nin konuya getirdiği temelle sınırlayarak inceleyeceğiz.

KD'nin yarattığı parti kavramı, sınıf mücadelesine ve kitlelerin insiyatifine güvensizlikle birleşen; bir avuç aydının öfkesini, kitlelerin kendiliğinden hareketinin motoru halinde gören anlayış üzerine inşa edilmiştir.

Bu da «sınıfın dışından» diye özetlenen ve KD'nin bütün varoluşunu biçimlendiren anlayıştan kaynaklanmaktadır.

Leninist Parti, Sınıfın Bir Örgütüdür, Sınıfın Öncü Müfrezesidir.

Marks ve Engels'ten başlayarak, bütün komünistler, proletaryanın toplumu ve dünyayı dönüştürebilmesi için politik iktidarı ele geçirmesi, egemen sınıf olarak örgütlenmesi gerektiği fikrini, bağımsız politik örgütlenmenin —parti örgütlenmesinin— zorunlu olduğu fikriyle birlikte ele almışlardır.

KD, devrim ve sınıf mücadelesi konularındaki, «sınıf dışı» görüşünü parti alanına uygularken, özellikle «politik devrim» ve «profesyonel devrimci» kavramlarını «yeni» bir içerikte yorumlamaya dayanıyor. Ona göre politik devrim; «etkili azınlığın» siyasal iktidarı ele geçirmek yolunda «ihtilalci insiyatifi» kullanması yoluyla gerçekleşir. Bundan dolayı, ihtilalin en önemli subjektif unsuru olan parti KD'de «etkili azınlık» dediği şeyin muhtevasıyla sınırlı kalıyor. Bu noktadan hareketle, partinin bileşimini işçi ya da aydın olmak değil, fakat gününün yirmi dört saatini devrime adanmış olan «profesyonel devrimcilerden» ibaret sınıfsal bir belirsizlik olarak yorumluyor.

Bu anlayış KD'nin devrim olgusuna bakışıyla ilgilidir. Gerçekten devrim bazılarını istiyor diye mi olacaktır, yoksa tarihi, sosyal, ekonomik bir zorunluluk olduğu için mi? Bu soruya KD'nin verdiği cevap irade ve istegün —ya da ideoloji ve bilincin— sınıf eyleminin yerini tutabileceği yolundaki anlayışla uyumlu olacaktır.

Leninist «profesyonel devrimci» kavramı, Leninist devrim anlayışıyla uyumlu olarak KD'nin ileri sürdüğünden tamamen farklıdır.

Lenin parti içinde işçilerle aydınlar arasındaki ya da işçiler arasındaki mesleki ve benzeri bütün ayrımların silinmesi gerektiğini ileri sürerken tek bir temel öneriyordu. Bütün bu unsurların her türlü sınıf özelliğinden ayrılmasını değil, proletaryanın ihtilalci nitelikleriyle donanarak belli bir bütünlüğe ulaşmalarının gereğini ortaya koyuyordu. Yalnızca proletaryanın subjektif devrimci özellikleriyle değil, sınıfın maddi, manevi bütün değerleriyle donanmış ve silahlanmış olmak...

Stalin bunu, «işçi sınıfının en iyi öğelerinin deneyimini, devrimci ruhunu, proletarya davası uğruna sonsuz fedakarlığını» edinmiş olmak şeklinde açıklıyor.

Proleter devrimcilikte **esas nitelik**, tabii, eğer bir proletarya partisinin militanı olmak kastediliyorsa, KD'nin ileri sürdüğü gibi, yalnızca gecesini gündüzünü devrime adanmış olmak değil, (bu elbette çok önemli bir özelliktir; gerekli ve **şarttır**, ama diğer proleter nitelikler üzerinde yük-

selmelidir), kapitalist özel mülkiyet ve genel olarak mülk edinmenin bütün eski biçimleri karşısında ahlaki, siyasi vb. bir tavır sahibi olmak, özel mülkiyet temelinde şekillenmiş bütün kurumlarla —baştan burjuva devlet ve onun özellikle başta polis cihazı olmak üzere, kültür, hukuk, ekonomi vs. şeklinde beliren bütün alt ve üst yapı kurumlarıyla— mücadele etmekte yetkinleşmiş olmaktır. Bu özellikler, işçi sınıfının somut durumundan, kapitalizm ile işçi sınıfı arasındaki ilişkinin niteliğinden, sınıf mücadelesi içindeki yerinden kaynaklanır. Bu özellikler, proletaryanın maddi ve tarihi temellerden kaynaklanan somut durumunun sonuçlarıdır.

Profesyonel devrimci «aydın»ın durumuna bu açıdan bakılmalıdır. «Manifesto»nun deyişiyle bu unsurlar, «proletaryanın saflarına katılmış» kişilerdir. Proletaryanın bu genel niteliklerine sahiptir; onun tarihsel rolü ve görevini bütünüyle benimsemiş, özellikle mülkiyet karşısında açık, kesin bir proleter tavrı kavramış ve buna göre şekillenmiştir.

Leninist profesyonel devrimci kavramı «sosyalizmle işçi sınıfı hareketinin birleştirilmesi» temel görevinden ayrı, yani sınıf hareketinin dışında düşünülemez. Aksi bir kavrayış, «aydın» olarak kalmış «devrimcilerin» evhamı derekesinde kalır. Bu «aydınların», bilincin dışarıdan götürülmesine ilişkin çarpıtılmış anlayışlarıyla, böyle bir işlevi görmek üzere muhtevasını değiştirdikleri bu kavram, kendi özlemlerini, düşünce tarzlarını, hayatı —sınıf mücadelesini— değerlendirişlerini somutlamaktadır.

Bu, bireyin ön planda olduğu bir «profesyonel devrimcilik»tir. Böylece sınıf bilinci ve sınıfsal işlev yerine öfke ve tutkuyu, bilimsel teori yerine özlüm ve ütopyayı, ihtilalcı sınıf partisi yerine darbeci-fesat örgütlerini «yeterli» bulan bir «devrimciliğin» ifadesidir.

Kendiliğinden «profesyonel devrimci» ile proletarya partisinin militanı olarak profesyonel devrimci arasındaki fark, sınıf farkıdır. Çünkü birincisi, proletarya partisinin sınıfın örgütlenmesinin en yüksek biçimi olduğu gerçeğini, «aydınlarla işçiler arasındaki her türlü fark silinmelidir» ilkesinin çarpıtılmış bir muhtevada dile getirilmesi temelinde reddederken; ikincisi, partinin nitel yapısı ve sınıf bileşimi ile ilgili diğer Marksist-Leninist ilkeler ışığında sözü geçen ilkeyi ele alır ve proletarya partisinin bir sınıf örgütü oluşunu Leninist devrim anlayışının kopmaz bir parçası olarak kavrar.

KD'nin parti konusundaki birinci yanılgısı burada görülen sınıf dışı nitelik anlayışıdır.

Fakat, bundan daha önemli olmak üzere KD parti ile sınıf arasındaki organik bağı reddetmektedir.

Lenin, «Ne Yapmalı» adlı eserinde, gerçekten, devrimcilerin örgütü ile işçilerin örgütünü birbirinden ayırır. KD bu ayrımın, mensuplarının özellikleri ve yapı olarak işlevleri bakımından başlıca iki temel üzerine oturtulduğunu, fakat sınıfsal öz ve muhteva bakımından hiç bir farkları bulunmadığını ve bir devrim için her iki tür örgütün mutlak surette birbirine bağlanması; devrimciler örgütünün, her türlü işçi örgütleri ağıyla çevrelenmesi olması gerektiğini görmezden geliyor. Lenin'de sorunun konuluşu şöyledir ki, bu iki örgütleniş arasında eğer siyasal temelde bir ilişki söz konusu değilse, her ikisi de devrim bakımından işlevsiz hale gelir. Sınıf mücadelesinin bütün biçimlerinin siyasal mücadeleyle ve siyasal mücadele esas alınarak **birleştirilmesi** gerçekleştirilmeksizin devrimci bir eylemden söz edilmeyeceğine ilişkin Leninist ilke bunu ifade eder.

Proleter devrimci hareketin, parti ile sınıf hareketi arasındaki ilişkiye bakışı ile, küçük burjuva ihtilalciliğin bakışı arasındaki fark, ihtilal söz konusu olduğunda apaçık belirmektedir. Ve bunun ölçüye vurulduğu yer «PARTİ»dir.

«Bütün safıklarıyla sosyalist devrimciler  a başından beri, kendi sınıf mücadelesini veren devrimci sınıfın bir partisi olmak için en küçük bir  a-ba göstermeden, kendilerini işçi sınıfı hareketinden uzak tutmuş olmaları ve hala da tutmaya devam etmeleri ile teröre eğilim göstermeleri arasında ister istemez sıkı bir bağ bulunduğunu bir türlü kavrayamıyorlar.» («Devrimci Maceracılık -  rg tlenme üzerine», s. 27)

«Sosyalist devrimciler» olarak anılan Rus küçük burjuva akımının te-r rizmde somutlanan « alışma tarzı» onların «sınıf dışından» anlayışları-nın bir ürünü olarak KD'nin anlayışıyla aynıdır. Burada görülmesi gere-ken, bu aynı sınıf kökenli iki hareketin de pratik faaliyetlerini ve  rg tlen-me anlayışlarını ihtilalci sınıfın dışında «kerameti kendinden menkul» ay-dınların eylemleriyle sınırlı görmüş olmalarıdır.

Türkiye'de devrimci pratik, acı derslerle kanıtlamıştır ki, başta atıl-ganlığı ve devrimci birikimi ile işçi sınıfı olmak üzere, diğer bütün emek- i sınıflarla dolaysız ve i  içe bir ilişkiyi, bir bütünleşmeyi sağlamak ge-reğini duymamış bütün akımlar, reformizmin değişik tarzlarda ifade edil-miş her hangi bir biçimi olmaktan öteye geçememişlerdir.

Proletaryanın devrimde öncülüğü, onun sınıf örgütlenmesinin en yük-sek biçimi olan partisi aracılığıyla gerçekleştirilir. Ama bu, partinin «tem-sili» bir örgüt olduğu anlamına gelmez. Parti ise sınıf arasındaki ilişkinin objektif-ideolojik bir çerçevede kaldığı anlamına gelmez.

Meselenin bu şekilde kavranışı, devrim söz konusu olduğunda, sı-nfın rolünü ideolojik temsilcilik biçiminde yüklenmiş olan aydınların, sı-nf adına bir devrimi yapabileceği şeklindeki burjuva teorilerle «kapitalist olmayan yol», «   dünya teorisi» gibi egemen sınıfların sağ duyusuna bel bağlayan teorilerle paralel düştüğü görülür.

Parti, işçi örgütlerinin, legal, yarı-legal bir çok sınıf örgütünün, der-neklerin, sendikaların, yardımlaşma sandıklarının, kültür örgütlerinin vb. «ağıyla kuşatılmış parti çekirdeklerinin toplamından» oluşur. Hatta yalnız-ca belli örgütler içindeki gizli çekirdekler halinde değil, görünürde hiç bir derneğin, sendikanın vb. faaliyet göstermediği, fabrikalar ve mahalleler-de de «işçiler arasındaki en faal unsurlardan meydana gelen katıksız par-ti illegal komiteleri» halinde de sınıfla dolaysız bir bağ içinde bulunmak gerekir.

Stalin, proletarya partisinin temel özelliklerine değinirken, partinin bir sınıf  rg t  oluşunu şöyle açıklıyor:

«Ama parti, sadece öncü müfreze olamaz. Aynı zamanda sınıfın bir müfrezesi, sınıfın bir parçası, varlığının bütün kökleriyle ona sıkı sıkıya bağlı bir parçası olmalıdır. Öncü müfreze ile işçi sınıfının arta kalanı ara-sındaki fark, parti üyeleriyle partisizler arasındaki fark, sınıflar yok olma-dık a, proletarya başka sınıflardan gelen ögelerle kendi saflarını tamamladı a; işçi sınıfı bütünüyle öncünün düzeyine y kselmedik e, ortadan kalk-maz. Ama fark, işçi sınıfından kopmaya kadar varırsa, parti içine çekilir ve partisiz kitlelerle bağları çözülürse, parti, partilikten çıkar. Parti, partisiz kitlelerle bağlı değilse, kendisiyle partisiz kitleler arasında bağlantı yoksa,

bu kitleler partinin önderliğini kabul etmiyorlarsa, eğer partinin kitleler arasındaki manevi ve siyasal saygınlığı yoksa, parti sınıfa klavuzluk edemez.» (Leninizmin Sorunları, s. 88)

Stalin aynı yerde Lenin'den şu sözleri aktarıyor:

«Biz, bir sınıfın partisiyiz. Bu yüzden hemen hemen bütün sınıfın (ve savaş sırasında, iç savaş sırasında bütün sınıfın) bizim partimizin önderliğinde hareket etmesi, mümkün olduğu kadar yakından bizim partimize bağlanması gerekir...»

Devrimde proletarya öncülüğü gibi, partinin sınıfla olan ilişkisi ve sınıf bileşimi sorunu da, objektif tarihi durumun bir gereği, bir zorunluluk, bir ilke meselesidir. Bundan dolayıda kapitalizmin evrelerine ya da devrimin aşamalarına bağlı değildir.

Bu gibi gerekçelerle, sınıf muhtevası, ideolojisi ve siyaseti, proletarya dışı her hangi bir sınıf ya da tabakanın etkinliğini taşıyan bir örgütlenmenin proletaryanın ihtilalci partisinin yerine konulması çabasının Marksist-Leninist teoriyle, Marksist-Leninist parti öğretisiyle bir ilişkisi olamaz.

Öte yandan partinin sınıfın bir örgütü olması gerçeğiyle, partinin varoluş kaynakları, varoluş, sebebi ve hayatîyetinin devamı konusu birbirine bağlıdır. Partiyi yaşatacak olan nedir, onun faaliyetlerini yürütecekler kimlerdir? «... düzenli üyelik aidatı ve işçilerin katkıları olmadan işçi partisinin varolamayacağı...» şeklindeki tesbit, bunu açıklıyor.

Sınıfın ve halk kitlelerinin fedakarlığı, bağlılığı ve sevgisiyle kuşatılmış, onların bir lokma eksik, bir kaşık az yemek pahasına artırdığı küçük damlaların oluşturduğu kaynaklardan yoksun bir parti düşünülemez. Ama eğer hareket bir kere, «parti bayrağı daha yukarı çekilsin» diye, emeklilik gelirini bağışlayan, fazla mesai yapan, çocuğunun lokmasından kesip aidatını ödeyen bir işçi kitlesine dayanmayı başarmışsa, onların güveni, sevgisi ve umudu olabilmişse, nasıl yıkılabilir, kim yıkabilir?

KD sınıfla parti arasındaki ilişkiyi, «objektif-ideolojik» bir ilişkiye indirger ve «devrimciler örgütünün» eylemini, sınıf eyleminin yerine koyarken, Lenin'in bir sözünü kullanıyor.

KD, «bana bir devrimciler örgütü verin, Rusya'yı altüst edeyim» dediğini kaydederek, bir örgütün varlığının tek başına devrim için yeterli olabileceği yolundaki görüşüne Lenin'i tanık göstermeye çalışıyor.

Lenin gerçekten bunu söylemiştir, şöyle:

«Bir zamanlar, çok geniş ve çok kapsamlı görevleri kendi üzerine alan bir inceleme çevresinde çalışmaktaydım; Ve o çevrenin üyeleri olan hepimiz, çok tanınmış bir söz değiştirerek, 'bana bir devrimciler örgütü verin, Rusya'yı altüst ederim!' diyebileceğimiz bir tarihsel anda, amatörler gibi hareket ettiğimizizin bilincinde olduğumuz için çok acı çekiyorduk.» (Ne Yapmalı, s. 156)

Bütün bu söylenenler, o «tarihi anda», Rusya işçi sınıfının kendiliğinden hareketinin büyük boyutlara ulaştığı, grevlerin, gösterilerin, yığın halinde işçi katılmalarıyla gerçekleştiği bir dönemde, yani objektif şartların subjektif etkenin önemli bir rol oynamasına çok uygun bir ortam oluşturmak üzere kitlelerin devrimci bir kabarış içinde bulunduğu bir «tarihi anda»; bir siyasal önderliğin, işçilerin politik örgütlenmesinin gerçekleş-tirilememiş olmasından dolayı, kitle hareketinin geçici olgular halinde enerjisini ve birikimini tüketmesi karşısında duyulanlarla ilgilidir. Bu sö-

zün 1895'de Petersburg'da söylenmiş olmasıyla taşıdığı anlam, KD'nin ona vermek istediği anlama uymamaktadır.

Böylece KD partinin «profesyonel devrimcileşmiş aydınların»; diğer örgütlerin de —onlar olmasa da fark etmez KD'ye göre— işçilerin örgütü olacağı şeklindeki menşevik tezi elinde olmadan kabullenmiş oluyor. İdeolojik-siyasi mücadeleyi aydınların, ekonomik mücadeleyi işçilerin yürüteceği yolundaki anlayış da buna paraleldir.

MARKSİST-LENİNİST KESİNTİSİZ DEVRİM TEORİSİ VE KD

Marksist-Leninist kesintisiz —ya da sürekli— devrim teorisinin, bir ölçüde yozlaştırılması, bir ölçüde de tahrif edilmesi ve çarpıtılması temelinde tamamen başka bir şey olarak ortaya çıkan KD'nin, Marksizm dışı ve anti-proleter yapısını ana çizgileriyle eleştirmiş bulunuyoruz. Şimdi «kesintisiz devrim» kavramının gerçek muhtevası ve tarihsel kökenleriyle KD'nin «kesintisiz devrim» tahrifatı arasındaki uzlaşmaz karşıtlığı kısaca inceleyeceğiz.

KD'nin eleştirimizin daha önceki bölümlerinde incelediğimiz anti-Marksist ideoloji ve siyasetinin adını aldığı bu kavramın ihtilalci gerçek muhtevasından ne kadar uzak olduğunu göstermek, bir bakıma eleştirimizin bir özeti olacaktır.

Marks ve Engels'de Sürekli Devrim Kavramı

«Kesintisiz devrim» ya da «sürekli devrim» o çağda proletaryanın burjuva demokratik devrimlerde gittikçe artan etkinliğinin ve kapitalizmin üretici güçler önünde gittikçe daha kesin bir engel halini almasının —bu birbirine bağlı iki olgunun— sonucu olarak, burjuvazinin her yeni burjuva demokratik devrimde feodalite ile daha fazla uzlaşarak kendi hedeflerinden önemli tavizler vermesi, hatta bazan vazgeçmesi karşısında, proletaryanın «demokratik burjuvazi ile-küçük burjuvazi ile» (köylü katmanlar da buna dahil) bir ittifak içinde, burjuvazinin üst kesimi ve feodaliteye karşı demokratik devrimci talepler temelinde, kendi bağımsız siyasi tavırını ve kendi hedeflerini koruyarak devrime katılması olgusunun teorileştirilmesi sonucu doğdu. Marks ve Engels'de bu olgu «sürekli —ya da kesintisiz— devrim» kavramının birinci unsuru olarak ele alındı.

«Brüksel Alman Gazetesi» sayfalarında Marks Almanya'da olgunlaşmakta olan burjuva demokratik devrimde işçilerin rolü konusunu işleyen makaleler yazdı. Bu devrimin hedeflerinin demokrasinin ve özgürlüğün kazanılmasının işçilerin nihai hedefi olamayacağını, fakat devrimin sosyalizm için zorunlu bir koşul olduğunu belirtti.

Bu muhtevasıyla «kesintisiz devrim» kavramı, henüz bu şekilde adlandırılmamakla birlikte bir burjuva demokratik devrimin proleter devrimle kesintisiz olarak tamamlanması gereğine ve o dönemdeki (özellikle Almanya'daki) burjuva demokratik devrimlerin gelişme eğilimine işaret etmek üzere «Komünist Manifesto» da yer aldı.

1850 Mart ayında Londra'da Komünistler Birliği'nin Merkez Komitesi adına yayınlanan bildiride Marks ve Engels 1848 - 1849 olaylarını incelediler ve yakın bir zamanda mümkün gördükleri yeni bir devrimci yükseliş karşısında devrimci proletaryanın taktiklerini formüle ettiler. «Demokratik küçük burjuvazinin» devrimi kendi talepleriyle sınırlı tutmak, mülkiyetin

el değiştirmesinden ibaret bir çerçeve içinde ücretliliğe dokunmaksızın devrimi sona erdirmeye eğilimine dikkat çekilerek, işçi sınıfına burjuva devrimin «proletarya devlet iktidarını fethedene dek ve proleterlerin birliği, tek ülkede değil, dünyanın tüm hakim uluslarında, bu ülkeler proleterleri arasındaki rekabet ortadan kalkacak kadar gelişene ve en azından en önemli üretici güçler proleterlerin elinde toplanana kadar» **devrimi sürekli kılmak** gereğini gösterdiler.

Ve devrim sürecinde, devrimin çeşitli aşamaları boyunca taktikleri, ittifak biçimlerini, örgütlenmenin alacağı biçimleri vs. gösterdiler.

«Kesintisiz devrim» kavramı, Marks ve Engels'de, kapitalizmin o çağdaki özelliklerinin bir ürünü olarak, devrimin tek ülke ile sınırlı kalmasının sakıncalar doğurması fikrini de içeriyor, bütün Avrupa alanının ele geçirilmesine kadar devrimin sürekli kılınması gerektiğini ifade ediyordu.

Özetlemeye çalıştığımız bu maddi temel ve maddi sürecin tahlilinden çıkarılan kesintisiz devrim teorisi, bu başlıca iki unsuru içeriyordu: (A) Burjuva demokratik devrimin kesintisiz olarak proletarya devrimiyle tamamlanması, (B) Bir ülkede başlayan devrimin bütün Avrupa alanında egemen olmasına kadar sürekli kılınması.

KD ise, kesintisiz devrim teorisinin dört ana unsuru bulunduğunu söylüyor:

«1. Sürekli devrim teorisi, sürekli buhranlar teorisinin sonucudur...

2. Sürekli devrim teorisi, Avrupa devriminin yakın olması düşüncesine dayanır.

3. Sürekli devrim teorisi, o zamana kadar burjuvazinin ordusu sayılan köylülerin, proletaryanın ordusunun teşkil etmesi düşüncesine dayanır.

4. Marks ve Engels'in sürekli devrim teorisi, Almanya'daki gecikmiş burjuva devrimine proletaryanın önderlik etmesine ve bu proletarya'nın Avrupa proletaryasının -özellikle Fransız proletaryasının yardımıyla, durmaksızın sosyalist devrime yönelmesi düşüncesine dayanır.» (Toplu Yazılar)

KD'nin sürekli devrim teorisi hakkındaki değerlendirmesine ilişkin esas hata, onun bu teoriyi «sürekli buhran» koşullarının bir teorisi olarak nitelenmesidir. O, bu «tesbitten» yola çıkarak, (A) bugün genel olarak dünyada ve ülkemizde kapitalizmin sürekli bir kriz içinde bulunduğundan dolayı sürekli devrim teorisinin geçerli olduğunu ve (B) sürekli devrim teorisi sürekli olarak «Fransızca konuşmak» («durmadan, yılmadan sürekli taarruz»-Toplu Yazılar, s. 313) biçiminde beliren bir çalışma tarzının esas alınmasını gerektirdiği yolunda, kendi eyleminin **esasını** belirleyen iki sonuca ulaşıyor. Böylece, Marks ve Engels'de, kesintisiz devrim teorisinin dört ana unsuru olarak varolduğunu iddia ettiklerinden birini esas alıyor ve diğerlerini —ki bunların ikisi, Marks ve Engels'in sürekli devrim teorisinin gerçek unsurlarıdır, yukarıda gördük— yok sayıyor ya da teorivi ortaya çıkaran maddi temelin sonuçları değil, fakat teorinin hayata geçirilebilmesinin taktik unsurları olarak tali plana atıyor. Bu yüzden KD Marks ve Engels tarafından formüle edilen şekliyle kesintisiz devrim teorisini, kesinlikle kavramamış, **kendi uydurduğu** bir unsuru, teorisinin özü olarak mutlaklaştıracak bunun üzerinde bir strateji ve taktik program inşa etmiştir.

Kendi uydurmuştur diyoruz. Çünkü Marksizm, kapitalizmin buhranlarını, devrevi buhranlar olarak tesbit etmiştir ve «sürekli buhran olduğuna göre sürekli devrim olmalıdır» gibi şematik bir formülasyonun kesinlikle

sahibi değildir.

Gerek «Komünist Birliğin Çağrısı» olarak anılan sözü geçen bildirinin incelenmesinde, gerekse 1848-49 dönemini inceleyen diğer eserlerinde Marks ve Engels devrim durumu ile kapitalizmin krizi arasındaki bağa işaret etmişler ve kapitalizmin krizinin atlatılmasıyla devrim dalgasının düşüşü arasında kesin ve dolaysız bir ilişki kurmuşlardır. Bu, Marks ve Engels'in krizin sürekliliğinden değil, alçalıp yükselişinden, atlatılmasından ve yeni bir kriz dönemine kadar kapitalizmin istikrar içine girişinden «haberdar» olduklarını gösterir. Buna bağlı olarak KD Marks ve Engels'in yanıldıkları noktanın **burası**, yani kapitalizmin krizinin sürekli olacağını sandıkları nokta olduğunu söylüyor. Bu, Metin Toker'den Ajlan Sayılğan'a kadar her türlü ipini koparmış burjuvanın sosyal-demokrat patentli palavralarının kabul edilmesidir. Marks ve Engels, nerede yanıldıklarını açıklıyorlar. Engels şunları söylüyor:

«Şubat devrimi patlak verdiği zaman, biz hepimiz, koşulları ve devrimci hareketlerinin gidişini kavrama bakımından geçmiş tarihsel deneyin, özellikle de Fransa deneyinin büyüklü etkisi altındaydık. Genel alt üst oluş işaretli 1789'dan bu yana bütün Avrupa'nın tarihine hükmetmiş olan Fransa'dan yola çıkmamayıydı bir kez daha? Onun için, Paris'de 1848 Şubat'ında ilan edilen 'toplumsal' devrimin proletarya devriminin niteliği ve gidişi hakkındaki fikirlerimizin 1789 ve 1830 modellerinin anılarının damgasını taşıması, apaçık, aynı zamanda kaçınılmaz bir şeydi. Ve hele Paris ayaklanması zafere ulaşan Viyana, Milano ve Berlin ayaklanmalarıyla yanılanınca, Rusya sınırına kadar bütün Avrupa harekete sürüklenince, daha sonra Haziran ayında Paris'te proletarya ile burjuvazi arasında iktidar uğruna ilk mücadele verilince, kendi sınıfının zaferi bile bütün ülkelerin burjuvazisini, yeniden, henüz az önce devrilmiş bulunan kralcı-feodal gericiğin kollarına atılacak kadar sarsınca, biz, o günün koşulları içinde, büyük ve kesin kavganın başlamış olduğundan ve bu kavgayı uzun süreli ve seçeneklerle dolu tek bir devrimci dönemde vermek gerekeceğinden, ama bu kavganın ancak proletaryanın kesin zaferiyle sonuçlanabileceğinden artık hiç bir şekilde şüphe edemezdik.

«Tarih bizl ve benzer düşüncede olanların hepsini haksız çıkardı. Tarih gösterdi ki, kıta üzerindeki iktisadi gelişme durumu, o zaman kapitalist üretimin kaldırılması için henüz yeterince olgunlaşmamıştır; ve tarih bunu 1848'den bu yana bütün kıtayı kaplamış olan ve Fransa'da, Avusturya'da, Macaristan'da, Polonya'da ve son olarak da Rusya'da büyük sanayiye ancak şimdi gerçekten söz hakkı veren ve Almanya'yı da birinci sınıf bir sanayi ülkesi durumuna getiren -bütün bunlar kapitalist bir temel üzerinde, yani 1848'de pek ala genişlemeye elverişli bir temel üzerinde olmak üzere- iktisadi devrim ile tanıtladı.» (Fransa'da Sınıf Mücadeleleri, Engels'in Ön Sözünden.)

Marks «Fransa'da Sınıf Mücadeleleri» adlı eserinde aynı konuya şöyle değiniyor:

«Bir kaç bölüm dışında, 1848'den 1849'a kadar devrim yıllıklarının her önemli kesimi 'Devrimin Yenilgisi' başlığını taşır. «Ama bu yenilgilerde asıl yenik düşen, devrim olmadı. Yenilgiye uğrayanlar, geleneksel devrim öncesi uzantılar, henüz şiddetli sınıf karşıtlıkları haline gelecek kadar keskinleşmemiş olan toplumsal ilişkilerin sonuçları oldu...» (Serme Yapıtlar, s. 249)

Bir de devrimi olgunlaştıran şartları görelim:

«Sonunda dünya çapında iki ekonomik olay, genel bir huzursuzluğun patlak vermesini çabuklaştırdı ve hoşnutsuzluğu ayaklanmaya kadar olgunlaştırdı.

«1845 ve 1846 yıllarında görülen patates hastalığı ve kötü ürün alınması halk içinde kaynaşmayı arttırdı. 1847 yılında yaşamın yeniden pahalılaştırılmalarına yol açtı. Bu mali aristokrasinin yüz karası sefahat alemleri karşısında, halkın en ilkel geçim araçları uğruna mücadelesi idi...

«Devrimin patlak vermesini çabuklaştıran ikinci olay, İngiltere'deki genel ticaret ve sanayi bunalımı oldu.» (Age, s. 254)

Marks'ın apaçık ifade ettiği bu tesbitlerden çıkarılacak sonuçlar ne-lerdir? Devrimin, Marks tarafından, sürekli buhrana bağlı olarak ele alınmadığı ve devrimin yenilgisini sürekli buhran tesbitinde yanlışmış olduklarıyla açıklamadıkları, her türlü açıklamayı ayrıca gereksiz kılacak kadar berrak. KD'nin bu konudaki boş iddiaları üzerinde de ayrıca durmak gereğini duymuyoruz. Bu tesbitlerden çıkardığı siyasi sonuçlar hakkındaki eleştirimi ise, önceki bölümlerde yapmış bulunuyoruz.

Fakat KD'nin üzerinde durulmadan geçilemeyecek bir iddiası daha var. Diyor ki, Marks ve Engels, sürekli buhran tesbitine uygun olarak getirdikleri sürekli devrim teorisini, bu tesbitlerinin yanlışlığını görünce terkettiler. Ve bu teori, kapitalizmin sürekli buhranının gerçekten başladığı emperyalizm çağına kadar unutuldu. Emperyalizm çağında Lenin bu teoriyi tekrar ele aldı ve geçerli kıldı!

Diğer bir çok iddiası gibi, KD'nin bu iddiası da, kötü bir masaldır. Marks'ın ve Engels'in teorisi neye göre inşa ettikleri ve devrimin yenilgisinden hangi dersleri çıkardıklarını kendilerinden öğrendik. KD'nin bilincin maddeyi yaratabileceği yolundaki «gizli» idealist anlayışına, teori ile pratik arasındaki bağı kavrayışına bir başka örnek teşkil eden bu «yorumun da» tekrar rastlıyoruz. Onun bakış açısına göre; Marks ve Engels, devrimi yapacak bir teori aramışlar, bunu da bulamamışlardır! Ancak hataları, geleceğe ait bir «bilimsel kehanet» olmuş ve onların ölümünden sonra Lenin tarafından uygun bir an kollanarak hayata geçirilmiştir! Devrimin maddi-gerçek durumun bir sonucu olarak doğduğunu bütün hayatları boyunca dar ve geri idealist kafalara vura vura sokmaya çalışmış olan proletaryanın bu yüce önderleri, teorilerinin, yüz yıl sonra, kendilerini aziz mertebesine yükseltenler tarafından ne hale getirilebileceğini, yakından tanıdıkları oportünizmin tabiatına bakarak belki de düşünmüşlerdir. Ama bu günlük devrimci proletarya hareketi açısından önemli olan, bu idealist çarpıtmanın, bu çarpıtmayı her türlü devrimci ilkenin canına okuyarak yapanların Marksistliğine inanmış iyi unsurlar tarafından görülmesidir. Proleter devrimci hareketimiz, bu eleştiriyi kaleme alırken, bunu da bir amaç olarak gördü.

KD Karşısında Sağ Oportünist «Eleştiriler»

«Kesintisiz Devrim» broşürleri, özellikle 71 yenilgisinden sonra, hemen her akım tarafından eleştirildi. Onun apaçık, kaba hataları defalarca sorgulandı. Modern revizyonistler, PDA sağ oportünizmi, reformizm, cuntacılık vs. vs. herkes, en az bir kere, bu broşürlerde yazılı olan ya da bu broşürün hayata geçirilmesi demek olan THKP-C hareketinin pratik faaliyeti-nde ortaya çıkan yöntemler, yorumlar, biçimler konusunda eleştiriler kaleme aldılar.

Bu eleştirilerden **hiç birisi**, KD'nin revizyonist, sağ oportünist özüne ciddi bir eleştiri yöneltmediler. Bütün bu burjuva, küçük burjuva akımlar için KD «sol»cu bir teori ve pratiğin ifadesiydi. Ve onlar, esas olarak biçimle uğraşp KD'nin sağ oportünist, revizyonist özünü bir kenara bırakarak, görünmezden gelerek, **belirli bir eylem biçimini**, silahlı faaliyeti ve şiddeti eleştirdiler. Aynı revizyonist temel üzerinde biçim olarak da sağdan eleştiriler getirerek, onda ihtilalci olan ne varsa ona saldırdılar. Onun «demokrasi uğruna mücadeleyi reddetmesinden», «legal olanakları reddetmesinden», dem vurarak, gerçekte faşizm ve emperyalizm karşısındaki mücadelesine saldırdılar. Onun emperyalizmin iç çelişkilerine bel bağlayan, hakim sınıflara ilerici bir rol vehneden, kendiliğindenci, iradeci, bireyci esasları üzerinde ciddiyetle durulmadı. Marksizmi tahrif edişi ise geçildi. Leninizmi klasik şemalar olarak gören anlayışı, sempatiyle karşılandı. Ama mesele devlet iktidarına yöneltilmiş şiddet konusuna gelince, bütün revizyonistler ve oportünistler ayağa fırlıyorlar.

Yalnız THKP-C hareketi dışındaki sağcılardan değil; bu sağ oportünist kaynaktan mayalanmış bütün akımlar, Devrimci Yol, KSD, Halkın Yolu, Türkiye Devriminin Acil Sorunları (Acilciler) vs. vs. KD'ye yöneltilikleri şu veya bu ölçüdeki eleştirilerinde ya da onu aşma çabalarında, onun egemen sınıflar, emperyalizm, sınıf mücadelesi konusundaki sistemli sağ görüşlerine ilişmemeye titizlik gösterdiler. Devrimci Yol, KSD, «üçüncü bunalım dönemi» adını verdikleri dönemin, barış, istikrar, refah getirici (!) sonuçları üzerine sonu gelmez oportünist vaatlere devam ediyorlar. Halkın Yolu, emperyalistler arası çelişmelerin ve emperyalizmin iradesinin her şeyi belirleyeceği yolundaki teslimiyetçi anlayışını «üç dünya teorisi» yolundan geçerek Aydınlik'a ulaştığı hat boyunca dünyaya bakışının temeli yaptı. Yusuf Küpeli'nin temsil ettiği teslimiyetçi yan eleştirimizin önceki bölümlerinde değindiğimiz üzere, aynı anlayış temelinde «provakasyon teorisi»ni «yarattı». 71'den bu yana geçen süre içinde sosyal pratik KD'nin toprağında **tek bir** proleter devrimci hareket çıkmadığını gösterdi.

KD'yi aşma çabaları, onun belirlediği alanda, onun mantığıyla ele alındığı için, sonunda ondan daha geri, ondan daha ilkel akımların ortaya çıkmasından başka bir sonuç vermedi. KD'yi sembolize eden terördü, şiddetti. O terkedilince, geriye yalnızca modern revizyonizm ve sağ oportünizm kaldı. Bugün DY'nin olsun, KSD'nin olsun, revizyonizme bunca yakınlık duymalarnın tek sebebi, kaynaklandıkları özün aynılığıdır.

Küçük burjuva ihtilalcilik görünüşte reddedilerek, fakat onun ideolojik temeline sahip çıkılarak aşılamazdı. Bu yol, Marksizm-Leninizme, proletarya davasına hizmet etmeye, devrime götürmezdi, götürmedi.

SONSÖZ

Küçük burjuva ihtilalcilik, özünde, kapitalist özel mülkiyet ve mülk edinmenin bütün eski biçimleri karşısında, proletarya dışı bir ihtilalci akımın bocalayışı, yalpalayışı, umutsuzluğu ve bulanıklığının ifadesidir.

Bu belirsizlik, ikili bir yapı şeklinde somutlanıyor. Bir yandan genel olarak kapitalist özel mülkiyetin küçük burjuvaziye karşı saldırısının yarattığı tepki; diğer yandan küçük burjuvazinin de mülk sahibi bir sınıf katmanı oluşundan dolayı, mülk edinmeye karşı olamayışı Proletaryanın tarihsel ve sosyal konumuyla küçük burjuvazinin bu yapısı karşılaştırıldığın-

da, doğayı ve insan toplumunu farklı kavrayış ve yorumlayışlar ve dünyanın değiştirilmesi ve komünist bir dünya olarak dönüştürülmesi faaliyetine ilişkin araçların, taktik ve stratejilerin başka türlü olması mümkün olmayan proleter niteliğiyle küçük burjuva direniş, tutunma ve umutsuz saldırı biçimlerini alan, gerçekte uzlaşmayı ve yamanmayı hedefleyen yöntem ve araçların farklılığının buradan kaynaklandığını görürüz.

Eleştirimiz boyunca, küçük burjuva ihtilalciliğin yorumlama ve «değiştirme» çabasının her zaman çıkmaz yollarla tıkanan kör bir bakışla sınırlı kaldığını, hiç bir yorum ve «değiştirme» çabasının bu amaçları gerçekleştirmeye yetmediğini, aksine örneğin emperyalizm ve hakim sınıfların kurtarıcılığı, ilericiliği yolunda karşı-devrimci yorumlara dönüştüğünü gördük.

O, bir devrimi karşı-devrim güçlerinin birbiriyle mücadelesine bağlı olarak ele alırken, kitlelerden uzak durmayı, güvensizliği öğütlerken, ittifak adına kendi sağındaki güçleri devrimci eylemin mutlak unsurları haline getirirken, Doğan Avcıoğlu, Mihri Belli gibi burjuvaların, kitlelerin köle ruhluluğu, cahilliği, sürü halinde hareket ettiği vb. gerici teorilerini, «suni denge», «politik pasiflik» gibi kavramlarla ifade ederek kabul ediyordu.

«Evrim-devrim içicedir» deyip silaha sarılırken, bu bir tek sürecin ayrı evrelerini, ayrı süreçleri birbirinden kesinlikle koparıp birini esas almak temelinde devrimin gerekliliğini inkar ederek evrimin yeterli olacağı yolunda teoriler geliştiren İkinci Enternasyonal dönemleriyle, «kapitalist olmayan kalkınma yolu» teorisyenleriyle, «Avrupa Komünizmi» adı verilen ihanet akımıyla aynı ideolojik temeli paylaşıyordu.

Eleştirimizin «Giriş»inde, «Kesintisiz Devrim I, II, III» adıyla anılan broşürlerin, 1965-71 dönemi Türkiye devrimci hareketinin bir belgesi niteliğini taşıdığını söylemiştik. Bütün sağcı ideolojik özü, karmaşık eklektik muhtevası, çalışan yığınlardan kopukluğu, Marksizm-Leninizme yabancılığı ile, bu hepsi birbirine bağlı olumsuzlukların aşırı derecede yoğunlaşmış bir ifadesi olarak KD, aynı zamanda, devrimci proletarya hareketinin neleri aşmak ve nelerle mücadele etmek zorunda olduğunu da bir cevabıdır.

Bu olumsuzluklar, yalnız KD'ye değil, proleter devrimci hareketimizin şimdiye kadar eleştirisini yapmış bulunduğu diğer revizyonist ve oportünist akımların da temel özelliklerindendir. Bundan dolayı her zaman, Marksizm-Leninizmin en temel kavram, ilke, tez ve tahlillerini, her biri karşısında yeniden savunmak, her birinin şu veya bu şekilde özelleşmiş sapışı karşısında Marksizm-Leninizmin muhtevasını yeniden açıklamak zorunlu idi. Böylece eleştirilerin hacmi büyürken, bazı konuları da sınırlandırmak zorunluluğu doğdu. Ancak küçük burjuva ihtilalciliğin eleştirisi burada bitmiyor. Burada, şimdi onun genel bir topoğrafyasını elde etmiş bulunuyoruz. Sosyal pratiğin ihtiyacına cevap verecek şekilde özelleştirilmiş eleştirimiz KD ile ilgili olarak devam edeceği gibi, küçük burjuva ihtilalciliğin şekillendiği diğer akımlar ve siyasî çizgiler üzerine yapılacak eleştirilerle bu sistemin Marksizm-Leninizm karşısındaki durumu tam ve kesin bir açıklığa kavuşturulacaktır.

Revizyonizmin bir yansıması:

HİZİPÇİLİK

Proletaryanın Marksist-Leninist devrim öğretisi, Marks ve Engels'ten başlayarak devrimle, sınıf örgütlenmesi ve bunun en yüksek biçimi olan proletaryanın bağımsız siyasi örgütlenmesi arasında; dolaysız, mutlak ve zorunlu bir bağ kurmuştur. Bu içiçelik, devrimin yolu, biçimi ve niteliği konusunda sahip olunan teorik kavrayışla, devrimin gerçekleştirilmesi için gerekli başlıca araç ve gereçler hakkındaki kavrayışın tam bir bütünlüğünü ortaya koyar. Böylece genel olarak sınıf mücadelesi, devrimin maddi temeli vb. gibi konulara ilişkin proleter ya da anti-proleter bir teorik kavrayış sahibi olmak; sonuçta ihtilalci proletarya partisinin örgütlenmesi veya şekilsiz, karaktersiz herhangi bir örgütlenme biçiminin önerilmesi şekillerinde belirebilecek, birbiriyle temelden farklı iki faaliyetin doğmasına yol açar.

Birinci Enternasyonal döneminde dünyayı kavrayış ve yorumlayışı ile Marksizm dışı, proletarya dışı bir tavrı sergileyen küçük-burjuva sınıf kökenli eylemcilerin, dünyayı değiştirmek ve dönüştürmek üzere aykırı örgüt anlayışları geliştirdikleri bilinir. Blanqui tarzı darbeci örgütleri, ütöpik sosyalistlerin örnek çiftlikleri, örnek fabrikalar vs. örgütlenmesi yolundaki düşünceleri; onların doğaya ve insan toplumuna sınıf mücadelesine ve devrim olgusuna bakışlarıyla uyumlu, ancak bilimsel bakımdan geçersiz ve sosyal pratikte başarısızlığa mahkumdu.

İkinci Enternasyonal oportünizmi de, kendi yorum ve kavrayışına uygun araçları beraberinde getirdi. Kapitalizmin artık sömürücü ve üretici güçlerin gelişimini engelleyici bir topumsal sistem olmaktan çıktığı şeklindeki bakış açısına; sosyalist devrimi hedef almayan, uzlaşmayı, teslimiyeti ve reformlar yoluyla evrimci bir tevekkülü sistemleştiren parlamenter «parti» kavramı eşlik etti.

Dünyanın her yerinde küçük-burjuva ihtilalcilik, Leninist parti öğretisini kökten red ve inkar ederken; emperyalizm, sınıf mücadelesi, sosyal ve ekonomik yapı vb. konusunda yine Leninizme aykırı tespit ve tahlillere dayanıyordu.

Modern revizyonizm ve onun, «Avrupa Komünizmi», ya da «Üç Dünya»cı vb. biçimleri, proletaryanın ihtilalci siyasi örgütlenmesi konusundaki tahrif ve tahribatlarını, dünyanın değiştiği yolundaki sözüm ona tespitleriyle haklı çıkarmaya çalışıyorlar.

Öte yandan Komünist Enternasyonalde somutlanan devrimci anlayışı hatırlayalım. Emperyalizm çağında proletarya ihtilalinin tamamen mümkün ve aynı zamanda zorunlu olduğuna ilişkin bilimsel proleter tespit, burada yeni tipte komünist partilerinin örgütlenmesinin zorunluluğunu belirtti ve bunun pratiğini yaparken, sözü geçen ilişkiyi doğruladı.

Böylece proletaryanın sınıf mücadelesinin değişik biçimlerinden herhangi birinde yansıyan bir görüş ya da uygulamanın; gerçekte, bütünü kapsayan bir sistemin parçaları olarak diğer mücadele biçimlerinde ve alanlarında da kaçınılmaz belirtiler, uzantılar ortaya çıkarıldığını görüyoruz.

Bu beliriş, bağımsız veya tesadüfi bir yanlışın sonucu değil, proletaryanın sınıf mücadelesinin, ekonomik, politik, teorik herhangi bir biçiminde sınırlı kalmayan, oportünist, revizyonist, reformist vb. bir sistemin, bir sapmaya karşılık düşen bütünlüklü bir yapının bir parçası olarak ortaya çıkıyor. Öte yandan örneğin, Leninist parti öğretisine temelden karşı çıkmamakla beraber, şu ya da bu temel ilkeyi red veya yozlaştırma çabası gösteren bazı sınırlı hatalı kavrayışlardan ve faaliyetlerden söz edilse bile, yine de bunların gerçekte devrimin diğer temel meselelerinde proletaryanın bakış açısına aykırı bir yan geliştirmekte oldukları, Marksizm-Leninizmden bir sapmayı bağrında taşıdıkları veri olarak kabul edilebilir. Çünkü Marksist-Leninistlerin her zaman belirttikleri gibi, Marksizm-Leninizm tektir ve bir bütündür. İnsanın sosyal, ekonomik, kültürel vb. bütün faaliyetinin tek bilimsel bütünlüklü kavranışının teorisi olarak; Marksizm-Leninizm, aynı zamanda insan faaliyetinin yol açacağı gelişmeleri, yönelimleri, ve ulaşacağı yeni biçimleri de teorik planda çözümleyip göstermeyi başarmış biricik öğretilerdir. Onun bir bütün olması: özellikle dünyayı kavrayış ve yorumlayışı ile dünyayı değiştirmek üzere geliştirdiği yöntemler, araçlar ve gereçlerin birbirini bütünlemesini ifade eder.

Bundan dolayı, örneğin örgütlenme konusundaki anti-Marksist bir faaliyetin, genel olarak sınıf mücadelesi ve sosyo-ekonomik yapı konusundaki anti-Marksist bir kavrayış ve tesbite denk düştüğü görülür. (*)

(*) — Proleter devrimci hareket içinde çıkan revizyonist hizip, hiçbir temel konuda görüşlerini yazılı olarak açıklamış değildir. Fakat onların Türkiye'de «anti-tekel demokratik devrim»in söz konusu olduğu bir sosyo-ekonomik yapı bu-

Proletaryanın engin deneylerle dolu ihtilalci mücadele tarihi, bütün proleter devrimciler için bu ve benzeri belirtiler karşısında uyanık olma görevini ortaya koyar. Çünkü doğa ve insan toplumu hakkında farklı anlayışlar farklı tutumlar, farklı yöntemler, taktikler ve strateji, program, platform vs. önermek şeklinde beliren farklı düşünce sistemleri; temelde farklı sınıfların, karşıt sınıfların varlığı ile ilgili bir meseledir ve bütün bunlar içinde yalnız bir tanesi proletaryaya aittir.

Bu yazıda esas olarak, farklı ve karşıt sınıfların ayrı siyasi ve teorik şekillenmelerinin bir ifadesi olan ayrı örgütlenmelerinden değil; görünüşte bir ve aynı sınıfın safında yer tutmuş, böylece de aynı örgüt çatısı altında bir araya gelebilmiş farklı unsurlar ve bunların faaliyetleri üzerinde duracağız.

— **Başka Sınıflardan Gelen Unsurlarla Proletaryanın Saflarının Genişlemesi, Kapitalizmin Genel Sonuçlarındandır ve Revizyonizmin ve Oportünizmin Esas Kaynağıdır :**

Marks ve Engels, «Komünist Manifesto»da, kapitalist toplumun iki ana sınıf meydana getirdiğini ortaya koydular. Bu iki sınıftan burjuvazinin, varlığını ve zenginliğini arttıran bir grup halinde azalırken; diğer ana sınıf olan proletaryanın, burjuvazinin diğer bir kesiminin mülksüzleşip proleterleşerek proletarya saflarına katılması ve köylülüğün büyük kesiminin proleterleşmesi sonucu, sürekli büyüdüğünü kanıtladılar. Bri yandan da «Burjuvazinin bir parçası, özellikle burjuva ideologların kendini tarihin akışını teoriyle bir bütün olarak kavrama düzeyine yükseltmiş bir parçası» (Marks-Engels) olarak bir kısım aydınlar da, proletaryanın saflarına katılırlar. Böylece proletarya safları içinde, kopmuş bulundukları sınıflardan yalnızca kendilerini değil, yılların pekiştirdiği alışkanlıklarını, inançlarını, davranış biçimlerini, geleneklerini, umutlarını vb. de getiren bu unsurların kaynağını teşkil ettiği çeşitli anti-proleter düşünce ve eylem tarzları boyverir.

Esas olarak proletaryanın Kapitalist mülkiyet ve mülk edinmenin

lunduğu, feodalitenin «Prusya Tipi» tasfiye edildiği şeklinde troçkist-revizyonist «tezlere» sahip olduklarını biliyoruz. Fakat, «sonradan özeleştirisi yapılmak zorunda kalınacak herhangi bir yazılı görüş» açıklamamak bu grubun geleneğidir. Bundan dolayı, fısıltı halinde dolaştırdıkları «Şunun bu tezi, bunun şu görüşü doğrudur ya da yanlışdır» tarzında «kendini açık etmeyen» bir eklektizme bel bağlıyorlar. Örneğin büyük tantanayla yayınladıkları «Üç Dünya Teorisi» konusundaki bir kitapta, yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde devrim meselesine değinmemeye özel bir dikkat harcadılar. Bu, mir yandan onların ÜDT'ni «red» konusunda ne kadar yüzeysel ve sahte bir tavır içinde olduklarını da gösteriyor. Devrimin temel sorunları karşısında bunca ilgisiz, bilgisiz, vurdumduymaz olan bir grubun, devrimin başlıca aracı olan örgüt konusunda devrimci bir anlayışa sahip olması beklenemezdi.

bütün eski biçimleri karşısındaki tavrında somutlanan ve kaynağını buradan alan sınıf ahlakı, tarihsel rolü, bilimsel sosyalist teorisi vb. gibi özelliklerine ve sahip olduğu değerlere yabancı ve yine temelde mülkiyet olgusu ile olan bütün maddi ve manevi süregelen ilişkilerinin bir ürünü olarak yeni proleterlerde, oturmamış proleter kişilikte ya da yozlaşmış aristokrat ve bürokrat işçi unsurlarda meydana çıkan yoz ve proletaryaya yabancı tavır, proletaryanın bütün mücadele biçimlerinde karşı karşıya kaldığı sapmaların, dönemlerin kaynağı ve esasıdır.

Öte yandan, ülkemiz gibi yarı-sömürge, yarı-feodal, kapitalizmin az gelişmiş bir biçimde hakim bulunduğu ülkelerde, devrimin tabiatı gereği, proletaryanın safları, gerçekte olması gerekenden daha fazla yabancı unsurun girmesine imkan verir. Bu unsurların büyük bir çoğunluğu, ne gerçekten proleterleşmiş bulunduğundan dolayı sınıf hareketine katılmaktadır, ne de «tarihin akışını teoriyle bir bütün olarak kavrama düzeyine» yükselmiş bulunduğundan dolayı.

Özü itibarıyla burjuva demokratik bir mühteva taşıyan UDHD, devrim saflarının proleter olmayan unsurlarla dolmasına yolaçar. Bu, kaçınılmaz olduğu kadar gerekli ve zorunludur da. Fakat bu olgunun kaçınılmaz, zorunlu ve gerekli olmayan, aksine mücadele yoluyla alt edilmesi ve proletaryanın politik örgütünün dışında tutulması gereken bir yanı da vardır : Bütün bu proletarya dışı unsurların, proletarya ve emekçi kitleler üzerindeki ideolojik, siyasi etkisi.

Özellikle Marksist - Leninist teoriyle kitle hareketinin birleşmesinin henüz sağlanamadığı bir ortamda burjuva, küçük-burjuva kökenli aydınların proletaryayla gerçekten ve tam olarak birleşmeyi başaramamış bir kesiminin, devrimci olanla olmayanı, proleter olanla olmayanı, yanlışla doğruyu, eskiyle yeniyi... Bir arada ve karmakarışık «teorileştirdiği» ; böylece de revizyonist ve oportünist gruplar kurarak devrimci hareketi yozlaştırmak ve saptırmak yolunda bilinçli-bilinçsiz faaliyet gösterdiği sık görülen bir olaydır. Dünyanın her yerinde olduğu gibi, ülkemizde de Marksist-Leninist devrimci proleter hareket bu akımlara karşı dışı dış bir mücadele içinde gelişiyor ve arıyor.

Devrim, siyasal bir eylem, siyasal mücadeleyi doğurmak zorunda olan toplumsal gelişme ve çatışmanın bir ürünüdür. İşte bundan dolayı, devrimci proletarya, sınıf mücadelesinin diğer biçimleri içinde siyasal mücadeleyi temel alır ve bu mücadele temelinde diğerlerini birleştirir ve bütünleştirir. O zaman, proletaryanın önüne çıkan en ciddi engeller, bu temelin çarpıtılmasını ve yozlaştırılmasını, bazen (ekonomistlerde olduğu gibi) yokedilmesini hedefleyen, oportünist, revizyonist, reformist sapmalar şeklinde karşımıza dikilir. Çünkü yukarıda da değindiğimiz gibi, bu sapmalar, yalnız bir alanda ortaya çıkmış

tesadüfi hatalar değil, mücadelenin her parçasında etkisini göstermesi kaçınılmaz olan bir sistemin parçalarıdır.

Konumuz olan hizip ve hizipçilik, işte böyle ele alınması gereken bir olgudur ve revizyonizmin kendi içinde «tutarlı» ve «bütünlüklü» bir sistem olarak, örgütlenme alanında ortaya çıkan «küçük» bir belirtisidir.

— **Hizip, Burjuvaziyle Proletarya Arasındaki Mücadelenin Keskinleştiği Dönemlerde Ortaya Çıkan Bir Karşı-Devrimci Tepki Hareketidir :**

Sınıf mücadelesi, objektif ve sübjektif bir çok etkene bağlı olarak, alçalıp yükselen, duraklayan ya da ani ilerleyişler gösteren dolambaçlı ve karmaşık bir çizgi izler. Bölünmeler, sapmalar, yeniden saflaşmalar ve birleşmeler, karşıt unsurların birbirine dönüşmesi, ayrışması, nitelik sıçramaları vb. hepsi de özünde sınıf mücadelesinin yasalarıyla ilgili bir olgudur ve toplumsal hareketin yansımalarıdır.

Hizip olgusu da bu yapının bir parçası, devrim saflarında sınıf mücadelesinin bir devamı olarak ortaya çıkar. Özellikle de, toplumsal hareketin saflaşmaları keskinleştirdiği, devrim ve karşı-devrim cephelelerinin sınırlarının apaçık belirdiği anlarda; yani hem karşı-devrimin saldırılarının yoğunlaştığı yenilgi ve gerileme dönemlerinde, hem de devrimin ilerlediği, emperyalizmin ve gericiliğin darbeler yediği, mevziler kaybettiği, ve proletaryanın ve halkın ilerlediği dönemlerde. İki farklı sınıf tavrının, ya yalnızca proletaryaya ve onun ihtilalci öğretisine ve örgütüne inanmak; ya da kendi varoluşunu proleter hareketle bağdaşır bulmamak şeklinde bir özden kaynaklanan, neresinden bakılırsa bakılsın her yanından burjuva bireyciliğin görüldüğü bir yapı oluşturmak tavrının; bir yol ayırımına gelindiğinde kopmalarının, karşıt saflar oluşturmalarının kaçınılmaz bir biçimde belirdiği anda ortaya çıkar. Sözü geçen tavırlardan ikincisi hizip olgusunu belirler. Ve o anda mücadele, mücadeleye katılan unsurlara, ya proleter ideolojiyi ve devrim yolunu, devrimci örgütü; ya da sonu gelmez saçmalıklar, laf cambazlıkları, içi boş «teoriler» ve «tezler» içinde bunalma, kör «çıkış yolları arama», örgüt yıkıcılığı içinde tükenme yolunu, daha başından belirmiş ama görülmesi her zaman kolay olmayan iki seçenek halinde dayatır.

Sınıfların ve sınıf mücadelesinin varlığına sınıksız bağlı olan bu durum, en mükemmel proletarya partileri içinde de şu veya bu ölçüde ortaya çıkar ve gerektiği şekilde üstesinden gelinirken; henüz bir parti düzeyine ulaşamamış ve bunun doğum sancılarını çeken devrimci örgütlerde de özellikle sınıf mücadelesinin kızıştığı, devrimci bir strateji ve taktiklerin benimseme uygulama aşamasına getirilmek üzere oldu-

ğu, ya da yenilgi dönemlerinin yılınlık ve kaçma eğilimlerini kışkırttığı vb. ortamlarda ortaya çıkar. Ve hemen her zaman proleter tarafın zafer kazandığı, yeni bir devrimci yükseliş ve toparlanmanın başarıldığı bir ortama dönüşerek yokolur. Böylece bir yandan Marksist-Leninist öğretinin ve ülke üzerinde ihtilalci uygulamanın kavranması ve derinleştirilmesi yolunda bir engel aşılar ve hız kazanılır, diğer yandan sınıf mücadelesi içinde çok önemli bir deney elde edilir.

Proleter devrimci hareketin kısa tarihi, ülkemizde sınıf mücadelesinin derinleştiği, karmaşıklaştığı ve yeni boyutlar kazandığı çetin bir döneme denk düştü. Bu zor dönemde proleter devrimciler hem emperyalizm, komprador burjuvazi ve toprak ağaları ve onların faşist devlet aygıtına ve genel olarak burjuvazinin ve küçük-burjuvazinin proleteryanın ideolojisi, siyaseti ve örgütlenmesine karşı sürdürdüğü saldırıya karşı; hem de bütün bunların hareket içindeki uzantılarına karşı zor şartlarda bir mücadele verdiler. Birinciye karşı kazanılan her mevcizde ikinciler de yenilgiye uğratıldı.

Pratik, Lenin'in «partideki bunalımın ana nedeni (...) yalpalayan aydın ve küçük-burjuva unsurlarıdır» şeklindeki tesbitini doğruladı. Fakat aydınların (bu proleterleşmemiş, aydın olarak kalmış unsurların) ve küçük-burjuvazinin varlığı, tek başına, her zaman bir bunalım sebebi teşkil etmeyebilir gerçekte bunlar potansiyel bunalım kaynakları olmak niteliğine her zaman sahiptirler. Esas olan bu unsurların sınıf mücadelesinin devrim ve karşı-devrim arasındaki ilişkinin durumuna bağlı olarak alacakları tavidir ve bu tavır, hemen her zaman bir bunalım yaratacak şekilde boyverir. Bu bakımdan proletarya partisinin sınıf bileşiminin ve niteliğinin korunması, geliştirilmesi ve yabancı unsurlardan temizlenmesi görevi mutlaktır.

Burada aynı zamanda hizip olgusunun evrensel özelliklerinden birini buluyoruz: Hizip, proletarya saflarında küçük-burjuva aydın unsurların devrim ve karşı-devrim karşısındaki kararsız, yalpalayan tavırlarının bir ifadesidir. Hizibin diğer özelliklerine değinirken adlarını anmak zorunda kalacağımız, Trocki, Koçi Çoçe, Abdül Kelleci, vb. gibi proletarya ve devrim düşmanı hainlerin, proletarya partisi içinde, proletarya partisine karşı gizli örgütler, hizipler kurmalarında; diğer bir çok sebebin yanı sıra, sınıf mücadelesinin içinde bulunulan özellikleri de önemli rol oynamıştır.

Trocki'nin parti düşmanı «Ağustos Bloku», devrim için zor bir dönem olan 1912 yıllarında ortaya çıktı. 1923 yılında genel olarak iktisadi durumun elverişsiz, kitlelerin geri bilinçteki kesimlerinin hoşnutsuz olduğu ve Lenin'in hasta bulunduğu bir sırada, Trocki, yine karşı-devrimci faaliyetlerine hız verdi. Onu hizip ve gruplara özgürlük tanıması yolundaki anti-Leninist talebinin formüle edildiği «Kırkaltı

Muhalef Bildirisi» bu şartlarda ortaya çıktı. Troçkizmin son karşı-devrimci faaliyeti, bu kez Sovyet iktidarının başarılarla dolu bir dönemi yaşadığı, sosyalizmin inşasında büyük adımlar atıldığı bir sırada ortaya çıktı.

«SBKP (B) Tarihi» bu durumu şöyle anlatıyor :

«Sosyalizmin ülkemizdeki başarıları, sadece partinin, işçilerin ve kolektif çiftçilerin değil, aynı zamanda Sovyet aydınlarının ve Sovyetler Birliği'nin bütün dürüst vatandaşlarının da bir sevinç kaynağıdır.

«Fakat bu başarılar, yenilgiye uğramış sömürücü sınıfların kalıntılarını sevindirmedir, aksine zaman geçtikçe onları daha da öfkeli kıldı.

«Bu başarılar, yenilgiye uğramış sınıfların çanak yalayıcılarını, yani Buharin ve Troçki taraftarlarının cılız kalıntılarını da öfkeli kıldı.

«Bu beyler, işçilerin ve kolektif çiftçilerin başarılarını değerlendirirken, bütün bu başarıları gönülden alkışlayan halkın çıkarlarına değil, hayatın gerçekleriyle bütün bağlarını koparmış kendi alçak ve çürük hiziplerinin çıkarlarına dayanıyorlardı.» (SBKP (B) Tarih, s. 393)

Arnavutluk'ta Koçi Çoce karşı-devrimci hizbi, çok zor koşullarda, faşist işgal altında mücadele yürüten AKP'nin içinde «kadro teorisi», vb. gibi «ideolojik-siyasi tezler» (!) ortaya atarak çıktı. Bekir Ballikul, Abdül Kelleci vb.'nin karşı devrimci faaliyeti, şanlı AEP'nin dünya çapında Marksizm-Leninizmin bayrağını cesaretle yükselttiği ve daha yükseklerle, burjuvazinin en gizli en hain burçlarına dikmek üzere hazırlandığı bir sırada ortaya çıktı.

Ülkemizde, proleter devrimci hareket içinde ortaya çıkan birinci revizyonist hizip, karşı-devrimci faşist-revizyonist saldırıların yoğunlaştığı, yılgınlık bezginlik ve umutsuzluğun küçük-burjuva unsurları sardığı; fakat diğer yandan hareketimizin tam bir atılım ve yükselişin eşiğinde bulunduğu bir sırada ortaya çıktı. Bu karakteristik kesişme noktası, her yanından çevrilmiş, burjuvazinin de proletaryanın da kendisini tehdit ettiği somutlanmış olan küçük burjuvaziye «çılgınlığa» sevketti. İkinci oportünist hainler çetesi, birincilerden ders almadılar. Siyasi-ideolojik berraklaşma ve «Üç Dünya Teorisi»nin karşı-devrimci niteliğinin apaçık ortaya konması ile elde edilen yeni gelişme, kazanılan güçlü Marksist-Leninist mevzi, onların da sonu oldu. Böylece birinciler ve ikinciler, hizip olgusunun tabiatına ilişkin bir belirtiyi, sınıf mücadelesinde belli bir duruma bağlı oluşu ve kararsız anti-proleter aydın tavının somutlanması ortaya koydular. Diğer yandan Marksizm-Leninizmin, devrimci proletarya hareketinin oportünizmden arınarak güçleneceği yolundaki ilkesinin doğrulanmasına örnek teşkil ettiler. Onlardan arınan Marksist-Leninist hareket, hatalarını gözden geçirdi, saflarını sıkılaştırdı ve daha ileri mevziler için cesaret ve azimle ileriye atıldı.

Şimdi proleter devrimci hareket, yeni ve çok önemli bir sorunun çözülmek üzere ele alınabileceği düzeyde ve güçtedir. Proletaryanın devrimci partisi, Türkiye proletaryasının bu yarım yüzyıllık özlemi; artık yakın geleceğin bir imkanı olarak ufukta belirmiştir.

Bir yandan maddi şartların bir devrim için bütün imkanların yaratılması ve kullanılmasını bir zorunluluk haline getirerek yükseldiği bir ortamı yaşıyoruz. Diğer yandan sübjektif etkenin en önemli unsuru olan proletaryanın devrimci partisinin inşası için, hem uluslararası Marksist-Leninist hareketle yakınlık ve onun genel çizgisi ile tam bir bütünlük içinde buluyoruz, hem de ülke planında proleter devrimci hareket derinlik ve yaygınlık kazanıyor.

Bu somut durum, en başta her iki hizip şeflerinin «biz ayrılırsak işiniz bitiktir, teslim olun ve hareketi dağıtın» yollu, tasfiyeciliklerini ve proletaryaya karşı külhanbeyliklerini, dünyanın merkezini oluşturmalarının sanmalarından doğan palavralarını herkes için ibret verici bir ders halinde açığa çıkarmıştır. Çünkü onlar, (kendi kendilerini değerlendirmişleri, sübjektif niyetleri ne olursa olsun) çürüyen ve yok olanı temsil ediyorlardı. İşçi sınıfı ile bütün ilgileri, bu hareketi yozlaştırmak ve saptırmak üzere faaliyet gösteren burjuva-revizyonist akımların ilgisini gibiydi.

— **Hizip, Her Türlü İdeolojik-Siyasal Keskinlikten Uzak, Karakter-siz, Şekilsiz ve İlkesiz Bir Birliği İfade Eder :**

Gerçekte, proletaryanın devrimci hareketine karşı ve başlangıçta onun içinde faaliyet gösteren ve bir araya gelen küçük-burjuva unsurların birleşebilecekleri tek bir ortak platform vardır ve bu tek ortak platform daima, birbirlerine zorlamayla eklenmiş değişik oportünist görüşlerin bir karmaşası, her an bir diğeriyle değiştirilebilecek belirsiz hedefler üzerinde bir uzlaşmanın ifadesi olagelmıştır.

Bunun belli başlı iki sebebinden sözedilebilir.

Birincisi, bu, hizip adı verilen olgunun sınıf tabiatı ile ilgilidir.

Birincisi, bu, hizip adı verilen olgunun sınıf tabiatı ile ilgilidir. Proletarya ile birleşmeyi, daha doğrusu proletaryayı gerçekleştirememiş küçük-burjuva unsurların, dünyaya bakışlarında bir kesinlik, tutarlılık ve açıklık yoktur. Bunlar, devrime katılışları hayli karmaşık etkenlere bağlı olan bu unsurlardır. Devrimin sorunları karşısındaki tutumları, bir yandan proletaryanın genel siyasi-ideolojik etkisi altındadır ve ondan şu ya da bu ölçüde izler taşır; diğer yandan ve çoğunlukla karşı-devrim güçlerinin saldırıda bulunduğu ve mevziler kazandığı dönemlerde belirgin olmak üzere, burjuvazinin ideolojik-siyasi çizgisinin bir uzantısı olarak şekillenirler. Ve hizip örgütlenmesi, karşı-devrimci bir tepki örgütlenmesi olduğundan dolayı, tepkinin hedefi

kendilerince somut ve açık seçik olduğu bir sırada; bir hizibin saflarını oluşturmak üzere çeşitli, apayrı ve karmakarışık görüşlere, «ilkelere» (!) sahip bir çok unsur, «birleşir». Fakat o anda, bütün bu unsurlar için önemli olan, aynı safta yer aldığı bir diğerinin genel olarak devrim hakkında ne düşündüğü, ne önerdiği değil, neye karşı olduğu ve neye tepki duyduğudur. Ve bu yüzden de örneğin «Üç Dünya Teorisini başından beri reddetmiş» olmakla övünenlerle, «Üç Dünya Teorisini başından beri dünya devriminin yolunu aydınlatan bir teori olarak benimsemiş» bir diğeri; A'nın «yeteneksizliğine», B'nin «kıymet bilmezliğine», C'nin «tembelliğine» karşı «birleşirler».

Nitekim, revizyonist hizibin saflarındaki derin paraçalanma, her kişi için özel bir «siyaset» ve «perspektif» görünümünün pratik yansıması olarak ortaya çıktı. Her türlü disiplinin horlanması temelinde yükselmiş olan hizipçi hareketin bu unsurlar üzerinde her hangi bir disiplin uygulaması da sözkonusu olamazdı.

İkincisi, tutarlı ve bütünlüklü bir siyaset, sağlam bir sınıf muhtevasının işeretidir. Bu belirginlik ve kesinlik, siyasal mücadelede sınırların çizilmesi, safların belirlmesi planında temel bir öneme, hangi sınıfın mensubu olduğunun belirtilmesini sağlayan bir ölçüt olmak öneme sahiptir. Bir grup, bir akım, bir siyasi hareket, bütünlüklü ve tutarlı bir siyaset ortaya koyduğunda; yalnızca sınıflar mücadelesindeki yerini dost ve düşman önünde apacık belirtmiş olmakla kalmaz, düşmanlarına karşı kimlerle birleşebileceğinin ilkelerini de açıklamış olur. Fakat Karşı-Devrimci hizip faaliyetini başlıca eylem biçimi olarak seçmiş bir «grup» için, böyle bir açıklık ve kesinlik hem kendi burjuva sınıf muhtevasından dolayı hemen hemen imkansızdır, hem de «zararlıdır». «Zararlıdır», çünkü, ilkeler koymak, sınırlar ve engeller koymak demektir. Oysa hizipçilik, hiçbir sınır, hiçbir engel, hiçbir fark gözetmeksiz anti-proleter bütün unsurların birliğini ister. Böylece «siyasetsizlik» denilen ve gerçekten oportünist burjuva siyasetin ta kendisi olan bir «sistem» doğmuş olur. Küçük-burjuva dar görüşlülükle, geleceğe ilişkin hiçbir perspektife sahip olmayan eyyamcı bir hırs ve mantıkla yola çıkanlar; bir süre sonra birbirlerine ve kendilerine «bizi birleştiren nedir?» diye sormaya başlarlar ve böylece hizip içinde yeni hiziplerin temeli atılmış olur.

Nitekim öyle de oldu. İçlerinden bazıları başlangıçta tantanayla şişirdikleri hizip şeflerini bir süre sonra «daha da kötü oportünistler» olarak ilan edip yeni «teşkilat»lar kurmaya giriştiler. Enver Hoca'yı, Stalin'i «ekonomist», Mao'yu «evvel eski Marksizmi anlamamış» ilan ettiler. Şimdi bu «siyasi» görüşleriyle tam bir uyum halinde, ahlaki yozlaşma içinde sürünüyorlar. Diğer bir kısmı Aydınlik oportünizmine

iltica etti. «Üç Dünya Teorisini kendilerine yanlış tanıttıkları» için -ki bu doğrudur- (*), hizip şeflerine bu sefer oradan sövüyorlar. Bir diğer kısmı, her türlü siyasal eylemden yaka silkti ve düzene kapılanmanın «en akıllıca» iş olduğuna karar verdi. Bettelheim, Althusser gibi revizyonistleri «Marksist ustalar» olarak yüceltenler, «İncil okuma grubu» kuranlar boyverdi. İçlerinde hala çok az sayıda devrimi isteyen unsur var. Başlangıçta revizyonist hizip faaliyetinden etkilenen büyük bir kısmı ise zaten, her türlü revizyonist engeli ve gerici onyargıyı parçalayarak, proleter devrimci saflara dönmüş bulunuyor. Şimdi geriye kalanlar, en sağcı-revizyonist (yine de tamamen şekilsiz ve belirsiz) «tezler» temelinde en hazin «solcu» eylem biçimlerini sürdürüyorlar.

Siyasette ve ideolojide belirsizlik ve kesinsizlik, başlangıçta onlar için «esneklik» ve «kıvraklık» sağlayan ve bu temelde saflarını genişletmelerine yardım eden bir avantajtı. Sonra bunun bütün mikropların üstüne üşüşdüğü bir çürüklük olduğu açığa çıktı. Ama bu durum yine de şimdi bile bazı oportünist «arkadaşlık» ellerinin kendilerine uzanmasını engellemiyor. Bu, diğerleri ile Marksist-Leninist hareket arasındaki nitelik farkını, sınıf farkını ortaya koyuyor. Revizyonist hizibin ortaya çıkışından bu yana yaklaşık bir yıl geçti. Bu bir yıl, genel olarak sınıf hareketinin, özel olarak da Marksist-Leninist hareketin dev adımlar attığı bir yıl olurken; hizipçilerin ilk söyledikleri her sözden döndükleri, bütün adımlarını daha kötüsünü atmak üzere geri aldıkları, yazdıklarının ve söylediklerinin kendilerince de beğenilmeyen boş laflar olarak kaldığı ve artık kendilerince «aklı başında» bir «siyaset» «inşa edecekleri» bir güne kadar kendi dar çevrelerine kapandıkları bir yıl oldu.

Proleter devrimci hareket içinde yıkıcı ve bölücü bir eylemin yürütücüsü, bir hizibin örgütleyicisi olarak ortaya çıkmış bulunan bireyci grup; şimdi her türlü fonksiyonunu kaybetmiş, devrimci çevrelerden kadrolardan ve kitlelerden tecrit olmuş, umutsuzluğun ve çaresizliğin karanlığında şaşkın eylemciliğin aciz yolunu seçmiş bulunmaktadır.

Proleter devrimci hareketin ona karşı mücadelesi, genel olarak ege-men sınıflara, bunun yanı sıra burjuva ve küçük-burjuva siyasi ideolojik akımlara karşı verilen mücadelenin küçük bir parçası olageldi.

(*) — Üç Dünya Teorisi konusunda revizyonist hizipçilerce yayınlanan eklektik kitap, ÜDT'ye tutarsız ve yüzeysel bir itirazdan öteye geçmedi. Modern revizyonistlerin de aynı teori hakkında demagoji ve yaygaraya dayanan «itirazları» hatırlansın. Sorun bu teoriyi reddetmekte değil, onun karşısında sağlıklı bir Marksist-Leninist devrim anlayışına sahip olmak ve bunu ülke planında bir program ve taktikler halinde formüle edebilmektir. Hizibin akademik itirazı, Marksist-Leninist devrim öğretisinin kavranması yolunda istekli genç unsurlar için zararlı olmuş ve onların kafalarını oportünizm hesabına karıştırılmıştır.

Ona karşı özelleştirilmiş ve kapsamlı bir mücadele, hizibin bir siyasi güç olarak ortaya çıkmamış olmasından dolayı, gerçekten fazla gerekli görülmedi. Sınıf mücadelesinin genel ilerleyişi, onun çürüyen ve yok olan sınıf tabiatını açığa çıkardı ve bu grubu parçaladı ve dağıttı. Proletarya saflarında bulunmak, proleter denetim ve eğitim altında gelişmek ve devrime katılmak isteyen unsurlar, hizip şeflerinin yürüttüğü «şiddetli» demagojinin boş ve temelsiz olduğunu gördüler ve bulunmaları gereken yere döndüler. Az sayıda iyi unsur, hala tereddüt, gerici bir iyimserlik ve umutla o saflarda bulunuyorsa, bunun üzerinde durulması gereken bir yanı olduğu kabul edilmelidir.

Şimdi hizipçi faaliyete bilinçli olarak katılanlar ve hasbelkader yer alanlar gözlerini açmaya yetecek oldukça çetin bir deneyden geçmiş bulunuyorlar. Karşılarında bir çok seçenek var ama bunlardan yalnız biri devrime çıkıyor.

Hizipçi grubu ayakta tutmak ve onu devrimci bir harekete dönüştürmek için çabalamak. Bu, ülkemiz genel sol hareketinin geldiği bu aşamada tamamen imkansızdır; küçük oyalama grupları dönemi sona ermektedir. Hala belirsiz bir umutla hizip saflarında kalmak, yalnızca genel olarak devrim karşısında yer tutmayı ifade etmiyor aynı zamanda bu unsurların bireysel planda halletmeleri gereken derin olumsuzluklar, burjuva içgüdüleri, psikolojik, ahlaki engeller taşıdıklarını da gösteriyor.

O gruptan ayrılıp, ayrı ve «yeni» gruplar kurmaya çalışmak. Bu, diğeri kadar gerici ve daha da kör bir yoldur. Ve böyle bir faaliyetin ileri hiç bir yanı yoktur.

Hizip saflarından tek tek ayrılıp olup biteni her şeyden Marksizm-Leninizmi suçlu bulmaya yatkın olanlar var. Bunlar, «hayatı kavramış» ve «aklını başına toplamış» kişiler olarak (!) Aydınlık revizyonizmine iltica ediyor veya iş hayatına atılıyorlar!

Tek devrimci seçenek var, bunu başta işçiler ve sonuna kadar devrimci kalmaya azmetmiş unsurlar gösteriyor: Sağlıklı bir özeleştirme yapmak ve proletaryanın saflarına katılmak. İşçi yoldaşların geliştirdiği yeni bir sloganla ifade edersek, «PARTİ BAYRAĞI ALTINDA BİRLEŞMEK».

Proleter devrimci hareket içinde her militan, güvenilir, kesin ve bütünlüklü bir siyasetin önderliğinde mücadele eder ve çelikleşirken, revizyonist hizip içinde yer alanlar, ne yapacağını, ne söyleyeceğini, neyi savunacağını bilemeyen, yararsız unsurlara dönüştüler. Çünkü temelini, «siyasi belirsizlik»in oluşturduğu bir hizipçi hareket, «kendilerine yeni bir parti için hizmet etsinler diye» bir grup «gayri memnun unsuru» derleyip toplamak üzere başlıca silah olarak; «partide kriz olduğunu yaymak», «tedirginlik yaratmak», «partinin yönetici cihazına kara çal-

mak», «partinin içinde bulunduğu güçlüklerden parti yıkıcılığı için yararlanmak», «memnuniyetsizliği körüklemek ve bunu partiye karşı örgütlemek» (*) yolunu seçmek zorundadır. Bu kolay bir yoldur. Ve göz boyayıcı sonuçlar vermekte geçikmez. Fakat bu temel, çürüyen ve yok-olan sınıfların tavrını yansıtan bir temeldir ve kısa bir dönem için bile olsa, nisbeten olsun sağlıklı bir gelecek getirmez.

Kararsız, endişeli, başka seçenekleri ve istekleri olan unsurlar bile, proleter devrimci bir eğitim ve denetim altında proletarya hareketinin güvenilir militanları haline gelebilirler. Ama yozluğun sırtının sıvazlanması, vazgeçmenin kısa vadeli hesaplar yüzünden hoşgörülmesi temelinde yükselen hizip saflarında, başlangıçta devrimci hedefler ve isteklerle kısıktırılmış unsurlar olarak yer alan iyi niyetliler bile, kısa sürede karmaşık açmazlarla karşı karşıya kalırlar. Özünü koruyabilmiş devrimci unsurlar, safca umutlar beslemekten kurtulduklarında, içinde bulundukları hizipçi bünyeye yabancı olduklarını görebileceklerdir.

Revizyonist hizibin sonu, dünyadaki diğer benzerlerinininki gibi olmuştur. Onlar tutarlı bir siyasi tezler bütününden yoksun olmalarına rağmen ayrı bir akım olarak ortaya çıkma girişiminde bulundular. Proletaryaya saldırmak üzere bütün silahlarını bireyciliğin köhne kuyusundan çıkarmışlardı, barutları bir atımlıktı, o da çakaralmaz tüfekler içinde eelerinde patladı.

— Hizip, Anti-Parti Bir Hareketir; Proletaryanın Örgütlenme Anlayışına Karşı Yabancı ve Kuşkucu Bir Tavrın Somutlanmasıdır :

İhtilalci proletarya hareketinin tarihi, istisnasız olarak bütün hiziplerin; «eleştiri özgürlüğü», «demokrasi», «bürokratik merkeziyetçilige son», «kadrolara insiyatif» vs. gibi görünüşte çok parlak ve çekici olan sloganları sahtekarca kullandıklarını gösteriyor.

Soruna proletaryanın siyasi örgütlenmesinin temel ilkeleri açısından bakmak ve bu ilkeler karşısında «hasbelkader» proleter saflarda bulunan yabancı unsurların tavrını ve proletaryanın tavrını incelemek gerekir.

Hizip olgusu, burjuva, küçük-burjuva aydın unsurların bir harekettir. Bütün Marksist-Leninist partiler kendi deneyleri içinde bunu bir kaç kez görmüş ve bu tanım evrensel bir karakter kazanmıştır. Proletarya partisi ile parti içindeki burjuva küçük-burjuva aydın unsurlar arasındaki ilişki ve bu unsurların proleter disiplin karşısındaki tepkilerini incelerken Lenin şunları söylüyor

«...bazılarına bir gulyabani gibi görünen fabrika, kapitalist beraber çalışmanın en yüksek aşamasını temsil eder. Bu beraber çalışma proleter-

yayı birleştirmiş ve disiplinli hale getirmiştir, proletaryayı örgütlemeyi düşünmüş ve onu çalışan ve sömürülen nüfusun öteki kesimlerinin en başında bir yere koymuştur. Ve proletaryanın ideolojisi olan Markizizm, istikrarsız entellektüellere sömürü aracı olarak fabrika (disiplin açık korkusuna dayandırılmıştır) ile örgüt aracı olarak fabrika (disiplin teknik bakımdan üstün derecede gelişmiş üretim biçiminin şartları tarafından birleştirilen ortak çalışmaya dayandırılmıştır) arasındaki farkı ayırmalarını öğretmiştir ve öğretiyor. Burjuva entellektüellerine çok güç gelen disiplin ve örgüt, bu fabrika «okul» sayesinde proletarya tarafından çok kolay kazanılmıştır. Bu okuldan ölüm derecesinde korku duymak ve onun örgütleyici bir unsur olarak önemini kavrayamamak, küçük-burjuva yaşantısını yansıtan ve bir çeşit anarşizme yolaçan bir düşünce biçiminin karakteristikleridir» (Lenin-Bir Adım İleri, İki Adım Geri, s. 226, 227)

Bu tepki, ya Zinovev'de olduğu gibi «Lenin'in hizipleri meşru gördüğü ve desteklendiği» yolunda safsataların ortaya atılması; ya da «iki çizgi mücadelesi yöntemi» adı altında, yine hiziplerin, grupların vb. proletaryanın siyasi örgütü içinde bulunması gerektiği şeklindeki burjuva görüşleri teorileştirir. Leninist parti öğretisinin kökten reddi ve Leninist parti yerine şekilsiz bir cephe örgütünün, federasyonun ve benzerlerinin geçirilmesinin «teorisi» olan bu anlayış; gerek Bolşevik Partisinde, gerekse AEP'de en küçük bir hoşgörü görmedi. Stalin ve Enver Hoca, bu iki büyük Marksist-Leninist, proletarya egemenliğinden, Leninist «tek bir program, tek bir taktik ve tek bir sınıf örgütü» ilkesinden bir an bile şaşmadılar. Enver Hoca'nın önemle belirttiği gibi parti içindeki burjuva revizyonist unsurlara her zaman namlunun arkasından bakıldı.

Açıktır ki bir sınıfın yani proletaryanın örgütü olan ve öyle kalmak zorunda olan bir parti içinde proletaryadan başka sınıfların kendi sınıf menfaatleri doğrultusunda örgütlenmeleri, çizgiler oluşturmaları ve parti içinde proletaryayla böy ölçmeye kalkışmaları kabul edilir bir şey değildir.

Stalin, proletarya partisinin temel özelliklerinden birinin; hiziplerin varlığı ile bağdaşmayan irade birliği olduğunu yazar. Ona göre, eğer bir proletarya partisi, gücünü birliğinden, demir disiplininden almıyorsa, «proletarya diktatörlüğünü kurmak ve devam ettirmek imkansızdır.»

Bu birlik ve disiplin nasıl sağlanacaktır? Lenin, partinin birliğinin irade ve eylem birliği olduğunu söylemişti. Bu, başka her türlü birliğin -dostluk, yakınlık, küçük çıkar vs. birliğinin-, uzlaşmanın ya da ittifakın reddini, fakat «tek bir insan gibi» düşünüp hareket etmeyi başarabilen bir yapının kabulünü ifade ediyordu.

Stalin konuyu şöyle açıyor :

«Ama bütün parti üyelerinin irade birliği olmadan, hareket birliği olmadan partide demir disiplin düşünülemez. Kuşkusuz ki bu, partide fikir

mücadelesine yer olmadığı anlamına gelmez. Tam tersine demir disiplin eleştiriye ve fikir mücadelesine engel olmak şöyle dursun, partinin bağrında eleştiriye ve fikir mücadelesini gerektirir... Ama fikir mücadelesi bitince, eleştiri tükenip karara varılınca bütün parti üyelerinin eylem birliği ve irade birliği şarttır.» (Leninizmin Sorunları - s, 95)

Hizip, bu noktada eleştiri ve tartışmayı sürdürmek, alınan kararların uygulanıp uygulanmaması konusunda «kendisi» yeni kararlar çıkarmak eğiliminin örgütlenmiş ifadesi olarak ortaya çıkar. Elbette bu yeni bir merkez, yeni bir karar organı oluşturmak demektir ki; açık birliğin ve demir disiplinin karşısında yani proletarya diktatörlüğünün kurulması ve devam ettirilmesi karşısında bir tavrıdır. Bu durum, hizipçiliğin ya da şu veya bu platform üzerinde teşekkül etmiş herhangi bir grubun parti içinden kesinlikle temizlenmese görevini getirir. Bunun somut durumlara uygun birden fazla yöntemi vardır.

Diğer yandan örgütsel planda hizipçilik, koyu bir ilke tanımazlıktır.

Proletarya partisinin temel ilkesi, demokratik-merkeziyetçiliktir. Fakat her örgüt için, her durumda geçerli bir demokratik-merkeziyetçilik kalıbından söz etmek mümkün değildir. İlegal şartlarda, devrim öncesi, iç savaş vb. dönemlerde örgüt, merkeziyetçiliğin ağır bastığı bir uygulamanın alanı olur.

Devrim sonrası şartlarda ise demokrasinin geliştiği ve ön plana çıktığı bir yapı söz konusudur.

Fakat bu, demokrasi ile merkeziyetçilik arasında bir ters orantı bulunduğu anlamına gelmez. Aksine, merkeziyetçilik ve demokrasi, aynı oranlarda güçlenen, fakat koşullarla bağlı olarak farklı yöntemlerin kullanıldığı parçalar olarak kavranmalıdır. Özetle merkeziyetçilik, şartların ayrıntılı tahliline dayanan bir demokrasiyi gerekli kılar; ve demokrasi, merkezi yönetime doğru bir önderlik için gerekli malzemeyi sağlamak için işler. Oportünizmin örgüt işlerliği konusundaki açmazı, temelde burjuva bir anlayış olan, demokrasi ile merkeziyetçiliğin birbirine karşıt, birbiriyle ters orantılı olduğu yolunda bir bakış açısına sahip olmasından doğmaktadır. Onun anlayışına göre, ne kadar çok demokrasi varsa, o kadar zayıf bir merkezi yapı olmalıdır, ya da tersi. Bu hireyci liberal anlayış, hizip olgusunu temellerinden birisini oluşturmaz. Ve başlangıçta değindiğimiz «özgürlük», «insiyatif» «demokrasi» sloganlarının kaynağı burasıdır.

Böylece küçük-burjuva özel mülkiyet özleminden kaynaklanan bir özgürlük ve demokrasi anlayışı, «küçük olsun benim kendi dükkanım olsun» anlayışının zorunluluk olarak belirlediği bir yönelişle sonuçlanır.

İlkeler, yüzyıllardır sürüp gelen saf sınıf mücadelesinden süzül-
İlkeler, yüzyıllardır sürüp gelen sınıf mücadelesinden süzül-

nü, niteliğini belirleyen bunlardır. Sınıf göstergeleridirler. Revizyonist hizip şefleri, «bu ilkeler proletarya partisi için geçerlidir, biz bir parti değiliz» demagojisini, ilke düşmanlıklarını haklı çıkarmak yolunda yaygınlaştırmaya çalıştılar. Böylece bir hareket, parti adını kazanıncaya kadar, bir parti için geçerli olan bu ilkelerin sözkonusu edilmemesi gerektiğini ileri sürdüler. Bu, ancak, «önce binayı yapalım, sonra temelini atarız» gibi bayağı bir şekilde ifade edilebilecek bir mantığın ürünüydü.

Oysa, Leninist ilkelerin uygulanması ve egemen kılınması, bir proletarya partisi için olduğu kadar -hatta daha da dikkatle ve titizlikle üzerinde durulması gereken bir konu olarak parti öncesi devrimci hareketler için de geçerli ve elzemdir. Çünkü gerçekten, bir örgütlenmeyi herhangi bir örgütlenme olmaktan çıkarıp Parti haline getiren şey, diğer bir çok şeyin yanı sıra, temelde ilkelere uyulması ve bunların etkili bir biçimde uygulanmasıdır. Demek ki, önce parti olmak ve sonra ilkeleri uygulamak gibi bir düşünce, mekanik-mütafiziktir. Bunun karşısında, ancak tavizsiz bir dikkat ve uzlaşmaz bir kararlılıkla Leninizmin parti öğretisini, proletarya örgütlenmesinin temel ilkelerini, örgütlenmenin her aşamasında egemen kılarak gerçekten Marksist-Leninist bir partinin temellerini kurabileceğimiz anlayışına sahip olmamız gerekir.

**— Hizip Olarak Örgütlenmiş ve Proleter Hareket Dışına Çıkma-
yış Seçmiş Bir Grup, Sonradan Devrimci Bir Örgütlenmeye Dönüşebilir ve Bir Devrime Önderlik Edebilir mi ?**

Hizip olgusunun revizyonist dünya görüşünün bir belirtisi, örgütsel planda şekillenmesi olduğunu gördük. Temelleri bakımından hizipçilik, geleceği olmayan bir faaliyettir ve özellikle kendi dar çevresinde kalmaya mahkum bir grup psikolojinin ürünü olarak özel bir tarzda ortaya çıktığı zaman; nitel bir değişikliği gerçekleştirmeyi, kendini inkar ve reddetmeyi başaramadıkça içinde bulunduğu mekan ve zaman ne olursa olsun, gelişim doğrultusu aynı kalacaktır. Bu doğrultu, yavaş yavaş çözülme, başka sapık akımlar halinde parçalanma, ve bölünme yoluyla tükenme doğrultusudur. Maddi olarak bu böyledir. Böyle bir «akım», görünüşte bir varlık, bir birlik olarak kalsa da hatta kendisine benzer başka unsurlarla «birleşerek» cephelerini genişletme yolunu bulsa da, tarih ve devrim açısından yine de tükenmiş ve yokolmuş demektir. Manevi anlamda da böyledir.

Tarihte birçok hizip görüldü. Bunların hepsi sayısız parçalar halinde bölünüp birleşmenin örneğini verdiler. Troçkizm gibi, bunlar içinde bir çizgi oluşturmayı «başaranlar» da görüldü. Kendilerine özgü örgütlenme ve çalışma tarzı «yaratıcılar» çıktı. Çok sayıda işçiyi etkile-

meyi başaranlar oldu. Fakat ulaştıkları her «yeni» yer, geçmişe ve yok-oluşa ait eski bir aşamayı simgeliyordu. Onların spirali geçmişe doğru dönüyor. Bu, yalnız kendi sınıf yapılarının bir sonucu değil, aynı zamanda diğer sınıflar, özellikle devrimci proletarya karşısındaki durumlarının bir gereğidir.

Hizipçi bir tekkenin kendini feshetmesi, proletarya denetimi altında uzun bir eğitimi göze alarak bunu yapması bundan dolayı kolay görülür bir olgu değildir.

Enver Hoca yoldaş, bu tip şefler için «megaloman» deyimini kullanır. Fakat bu yalnızca bir ruh halinin değil bencililiğin ve bireyciliğin kaynaklandığı sınıf temelinin de açıklanmasıdır. Bolşevik Partisi içinde sosyalist insanın sabote edilmesi, parti bütünlüğünün parçalanması, proletarya diktatörlüğünün yok edilmesi vb. gibi alçakça tertipler peşinde koşan Troçki, Buharin, Zinoviev, Tomski, Rikov vb. leri «manyaklar» ve «ruh hastaları» mıydılar, yoksa burjuva unsurları mıydılar? Proletarya karşısındaki tavırları bakımından ikisi arasında pek fark yoktur. Proletaryanın demir yumruğu ne zaman üstlerine gelse, dalkavukluğa, pişmanlık gösterilerine, ikiyüzlülüğe başvuran bu kişiler, bir çok kez hatalarından dolayı «özeleştiri» yapmış, partiyi ve önderliği göklere çıkaran bildiriler kaleme almışlardı. Ama kendilerini biraz güvenlikte gördükleri her an sabotaj ve yıkıcılık faaliyetini sürdürüyorlardı. Çünkü gerçekten bunlar iflah olmaz unsurlardı.

Bir hizibin dönüşüp değişebilmesi sorununa bu kritik nokta açısından bakmakta yarar vardır. Özellikle proletaryanın denetimi ve eğitimi dışında, kendi belirsiz kesinlikten yoksun nifeliklerinin bir sonucu olan gruplarını muhafaza ederek, en gerici en yoz ilişkiler zinciri ile birbirine bağlanmış kişilerin tekkesi olmaya devam ederek bunu başarabilmeleri tamamen imkansızdır. Demek ki bir hizibin devrimci bir akım haline dönüşmesi diye bir şey sözkonusu olmamakta; ama hizipçi faaliyete değişik etkenlerle katılmış unsurların, her birinin tek tek devrimciler olarak proletarya saflarında yer alması ihtimalinden söz edilebilmektedir.

Nitekim, pratik, dünya ölçüsünde olduğu gibi ülkemizde de bu tesbiti doğrulamıştır. Geçen süre içinde kendisini apaçık bir şekilde burjuvaziye teslim edenlerin, gizli kapaklı dönemlerin, macera heveslilerinin dışında kalan devrimci unsurların devrimi, yalnızca halkın kurtuluşu uğruna savaşmayı isteyen hemen herkesin; proleter devrimci hareketin, net, tutarlı ve tek Marksist-Leninist çizgisi altında toplanmış olduğunu göstermiştir.

Simdi bu süreç sona eriyor. Yalnız proleter devrimci hareket bakımından değil, ülke çapında artık küçük gruplar dönemi sona eriyor. Proleter devrimcilerin «tek bir program, tek bir taktik ve tek bir sınıf

örgütü» çatısı altında birleştirilmesi; proletaryanın ve emekçi halkın tek bir önderlik altında birleştirilmesi sürecinin bir parçası olarak gerçekleşmek yolunda ilerliyor.

Marksist-Leninistler, devrimin yolu ve yöntemi hakkında düşündüklerini apaçık söylediler. Sınırlar ve saflar şimdi daha berrak olarak belirdi. Bundan dolayı sorun, şimdi artık acımasız bir biçimde somutlanıyor; ya devrimin-proletaryanın safları, ya da küçük grup tekkeciliği ve burjuva yozlaşma yolundan karşı devrim safları!

OKUYUCULARIMIZA :

PARTİ BAYRAĞI, diğer siyasi hareketlerin eleştirisine, bu sayıda yer alan «Kesintisiz Devrim»in eleştirisi ile devam ediyor.

Bu yazının uzun ve dergimizin sayfalarının sınırlı olması sonucu; «58 Yıllık Sol Hareketin Değerlendirilmesi» aldı yazımızın IV. bölümüne yer darlığı nedeniyle bu sayımızda yer vermedik. Bu yazı dergimizin 5. sayısında yer alacak.